

Lincoln's Hungarian Heroes

*The Participation of Hungarians
in the Civil War*

1861-1865

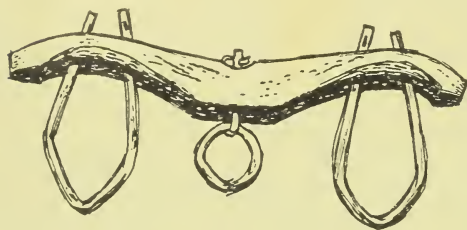
By

EDMUND VASVARY

*The Hungarian Reformed Federation of America
Washington, D. C.*

LINCOLN ROOM

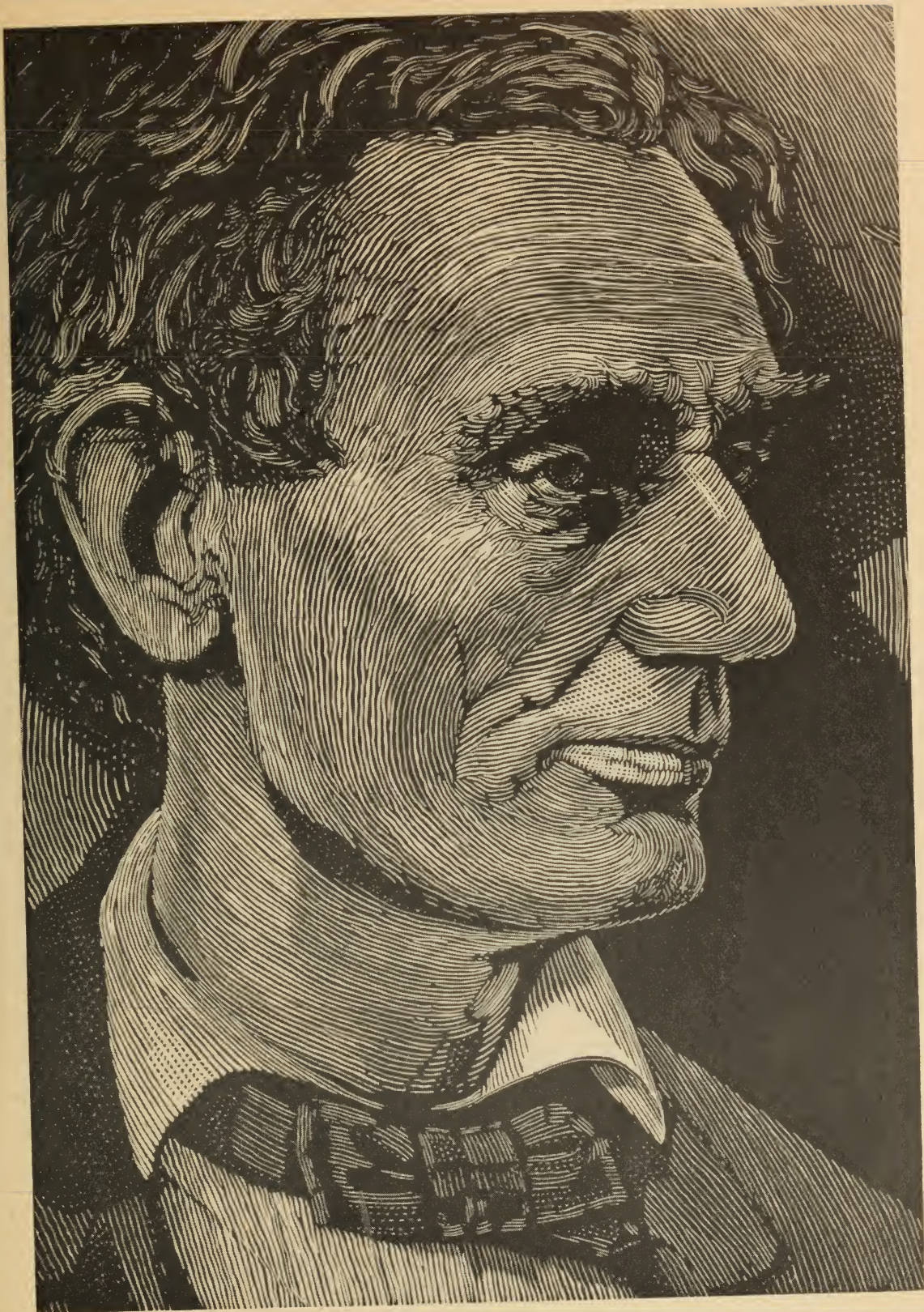

UNIVERSITY OF ILLINOIS
LIBRARY

THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION
OF AMERICA
KOSSUTH BUILDING
1726 PENNSYLVANIA AVE., N. W.
WASHINGTON, D. C.

PRESIDENT ABRAHAM LINCOLN

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

LINCOLN'S HUNGARIAN HEROES

THE PARTICIPATION OF HUNGARIANS
IN THE CIVIL WAR

1861--1865

BY
EDMUND VASVARY

THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA
WASHINGTON, D. C.

1939

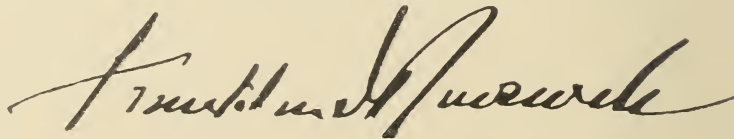
THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

March 15, 1939

My dear Mr. Vasvary:

I am glad to learn that The Hungarian Reformed Federation of America is planning to hold commemorative services on June fourth next in connection with the seventy-fifth anniversary of the battle of Piedmont, Virginia where Major General Julius H. Stahel exemplified such bravery that he later received the Congressional Medal of Honor. Men of Hungarian blood -- many of them exiles from their fatherland -- rendered valiant service to the cause of the Union. Their deeds of self-sacrifice and bravery deserve to be held in everlasting remembrance.

Very sincerely yours,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Franklin D. Roosevelt". The signature is fluid and cursive, with a large, sweeping "F" and "R".

Reverend Edmund Vasvary,
The Hungarian Reformed Federation of America,
1726 Pennsylvania Avenue, N. W.,
Washington, D. C.

PRESIDENT FRANKLIN DELANO ROOSEVELT

Chicago Feb 4th 1861
To the Hon. A. Lincoln
Dear Sir

We have
organized a company of Militia in
this city, composed of men of
Hungarian, Bohemian & Slavonic
origin. Being the first company
formed in the United States of said
nationalities we respectfully ask
leave of your Excellency to entitle ourselves
"Lincoln Riflemen," of Slavonic Origin

If you will kindly
sanction our use of your name, we
will endeavor to do honor to it, whenever
we may be called to perform active
service.

Respectfully in behalf of the Company.
Geza Mihalotzy, Capt.

I cheerfully grant the request above
maad
A. Lincoln

FOREWORD

Research on the participation of the Hungarians in the Civil War was begun by Eugene Pivany. His pioneer work "The Hungarians in the Civil War" was published in 1913, twenty-six years ago, and has been out of print for a long time. After him, Géza Kende also wrote on this subject in his book "Hungarians in America" which was published in 1927. He added new data to that already published, but his work is incoherent, and often erroneous. Since then, to my knowledge no one has attempted to continue, although there is a definite need for a work with new material relative to the subject, so that the memory and the names of these old Hungarian heroes may not be entirely forgotten, and that the information so far obtained may be made available for future research.

THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA, in view of the fact that the seventy-fifth anniversary of the battle of Piedmont, Va., (June 5th, 1864) falls in 1939, where the Hungarian General Julius Stahel-Szamvald so distinguished himself that he received the Congressional Medal of Honor, the highest decoration which can be bestowed by the United States, decided to commemorate this anniversary by paying tribute to those Hungarian Civil War heroes who, together with General Stahel-Szamvald, are resting in the Arlington National Cemetery.

THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA is publishing this commemorative book, adding in it the results of extensive research to that already available upon the participation of the Hungarians in the Civil War. The motive for this decision is partly found in the fact that the FEDERATION is the only Hungarian organization with headquarters in the national Capital, and so is in a position to avail itself of the services of libraries and archives in its quest for new material.

THE HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA, always desiring to fulfill its obligation to the past, present and future of the Hungarians in America, launches this book with the hope, that through it, it has fulfilled at least a small part of this obligation.

* * *

Search for information on the Hungarians in the Civil War is made doubly hard by the fact that it must be conducted on two continents. For information about their careers in Europe, naturally only that information could be used which is available here. There is still much to be done in this respect: There were no contemporary Hungarian-American papers, and since the years of the Civil War coincided with the last years of absolutism in Hungary, it is probable that the Hungarian papers of that time, contain very little about the Hungarians in America.

The Civil War Hungarians, despite the fact that a large number of them remained permanently in America, did not write memoirs. This is much to be regretted since a large number of them were educated and in-

telligent, whose reminiscences would doubtless have been very valuable. While on the part of Americans and Germans we find valuable memoirs written even by privates, from among the Hungarians only the unpretentious reminiscences of Charles Semsey of New York and Julian Kune of Chicago appeared in print, the latter in English and Hungarian. The memoirs of Béla Estván, a colonel of Cavalry who fought on the Southern side, appeared in German and English in 1864, but this book, while still enjoyable reading is considered by some critics undependable. It also contains very little personal information.

Roderick Rombauer of St. Louis, also published an autobiography of small scope, in English. Philip Figyelmessy of Philadelphia wrote his memoirs in English. This was published in Hungarian in a Budapest daily, but this unhappily is almost equivalent to remaining in manuscript. The reminiscences of Julius Stahel-Szamvald about his military career in the Civil War in 1870 at the request of the War Department, are to be found in the National Archives at Washington. No memoirs remained after General Asboth because by the time the request of the War Department to the former commanding generals to write their reminiscences was issued, he had already passed away. Kozlay, Pomutz, Mundee and Knefler were only colonels, and received the rank of brigadier-general by brevet when they were mustered out of service.

Robert Julius Rombauer wrote an extensive book about the participation of the city of St. Louis in the Civil War, but he barely mentions himself. Knefler wrote a discourse about the battle of Missionary Ridge, Tennessee (Nov. 24th, 25th, 1863) in which he took part with his regiment, but does not mention himself by so much as a word. This is about all the memoir literature of the Civil War Hungarians can show.

Search for their private correspondence would be a similarly difficult task, which probably would yield very little, although some correspondence would be found no doubt in various family archives and collections. Even if some descendants of these heroes living in America have in their possession any documents, it is hardly probable that they attach much value to them, because scarcely any of their descendants could speak or read Hungarian.

Contemporary American papers wrote comparatively often of the more important Hungarians, such as Alexander Asboth, Julius Stahel-Számvald, Charles Zágonyi, and others. Often pictures were published of them, most often that of Major Zágonyi, but mostly they were considered Germans, because they commanded regiments consisting mostly of Germans. The Hungarians as a separate group never received any collective recognition. Even President Lincoln, who was not only a great man, but a keen-eyed politician admitted that the advancement of Julius Stahel-Szamvald to the rank of Major General was largely due to the fact that he wished to reward the services of the Germans. (J. D. Cox: *Military reminiscences of the Civil War*, 2 vols. N. Y. Vol I. p. 435) Any recognition received by the Hungarians was received individually. The first collective recognition from the highest place is the letter of President FRANKLIN DELANO ROOSEVELT, in which with noble words he pays tribute to those Hungarians who fought and died for the Union. This letter in its entirety is to be found elsewhere in the book.

The Germans treated the Hungarians in the same way, simply calling them Germans or at best, German-Hungarians, although this was hardly necessary. The Germans had an army of 216,000 men in the Civil War and are scarcely in need of a few additional hundred Hungarians.

In spite of this the largest German work dealing with the subject of the participation of the Germans in the Civil War (Kaufman: *Die Deutschen in Amerikanischen Bürgerkriege*, München, 1911) lists at the end about five hundred of the more prominent German officers—fourteen Hungarians also, among them Asboth, Zágonyi, Perczel, Mihalotzy, Stephen Kovács and others.

Several notable Americans of the Civil War sometimes mention the Hungarians, albeit, much less, than one could expect. The idea of having foreigners in high ranking positions was not popular in the Civil War, just as it was not so in revolutionary times. General Philip Sheridan speaks with appreciation of Asboth, but McClellan who was commander-in-chief for one year, probably because of information obtained from General Halleck, was not favorably disposed toward the foreigners. The only exception was Stahel-Szamvald, whom he considered a German. It is possible that the fact that General George Klapka, the defender of Komárom who was invited to America by Seward, then Secretary of State, and who aspired to McClellan's command had something to do with this antipathy. General David Hunter spoke slightly, and with what almost amounted to hatred of the foreign officers, even of the Hungarian Stahel-Számvald, against whom his enmity abated only after the battle of Piedmont, Va., while General Halleck almost acted as an informer in his confidential reports sent to McClellan. Grant, the commander-in-chief at the end of the war does not mention a single Hungarian in his extensive memoirs, neither do Benjamin Butler or others.

There was no commander under whom more high-ranking officers served, than General John C. Fremont, the first presidential nominee of the Republican party. He was cognizant of their valuable services, and in his reports speaks with highest praise of Zágonyi, Albert and other Hungarians.

The commanders of the divisions and the regiments were more generous with their praise. In official reports we often find individual Hungarian officers praised and cited such as Mihalotzy, Mundee, Perczel, Németh, Kapus, Pomutz, Zágonyi, Albert, Dunka, Csermelyi, Kozlay and others, of whom their superiors had the highest opinions.

The publication of the Department of War, the monumental "The War of the Rebellion" a collection of the official orders, dispatches, reports, correspondence and court martials, naturally contains much information of interest concerning the Hungarians. Besides using the material to be found in this collection the author looked up about each individual many documents preserved in the records of the Adjutant General's office, and in the National Archives. In several instances the Veterans administration furnished valuable information. The Library of Congress, the libraries of the Navy Department, the War College and the National Archives were also of great help. In some instances the Historical Societies of the various states, or the descendants of the Civil War Hungarians themselves furnished valuable information.

The list of names published by me is not the same as that of Pivany and Kende. The new list contains several new names, while other names are missing. I had to omit some of the names contained in the older lists, because research showed that they were not Hungarians. For instance the name Petri appears as a family name among the Hungarians, Germans, Dutch and Swedes. The Charles Petri appearing in the list of Pivany and Kende was undoubtedly a German. General Albin Schoepf

was not a Hungarian but an Austrian-Pole, but since he fought in the Hungarian Revolution, I included his name, with that of the German Amsberg and the Pole Blandowski, who were also soldiers in the Hungarian War of Independence. I still have doubts concerning the Hungarian extraction of a few more, such as William Kapus, Victor Chandory, (Chandoné), William Esti, etc. Eugene Pivany states that Captain Leonidas Haskell, who served on the staff of Fremont was a Hungarian. I found that he was not Hungarian but came to Missouri from Gloucester, Mass., where his English ancestors settled in 1646.

However, the list of names is not complete, and it is doubtful whether a complete list will ever be obtainable. A large part of the records of both the North and the South were destroyed, although the records of the North are far more complete. Of the approximately one million men who fought for the South, the records of only about one hundred thousand were preserved. It is certain that many more Hungarians, several with foreign-sounding names fought on both sides.

The bibliography to be found in the book is to my knowledge the first attempt in this field. It is far from being complete, because I was able to obtain only a small part of the references available in Hungary. The American list would be complete only if its compilation would have been preceded by a much longer research, extending through several lifetimes. Still, in spite of its shortcomings, let me hope that it will be of considerable help in future research.

I gratefully acknowledge the help rendered by the pioneer works on this subject written by Eugene Pivány, now living in Budapest, whose writings will be always indispensable, and for his personal favor in supplying valuable new information about some of the Civil War Hungarians. Similar thanks are due to the memory of Géza Kende, the eminent journalist, whose untimely death prevented his completion of the third and final volume of his work. His book will be always similarly indispensable in tracing the American-Hungarians of bygone times.

Although the title speaks of Lincoln's Hungarian heroes, I have listed those few Hungarians who according to our present knowledge fought for the Confederacy. Concerning these, I received valuable information from Miss Ella Lonn, of Goucher College, Baltimore, Md., whose book "Foreigners in the Confederacy" will shortly be published. My grateful thanks to her, and to all those in the various libraries and archives, who helped me so willingly.

In the difficult work of translation from the Hungarian to English, I was given much valuable help by my wife, Elizabeth Kalassay Vasvary.

Lastly, thanks are due to the HUNGARIAN REFORMED FEDERATION OF AMERICA, whose Supreme Council made the publication of this work possible.

EDMUND VASVARY

Washington, D. C.
Lincoln's Day
February 10th, 1939.

THE HUNGARIANS
IN THE
CIVIL WAR

ZAGONYI

(October 25, 1861)

Bold Captain of the Body-Guard,
I'll troll a stave to thee!
My voice is somewhat harsh and hard,
And rough my minstrelsy.
I've cheered until my throat is sore
For how Dupont at Beaufort bore;
Yet here's a cheer for thee!

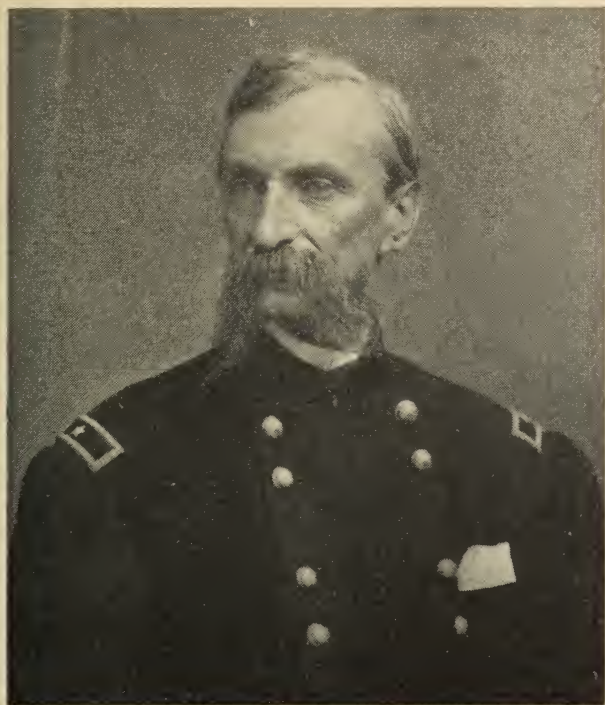
I hear thy jingling spurs and reins,
Thy sabre at thy knee;
The blood runs lighter through my veins,
As I before me see
Thy hundred men with thrusts and blows
Ride down a thousand stubborn foes,
The foremost led by thee.

With pistol snap and rifle crack —
Mere **salvos** fired to honor thee —
Ye plunge, and stamp, and shoot, and hack
The way your swords make free;
Then hack again, — the path is wide
This time, — ye gods! it was a ride,
The ride they took with thee!

No guardsman of the whole command
Halts, quails, or turns to flee;
With bloody spur and steady hand
They gallop where they see
Thy daring plume stream out ahead
O'er flying, wounded, dying, dead;
They can but follow thee.

So, Captain of the Body-Guard,
I pledge a health to thee!
I hope to see thy shoulders starred,
My Paladin; and we
Shall laugh at fortune in the fray
Whene'er you lead your well-known way
To death or victory!

George Henry Boker.

Major General Alexander Asboth

Major General Julius H. Stahel-Számvald

THE HUNGARIANS IN THE CIVIL WAR

The Kossuth emigration

When the Civil War broke out in the spring of 1861, there were approximately three thousand Hungarians in the United States. The majority of these Hungarians left their homeland for political reasons after the war of Independence in 1848-1849. Before the war of 1848, there were very few of them who traded homelands merely for the sake of adventure or even for the hope of beginning life anew. There were only a few who came to America after the War for economic reasons.

These "48"-ers consisted (just as among the Germans) of the elite of those Hungarians who came to America. They could be divided into two groups: the first group consisted of those political refugees who considered their stay in America a temporary one, because they were certain that their triumphant return to their homeland was merely a question of time. The second group consisted of those emigrants who arrived in the New World with the intention of settling here permanently.

The emigration of Hungarians to America was undoubtedly begun by the Kossuth exiles. The Congress of the United States when it offered a new home to Kossuth and his followers, did this with the expectation that they, together with their leader, would settle here permanently. Kossuth, especially during the days of his exile at Sumla, thought longingly of the great democracy overseas, and when in 1850 the first group of Hungarians were preparing for their journey to the United States, upon receiving the offer of transportation from President Taylor, and Secretary of State Clayton—he wrote in the letter of introduction given to the prospective travelers:

"It is in the free soil of North America, in which I would wish to rest in eternal peace, if my bones could not mingle with the soil of my homeland." (Sumla, Feb. 14, 1850. See: Hajnal p. 694.)

In his more despairing hours, he planned with the Turks and the Poles, that he would found a permanent colony for emigrants in the vicinity of Broussa, Asia Minor, not far from Kutahia, and his feelings were hurt when Sir Stratford Canning, the English Ambassador, and General Aupick, the French Ambassador, did not approve of his plan. When he arrived in America, possibly under the influence of the marvelous receptions he received, he conferred with Alexander H. H. Stuart, the Secretary of Agriculture about territory to be given to the Hungarian emigrants. (N. Y. Times, Jan. 8, 1852.) He, however, did not wish to stay here. America seemed entirely too far away from that scene where he wished to continue his political activities, and since he believed undauntedly in a favorable change in the cause of Hungary, he later became convinced that the emigrants also must not think too seriously of remaining permanently in America.

During the nearly seven months that Kossuth toured America (December 5th, 1851—July 14th, 1852) he did not contact the Hungarians then living in America. The reason for this no doubt, was the well-nigh superhuman activity, which consumed his every day and every hour. The mental and physical equal of this feat is yet to be found in history. According to George Ticknor, during his stay in America, that is in 221

Colonel Nicholas Perczel

Brigadier General George Pomutz

days, he gave about 600 speeches, mostly in the English language, sometimes in German, often of two or three hours duration. On his tour he went North as far as Boston, to the West to Wisconsin, and to the South as far as New Orleans. Considering the facilities for traveling at that time, it is hard even to imagine the magnitude of this accomplishment.

It can be understood, therefore, why he could not spend any time with small groups of emigrants. When he left America, he knew that there was no possibility of intervention in behalf of Hungary by the United States. He knew he would never return to America, and so did not deem it necessary to keep in touch with those few Hungarians who remained here. He also knew that he could not expect more or different aid from the United States, other than that which he already had received.

Thus the emigrants in America were lost not only to the Hungarian homeland, but to the Kossuth emigration also. Kossuth wrote very fittingly years later, when he was eighty years of age: "The Hungarian emigration was not replaced, did not die out but it disintegrated and evaporated like camphor—without a trace." (My writings, III, 15.)

The Hungarian emigration was absorbed by this young, great country, like drops of water by thirsty sand. Kossuth himself would have been the only link between them, but upon Kossuth's departure, without attaining his aims, the emigrants scattered. The educated gentlemen, officers used to giving orders, became farmers, factory workers, photographers, riding masters, tutors, prospectors, inkeepers, grocers, tobacconists, etc. Without exception they all went through the hard school of immigrants and there were any number of them who were unable even after long years to wrest for themselves more than a very modest living.

Those who wished to return to their homeland at all costs bore the hard life a little easier, because they felt sure of an amnesty. Many were fortunate in having connections, families, wealth and social background on which they could depend and build again. In many instances, they were able to obtain permission to return home, and they left America. The younger ones, and the members of those families who were not wealthy and did not have these connections, and for whom no positions or money was forthcoming, or who had married during the years of exile, also those who represented the "irreconcilables" never went back. These people saw that this nation has its own reward for hard honest work, and so they remained here,—casting their lot irrevocably with that of the young vigorous republic.

Events preceding the Civil War.

During the swiftly passing years the Hungarian newcomers had to see that in the life of their new homeland, great events were brewing. The differences between the North and the South would explode in the form of some great national trial.

Since the founding of the United States, the economic and political power was in the hands of the South, and whenever this power was threatened by the North, the South immediately spoke of secession. These secessionist attempts were discernible even when the Union was formed, and came up repeatedly whenever new states were admitted to the Union. The compromises of 1820 and 1850 were obtained by the South only by the threat of secession. South Carolina, which was the first state to secede in 1860, directly after the election of Lincoln, and thus started the Civil War, had made an attempt in this direction as far back as 1830.

Through generations the shifting of the balance of political and economic power was more and more evident. From 1840 the population

Colonel Charles Zágonyi

Brigadier General Albin Schoepf

of the northern states increased annually by more than a quarter of a million immigrants, while the south depended largely on the natural increase. It was an important fact that the new immigrants were all enemies of slavery, many of whom, like the Hungarians were not willing to settle in slave-states. In the case of the Hungarians the only exception was the slave-state Missouri, which in the Civil War fought on the Northern side. These immigrants brought with them a certain culture, which the Southerners never could wholly appreciate.

Earlier the Northern states were also slave-states, but since economically they were much better situated than the South, this condition ceased of its own accord, without any upheaval.

The wealth of the South consisted largely of slaves. Taking four hundred dollars as the average value of a slave, the almost four million southern slaves represented a total wealth of about 1500 million dollars. The South knew that if these slaves were freed, they would lose not only the wealth represented, but these four million souls would constitute political and economic rivals. They also knew that they would not receive an indemnity for their losses, not as in the case when the slaves in Great Britain were freed.

No one could offer a solution. The biased anti-slavery leaders of the North were not willing to consider the economic arguments, and during several decades the southern states must have felt that the North, becoming stronger and stronger, wanted to destroy them, in spite of the fact that slavery was permitted by the Constitution. It was evident that the North, becoming increasingly stronger in wealth and population would in time, force its will upon the South, and would seize political power from it. This is why the thought of secession became more and more deep-rooted in the South.

Meanwhile the Republican Party was formed in the North, and in 1856 Fremont was nominated its first candidate for the Presidency. The Republican party lost its first attempt, but everyone knew that sooner or later it would be successful. The South issued a slogan: as soon as the country elected a Republican president the South must immediately secede. They declared that if Lincoln was elected in 1860, the leading southern state, South Carolina, would immediately secede. The congressional and senatorial members of the 1860 Congress attended sessions armed, and even the galleries were occupied by their armed followers.

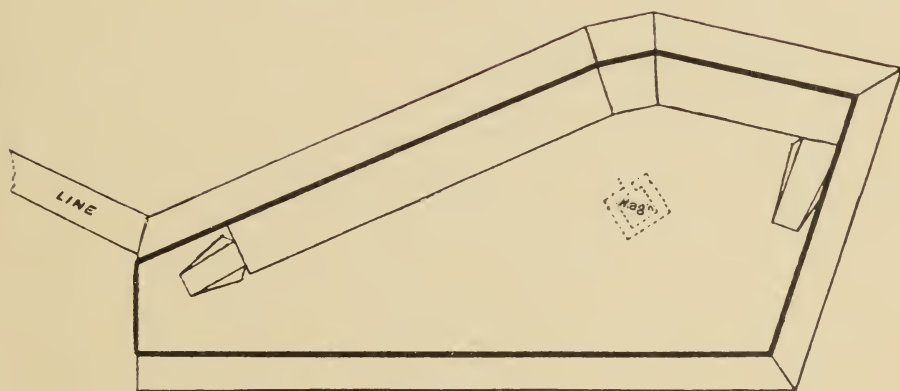
In November 1860 the country elected the first Republican President in the person of Abraham Lincoln, and immediately South Carolina seceded from the Union. Since the North destroyed the guarantees of the Constitution, and since the tremendous taxes served only the interests of the North, and the North was determined to abolish slavery, and since there was no hope for reconciliation—South Carolina did not see how it could remain in the Union.

In February 1861, before Lincoln was inaugurated, six other southern states, Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana and Texas followed the example of South Carolina. Everyone was certain now that the Union could not be preserved without bloodshed.

Lincoln left Springfield, Illinois on Feb. 11, 1861, for his inauguration in Washington on the fourth of March. The impossibility of a peaceful solution was indicated by the fact, that an attempt was discovered to wreck the train and kill Lincoln before he should reach Washington. A change was made in Lincoln's route, so that he arrived at the capital one day sooner than he was expected; having made the journey secretly from Harrisburg, the capital of Pennsylvania. He was accompanied to Washington by two loyal friends. At the inaugural parade the best sharpshoot-

Captain Ernest M. Rozsagy

DEFENSES OF CHATTANOOGA, TENN.
FORT MIHALOTZY.

Scale of Feet.
0 25 50 75 100

The only fort named after a Hungarian officer,
on Cameron Hill, Chattanooga, Tenn.

ers of the army were stationed atop certain buildings in order to protect the President.

A little more than a month later on the 14th of April, the first shots were fired by the rebels in South Carolina, when Fort Sumter was fired upon and destroyed. Now bloodshed could not be avoided.

The events at Charleston did not take the country by surprise, although neither side was equipped for the great struggle. For several months before, volunteers were being recruited in different sections of the country. The Hungarians living in America, of whom a large percentage had seen service in other wars, enthusiastically rallied to the support of the Union cause. Years before they prepared for this eventuality. Gabriel Korponay, the only Hungarian to our knowledge, who served as a captain in the United States Army during the Mexican War, (1846), (Cadmus M. Wilcox: History of the Mexican War, 1892, p. 678), and who became colonel of the 28th Pennsylvania Volunteer Infantry Regiment, in a letter to Secretary J. J. Crittenden already in 1858 offered the services of one hundred hand-picked men in the "coming struggle."

The Hungarians did not wait for the cannon shots to be fired at Fort Sumter. In January, 1861, the company formed from among the Hungarians and the Czechs was already drilling intensively under the supervision of former Hungarian officers Geza Mihalotzy, Alexander Jekelfalussy and others. This company later was merged with the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, of which Geza Mihalotzy became the Colonel. Lincoln was still at Springfield when Julian Kuné, a Hungarian "48"-er, personally took to him a letter from Mihalotzy asking permission to name the company "Lincoln Riflemen." Lincoln gladly agreed and gave his permission in his own handwriting on the bottom of Mihalotzy's letter. (See copy of the letter on page 10.)

Also in January 1861, the organization of the National Guard in St. Louis was begun by two sons of a former director of a munitions factory in Nagyvarad, Hungary, former officers in the War of Independence, Robert and Roderick Rombauer, aided by Anzelm Albert, former officer and fellow-exile of General Bem. In New York City the "Garibaldi Guard" later the 39th Volunteer Infantry Regiment was formed with several Hungarians serving under its banner.

Kossuth and the Civil War.

Naturally it was not possible for the Hungarians to form separate regiments, as did the Germans. There were too few of them, and they were widely scattered. They corresponded and from these letters we learn that they urged each other to enlist. To the question: "Is it our duty as foreigners to hurry to the aid of the country?", the answer was, in every instance a positive one, even from those who already had family obligations. They could ask advice only from one another. Kossuth was not in contact with any of them, and gradually he became only a fading memory.

During these latter years Kossuth suffered many disappointments and trials. The peace of Villafranca concluded in 1859, was a tremendous disappointment to him, because it ruined all his plans for the liberation of his country. The promise of loyalty to Franz Joseph by one of his most trusted friends, Count Laszlo Teleki, and his subsequent suicide, coincided with the opening years of the Civil War. Scarcely a month later he lost his suit for printing Hungarian paper money in England. His faithful ally Cavour died, and in April 1862 his beloved daughter, the 19 year old Vilma died, who was followed to the grave three years later by his wife.

General Alexander Asboth with his staff in the Battle of Pea Ridge, Ark., March 6th and 8th, 1862.
First from the left is the Hungarian Colonel Anzelm Albert.

So much disappointment, sorrow and grief was his lot during the Civil War that Kossuth aged suddenly beyond his years, and naturally could not give any attention to the struggle in far-off America, much less to those few hundred Hungarians who fought for the Union.

Not only his former soldiers, but some of his most trusted and loyal men, and even members of his family rallied to the Union flag, and thus attempted to repay the United States for the aid given to the cause of Hungary, to Kossuth and to them. There was Alexander Asboth, the former Hungarian officer who was with Kossuth from the first moment of his exile, when he left the fortress of Arad on the carriage of General Damjanics two days before his arch-antagonist Görgey surrendered at Világos. Asboth followed Kossuth to Viddin, Sumla, and Kutahia and was beside him with unwavering loyalty on his trip to America aboard the "Mississippi". There were the two leaders of the Mack conspiracy, Philip Figyelmessy (the former Bocskay hussar who earlier had fought for Italian liberty also) and Matthias Rózsafy who, as a student, left a career in the priesthood to become a soldier of Kossuth, and who was almost hanged for the Mack conspiracy (see Rózsafy). There were also five sons of his two sisters, Albert Ruttkay, and the four Zsulavsky brothers, and from among his faithful body-guards George Grechenek, Stephen Kovács, Joseph Németh and Gustav Wagner whose heroic mother helped Kossuth's wife and children to escape from the lost Hungarian homeland. On the Southern side fought the glib-tongued Henningsen, the mysterious Englishman, whom no one could surpass in filling the dreary days at Viddin and Kutahia with rays of new hope. Then there were the others who had seized arms at his call in defense of Hungarian liberty, and now were fighting for that nation which from among all others was kindest to Hungary, when she lay trampled in the dust, and to him the homeless exile.

But Kossuth communicated with no one. The more his plans miscarried and failed, the more disappointments he had to endure, the more relentlessly he fought for his only great objective, the liberation of Hungary.

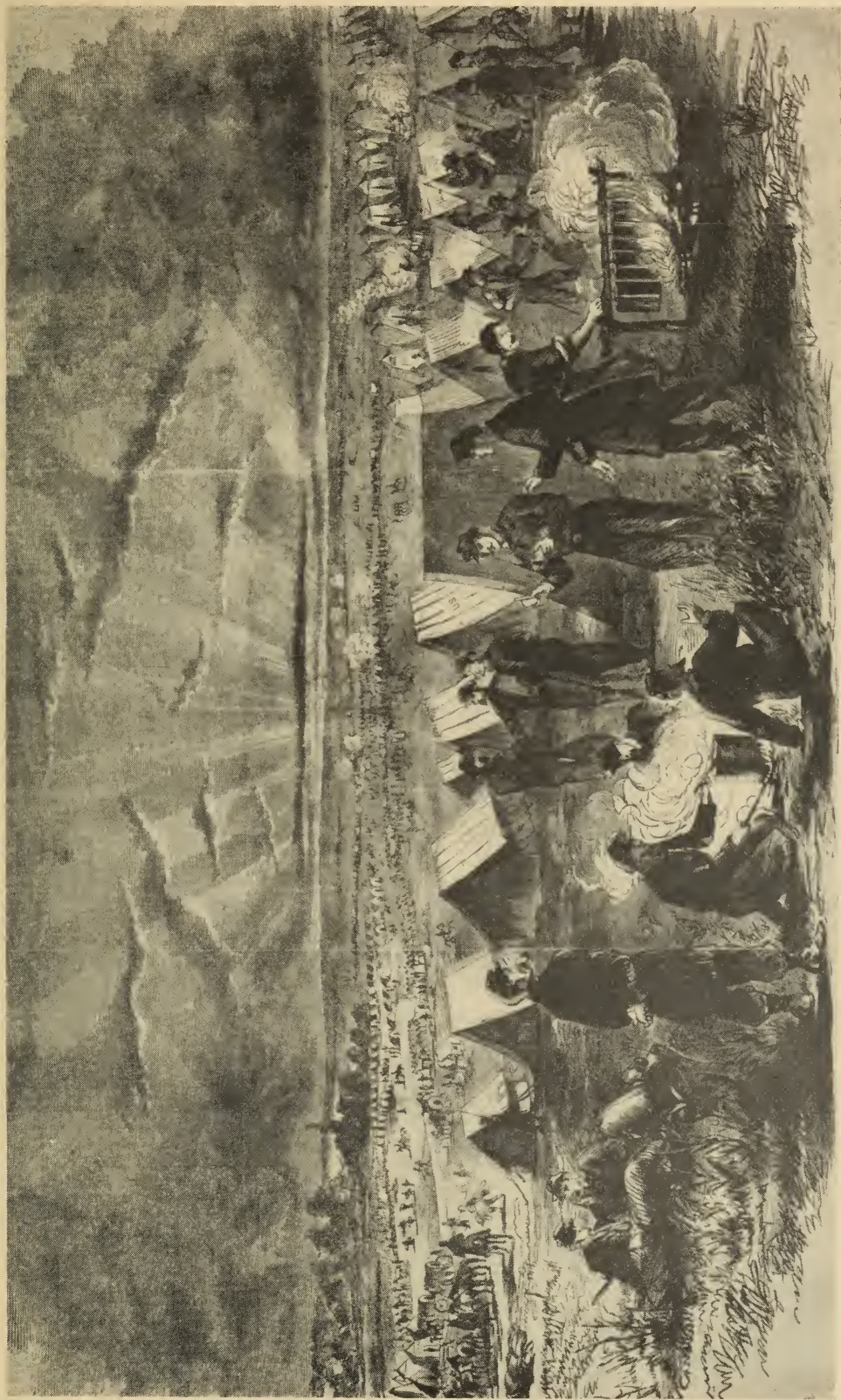
General McClellan and General Klapka.

The outbreak of the Civil War found both the North and the South unprepared from a military standpoint. The two armies of brothers to be hurled against each other had to grow out of the ground literally overnight. Both sides went into the conflict with few and untrained soldiers and officers. The volunteer regiments selected their own officers, and among them there were very few who had military training, especially few were those experienced in warfare.

At the same time several states in Europe were full of experienced men who had taken active parts in the Hungarian, German, Polish and Italian wars, and some saw service in more than one country. Thus, these men received their military training and knowledge in the only real school for soldiers, who when they fled to foreign countries could not find their places in society.

It is easily understood therefore, that William H. Seward, the Secretary of State during Lincoln's presidency, tried to enlist from among these experienced soldiers as many as possible for the Union cause, although, just as during Revolutionary times it was not generally looked upon with favor when the foreigners were designated high ranking officers. (Washington was at first reluctant to appoint the only Hungarian officer a Colonel in the Revolutionary Army.) This fondness of Seward for recruiting foreigners was well known, and he was subject to much

Camp Zágonyi, encampment of Frémont's army, near Wheatland, Mo., October 14, 1861.

criticism for it, but this did not swerve him from his purpose, since he was convinced that by this he was rendering the Union a service. Seward's attention was called to George Klapka, the former Hungarian General, the defender of the fortress of Komárom, who at that time lived near Kossuth in Italy. Klapka was considered a brilliant soldier, proof of this being that he was only 29 years of age when he was entrusted with the defense of Komárom.

In 1861 Klapka was only 42 years of age, in his prime, when he was approached by a representative of Seward, and asked in the name of the Secretary to join the Union Army.

The Civil War had already been waged for seven and a half months, not too successfully for the Northern Side, when the commander-in-chief of the Union Armies, the 75 year old General Winfield Scott resigned. In his place President Lincoln appointed, in great contrast, the 35 year old General George B. McClellan, who held the position of commander-in-chief for one year.

McClellan was a well-trained soldier who had fought in the Mexican War from which as a young man of 22, he was mustered out with the rank captain by brevet in 1848. Since the war on the American continent was swiftly followed by the European rebellions, among them the Hungarian War of Independence, McClellan thought that he would like to go to Hungary to act as a military observer. In June, 1849, President Zachary Taylor appointed A. Dudley Mann of Virginia to go to Europe to observe the events in Hungary, so that if the War of Independence ended successfully, the United States would be the first to greet Hungary as the newest member of the family of free nations. President Taylor himself emphasized this in his message to Congress.

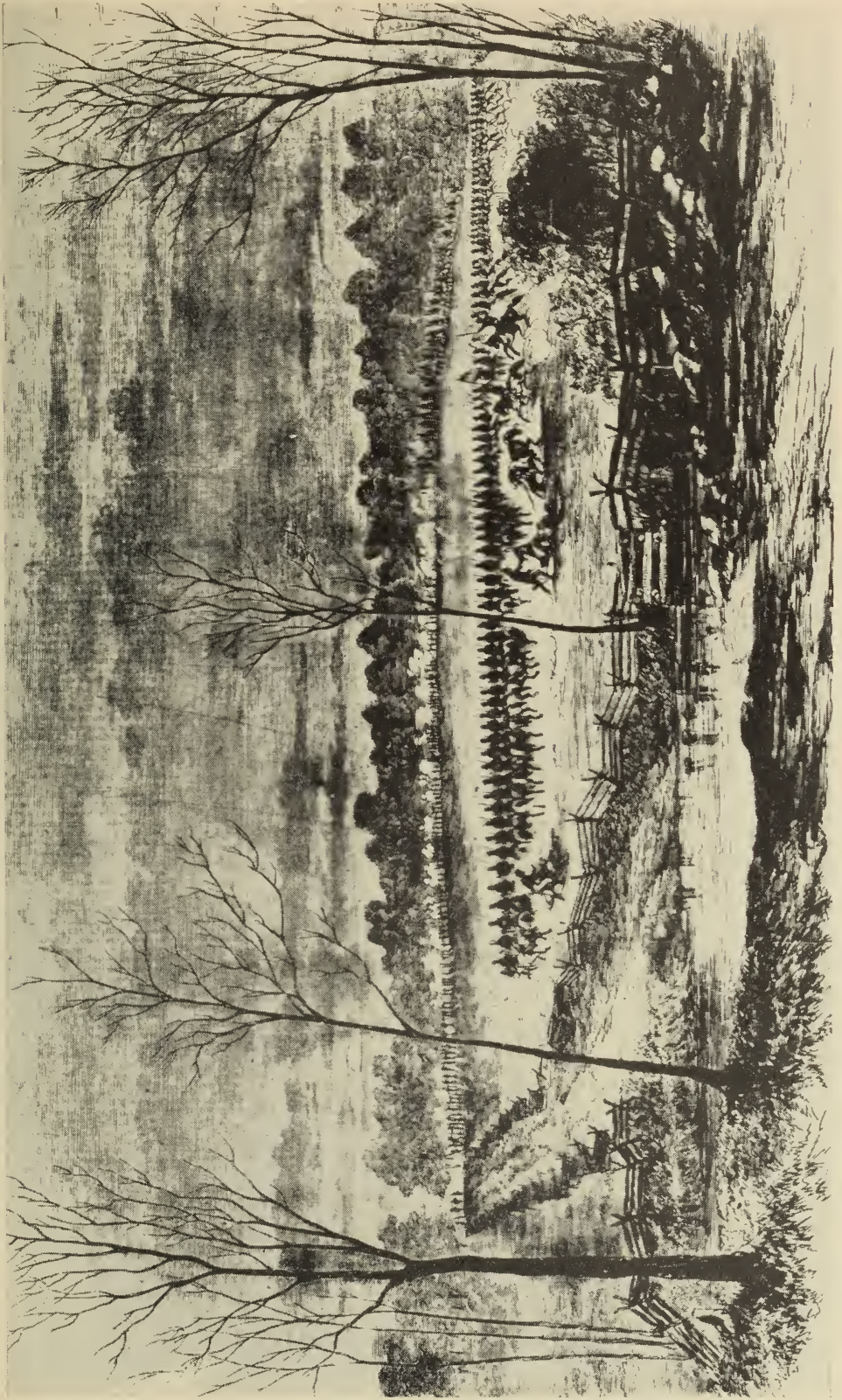
The future commander-in-chief of the Union would have liked to act as a military observer by the side of the diplomatic representative. I found a letter among the correspondence of John M. Clayton, the then Secretary of State, in which McClellan very earnestly requested to be given this appointment, and only enough money to supply his modest needs. It is possible that if the Hungarian struggle had lasted longer the future commander-in-chief would have gone to Hungary. But he was too late. He wrote his letter to Clayton from Philadelphia on August 19, 1849, six days after the Hungarian army surrendered at Világos. The fact of the surrender was not yet known in America.

At the end of 1861, shortly after the young commander-in-chief was appointed, he received a letter from General George Klapka, stating that he was approached by a representative of Secretary Seward to join the Union Army. He was willing to accede to this request on the following conditions: that he should receive a bonus of 100,000 dollars, and also receive an annual salary of 25,000 dollars. He stated further that he would be willing to serve as chief-of-staff of McClellan, but only until he becomes familiar with the language, whereupon he would take over the command. "He failed to state what provision he would make for me, that probably to depend upon the impression I made upon him", writes McClellan in his memoirs.

This letter naturally angered the young commander-in-chief. He hurried to see President Lincoln, to whom he showed the letter by Klapka. The martyred President became "very angry" says McClellan—and took the letter from him saying that he would see to it that he would not be troubled that way again.

So we know positively about one Hungarian who angered President Lincoln. This letter from Klapka probably remained in Lincoln's

The first charge of the Frémont Body Guard, under Major Charles Zágonyi, at Springfield, Mo., October 25, 1861.

possession, at least it is not among the tremendous amount of correspondence left by McClellan.

With this the possibility of the Union armies having a Hungarian commander-in-chief came to an abrupt end. Klapka did not come to America, and the great struggle took place without him.

McClellan was commander-in-chief for one year. He was a well-trained soldier whose main fault was considered the fact that he was too cautious and made up his mind too slowly. It was he, allegedly because of pressure from his superiors, who disbanded the Fremont Body-Guard of Major Zagonyi, hardly one week after the famous charge at Springfield, Mo. (Oct. 25, 1861.) It seems that he also was not very fond of foreigners. He writes harshly about the German regiments, and especially so of their officers. But at the same time he speaks highly of the praiseworthy exceptions, speaking with real approbation of the Hungarian General Julius Stahel-Szamvald.

Possibly the bitterness experienced by McClellan on removal from his command still lived in his heart when not quite three years later he accepted the presidential nomination of the Democratic party, in 1864, against President Lincoln, but he was defeated by him. He became governor of New Jersey in 1877, and died in 1885 at the age of 59. Klapka died seven years later in 1892.

The passengers of the "Mississippi"

The noble act of the United States, sending the man-of-war, "Mississippi" to the shore of Asia Minor in September 1851 to bring the Hungarian exile Louis Kossuth and his followers to America, will always be remembered with undying gratitude in the history of the Hungarian nation.

From among those, who through the generosity of the United States found homes in America, there were seven who tried to repay this noble gesture by fighting for the Union.

These were the following: Major General Alexander Asboth, Captain George Grechenek, Colonel Joseph Nemeth, Major Gustav Wagner, Colonel Nicholas Perczel, Major Stephen Kovács, and Major Emanuel Lülley.

From among these, George Grechenek gave his life for the Union cause, at the age of 33.

They all repaid their debt honorably.

The "48"-ers.

There were many among the Hungarian Civil War heroes, who had fought in two, three and even four wars. There were some who had begun by taking part in the Polish war for Independence, continued with the war in Hungary, and there were some who took part in the battles of the Russo-Turkish-English war around Sebastopol, or who were soldiers in the Garibaldi revolution fought for the unification of Italy. The list of those who were veterans of the Hungarian War of Independence in 1848-1849 is as follows:

Albert Anzelm	Fekete Alexander Dr.	Grechenek George
Amsberg George	Fiala John	Grossinger Charles
Asboth Alexander	Figyelmessy Philip	Hillebrandt Hugo
Blandowski Constantine	Fornet Cornelius	Jekelfalussy Alexander
Csermelyi Joseph	Gaal Alexander	Kelemen Alexander
Debreczenyi Ignatz	Gallfy-Gallik Andrew	Kemenffy Joseph
Dobozy Paul Peter	Gerster Anthony	Knefler Frederick

The second charge of the Frémont Body Guard, under Major Charles Zágonyi, at Springfield, Mo., October 25, 1861.

Kompolti	Molitor Albert	Schoepf Albin
Kovács Gustav	Molnar Joseph	Semsey Charles
Kovács Stephen	Mandy-Mundee Charles	Stahel-Számvald Julius
Kozlay Eugene	Nemeth Joseph	Szabad Emery
Kuné Julian	Perczel Nicholas	Utassy George
Lülley Emanuel	Pomutz George	Vandor Joseph
Ludvigh Alexis	Radnich Emery	Vekey Anthony
Langer Ignatz Dr.	Radnich Stephen	Vertessy John
Menyhart John	Rombauer Robert J.	Wagner Gustav
Meszaros Emery	Rombauer Roderick E.	Zagonyi Charles
Mihalotzy Géza	Rombauer Roland	Zerdahelyi Charles
Muzsik Joseph	Rozsáfy Matthias	Zimandy Anthony
Mohor Michael		

Those who died for the Union.

So far we know of nine Hungarians who gave their lives for the new land which so willingly gave them homes. These are the following:

NICHOLAS FEJÉRVÁRY, Jr., a descendant of the ancient Fejérváry family and the only son of the greatest benefactor of the city of Davenport, Iowa, Nicholas Fejérváry. He was a mere youth of seventeen, when he enlisted almost immediately after the outbreak of the Civil War, and soon thereafter was killed in action.

GEORGE GRECHENEK, Captain of the 79th Volunteer New York Infantry Regiment, a passenger with Kossuth on the "Mississippi", who died on May 17th, 1862, at the Harewood Hospital, Washington, D. C., from the effects of a wound received in a battle at Williamsburg, Va., on the 5th of May, 1862, after his right leg had been amputated. He was 33 years old.

NICHOLAS DUNKA, Captain, Adjutant of General John C. Fremont, who was killed at the battle of Cross Keys, Va. (Shenandoah Valley), on June 8th, 1862.

ALEXANDER GÁLL, of New York, lieutenant of the 5th N. Y. Cavalry regiment, was killed by a bullet passing through his brain in the battle of Hanover, Pa., June 30, 1863. He was 38 years old.

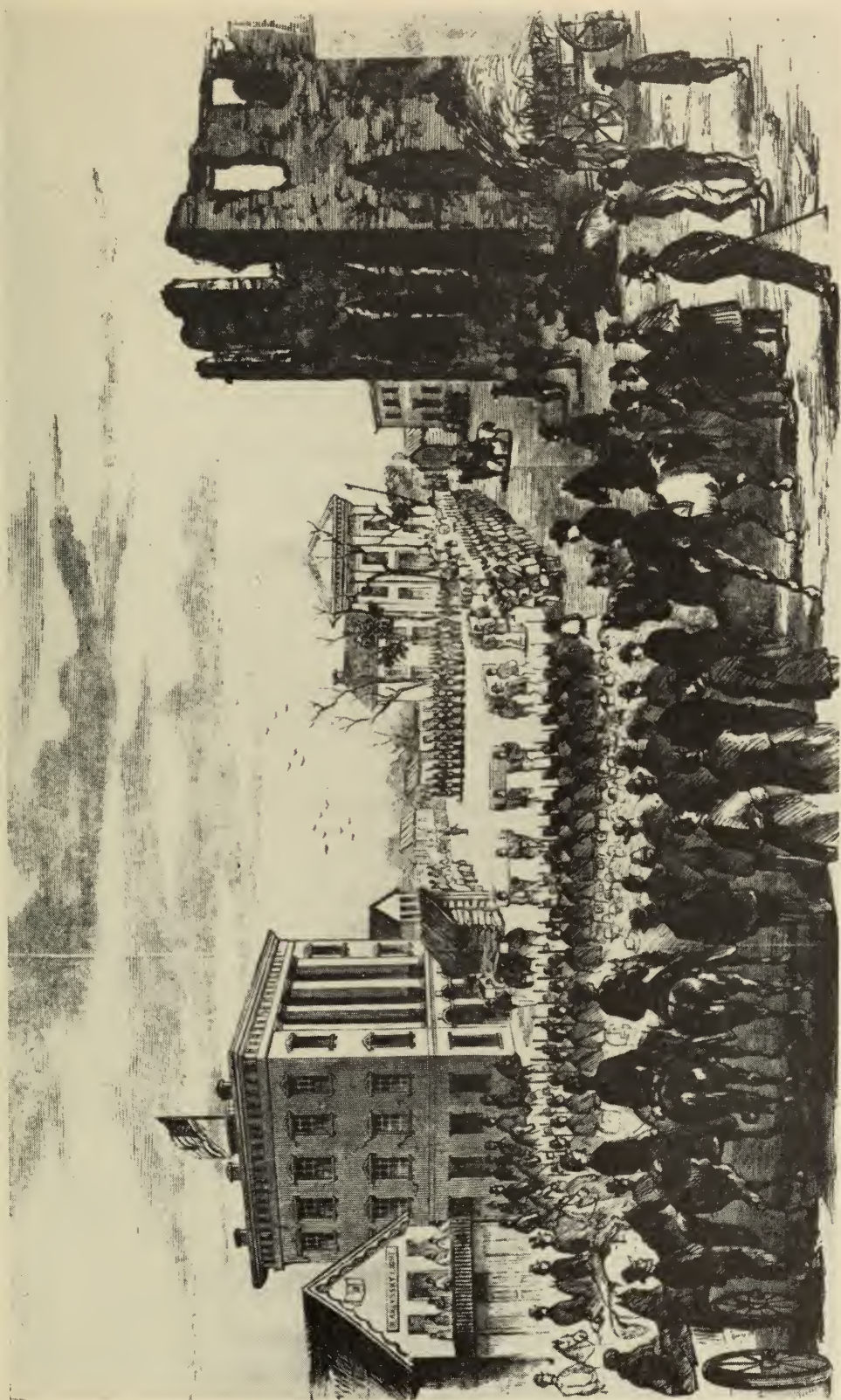
SIGISMUND ZSULAVSZKY, the son of Emilia Kossuth, lieutenant of the 82nd Colored Volunteer Regiment, died near Port Hudson, Louisiana, of typhoid fever on September 16, 1863.

GÉZA MIHALOTZY, of Chicago, Colonel of the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, died in Chattanooga, Tenn., on March 11, 1864. He is buried in the National Cemetery there. He was 38 years of age.

ANTHONY VÉKEY, of New York, Major of the 39th Volunteer Infantry Regiment, the former Garibaldi Guard, died from the effects of a wound received in a battle near Winchester, Va. This battle took place on September 19, 1864.

ALEXANDER KELEMEN, of Davenport, Iowa, died at Rock Island, Illinois.

FREDERICK BAUER, of Rochester, N. Y., a lieutenant of the 140th Volunteer Infantry Regiment of New York, died in the battle of Wilderness, on the 5th of May, 1864. He was 29 years of age.

The funeral of the killed of the Frémont Body Guard, under Major Charles Zágonyi, at Springfield, Mo., October 28, 1861.

Hungarians who met Lincoln.

We know of only three Hungarians who met the martyred President, Abraham Lincoln. All three were Civil War officers, and it was in this capacity that they appeared before him.

The first of these was Julian Kuné of Chicago, who when the first volunteer company composed of Hungarians, Czechs and Germans was formed, took the letter of their leader, Géza Mihalotzy, to Springfield, Illinois, to the President-elect. In the letter Mihalotzy asked permission to give his company the name of "Lincoln Riflemen". The President-elect gladly agreed, and immediately gave his permission in his own handwriting on the bottom of the letter from Mihalotzy. (See Kuné: *Reminiscences*, p. 91. A facsimile of the letter may be found on page 10 of this book. The original is in the Hertz collection.)

This was not the first meeting of Kuné with the President. He met him in Springfield before his election, and soon after the inauguration again saw the President in Washington, where he succeeded in obtaining permission to organize the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, with which the company of "Lincoln Riflemen" was merged.

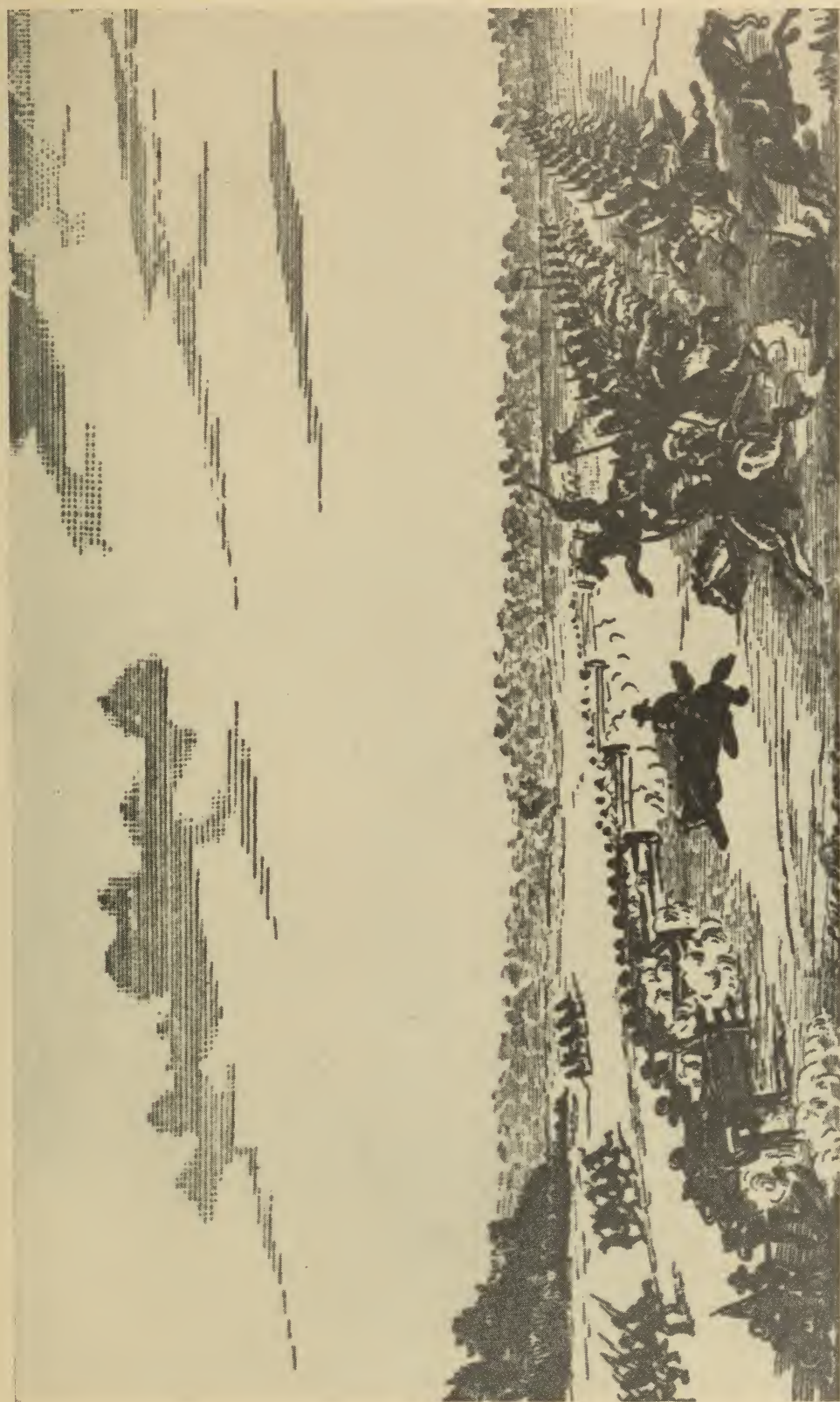
Charles Zagonyi, Major of the Fremont Bodyguard, was a nationally known soldier, when in the first days of February, 1862, he personally took an important letter from his general to President Lincoln in Washington. Fremont, who was removed from the command of the Western department, was not "persona grata" in Washington. Not only because he was the Presidential nominee of the Republican party in 1856, whom they thought might make trouble in the future, but because with his autocratic orders he made a great deal of trouble in Missouri. Whether Lincoln spoke at length with Zagonyi, whose heroic cavalry charge at Springfield, Mo., on the 25th of October, was enthusiastically commented upon by the whole country, we do not know. Lincoln only mentions that he received Fremont's letter through Major Zagonyi.

There is only one Hungarian who spent considerable time in the company of Lincoln, concerning whom it can be said that he was a favorite of the President. He was Julius Stahel-Szamvald, the former officer of the Hungarian War of Independence, a native of Szeged, in his youth an inoffensive bookshop owner, who because of his unblemished character, personal heroism and ability to command, had already been appointed a general.

When the Union cause was at its lowest ebb, so much so that the Confederates even threatened Washington, the cavalry defending the capital was placed in charge of General Stahel-Szamvald, and in this capacity he was often in the company of Lincoln. The Confederates could not take the capital, and when in November, 1863, the time came to dedicate the battlefield at Gettysburg, Pa., as a national shrine, President Lincoln appointed General Stahel-Szamvald to command the guard of honor composed of high ranking officers. This guard of honor accompanied the President to Gettysburg.

We do not know if there were any other Hungarians present when Abraham Lincoln made his immortal speech, but we do know that one eminent Hungarian, Julius Stahel-Szamvald, sat near him.

When the Hungarian general died, his comrades officially stated of him, in the official obituary, that Julius Stahel-Szamvald was one

Part of the Battle of Piedmont, Va., June 5, 1864.

of Lincoln's favorites. The eulogy at his funeral stated that the great President had "unbounded confidence" in the brave Hungarian soldier.

The Hungarians and slavery

The Hungarians in America were always proud of those ideals, for which the Hungarian nation fought in 1848-1849. A nation whose aristocrats already in 1848 understood the signs of the times, and voluntarily freed their serfs, then to fight side by side with them for their country, could not understand how it was possible that in the free and democratic United States slavery not only existed, but that millions of civilized people clung to the institution even at the cost of shedding the blood of their brothers. So the first Hungarian emigrants declared that they did not want to settle in the slave states. The only exception where we find Hungarian emigrants was Missouri, which as a border state sided more with the North than the South. There were a few emigrants in Louisiana, who having arrived at the port of New Orleans, remained there.

This attitude of the Hungarians was well known. David Black, a pioneer Hungarian in Cleveland, Ohio, wrote in a letter to the editor of the *Cleveland Leader* of January 29th, 1861, that the aristocrats in Hungary gave up their rights and their property so that all Hungarians may be free, and here the Southern rebels are ready to fight to prevent the liberation of the slaves, which is their human right.

When General Alexander Asboth was forced by the injuries suffered in battle to retire from active service, the *New York Times* published the official letter of farewell (November 26, 1864), which Asboth had received from General Granger. In commenting on the letter, the *New York Times* stated that all the Hungarians in America fought under the Union flag.

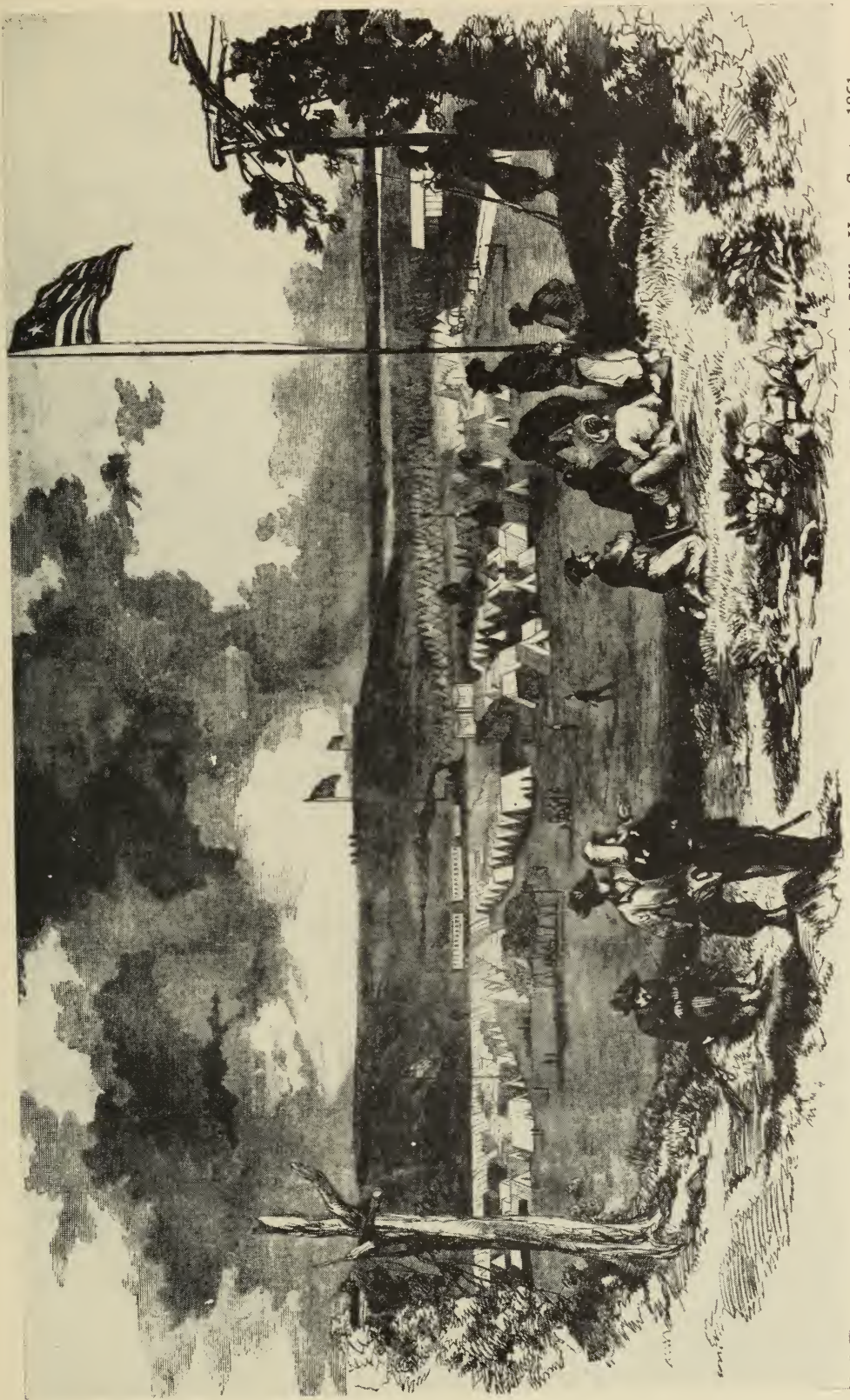
This was true insofar, that those few men who fought for the Confederacy, did so not because of their convictions, but because of pressure of circumstances.

Béla Estván, a colonel of Cavalry in the Confederacy, in the introduction to his book, "War Pictures from the South", says that he enlisted in the Confederate army only under the press of circumstances, the most important one of these being the fact that he had lived in Richmond, the capital of Virginia, for years.

Henningsen, the mysterious Englishman, a confidant of Kossuth, who had been in the revolutionary movements of several nations from the time of his early youth, marrying the niece of John McPherson Berrien, senator from Georgia, settled in the South, and it is most likely that he fought for the Confederacy against his convictions. The few Hungarians who fought on the Southern side probably felt the same way.

How many Hungarians served in the War?

It is impossible to give an accurate answer to this question, not only because records are not preserved in their entirety, but because the millions of soldiers were not recorded according to their nationality. The records of these millions, if they exist at all, are arranged according to their states and regiments, and if someone should attempt to compile

Camp of the Garibaldi Guard (later the 39th N. Y. Volunteer Infantry Regiment), near Roche's Mills, Va., Sept., 1861.

a list of Hungarians from them, he can use only two methods. Either he knows their names, states and regiments, and then his task is relatively easy, or if he does not have this information, the only thing he can do is to search through the unbelievably tremendous mass of documents and pick out individually those who for some reason he thinks are Hungarians. This would be such a superhuman task and would yield so few results that even a lifetime would scarcely be long enough for its completion.

Eugene Pivany in his pioneer work places the number of the Hungarians in the Civil War at approximately eight hundred. It is possible that he is right, but it is just as likely that he is mistaken. For instance, Pivany states that half of the Garibaldi Guard, which later became the 39th New York Volunteer Infantry Regiment, were Hungarians. I was able to find only seven of them. He makes the same statement concerning the "Lincoln Riflemen", which later became the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, among whose soldiers I could not find more than six Hungarians.

Louis Perczel who went to Cleveland, Ohio, in 1887, and became a leader of Hungarian activities, lectured before the Society of Early Settlers of Cuyahoga County, about the local Hungarians. In his speech he stated that there were 25 or 30 Hungarians in the 7th Ohio Volunteer Infantry Regiment. After careful examination I succeeded in finding only one name, which might possibly be considered Hungarian. This name was written George R. Matjary, which permits us to suppose that it is a Hungarian name misspelled. But I found that he was a young man 22 years of age, born in Winslow, New York, spelled his name "Magary", so probably was an Irishman and could hardly have been a Hungarian, due to his American birth.

It is likely that the exact number of Hungarians in the Civil War will never be definitely known, so we must be satisfied with those newer names, which in the future may be added to the lists now existing.

Hungarian names

It was customary in the Civil War to name the different camps after the commanding officer. We find most of these camps in Missouri, which state was one of the most important fields during the first year of the war. Thus there was a Camp Zagonyi, a Camp Rombauer, a Camp Utassy and a Camp Asboth, the latter near the little town of Tipton, Missouri.

We know of only one fortress which was named after a Hungarian officer. When Géza Mihalotzy, the colonel of the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, was fired upon from ambush one night, and died in Chattanooga, Tenn., one of the forts being erected in the city was named Fort Mihalotzy in memory of the dead Hungarian officer. (A plan of this fort may be found elsewhere in the book.)

About eleven miles from Richmond, Virginia, there was a place called "Hungary Station", why, we do not know. Several small places were named after Kossuth, and at one of these, near Corinth, Mississippi, a skirmish took place.

From among the Hungarians in the Civil War, not only those were buried in the national cemeteries who were killed in action, but those who died later as civilians. Since the list of the dead in the different cemeteries numbers many thousands, it would be a very difficult task to check these lists for the names of Hungarians buried there.

—“Pictures, Inc.”

The only living Hungarian Civil War veteran. — These half dozen patriarchs, among them the only living Hungarian Civil War veteran, Mr. Charles Barothy, of Omaha, Neb., punctuated their trip to the 75th anniversary observance of the Battle of Gettysburg with some lusty singing of old time songs in Chicago, end of June, 1938, on their way to Pennsylvania. Mr. Charles Barothy, the third from the left, with his mere 92 years, was the “baby” of the jolly group.

The only living Hungarian Civil War veteran

The fact that we have knowledge of the only living Hungarian Civil War veteran is due entirely to an accident.

In 1938, on the seventy-fifth anniversary of the battle of Gettysburg, the veterans of the northern and southern armies held a reunion, the first and possibly the last, at the site of the memorable battle. This was the first instance when the veterans of the Confederate armies were invited to such a reunion by the Federal Government, with all expenses paid. The Southern veterans were never eligible for pension by the United States. If they receive a pension, it comes from their own state treasuries.

The Gettysburg reunion, the first in 75 years, was a very great occasion. The veterans still living — of whom even the youngest is about 90 years old — went to this encampment by the thousands. President Roosevelt spoke to them from the very place where Lincoln delivered his immortal Gettysburg Address. The groups of veterans caused much interest and were photographed at the various railroad stations. One such jolly group was photographed at one of the Chicago stations. The group of old veterans seemed to be singing an old battle song when the photograph was taken. The picture, telling the names of the veterans, was widely circulated, and accidentally was seen by Rev. Alexander Daroczy, of Carteret, N. J., whose attention was drawn to the picture by the name "Barothy".

This Charles Barothy, who is now 93 years old and whose biography may be found elsewhere in the book, is the son of one of the Kossuth emigrants. He was born in Nagyvárad, Hungary, and came to America with his father as a child. They settled in Omaha, Nebraska. Charles Barothy enlisted in the Union Army at the age of 18 as a private, and remained a private for the duration of his service. He also fought against the Indians, and so is one of the very few Hungarian "Indian fighters".

The group picture of the veterans may be found on page 39.

Daily Democrat.

MONDAY MORNING, OCTOBER 21.

WILLIE H. GRAY has our thanks for fresh New York, Cincinnati and Louisville papers.

THE numerous friends of the brave and noble hearted Capt. David McKee, of the Second Wisconsin, now in the hospital at Washington, will be pained to hear that there was scarce a hope entertained of his recovery, and ere this he is in all probability no more.

We learn that \$250,000 is now on its way from Washington to the Commissary Department of this city, and that about \$100,000 will be here in a few days, for transportation purposes. Our citizens will be further gratified at the announcement that the government has decided to forward immediately immense sums of money to liquidate all just claims.

It is stated that President Lincoln says he must either remove Gen. Fremont or suffer a dissolution of his Cabinet. Better reconstruct the Cabinet. Gen. Fremont's popularity with the people and soldiers grows and strengthens every day. The news we publish this morning, added to the effect of the Fredericktown fight, gives him a tremendous "lick ahead." The people are crying: "Let Fremont alone." He is now fairly on the war path. Give him full play. Let the Cabinet go.

MAJOR ZAGONYI.

The intelligence we published this morning of the achievement of Major Zagonyi in entering Springfield and planting the stars and stripes on the public square of that town, must have an important influence on the public mind in connection with the reported removal of Gen. Fremont. The failures which have so often been predicted, and the scoffings at the military selections of the commanding General are rebuked by the gallant and successful manner in which the Major has carried the flag into the heart of the country held by the enemy.

THE KANSAS BRIGADE.

Lane's Kansas Brigade, which the *Republican* stigmatizes as "composed of bandits and thieves," was early last week at Clinton, in Henry county, on its way to join Sigel's advance guard at White's Ferry, over Grand River. On the authority of Mr. P. Buhler, the *Leavenworth Times*

relates certain incidents of Lane's progress, well illustrating the spirit that animates him and his men. At Pleasant Hill they "southeasted two rebel stores, sixteen kegs and two half barrels of powder, finding the powder secreted in the bushes. The goods from the stores were distributed among Union families in the vicinity, who had been left destitute by the rebel forces." Does not this authenticated fact give the lie to the wholesale charges continually iterated and reiterated against the Kansas Brigade and its Generals, accusing them of wilfully plundering rebels and Union men alike? Allegations to this purport are intrinsically incredible, and utterly unworthy of belief, especially when proceeding from known enemies or doubtful friends. If Lane were to undertake a titlle of the atrocities imputed to him he would be at once abandoned by the mass of his soldiers. That they stand enthusiastically by him, and the fact that they condense rebel stores to distribute them among Union families whom the rebels have robbed, disproves the charge of indiscriminate pillage brought against him and them. Many federal commanders would probably have respected the said "rebel stores." The contents of the latter may have been plundered from Unionists, but by swearing allegiance the robbers could have retained the property to feed rebels in arms, had some other General than Lane come along. He permits no nonsense of this kind and believes in the good old rule of "tit for tat," as a sound maxim in war. In this consists his efficiency, and in this his fault in the eyes of his enemies.

THE FOREIGN ASPECT.

A portion of the press is engaged in an animated discussion, based upon the conflicting statements of Paris correspondents, as to the prospective attitude of France relative to the conflict in this country. Among other affirmations is the one that the Cabinet of St. James has solicited France to act in concert with it, in order to terminate the war by demanding, and if necessary, enforcing an armistice between the belligerent parties. To this application it is said M. Thiers has returned an unequivocally discouraging answer, declaring that the contemplated intervention were successful would involve blood principally on the British, while the cost and sacrifice would have been shared equally by France. All that is certainly known appears to label there is great and increasing distress in France, and especially in England, in consequence of the immense loss of American custom, at the threatened deprivation of American cotton. The vast reduction of American imports caused by the war, while it is an element and proof of our strength, affects disastrously the mercantile, manufacturing, and financial classes in those countries. These classes are therefore in various ways energetically appealing to their governments to interfere for their relief. As the course which will be taken by the latter, it is safer to reason from the known facts of the case, than from the diverse and uncertain report that

The first reports of the charge of Frémont's Body Guard in the St. Louis, Mo. "Daily Democrat", Oct. 28, 1861.

ONCE MORE IN SPRINGFIELD!

Maj. Zagonyi and the Body Guard Make a Brilliant Dash at the Enemy.

They Occupy Springfield, and Plant the Stars and Stripes on the Court House.

MAJ. ZAGONYI'S REPORTS

GENERAL FREMONT'S ADVANCE TO OCCUPY SPRINGFIELD SATURDAY NIGHT.

The following dispatch was received here last night at headquarters. Humansville is in Polk county, about forty miles north of Springfield. Price and the rebel army have undoubtedly passed down on the west to their old stamping-ground, "Cowskin Prairie," where, we opine, they will not be permitted to enjoy the same recruiting leisure they did in their encampment last summer. This brilliant dash, made by the "foreigner," Major Zagonyi, was performed by that same "Body Guard" which surrounded Gen. Fremont at his headquarters in this city. "Useless appendage," "horses all bay," "clothing blue, with yellow stripes," "d—d Hungarian humbug," etc., etc. But read the dispatch:

HEADQUARTERS, IN THE FIELD, NEAR HUMANSVILLE, Oct. 26, 1861. }

To Capt. C. McKee, A. A. G.:

Yesterday afternoon Major Zagonyi, at the head of my Guard, made a most brilliant charge upon a body of the enemy drawn up in line of battle in their camp at Springfield, two thousand or two thousand two hundred strong. He completely routed them, and cleared them from the town. He hoisted the national flag upon the Court House, and stirred upon a reinforcement which he has already gained. Our loss not great.

This successful charge against such very large odds is a noble example to the army.

Our advance will occupy Springfield to-night.

JOHN C. FREMONT, Major General.

STILL LATER—3:30 A. M.

The Details, from Our Own Correspondent.

CAMP MORRISBY, }
34 Miles south of Warsaw, Oct. 26, 6 A. M. }

I have secured the brief official report of Major Zagonyi, sent forward by Col. Richardson. As I write our camps are being struck, and we shall soon be southward-bound again.

OFFICIAL REPORT OF MAJOR ZAGONYI.

FIRST REPORT.

RIGHT MILES FROM SPRINGFIELD, }
Half past eleven, A. M., Oct. 25. }

GENERAL: The information on which I calmly lie that Wednesday evening 1,500 men came into Springfield, and that at present there is not less than 1,800 or 1,900 men. I march forward, and will try what I can do. At the same time I would be thankful if some reinforcements could come after me. Should I be suc-

cessful, I need them for guard. Should I be defeated, to have some troops to fall back upon with my worn-out command. I will report shortly again.

With high respect, CHAS. ZAGONYI

Major Commanding Body Guard.

To Major General Fremont, Commanding.

SECOND REPORT.

FIVE MILES SOUTH OF BOLIVAR, }
10 o'clock A. M., Oct. 26, 1861. }

GENERAL: I report, respectfully, that yesterday afternoon, at 4 o'clock, I met in Springfield from two thousand to two thousand two hundred of the rebels in their camp, formed in line of battle. They gave me a very warm reception—warmer than I expected. But your Guard, with one feeling, made a charge, and in less than three minutes the two thousand or two thousand two hundred rebels were routed by one hundred and fifty of the Body Guard.

We cleared out the city perfectly from every rebel, and raised the Union flag on the court house. It getting too dark, I concluded to leave the city, not being able to keep it with one hundred and fifty men.

My white men did not participate in the charge.

Allow me, General, to make you acquainted with the behavior of the soldiers and officers. I have seen charges, but such brilliant unanimity and bravery I have never seen, and did not expect it. Their war cry, "Fremont and the Union," broke forth like thunder.

Our loss is comparatively small. I expected to remain on the field with them all. I will write about particulars.

With the highest respect,

Your obedient servant,

CHAS. ZAGONYI,

Major commanding Body Guard.

THE REPORTS READ TO THE SOLDIERS.

General Fremont has just ordered the above to be issued as a special order, and read to all of the regiments in the vicinity, with the following preface:

By order of the General Commanding, the following dispatches from the brave Major Zagonyi, are published, that all may know how much of success to the cause of the country, may be accomplished by discipline and good conduct.

STILL LATER—A DETAILED ACCOUNT OF THE BRILLIANT AFFAIR.

8 A. M.—Have just seen Col. J. M. Richardson, who was the messenger sent out last night to meet Major Zagonyi, and who returned early this morning with his report. The attack was made from the Mount Vernon road, Judge Owens, of Springfield, acting as our guide. Upon approaching the town, about half past eleven, yesterday (Friday), the rebel force was found drawn up on a commanding elevation in front of their camp ready to receive them. In order to get at them it was necessary for the Guard to charge down a narrow lane and level a high fence which obstructed their path, under the fire of the enemy. Although suffering somewhat severely, they successfully accomplished that feat, and then charging upon the rebels they scattered them in all directions. They continued on into the town, where some sharp fighting took place, many of the rebels being here killed. They succeeded in clearing the streets of all the enemy that appeared, and then proceeding to the military prison released all of our prisoners held at Springfield since the Wilson

HUNGARIANS IN THE UNION ARMIES

ALBERT ANZELM (1819—1893)

Born in 1819 at Budapest. He prepared for a military career from the time of his early youth, attended the military schools at Graz and Vienna. After his graduation he became a lieutenant in the Austrian Army, but resigned in 1845, after a service of twelve years, including the years of his schooling. He spent the next three years in London and Paris, but when the war broke out in Hungary in 1848, he hurried back to Hungary where he was appointed to the staff of General Charles Kmetty, and rose to the rank of major. He took part in several battles and distinguished himself especially in the ill-fated battle at Temesvár. In the siege of Buda, he was the commander of one of the four besieging columns. He fled to Turkey in the company of General Kmetty, but they were captured by the hostile Roumanian peasants before they reached Viddin, locked in a wooden shed, which was then set afire. The shed was in flames already when General Bem, who was also fleeing, arrived with a few hundred men, and saved them.

From this time on, he remained with Bem, went with him to Viddin, and together with Bem, John Fiala, Felix Nemegyei, Ladislaus Barothy and others, were forced by circumstances to become Mohammedans. They went to Aleppo, Syria, together, where General Bem died.

He arrived in the United States at the port of New Orleans at the end of 1851, ten days before Louis Kossuth arrived in New York. When Kossuth spoke on March 31, 1852, at New Orleans, which was not favorably disposed toward him, Albert, together with John Fiala, Felix Nemegyei, László Árvay, Hugo Hollán and Ladislaus Barothy, attended the meeting armed with swords and revolvers, and surrounded Kossuth, thus protecting him from any possible harm. From New Orleans he went to Davenport, Iowa, thence to Omaha, Nebraska, and later settled permanently in St. Louis, where there already were many Germans, also Hungarian emigrants.

He enlisted at the very beginning of the Civil War, and on July 24, 1861, became Lieutenant-Colonel of the 3rd Missouri Infantry Regiment, in St. Louis. A few months later he was appointed Colonel on the staff of General John C. Frémont, whose adjutant and later chief-of-staff he became. He took part in many battles with General Alexander Asboth, and was severely wounded in the battle of Wilson's Creek. He was captured by the rebels, but a few days later was exchanged for Lt.-Col. Charles H. Tyler.

When he recovered he rejoined Fremont, and remained with him, until his chief resigned in 1864. Fremont recommended his appointment to the rank of Brigadier General, since for sometime he had been an acting brigadier. Fremont was not "persona grata" with Congress, so this recommendation was not acted upon favorably.

At the beginning of 1862, when the Germans began a movement for the rehabilitation of Generals Fremont and Sigel, Albert also took

an active part in it. This meant a number of large and noisy public meetings, and for this reason was considered by General H. W. Halleck a conspiracy, and he wanted to arrest the leaders, among them Albert, also. However, nothing came of it.

When General Fremont made his last report in December, 1865, he spoke in the highest terms of four of his officers, among them Anzelm Albert and Charles Zagonyi. These are Fremont's words: "To the four last mentioned I feel especially bound to record personally my acknowledgements. Their uncommon professional ability, joined by previous long experience in the field, rendered their services of the greatest value to me, throughout a very laborious and hazardous campaign." (Dec. 30, 1865.)

Albert resigned from the Army on June 8, 1864. After the Civil War, he became wealthy as the president of the Metropolitan Bank of St. Louis, but lost his fortune due to unfortunate business reverses. He was the assistant editor of the German newspaper "Amerika", then he worked for more than 14 years as District Assessor, which office he relinquished only at the end of his life, because of ill health. He died on November 20, 1893, at the age of 74, at his home, 1725 Michigan Ave. He left his widow and a daughter.

(In Bibliography see: Numbers 63, 68, 82, 87, 173, 219, 223.)

ASBOTH ALEXANDER (1811—1868)

Born December 18, 1811, at Keszthely, county of Zala, from a family of English descent, whose nobility with the surname, de Nemeskér, was granted in 1715. One of his ancestors was the court chaplain of Prince Emery Thököly, the step-father of Prince Francis Rákóczi II. His grandfather was John Gottfried Asboth, a Lutheran pastor in Sopron, and his father was a professor at the Lyceum of Késmárk and the director of the Georgikon at Keszthely. He later became the director of the Crown estates in the county of Bács and was considered one of the country's most famous agricultural experts.

One of the Asboth brothers, Louis, became a general in the war of independence in 1848. Alexander Asboth, who was eight years younger than his brother, graduated from the academy at Selmecbánya, and became an engineer. He received a government appointment, and was sent first to Temesvár, then later to the Bánság. At the outbreak of the war in 1848, he received a commission, serving with the engineers, but he also took part in many battles, as the battles of Kápolna Szenttamás and Nagysarló. When the council of war at Temesvár refused obedience to Kossuth, Alexander Asboth did not identify himself with them, but remained loyal to the leader of the nation, and went to Debreczen with General Klapka. It was here that Kossuth came to know the faithful soldier. He was made an adjutant to Kossuth, to act as a referee on military affairs.

Louis Hentaller writes: "Kossuth was exceedingly fond of Asbóth since he was a well-educated man of unblemished character, who highly deserved the friendship of his beloved chief."

He was with Kossuth during the last days of the war of independence, and when two days before the surrender at Világos, Kossuth left the fortress of Arad on the carriage of General Damjanics, to begin his exile, Asboth was the only person to accompany him on this sad, long journey. They went to Turkish territory and spent the months at Sumla, and Viddin and later those at Kutahia, Asia Minor, together, until the time came for their liberation by the generous offer of the United States.

When the emigrants and their leader embarked on the "Mississippi", September 10th, 1851, Asboth was one of them, and only separated from Kossuth at Gibraltar, who leaving the warship at this point, went to England for a short time. Asboth arrived in New York with the other passengers on the "Mississippi" on November 10th, 1851. Upon reaching America he immediately declared his intention of becoming a citizen, because he felt that the United States was to become his permanent home.

Lajos Kossuth

—Courtesy of "Magyarország"

Kossuth arrived in New York on the 5th of December, and for a short time they were together, but soon their paths separated. Asboth could not accompany the Governor on his tremendous tour, but remained in contact with him, and helped to wind up the matter of buying arms and munitions. At first he worked as an architect, later was employed by a firm named Baldwin at Syracuse, N. Y., then he went West as a mining engineer. Going back to New York he opened a small steel

foundry, which was moderately successful until his partner disappeared. Then he was employed in New York as an engineer of the city planning commission. In this capacity he had a prominent role in planning Washington Heights and the famous Central Park.

He enlisted immediately after the outbreak of the Civil War. When he was not successful in organizing a regiment, upon receiving an appointment from Governor Morgan of New York to do so, he went to Missouri, which, thereafter, became his home. Already in July of 1861 he was chief of staff of General John C. Frémont, who on September 26th of the same year appointed him a Brigadier-General, but this appointment was approved by congress only in March, 1862. He served as Brigadier General on the staffs of Generals Frémont, Hunter and Curtis. He distinguished himself in several battles in the states of Missouri and Arkansas, particularly at the capture of Bentonville, and Fayetteville, but it was at the battle of Pea Ridge, Arkansas that he so distinguished himself in action that Congress approved his appointment as Brigadier-General. He was wounded in this battle, but in spite of his injuries the next day he was in the saddle again leading his troops.

When the campaign in Missouri was ended, he was ordered to Kentucky, with Columbus, Ky. as his headquarters, then he was entrusted with the command of the West Florida Department, with headquarters at Fort Pickens. He was severely wounded at the battle of Marianna, Florida. His left arm was shattered in two places by bullets. Another bullet entered the right side of his face, and it was never possible to remove it. This injury was very painful, and troubled him during his entire life, and hastened his early death. He resigned from active service on March 13, 1865, when he was appointed Major General by Brevet for his meritorious services.

After the Civil War, to reward him for his valuable services President Grant, the former Commander-in-Chief appointed Asboth U. S. Minister to Argentine and Paraguay. He was in Washington when he received the appointment in March, 1866, signed by Secretary of State Seward. He was anxious to leave as soon as possible to his station, but since he suffered a great deal from the bullet in his face, he went to Paris on the steamship "Fulton," on June 6th, 1866, so that he might be operated upon by one of the most famous surgeons on the continent, Professor Nelaton, who performed a similar operation on Garibaldi. He remained in Paris until the end of August, during which time the operation was attempted more than once by Professors Nelaton, and Fouvel, and two assistants. The operations aroused such interest that Bigelow, the United States ambassador in Paris and his secretary, Pomeroy were always present at them. But it was not possible to remove the bullet, and Asboth carried it with him to his grave. The operations succeeded only in giving him relief for a short time.

From Paris Asboth went to London, and embarked for Rio de Janeiro on the "Oneida." From there he went to Montevideo, and was taken to the capital of Argentina, Buenos Aires by the American man-of-war "Shamokin," arriving there on Oct. 14th, 1866.

The capital gave the general a hearty reception. He suffered from the long trip, and his wound became troublesome again, so that his last months were filled with suffering. In less than six months he took to his bed, and for months and weeks, as he wrote in his letters, he felt that his strength was slowly ebbing away. In spite of this, he attended punctiliously to the duties of his office, and rendered excellent service in the diplomatic negotiations in the war with Paraguay. The gravely ill General always hoped that he would be able to travel to Hungary to

take the mineral baths there, but his hope did not come to pass. He died on January 21st, 1868 when he was only 57 years of age. He was buried in the old English cemetery at Buenos Aires, and he is still resting there.

The President of the Argentine Republic, Sarmiento delivered a eulogy at the funeral.

Asboth was a tall, spare man, a splendid soldier, an excellent commander, who coupled military discipline with humane treatment. He was deeply religious, and during the exile in Turkey it was in his room that services were held by the Rev. Gideon Ács, the Hungarian Calvinist clergyman, also a passenger on the "Mississippi," who became the first Hungarian pastor in America. When Asboth had to flee, he left his fiancée in Hungary, who died while he was with Kossuth in America. He never married.

(In Bibliography see: Numbers 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 25, 29, 34, 35, 38, 46, 48, 51, 53, 63, 64, 81, 82, 87, 91, 99, 100, 106, 119, 120, 122, 129, 132, 133, 148, 160, 161, 162, 181, 200, 205, 219, 225; Appendix 9. 10.)

AMSBERG GEORGE

Born in 1817 in the city of Hildesheim, Hanover, Germany. Enlisted in the Austrian army, and became an officer in one of the Hungarian hussar regiments, where he learned the Hungarian language so well, that he spoke it more willingly than his mother tongue. After the outbreak of the War of Independence he went over to the Hungarian army together with his entire regiment, and as an adjutant of General Dembinski became a colonel. He distinguished himself especially in the battles at Szolnok and Debreczen. After the War of Independence he was sentenced to a prison for 16 years, of which he served nine years. He was pardoned upon the condition that he would leave the monarchy. Coming to America he became a riding master in Hoboken, N. J. He fought in the Civil War as a colonel of the 45th New York Volunteer Infantry Regiment, which belonged to the German division of General Blenker. Later he was in command of a brigade under Generals Sigel and Schurz.

(In Bibliography see: Numbers 36, 52, 82, 95, 219.)

BARTHA JOHN

Was thirty years of age, when on August 12, 1862 he enlisted as a private in the 8th New York Volunteer Infantry Regiment. We have no other information about him.

BAROTHY CHARLES

The only veteran who from among the Hungarian Civil War soldiers was still living at the writing of this book, in 1939, when he was 93 years old. He was born at Nagyvárad in 1846, from where he came to America with his parents after the war of independence. The family settled in Omaha, Nebraska. Charles Barothy joined one of the Omaha regiments as an 18-year-old farmer boy on February 18th, 1864, for a three year period, and was mustered out in January, 1866. He was a private and remained one to the end. On one occasion he was a member of a military expedition which was sent out against hostile Indians, and thus is one of the very few Hungarian "Indian fighters".

In 1938, when the United States Government held the first and last encampment for the Union and Confederate veterans on the 75th anniversary of the battle of Gettysburg, held in Gettysburg, Pa., Charles Barothy also attended the reunion.

At the time of publishing this book, he was still living with his wife in Omaha, Nebraska, receiving a pension from the United States Government.

(In Bibliography see: Numbers 103, 113.)

BAUER FREDERICK

A twenty-six year old shoemaker, who lived with his parents in Rochester, N. Y. He enlisted as a volunteer on Sept. 11, 1862, and became a lieutenant. He was killed in action at the battle of Wilderness May 5th, 1864.

BAUMANN N.

We have no information concerning him.

BETTELHEIM BERNARD DR. (1811—1869)

Born in Pozsony in 1811, went to school in Nagyvárad, Debreczen and Budapest, and received his medical degree at the University of Padua, Italy. Settling in London, he opened a private hospital, and became acquainted in a missionary school with David Livingstone, the great African missionary. When Livingstone went to Africa, Bettelheim sailed to Japan, and upon arriving in 1846, settled on the island of Ryu Kyu (Len-Chen.) He occupied himself with healing, and between times translated the bible into the language of the natives.

He went to America in 1854 on one of the ships of Admiral Perry, and lived in the town of Brookfield, Missouri. He served in the war as a surgeon. He died on Sept. 9th, 1869 at Brookfield. Fifty-seven years after his death a memorial to honor him was erected on the little Japanese island where he had lived.

(In Bibliography see: Appendix Numbers 1, 6.)

BIBO SAMUEL

Enlisted as a private in the 8th New York Volunteer Infantry Regiment, at the age of 23, on October 14th, 1861. He was discharged the following March for being physically unfit for duty, due to injuries received in the battle of Hunters Chapel, Va.

BLANDOWSKI CONSTANTINE (1827—1861)

A professional soldier of Polish descent, whose original name was Bledowski. Received his military training in Dresden, Germany, fought in Algiers for the French, took part in the Polish War for independence, then went to Hungary, where he became an officer in the Hungarian Army. After the downfall of the Hungarian cause, he went to Italy and served in the Garibaldi wars. Coming to America he settled in St. Louis where he became an instructor of the German Turnverein. He enlisted as a captain in the 3rd Missouri Volunteer Infantry Regiment, and was

shot down during an attempt to capture the rebel Camp Jackson, on the 10th of May, 1861. He died on the 25th of May, in his 39th year. He was the first foreign officer to give his life for the Union.

(In Bibliography see: Numbers 54, 82, 167; Appendix 9.)

BODAY JULIUS

A private in the 169th Volunteer Infantry Regiment. He was from Cuyahoga County, and probably lived in Cleveland. We have no further information about him.

BODAY PETER

Probably a brother of the foregoing, because he lived in the same place and served in the same regiment, as private. We have no further information about him.

CHANDORY VICTOR

On some documents his name is written Chandoné. He was a captain in the Garibaldi Guard, and later of the 39th New York Volunteer Infantry Regiment. He enlisted May 17th, 1861, but had to leave active service for reasons of ill health.

CORMANY GEORGE N.

Enlisted June, 1861, at Camp Dennison, Ohio, at the age of 24. He was mustered in with the 6th Ohio Volunteer Infantry Regiment. Within a year and a half he became lieutenant, then first lieutenant of his regiment. He took part in the battles at Chickamauga, Murfreesboro and Missionary Ridge, and was wounded.

CSERMELYI, JOSEPH (1830—1878)

Born in 1830. He was not quite 20 years of age, when he became a lieutenant in the Hungarian Army. He enlisted in the 45th New York Infantry Regiment as lieutenant on September 8th, 1861. He became a captain, and later a major in the 82nd Colored Infantry Regiment, together with some other Hungarian officers, with headquarters at Port Hudson, Louisiana. He often distinguished himself by his bravery, especially at the siege of Fort Blakely on April 5th, 1865, when for his gallantry he received the rank of Major. After the war he took part in Hungarian-American activities, and was president of the Hungarian Society organized in New York on October 14th, 1865. He died in New York, in 1878 at the age of 48.

DEBRECZENYI IGNATZ (1822—1913)

Born in Szeged. He was among the first to raise the Hungarian flag above the recaptured fortress of Buda. He was already in New York in 1850 where he was a barber by trade. In the Civil War he probably served in one of the New York regiments. He was wounded several times. After the reconciliation of Hungary with Austria, he returned to his native city of Szeged, and became an official of the customs office. He died in Szeged, December, 1913 at the age of 91.

(In Bibliography see: Number 129; Appendix 10.)

DOBOZY EMERY (1827—1885)

Born in Debreczen, April 10th, 1827, where he learned the trade of shoemaking. He fought in the War for Independence. For a long time he was a prisoner, but he escaped. Coming to America with Francis Varga and Stephen Radnich he went to the Hungarian colony of New Buda, Iowa, where he worked as a farmer for a time. In September, 1861, he enlisted in the 10th Iowa Cavalry Regiment, as a private in Company D. He followed his trade as a shoemaker at New Buda, but in 1867 bought a small farm, which he later succeeded in enlarging. He died there July 6th, 1885, at the age of 58. His sons inherited his 215 acre farm. He had nine children, who settled around Davis City, Ia., near to the now extinct New Buda.

(In Bibliography see: Numbers 70, 193.)

DOBOZY PETER PAUL (1833—1919)

Born in Szombathely, Hungary, April 17, 1833. He was a student for the priesthood when the War of Independence broke out, but he left school, and enlisted. After the surrender at Világos, he went to Turkish soil, then to Italy, where he became a member of the Hungarian legion in 1859. He was wounded twice. He arrived in the United States in 1861, with a letter of introduction from Kossuth, and on July 26th, 1863, he enlisted in the 2nd Tennessee Heavy Artillery Regiment. During the same year, he was ordered to Fort Columbus, Ky., where he became an adjutant of General Asboth, and commander of the 4th Colored Heavy Artillery Regiment, which he organized. He was mustered out on January 5th, 1866 at Pine Bluffs, Arkansas.

After the Civil War, he remained for a short time in Arkansas, where he tried to raise cotton, then he moved to Howell County, Missouri. He first lived on the banks of Eleven Points, then was a farmer at White Plains, Mo. He died there at the age of 76, surrounded by the respect of the entire Ozark region. He was married three times, and left two daughters, and several grandchildren.

(In Bibliography see: Number 219.)

DOLEZICH CHARLES

Enlisted on May 27th, 1861, and served until June 7th, 1864. He was 22 years of age upon enlistment and an architect by profession. He was a first lieutenant of the 9th Ohio Volunteer Infantry Regiment.

DUNKA NICHOLAS

Born in Roumania, of Hungarian parents. He fought in the Hungarian War of Independence, after which he went to Italy where he was a lieutenant beside Philip Figyelmessy in the Garibaldi Wars. He came to America with Figyelmessy, where he kept in contact with the other Hungarian emigrants. It was he who urged Matthias Rózsafy, Albert Ruttkay, Alexis Ludvig and others with whom he was in communication, to enlist in the Union Army. He himself was an officer of the First Brigade, Blenker Division of New York, where he was ordered to the staff of Julius Stahel-Számvald. Soon after he was sent to Missouri, where he became an adjutant on the staff of General John C. Frémont, on the 31st of March, 1862, with the rank of captain. He was killed in action at the battle of Cross Keys, Va. on June 8th, 1862. About his death Frémont

himself writes in his report: "One of my aides-de-camp, N. Dunka, a capable and brave officer was killed by a musket ball while carrying an order."

The bullet entered his head and he died instantly. His mother, Sophia Dunka lived at Jassy, Roumania, and received from the United States a pension until the time of her death.

(In Bibliography see: Numbers 38, 63, 219.)

ESTI WILLIAM M.

Enlisted as a lieutenant at Washington, December 17th, 1861. He later became a first lieutenant of the 26th Ohio Volunteer Infantry Regiment, then promoted to the rank of Major, serving on the staff of General Robert C. Schenck, with the 8th Division. He was mustered out April 1st, 1863, at Baltimore. On some documents he wrote his name William M. Esté.

FARKAS SAMUEL

First Lieutenant. We have no more information about him.

(In Bibliography see: Number 193.)

FEJÉRVÁRY NICHOLAS JR.

A scion of the ancient family Fejérváry of Komlósskeresztes, which received its patent of nobility in 1558. The later Hungarian Minister of Home Defense, Baron Géza de Fejérváry, who with the highest military order of the monarchy, the Marie Therese Order automatically was created a Baronet, was also a member of this family.

The father of young Fejérváry, Nicholas Fejérváry Sr. was in 1843 a member of parliament from the County of Hont, and in 1848 a government commissioner. His mother was Caroline Kárász de Horgos. The older Fejérváry while not playing a prominent part in the War of Independence, liquidated most of his assets, and left his homeland. He lived in Brussels in 1851, and came to America from there with his family. He settled permanently in Davenport, Iowa, where he amassed a great fortune. He died Sept. 19, 1895, bequeathing a large part of his wealth to the city of Davenport.

Nicholas Fejérváry Jr., was his only son who enlisted as a mere youth of seventeen immediately after the outbreak of the Civil War, and was killed in one of the very first battles. From among the second generation Hungarians he was the first to give his life for the United States.

(In Bibliography see: Numbers 105, 164.)

FEKETE ALEXANDER DR.

As a Hungarian soldier, he became a prisoner of the Austrians, and upon escaping went to Turkey. He came to America in 1852, where he lived in East St. Louis. He received his doctor's degree and from May 19th, 1862 was a surgeon in the 13th Cavalry Regiment of Missouri. Later he was elected mayor of East St. Louis. He died in the beginning of March, 1911.

FIALA ANTHONY

Enlisted in the 1st New York (Lincoln) Cavalry, August 2nd, 1861. He was first a corporal, then a sergeant, and later a lieutenant. He fought through the entire war, and was mustered out June 27th, 1865 as

a first lieutenant. The young Joseph Pulitzer, who was born at Makó, Hungary and who was later the owner of the New York World, also served in this regiment.

(In Bibliography see: Number 14.)

FIALA JOHN A. (1822—1911)

Born in Temesvar, January 26th, 1822. He graduated from the military school in Graz, and in 1848 fought on the staff of the Hungarian General Vetter. He fled to Turkey with General Bem and his followers. He was among those who during their flight saved Anselm Albert, later a fellow officer in the Civil War, who being captured by hostile Roumanians was with several others locked in a shed, which was then set on fire. Fiala, together with Bem, Albert, Barothy, Nemegyey and Julian Kune out of exigency became Mohammedans while they were at Viddin. From there they went to Aleppo, Syria and for a while they fought against the insurgent natives. He came to America with the companions mentioned above, and arrived here at the port of New Orleans. He lived there for a short time and was one of those armed officers who surrounded Kosuth when arriving to the unfriendly New Orleans on his tour, he spoke there.

Later, he went to St. Louis, Mo. where he became a railroad construction engineer. He married Ida Rombauer. As a distinguished topographical engineer it was he who made the first great map of Missouri. During the Civil War, he first served as Lt. Colonel of the St. Louis National Guard, then as Colonel on the staff of General John C. Frémont. It was he who suggested to General Lyon, who died soon thereafter, to fortify St. Louis, and the plans were made by him. These plans were executed by General Frémont. He contracted serious illness on the battlefield, and was sent to Davenport, Iowa. He recovered but never became well enough to return to active service.

After the Civil War, he went to California, and lived first in Alameda, then in San Francisco. He wrote several articles on Hungarian subjects for the American papers, and he organized a Hungarian society in San Francisco. He died there on December 8th, 1911, at the age of 89. He left several children. His sister was the wife of Frederick Pesty, a historian, who lived in Budapest.

(In Bibliography see: Numbers 48, 54, 68, 82, 91, 106, 119, 145, 148, 166, 215, 219.)

FIGYELMESSY PHILIP (1820—1907)

Born in Budapest at the beginning of January, 1820, of a well to do family of German extraction. His family name was Merk. Having graduated from the military school at Wiener Neustadt, became an officer of the Württemberg Hussar Regiment. He served at Arad, and married Anna Csázy, daughter of Paul Csázy, who was Captain of the Hajdu rangers.

At the outbreak of the War of Independence he was a first lieutenant, then captain, and lastly major, receiving a medal for bravery. He fought at Komárom, and at the surrender of the fortress was given safe conduct, but when it was found that he was aiding political prisoners to escape, he was declared an outlaw and a reward was offered for his capture.

He succeeded in escaping to Constantinople with his wife, from where he went to join Kossuth at Kutahia, Asia Minor. It was then that he, together with Colonel Joseph Mack and Matthias Rózsafy, was en-

trusted with organizing the unfortunate Mack conspiracy. Although he was sought for dead or alive, he spent quite a long time in Hungary, with his companions. Figyelmessy was disguised as an orthodox Jew or a Serbian dealer in pigs, and so disguised traveled back and forth across the country, spreading by the million Kossuth's revolutionary proclamation. After the conspiracy was discovered, he went to London with his wife, where he was often in contact with Kossuth, and Kossuth's most trusted confidant, Francis Pulszky. In London he was for a while the assistant of a Hungarian doctor named Dombori.

In 1859, he went to Italy, where at first he was with Kossuth, then he organized a Hungarian Hussar regiment. He fought there for two years, mainly near Palermo, Sicily, but he also took part in the siege of Naples and Volturmo. In a letter addressed to him Garibaldi called him a hero of heroes. Upon the success of the war to unite Italy he was appointed a colonel by King Victor Emmanuel, and offered a post in the Italian army, which he did not accept.

He returned to London, and saying farewell to his wife, sailed for America on the "City of Baltimore", arriving here in the fall of 1861.

Secretary of State Seward, who probably had something to do with his trip to America, offered him the rank of Colonel in one of the Volunteer regiments, but when he did not accept this offer, he was appointed to the staff of General John C. Frémont, who in turn appointed him inspector general at Wheeling, W. Va. For a time he was with Major Charles Zágonyi, and also served with Julius Stahel-Számvald, the Hungarian General.

During the Civil War he did not have the opportunity to perform any military feat of importance. On one occasion with fifteen of his men he succeeded in putting to rout a much larger Confederate cavalry detachment which was commanded by General Ashby. He was wounded twice.

After the war he was appointed American consul in Demerara, British Guiana, where he lived with his second wife, and two sons for more than twenty years.

In 1892, when Kossuth was ninety years old, he was a member of a delegation which visited Kossuth in his home at Turin. He then remained in Europe, and was present at the funeral of Kossuth two years later. He did not go to Hungary, because like Kossuth, he did not want to tread Hungarian soil while it was under the rule of Hapsburgs. He soon returned to the United States, and lived in Philadelphia.

When the Hungarian National Federation sent a flag to the American Hungarians in 1902, Figyelmessy, who was then 82 years old, went to New York to the celebration held in connection with the receiving of the flag, and made two speeches. He died July 27th, 1907, in Philadelphia, at the age of 87. He was buried in the nearby town of Marietta, Pa.

(In Bibliography see: Numbers 43, 44, 58, 62, 63, 64, 106, 135, 145, 159, 195, 198, 206, 209, 213.)

FORNET CORNELIUS

Born August 20, 1818, in the village of Strázsa, county of Szepes, from a Hungarian-Slovak family of French origin, which came to Hungary in 1732, and among whose members there were several prominent Lutheran pastors. At the outbreak of the war of independence, he was a government engineer at Temesvár. He joined the first engineer regiment of Győr as an officer. He fought through the winter campaign under Dembinski and Klapka, and was appointed aide-de-camp.

He fought in the battle of Kápolna and was appointed captain during the battle of Nagysarló. After the recapture of Buda, he received the military decoration for bravery. From here he was ordered to county Máramaros, where as a major, he organized the 4th regiment of engineers.

After the war he was smuggled to the border with the aid of friendly Russian officers. From among the soldiers who took part in the Hungarian war, he was the first together with Lt. Col. John Prágay to arrive in America, on December 9th, 1849, at Boston. A few days later they went to New York, to be present at the arrival of Ladislaus Ujhazy and his family. He helped to edit the book written by John Prágay about the Hungarian war, which was published by the Putnam firm, and which was the first American book written about the Hungarian struggle.

In August 1851, Prágay went to Cuba with Narciso Lopez, the revolutionary leader, as second in command, where he died a tragic death within a few days. Fornet went to California in the company of Count Samuel Wass, a former diplomatic representative of the Hungarian government, Gustav Molitor, and Julius Juhos.

He went back to Europe in 1852, and was married in Brussels, returned with his wife to the United States, and settled in New Jersey.

In the Civil War, he together with several other Hungarians served under General John C. Frémont as a major of engineers. He was severely wounded in an accident near Jefferson City, Mo., and when he recovered he was sent to New Jersey by General Halleck, to organize the 22nd Volunteer Infantry Regiment of N. J. He succeeded and was appointed the first colonel of the newly organized unit, but when a week later on Sept. 29, 1862, the regiment set out for Washington Col. Fornet did not go, probably because his injuries rendered him unfit for active service. Having received permission to return to Hungary, he left the United States, and became a government official.

(In Bibliography see: Numbers 2, 19, 20, 47, 51, 106, 158, 208.)

FÜLÖP JOSEPH

Came to Chicago in 1851, with the group of Hungarian emigrants under the leadership of Joseph Prick, and took part in the Civil War as a non-commissioned officer. We have no further information concerning him.

GAÁL ALEXANDER (1831—1912)

A descendant of the Gaal family of Gyula. Born in 1831, he was a lieutenant in the war of 1848-49, and was severely wounded. He escaped to Turkish territory, and later fought in the Hungarian legion in Italy. Since he received promises that if he returned to his homeland he would not be prosecuted, he returned to Hungary but was captured and conscripted as a private in the Austrian army. He later joined the Polish revolutionists and became a prisoner of the Russians, who extradited him to the Austrians. Since at that time Austria wished to reconcile Hungary he was given his freedom upon the condition that he would leave the country.

When he arrived in the United States in 1864, the Civil War was at its peak. He immediately enlisted and was appointed captain of the 1st Florida Cavalry on Oct. 10th, 1864, but on November 5th of the same year he wrote his resignation from the hospital at Barrancas, Florida. One of the reasons for his resignation was the fact that he was ignorant of the language, and serving in a regiment composed almost exclusively

of Americans, this knowledge was an absolute necessity. Another was that his wounds, received shortly after his enlistment, incapacitated him for active service. He was with Albert Ruttkay, Emery Meszaros and Roland Rombauer during his short time of service.

After the war he married an American and settled in New Orleans. He died February 29, 1912, and was buried in Chalmette National Cemetery.

GÁLL ALEXANDER

Enlisted October 10th, 1861, in the 5th New York Cavalry Regiment in which he became a sergeant major, and later a lieutenant. He was struck in the eye by a bullet in the battle of Hanover, June 30th, 1863. The bullet passing through his brain, killed him instantly. He was 38 years old.

(In Bibliography see: Number 202.)

GÁLFY-GÁLLIK ANDREW (1818—1885)

At the outbreak of the war in Hungary he was a merchant in the city of Kassa. He became an officer, then came to America, where he settled in Cincinnati, Ohio. On January 8, 1862, he enlisted in the 58th Ohio Infantry Regiment which consisted almost exclusively of Germans, and of which he was appointed major. Once he was wounded on the thigh. He was captured by the rebels in the battle at Chickasaw Bayou, Miss., but was exchanged, and then served on the gunboat "Mound City." After the war he studied medicine, practiced first in Boston, then in Cincinnati and Kansas City. In 1881 he returned to Kassa, and died there in May 1885. His biography appeared in print. He received a pension from America until the time of his death.

(In Bibliography see: Number 187.)

GERSTER ANTHONY

He was a first lieutenant in the war of 1848-49. Came to America in 1852, and was one of those who in May of 1852 signed a declaration in reply to an anti-Kossuth article written by a Hungarian emigrant named Szedlák. He served in the Civil War as an officer of the engineer corps under General John C. Frémont, with General Alexander Asboth, and later served under Generals Rosecrans and Grant. He was an uncle of Dr. Arpad G. Gerster, who for a long time was one of the most outstanding figures of the Hungarian-Americans. He died in California, in 1897.

(In Bibliography see: Number 129.)

GRECHENEK GEORGE (1825—1862)

He was a first lieutenant in the Hungarian war, one of the most loyal of Kossuth's followers who was with him during his entire Turkish exile. In February, 1850—he with Alexander Asboth and several other officers signed a declaration according to which: "We wish to follow the Governor under any circumstances." He came to America aboard the "Mississippi." He was one of those officers who never relinquished their vigilance in guarding Kossuth during the voyage, even by sleeping in front of Kossuth's cabin, taking turns. In America he was a veritable body guard and accompanied Kossuth to many places. He was with Kossuth at the tomb of Washington, and during the triumphant tour of

New England. We know very little of his American life, only that he lived in New York, having previously worked with Asbóth at Syracuse, N. Y. He enlisted June 21, 1861, at Staten Island, N. Y. and became a captain of the 72nd New York Volunteer Infantry Regiment in the brigade of General Sickles. He received a severe wound in the thigh in the battle of Williamsburg, Va. on May 5th, 1862. A few days later he was transferred to Washington, and sent to Harewood Hospital. Two days later his right leg was amputated and he died May 17, 1862. He was 37 years old. He was the only one of the passengers on the "Mississippi", who gave his life in payment of his debt to the United States.

(In Bibliography see: Numbers 8, 49, 53, 90, 162, 201, 202; Appendix 10.)

GROSSINGER CHARLES

A Hungarian officer who was with the exiled Kossuth from the very start. Kossuth himself gave him a testimonial letter on December 20th, 1849, at Sumla. He arrived in New York on the second day of July, 1852, with the group of 47 emigrants who traveled to the United States from Portsmouth, England, together with Charles Zagonyi, Louis Dancs and others. He was a member of a male choir which was organized by the emigrant officers. He later went to New Orleans, and became a manager of the Dreyfus Dry Goods Co. Of his Civil War record, we know only that he served as an officer.

(In Bibliography see: Number 53; Appendix 10.)

HARASZTHY GÉZA

The oldest son of Augustine Haraszthy, the founder of Sauk City, Wisconsin, and the pioneer of the grape growing industry in California. For a time he lived with his father in Nicaragua. He was at Annapolis for a while, and in 1848 enlisted in the regular army of the United States and served four years. At the outbreak of the Civil War he enlisted in the 18th New York Volunteer Infantry Regiment, of which he later became major, under General Kilpatrick. He was a captain when he was captured at Red River during a bloody battle. He escaped, but was recaptured and sentenced to death. He was to be executed near Campfort, but in the last hours he was exchanged for another prisoner. After the war he went to California, and began farming on the small property left by his father. When the war in Nicaragua broke out, he went there, and as a colonel became the commander of the cavalry. He remained there until his death near Corinto, in 1878. He was never married.

HAUSER PHILIP

Captain in the Civil War. We have no other information about him.

HILLEBRANDT HUGO (1832—1896)

Born in Southern Hungary in 1832. Attended military school, and was an officer in the Hungarian war of independence. He went to Turkey, and from there came to the United States, where at first he was employed by the coast survey. At the outbreak of the Italian wars, he enlisted in the Garibaldi army and took part in both Sicilian campaigns. He was with Garibaldi until his victorious army entered Rome. He returned to the United States during the winter of 1860, where after the bombing of Fort Sumter he became a lieutenant and adjutant of the Garibaldi

Guard in New York, which later became the 39th New York Volunteer Infantry Regiment. On September 10th, 1861 he became a captain, and on June 19, 1862 was appointed a major of the same regiment. He took part in the battle of Gettysburg, in which he was wounded.

In December 1863, he was honorably mustered out. He was sick for a long time as a result of the nights spent unprotected from sleet and snow during the winter campaign of 1863.

On February 2nd, 1864 he was appointed a captain in the Veterans Reserve Corps in Washington. He lived there until 1866 when he was transferred to North Carolina, to take charge of the office of the Freedmen's Bureau. He worked here until January 1868, when the office was broken up. He conducted the office fearlessly, doing his almost always unpleasant, even dangerous duties to the complete satisfaction of all concerned.

In 1868 President Grant appointed him American consul on the Island of Crete, with Candia as headquarters. He married the daughter of the Austrian consul there. He remained at Crete until 1874, when the consulate was discontinued, at his suggestion.

Major Hillebrandt took part in the battles of Bull Run, Cross Keys, Gettysburg, North Anna, and others, and he also fought at Bristol Station, Po River and Mine Run. He was wounded in the battles of Bull Run and Gettysburg.

He died April 7th, 1896 at Brooklyn, N. Y. at the home of his old friend General Robert Avery, retired, at 98 Second Place. He lived 64 years.

(In Bibliography see: Number 142.)

HOCHLEITNER CHARLES

Captain of the 45th New York Volunteer Infantry Regiment, mustered out on September 12th, 1862. We have no other information.

JEKELFALUSSY ALEXANDER

Born 1831, as a member of the Jekelfalussy family de Jekelfalva and Margitfalva. He was an officer in 1848, and came to America with the group led by Joseph Prick. He settled in Chicago, together with other members of the group, because attempting to join the Ujházy group at New Buda, they could not proceed any further. In 1853, he was a member of the government expedition, together with Anthony Remenyi, the brother of the great violinist Edward Remenyi, which under the command of General Stephens, explored the unknown territory between St. Paul and Puget Sound. He enlisted at Peoria, Ill. June 29th, 1862, and became a lieutenant in the 24th Illinois regiment under the command of Colonel Géza Mihalotzy. He was mustered out August 6, 1864. He wrote a letter in camp at Jasper, Tenn. on June 22nd, 1862 to Colonel Mihalotzy. Every regiment received orders that all fugitive slaves hiding in the different camps must be caught and given up. Jekelfalussy declared, that he can not obey any such command, because it is contrary to his convictions and his self respect. He therefore resigns his commission in the army. It seems that this resignation was not acted upon, because Jekelfalussy served two more years. After the war he became an official of the Post Office in Chicago in 1872, together with his old fellow officer and emigrant, Francis Langenfeld.

(In Bibliography see: Number 210.)

KAPUS WILLIAM

Born in 1833. Lieutenant in the First Washington Territorial Volunteer Infantry Regiment. Enlisted at Fort Vancouver September 20th, 1862 and was mustered out November 30th, 1865. According to a recommendation signed by Major T. C. English the chief of the recruiting office, he was "an educated gentleman, with business capacity and energy of body and mind superior to any requirement that may be made upon an officer of his grade."

KELEMEN ALEXANDER

Arrived in Davenport, Iowa in the spring of 1851, where he worked as a laborer. As a soldier in the Civil War, he was wounded and died of his injuries at Rock Island, Ill.

KEMÉNYFFY JOSEPH

A lieutenant in the Hungarian war of independence. In 1852 we find him in New York, where he also signed the declaration against an article written by an emigrant named Szedlák attacking Kossuth. He was one of the adjutants of General John C. Frémont. After the war he married and manufactured picture frames in New York.

(In Bibliography see: Number 129.)

KISS JOSEPH

Enlisted January 4th, 1864 in the 24th Illinois Volunteer Regiment at Chicago, Colonel Geza Mihalotzy commanding. He served as a private, and was mustered out July 31st, 1865.

KNEFLER FREDERICK

Born April 12, 1834 at Arad, Hungary. His father, whose name was Knöpfler, practiced medicine. As a young boy he attended school in Vienna, but he was scarcely fifteen years of age when he enlisted in the war of independence. Since his father also took part in the war the whole family had to flee. They came to America in 1850, where they first settled in New York. The young Knefler learned the trade of a ship carpenter and worked as a carpenter when the family moved to Indianapolis. Besides his work, he studied law in the office of Jonathan W. Graham. He soon was employed in the office of the clerk of Ripley County, and later he was assistant to the clerk of Marion County, John C. New.

He was working here, when Fort Sumter was fired upon. He immediately enlisted as a private, April 15, 1861 in the 11th Indiana Volunteer Regiment, of which he shortly became captain. He was at the time 27 years old. He was in the first line of fire at the battle of Romney, Va.

When General Lew Wallace, the world famous author of "Ben Hur" the biblical novel and drama, was appointed Brigadier General upon the advice of several people he made Knefler his adjutant. He remained with Wallace until the organization of the 79th Indiana Volunteer Regiment, of which he became colonel. He served in this capacity from August 27th, 1862 until the end of the war, when for his meritorious services he was appointed Brigadier General by brevet.

In the Civil War he was in command of a whole brigade in the battles of Nashville, Tenn., Chattanooga, and Franklin, in the division of General Wood. He had an especially important role in the battle of Missionary Ridge, in which he was in command of the 86th Indiana Regiment, together with his own. He was the first officer to reach the top of the ridge. He wrote a history of the battle, in an entirely impersonal manner.

Captain Eli F. Ritter, who for years was Knefler's adjutant describes his superior officer as one who could work wonders with his men in military drilling and discipline. He wrote a book on military tactics, but the manuscript was captured with other baggage at Chickamauga. At first he was not popular with his men, who practically were all farmer boys, not used to severe discipline of a warfaring army. But when the regiment was first under fire, and the soldiers saw for themselves how calmly their colonel conducted himself even in face of the greatest danger, and how interested he was in every one of his men, this unpopularity was changed into the greatest loyalty. Knefler was always ready to share every hardship with his soldiers. He never slept in a house or outside of his camp, when his men had to stay without shelter and always demanded the best provisions and quarters for his soldiers. He was known as the officer keeping strictest discipline. His entire military record was perfect, without a blemish. After the war he practiced law in Indianapolis, and was a partner of John Hanna, former U. S. District Attorney. He was appointed by President Hayes, chief of the pension office, and he worked in this capacity eight years. He then became a member of the committee to bring about the erection of a memorial to soldiers and sailors. From that time he bent all his energies to the completion of this important undertaking.

He died June 14th, 1901, at his home in Indianapolis, 1224 East Washington St., at the age of 67.

His death was mourned by the whole city. The newspapers published editorials and long obituaries about the erstwhile Hungarian soldier boy, who became one of the most outstanding citizens of the community. The "Indianapolis Journal" wrote:

"He was one of the first to enlist, taking whatever place came to him, serving faithfully and tirelessly in the positions to which he was assigned, useful in a high degree because of instruction in Europe when a mere boy, but more useful through intense devotion of his adopted country. During his four years spent at the front in doing the duties assigned him he won the regard of subordinates and the confidence of superiors. No better, braver soldier than he ever buckled on a sword.

The last years of his life were devoted to the completion of the soldiers' and sailors' monument. To it he gave all his energies, his thoughts and brain. He planned and worked after most men would have given up... No truer American ceased to live, no better citizen in all the duties of citizenship was left the city when the feeble flame of that manly spirit flickered out."

(In Bibliography see: Numbers 63, 66, 74, 75, 86, 217, 219, 223; Appendix 7.)

KOMPOLTI

In a large book published by Maurus Jókai, Victor Rákosi and Alexander Bródy: "1848, the Hungarian war of independence in pictures" there is a picture of a hand carved wooden goblet. The goblet was carved by a Hungarian officer named Kompolti, during the years when he was a prisoner of the Austrians in the fortress of Arad. It is almost certain

that this Kompolti was identical with the Kompolti who at the end of the 1850-s arrived in New Buda, Iowa. We don't know his Christian name. At New Buda he became an intimate friend of George Pomutz who was much younger than he, and at the outbreak of the Civil war they went together to enlist.

According to American records remaining, Kompolti was a major in the Hungarian war of independence, and for seven years was a chained prisoner in one of the Austrian prisons. He became so used to walking thus chained, that this peculiar manner of walking did not leave him even in America. Since he was an older man, who was subject to heart attacks, he was not accepted by the army, but since he did not want to separate from his friend, when Pomutz became the adjutant of the 15th Iowa Regiment he was permitted to remain with his friend as a civilian.

The two loyal friends shared everything, and even slept under one blanket at camp. Since the damp, uneven ground was not particularly conducive to real rest, and since they were also continually awakened by the dogs of the many German officers they hit upon a plan by which the one who would awaken first would nudge the other, and they would light their long-stemmed pipes and smoke together until they fell asleep again.

After the battle of Shiloh, when the weather suddenly changed, the soldiers could obtain water only by digging down a few feet in the ground. From this water many received dysentery. To guard themselves from the dread sickness, Pomutz and Kompolti invented a brew called "Garibaldi Tea," which they drank in large quantities. This "celebrated" tea was nothing else but a mixture of hot water, brown sugar and a generous amount of commissary whiskey.

Kompolti was a first class engineer, and probably it was he who made the plans for the different fortifications for which Pomutz received much praise.

In August, 1862 the regiment camped near Bolivar where they were ordered to strengthen the division of General Ross. General Ross entrusted Kompolti to make a survey of the territory and to prepare plans for defense purposes. He was doing this work with some others far from the regiment when the group was attacked by the rebels. The others succeeded in escaping, but Kompolti on account of his crippled feet could not follow them.

He was arrested, and since he did not have a military status, and was in civilian clothes, they thought he was a spy. He knew very little English, and he could not explain what he was doing with the soldiers. He was severely beaten and set free on enemy territory miles away from the regiment.

The old soldier turned about, and started to return to the only home he knew in America, New Buda, in far off Iowa. He lived mostly on green corn, and whatever he received from the poor colored people along the way. He was often attacked by large dogs, against whom he defended himself with a large club, which he handled like a sword. In spite of the weakness of his legs, he was a powerful man, a first class fencer, and probably had this to thank for the fact that the dogs did not tear him apart.

It was thus that he reached the dried up bed of the Salt River, in Missouri, which is not far from the border of Iowa. He was more dead than alive and he collapsed there, somewhere on the road waiting for death to come.

Fortunately a German merchant named Bechtold from Decatur County, Iowa (later editor of a German paper in Omaha) drove by and

saw the mound of rags. He alighted, and when he saw that it was a man, with great effort he managed to drag the heavy stranger onto his wagon. He somehow succeeded in reviving him, and spoke to him in German. To his great surprise he then recognized Kompolti whom he had often met before the war.

The old soldier recovered, and being an expert metallurgist he was given a partnership in a company which was making surveys in the mountains of Colorado. According to some records he made some important discoveries. It was here that death overtook him. He fell into a chasm, and it was said that his death was not accidental, but that he was supposed to have been pitched over by his companions so that they would not have to divide the profits.

His bones are probably still whitening in some unknown Colorado chasm.

(In Bibliography see: Numbers 16, 81.)

KORPONAY GABRIEL

He was probably a member of the ancient Korponay family of Komonka, County of Szepes. Born 1809, at Kassa or vicinity. Came to America in the early 1840's or possibly a little sooner, where he became famous as a "polka dancer." In 1844 the "Honderü" of Pest writes about him: "The hellish dance, as the foreign newspapers inform us, was not satisfied with its victories in Europe, but swam across the ocean to North America, where for instance in New York it is now the most fashionable dance. Its greatest master is a Hungarian, named Korponay. Ladies and gentlemen are flocking to Mr. Korponay—writes the United States Courier,—to be inoculated with the hellish disease."

That this dancer Korponay is the same Korponay who in 1846 was a captain in the Mexican War, and who in the Civil War became the colonel of the 28th Pennsylvania Volunteer Infantry Regiment, seems to be proven by the "Illinois State Register" of Springfield, Ill. which on August 27th, 1849, published a short news item stating that G. D. Korponay, the famous "polka dancer" who was an officer in one of the Missouri cavalry regiments during the Mexican War, sailed for Europe aboard the "Cambria" to take part in the war of independence of his native land. His own letter of September 6th, 1862 also contains references to his participation in the Mexican War, in which he was captain of the 3rd Missouri Volunteer Cavalry Regiment.

According to some information, Korponay taught military tactics at West Point, (Kende, I. 39) but they have no record of it there. Korponay did teach at a school, but this was a small private boys' school in St. Louis conducted by a certain Major A. J. Dorn. The young boys were given some military training, and Korponay who was a man of good reputation, taught the boys to fence.

His favorite pupil was the nine or ten year old George Dashiell Bayard, who later at the age of 27 as a brigadier general fell in the battle of Frederickburg, Va., December 14th, 1862. The boy who studied in this school for two years, never forgot his fencing master, of whom he was very fond. When he found out that Korponay was about to return to Hungary, the 14 year old boy wrote a letter to him, and begged to be taken to Hungary, and permitted to remain there with him. But he did not receive an answer, probably because Korponay had already left. It was due to the influence of Korponay, that the Bayard boy decided to become a soldier, and later he did graduate from West Point.

When Korponay left for Hungary, the war had been over for several weeks, so he could not take part in it. He returned to the United

States, together with several other emigrants, probably in 1852, and settled in Philadelphia, Pa.

Not long after this, Korponay became an interpreter for the Eastern District of the U. S. Courts. On March 28, 1858 it was from here that he wrote a letter to Attorney General J. J. Crittenden, former Governor and Senator from the state of Kentucky, in which he offered in view of the "coming struggle" one hundred picked men for the army.

He was 52 years old, when he became Lieutenant Colonel of the 28th Pennsylvania Volunteer Infantry Regiment. On April 25th, 1862, he was appointed colonel, but he had to leave active service on September 30th of the same year, due to a serious kidney ailment. He himself asked for and received his honorable discharge on March 26th, 1863.

We have no more information about him.

(In Bibliography see: Numbers 4, 13, 72, 88, 112, 114, 204, 220; Appendix 2.)

KOVÁCS GUSTAV

He was an officer in 1848, and came to America with the group of which Joseph Prick was the leader. He went to Chicago with the group and while most of them remained there, he went further to their original goal, New Buda, Iowa, where he helped Ladislaus Ujházy to build his first log cabin. With the members of the Ujházy family, George Pomutz and some other Hungarians, he signed the "document of founding" which was placed in one of the cornerstones of the house. From New Buda, he went to Cincinnati. He enlisted in the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, June 22nd, 1861, as captain.

He was seriously wounded on June 12th, 1862, in the battle near Jasper, Tenn., and never fully recovered. He was mustered out on January 19, 1863 as a major by brevet. In 1871 he returned to Hungary, and became a schoolmaster of the Calvinist church in Békésgyula, (the town in which George Pomutz was born.) He died there in 1874.

(In Bibliography see: Numbers 193, 210.)

KOVÁCS STEPHEN

Began his military career as an Austrian officer, but in 1848 went over to the Hungarian army, where he rose to the rank of major. After the surrender at Világos, he fled to Turkish territory with his wife. He remained in the company of Kossuth and went with him to America aboard the "Mississippi." In the Civil War he was a major of the 54th New York Volunteer Infantry Regiment, serving with Colonel Eugene Kozlay. He distinguished himself especially in the second battle of Bull Run, Va. Upon the death of Colonel Koltes he became brigade commander.

(In Bibliography see: Numbers 10, 82, 129, 162, 201, 219; Appendix 10.)

KOZLAY EUGENE (1827—1883)

We have little information concerning his life in Hungary. He was probably an officer in the auxiliary service in the war of 1848-49. He enlisted in the American army October 16, 1864, in the newly organized 54th New York Volunteer Infantry regiment (Black Jaegers) of which he became colonel on March 19, 1864. He served mostly in the division commanded by General Sigel. He rendered excellent service in the discovery of the frauds which some of the high ranking officers in his regiment had part. He was a well-educated man, and an excellent officer,

who for his meritorious services was appointed a Brigadier General by brevet, on March 13, 1865. He was mustered out April 14th, 1866. After the war he was employed as an engineer in Brooklyn, N. Y., and held other municipal positions. He worked as an engineer on the Brooklyn Elevated railroad. He died in April, 1883, in Brooklyn, at his home, 498 Kent Ave. He was 56 years old.

(In Bibliography see: Numbers 63, 82, 95, 141, 202, 219.)

KUNÉ JULIAN

Born 1831, at Belenyes, County Bihar, and was a soldier in the Hungarian Army at the age of 17. He writes concerning the hardships that had to be endured by the soldiers that during the entire time of his service, he did not see one tent, and even in the worst weather they had to camp in the open. He served first in the Bánát as a national guardsman, then in the army of General Bem in Transylvania, as a sergeant of the 55th battalion under the command of Major Ihász.

He went to Viddin with General Bem, and with Bem and others he became a Mohammedan under pressure of circumstances. From here they went to Sumla for a short time. Then one group went with Kossuth to Kutahia, Asia Minor, and another group with Bem to Aleppo, Syria. Kune was a member of this latter group. At Aleppo, where he took part in the fighting against the native Arab tribes, Bem died in a short while. Kuné, who was then 20 years old, joined the service of Emin Pasha, governor of Syria, whose headquarters were in Damascus. This Emin Pasha was a brother-in-law of Sultan Abdul Medsid. It took them two weeks to travel the 250 miles from Aleppo to Damascus on horseback through the Syrian desert. In Damascus he found several Hungarian emigrants, who were greatly dissatisfied with their miserable circumstances.

The governor wanted to take Kuné, whom he considered a full-fledged Mohammedan to a pilgrimage to the holy cities of Mecca and Medina, and cheered him with the hope, that he would be able to drink from the original spring of the holy "Zam Zam" water instead of getting an occasional taste given by a returned pilgrim.

This trip was never taken. Kuné spent months in Damascus in idleness. Meanwhile he received letters from Aleppo, from the Hungarians remaining there. From these letters he found out that Kossuth would be released from his exile in Kutahia, and that the other Hungarians had also applied for release, among them General Kmetty, the benefactor of Kuné. He thereupon asked the governor to permit him to return to Aleppo, which permission, much to his surprise, was granted immediately.

On his return to Aleppo the only Hungarians whom he found there were General Kmetty and Captain Stephen Thoutl, with his wife. General Kmetty did not wish to undertake the journey to America. And so in the group which made the journey on horseback to Tripoli there were only three Hungarians: Captain Thoutl, his wife, and Kuné. (The Thoutls later on lived in Boston, where they became popular members of the Stearns' "Hungarian Club", but later returned to Hungary. The letter of introduction given Captain Thoutl by Kossuth is in the Library of Congress, Washington, D. C.)

From Tripoli they went to Beyrout, from which port the Thoutls began their journey to America, Kuné however went to Alexandria, and after a two weeks trip on a small English freighter arrived in Bristol, England. From there he went to London, arriving in New York May 1st,

1852, after a four weeks journey aboard the "Cornelius Grinnell." By this time the tour of Kossuth in America was drawing to a close.

Kossuth gave Kune letters of recommendation on two occasions. The first was given March 1st, 1851 in Kutahia, and the second June 26th, 1852 at New York.

From New York Kuné went to Hartford, Conn., then to Springfield, Mass., and lastly to Chicago, where he settled in 1855. Inside of 24 hours he received a position in the Marine Bank, whose president Jonathan Young Scammon was a great friend of the Hungarian emigrants. His son Charles was taught by Joseph Prick, a former official of the County of Torontál, who a few years before had been the leader of a large group of emigrants to Chicago. Here he met Martin Koszta, a former Hungarian officer, who two years before as the hero of the world famous "Koszta affair", had almost become the cause of a war between the United States and Austria. In 1860 he was appointed a clerk in the state senate, and thus was introduced into political life. As an alternate delegate he took part in the Republican convention which nominated Abraham Lincoln to the Presidency on May 10th, 1860 and was the only Hungarian present on this memorable occasion. After the convention the party sent Kuné to the state of Indiana, where he made speeches on behalf of Lincoln in English and German. He met President Lincoln on several occasions, and talked to him in Springfield, Ill., and in Washington.

On May 11, 1861 he, together with a German officer, began the organization of the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, of which he became Major. It was into this regiment that the Lincoln Riflemen organized by Mihalotzy were merged. His American military career was a short one, because he resigned October 31st, of the same year. During this time he was often in the company of General U. S. Grant, who later became the President of the United States, and who on one occasion, invited Kuné to a two hour ride on horseback. During this ride they spoke almost exclusively of the Hungarian war of independence.

In 1863 he became an official of the Chicago Board of Trade, and was also a writer on the staff of the "Chicago Evening Journal." He was appointed to the post of city assessor of the South Side by the City Council.

It was in 1869 that he first returned to Hungary, and thereafter he often made trips there. During the Franco-Prussian war he was the war reporter for the Chicago Tribune. In 1872 at the World Fair in Vienna he opened an American restaurant, but this venture ended with a considerable loss. Coming back to Chicago, he remained an official of the Board of Trade. He published his memoirs in 1911, first in English, then later in Hungarian.

(In Bibliography see: Numbers 91, 103, 210.)

LANG HENRIK

Served in the Civil War as a lieutenant. He later returned to Hungary, and received his pension until the time of his death.

LANGENFELD FRANCIS

Enlisted with the Lincoln Riflemen in Chicago, July 8th, 1861, which later was merged with the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment. He was first a sergeant, later became a lieutenant, then first lieutenant. After the war he and Alexander Jekelfalussy became clerks in the Post Office at Chicago. He wrote several articles in the local papers.

(In Bibliography see: Number 210.)

LANGER IGNATIUS DR. (1800—1879)

Born at Arad. He was a staff surgeon in the Hungarian war of independence. He arrived in America, probably at the port of New Orleans, in January, 1850. He lived for a while at New Buda, Iowa, then in Davenport, where he tried farming. During the Civil War, he was a surgeon in the Army of the Potomac, and was much appreciated for his meritorious services.

After the war, he lived in Vienna, Austria, and then returned to Arad, his birthplace. He died there April 2nd, 1879, at the age of 79.

LUDVIGH ALEXIS

His father was John Ludvigh, a high government official during the Hungarian war of independence. He fought in the army as a young lieutenant. After the surrender, he went abroad with his father and settled in Brussels, Belgium, where they opened a lace shop. Since business was good, he was sent by his father to New York to open a branch. There he became a well-to-do businessman, who kept in touch with his old friends Matthias Rózsafy, and others by corresponding and meeting them often. He often attended the meetings of the Hungarian Society organized in New York in 1865. He served as a volunteer cavalryman in the Civil War. He died in 1895 in New York, leaving a widow and three children. His son John, an attorney, and the treasurer of one of the largest film concerns, "Famous Players" was in 1926, the president of the committee for the erection of the Kossuth monument, which now stands on Riverside Drive, New York.

LÜLLEY EMMANUEL (1807—1895)

He was a secret service man in the Hungarian war of independence. After the collapse he fled to Turkish territory with other emigrants. He was with Kossuth at Kutahia, but since he was often in the company of Kossuth's enemies, especially with Szöllösy, who later published a book attacking Kossuth, and with an Austrian agent named Jazmagy, who tried to assassinate Kossuth, the emigrants considered him a spy of the Austrians. His wife and five children were with him in Kutahia, and the whole family came to America with Kossuth on the "Mississippi."

He became a major in the Civil War, and according to a document signed by General Burnside, rendered valuable services. He then was employed in the secret service division of the Department of Justice. He was pensioned as such. He died in October, 1895, at Washington. He was smoking in bed, and the bedclothes caught on fire, causing his death from the burns. He had nine children. Several of his descendants are living in Washington at the present time.

(In Bibliography see: Numbers 51, 64, 201, 223; Appendix 10.)

MAJTHÉNYI BARON THEODORE

His father was Baron Joseph Majthényi, a member of the landed nobility and of parliament, who, having taken an active part in the war of independence was forced to flee. In America he went first to New Buda, Iowa, then in 1851 to Davenport, where he owned a farm with his son.

The younger Majthényi enlisted as a sergeant in Frémont's army and remained there until September 15, 1861, when he was appointed lieutenant.

ant, and adjutant to the Cavalry Guard, of which Major Charles Zagonyi was the commander. He was the only Hungarian beside Zagonyi who took part in the famous cavalry charge at Springfield, Mo., when about 160 cavalymen under the command of Zagonyi put to rout an army of 1800 confederates, and thus secured that entire territory for the Union Army.

When Frémont's guard was disbanded, mostly for political reasons, Majthényi became captain of the 1st Indiana Cavalry Regiment. After the war in 1866, he was appointed lieutenant of the 6th U. S. Cavalry but soon after that, he returned to Hungary with his father, taking with him his American-born wife. In Hungary he became an officer in the newly organized Hungarian army. In 1875 he returned to America, leaving his family in Hungary. From this time on all trace of him was lost, his family never again heard of him. His wife and children later returned to America.

(In Bibliography see: Numbers 35, 38, 83, 111, 219, 226.)

MÁNDY H. J.

He was a sergeant in the 4th New York Cavalry Regiment, and was decorated for his bravery in the battle near Front Royal, on August 15, 1864.

(In Bibliography see: Number 202.)

MÁRKY JOHN O.

He enlisted as sergeant June 17th, 1861, in Chicago in the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment, on the day when the Lincoln Riflemen with Geza Mihalotzy commanding were merged into that regiment. He was discharged August 8th, 1862, because he became unfit for further service.

MENYHÁRT JOHN

Born in 1829. He was a lieutenant in the Hungarian war. He probably came to America with Charles Zágonyi and his companions. He was a member of the male-choir which the emigrants organized in August 1851, in New York. He was a querulous, ill-natured man, who even before the arrival of Kossuth agitated against him. He enlisted in the 45th New York Volunteer Infantry Regiment September 9th, 1861 at the age of 32, in which regiment he became captain, but because of a lung ailment retired from active service. He became a photographer after the war, and having married, settled in Brooklyn, N. Y. He took a small part in the Hungarian-American activities, and sometimes attended their meetings. He had two sons and three daughters. He died in 1904.

(In Bibliography see: Appendix Number 10.)

MÉSZÁROS EMERY

An officer in the Hungarian war of independence. In the Civil War served first with Fremont's army, then under General Curtis with the 4th Missouri Volunteer Cavalry Regiment as Major. He later went to Florida, and served in the division of General Asboth with several other Hungarian officers.

(In Bibliography see: Number 129; Appendix 10.)

MIHALOTZY GÉZA (1825—1864)

Born April 21, 1825. He attended a military school in Austria from the age of thirteen, and in 1841 graduated as a cadet. He was later appointed a first lieutenant in the 37th infantry regiment, stationed at Nagyvárad, and served in this capacity until the outbreak of the war of independence.

During the war he rose to the rank of captain. For a time he was a prisoner of the Austrians in the fortress of Arad. Upon escaping he went to London where he married. Here he fought a sword duel with the most trusted and loyal friend of Kossuth, Francis Pulszky. Pulszky's aide was Count Julius Andrássy, who later became the Minister for Foreign affairs of the Austro-Hungarian monarchy, while the aide of Mihalotzy was Stephen Türr, who later became a general in the Garibaldi wars. Mihalotzy received a wound on his arm. When he recovered he went to America, where during Kossuth's tour he again met Pulszky.

First he tried farming, but the farmhouse burnt down. After this he worked as a gravedigger for three years. Befriended by a doctor named Valenta, he tried to study medicine.

When it became certain that the south would secede from the Union, in the early part of 1861, he organized in Chicago a company of Hungarians, Czechs, and Germans, which was named Lincoln Riflemen with the permission of President-elect Lincoln. (The letter written to Lincoln by Mihalotzy, with the martyred President's permission in his own handwriting may be found on page 10.)

The company organized by Mihalotzy was merged during June of the same year with the newly organized 24th Illinois Volunteer Regiment, of which Mihalotzy was at first Lt.Colonel, then on December 23, 1861 became its Colonel. The regiment was in Missouri for a long time, as part of the division commanded by General Buell. The regiment then fought in Kentucky, Tennessee and Alabama, and took part in the battle of Stone River, under General Rosecrans.

On September 19th, 1863, when Col. Mihalotzy led his men with an upraised sword in the battle of Chickamauga, to save the battery of General Starkweather, he was shot through the hand, but they succeeded in saving the battery. It took weeks for him to recover, and he wrote one of the letters remaining after him in which he asks for sick leave with his left hand.

On February 24th, 1864, in Tennessee, his regiment took part in a skirmish near Dalton. At nightfall the regiment was ordered to proceed as far as Buzzard Roost Gap. When darkness fell, the sentinels reported that the enemy had also advanced their front line, and thus they stood face to face. At midnight Colonel Mihalotzy went to the front line personally to examine the situation.

Suddenly and unexpectedly a single shot was fired, without being followed by any other shots or noise. The bullet struck Mihalotzy, who could still go back to his officers. It was discovered that the bullet entered his right side and caused a serious injury. All the troops stationed there entered Chattanooga during the next day, taking with them their injured colonel, who died there on March 11, 1864, at the age of 38. He was buried in the National Cemetery at Chattanooga. He left his widow, but no children.

In April when it was decided to fortify the city of Chattanooga by building new forts, they decided that the fort to be built on Cameron Hill will be named "Fort Mihalotzy," in memory of the brave Colonel who had died only a short while before.

Mihalotzy was an excellent officer, about whose "highly judicious" advice Major-General J. M. Palmer spoke with praise. He was described as an excellent officer by Brigadier-General R. W. Johnson also in his report about Mihalotzy's death. General John C. Starkweather praised his bravery and calmness in the battle of Chickamauga.

A short time before his death he applied for an appointment as Brigadier General in one of the colored regiments, but his promotion was prevented by his untimely death.

(In Bibliography see: Numbers 25, 71, 82, 91, 97, 106, 107, 159, 210, 219.)

MOHOR MICHAEL

Captain in 1848 among the defenders of the fortress of Komárom. He arrived in New York from Portsmouth, England on July 2nd, 1851, on board the "Devonshire" in company of more than forty exiles. He was among those who signed the declaration in 1852 repudiating the anti-Kossuth article written by a fellow emigrant, named Szedlák. During the Civil War he was a captain, and then became a saddler. During the New York World Fair, he was a member of the jury. We have no further information concerning him.

(In Bibliography see: Number 129.)

MOLITOR ALBERT

An officer in 1848, who lived for a time in California, and was a lieutenant during the Civil War. We have no other information about him.

(In Bibliography see: Numbers 106, 110.)

MOLNÁR JOSEPH

Came to Chicago with the group led by Joseph Prick, at the end of 1851. He was a non-commissioned officer in the Civil War.

MUNDEE-MÁNDY CHARLES

According to official data, he was born in Hungary, and probably is identical with that captain of the 6th Hussar Regiment named Mándy, whose promotion to the rank of Major was requested by Gen. Arthur Görgey himself, "to raise the sinking spirit of the regiment." (Stephen Görgey: 1848, I, 40.) He also seems to be identical with the Colonel Ignatius Charles Mándy, who for a time was a prospector in California. He was a brave soldier of the Civil War, who enlisted August 24th, 1861, as a captain of one of the Kansas regiments. He was appointed major on August 16, 1862, for his bravery in the battle of Winchester, Va., Fishers Hill, and Cedar Creek, Va. He so distinguished himself in the battle at Petersburg, Va., that he received on April 2nd, 1865 the rank of Brigadier-General by brevet. He was mustered out September 15th, 1866. He was wounded in the battle of Cedar Creek, where he was a member on the staff of General Getty, in the second division of the sixth army corps, on October 19th, 1864. He also received a thigh wound in the battle at Spotsylvania Court House, Va.

About his bravery in the battle of Petersburg, Va., which ended with the capture of the city, M. Barber, the adjutant of the Vermont Brigade writes, April 15, 1865: "The command was turned over to Bvt. Col. Charles Mundee, assistant Adjutant General of the Division

who led it in person with most conspicuous gallantry throughout all the subsequent movements. With perfect confidence that the troops under his command would follow wherever he would lead the way, he pressed forward in front of the line of battle with perfect disregard of all danger and by his example, as well as by the skill with which he handled the command, contributed in a very great degree to the glorious achievements that day performed by the Vermont brigade."

About his later years we only know that he died on June 4th, 1871.

(In Bibliography see: Numbers 50, 63, 219.)

MUZZIK JOSEPH

He was an officer in the Hungarian war. He went to California, and according to some, was a colonel in the Civil War. We have no other information concerning him.

NÉMETH JOSEPH

Born 1815. He served 18 years in the Austrian army, as an officer of the 4th Hussar Regiment, and at the outbreak of the Hungarian War joined the Hungarian army with 500 hussars. He fought during the war as a captain, and as he writes himself in a document took part in 26 battles. He was wounded several times.

He went to Kutahia with Kossuth, and remained with him constantly. He came to America with Kossuth on board the "Mississippi." He was mostly in Kossuth's immediate retinue and was one of those loyal officers who acted as body-guards around him. He was with Kossuth for a while during his American tour.

He went to St. Louis, and on May 3, 1861, immediately after the first Lincoln proclamation enlisted as lieutenant in the 5th Missouri Volunteer Infantry regiment, although at this time he was 46 years old. He later became a colonel of the 5th Missouri Cavalry Regiment (Benton Hussars).

We have no information concerning his later years.

(In Bibliography see: Numbers 53, 118, 129, 162, 166, 201; Appendix 10.)

PERCZEL NICHOLAS (1812—1905)

A member of the ancient Perczel family of Bonyhád. Born 1812, at Bonyhad, County of Tolna. He studied at home with his older brother Maurice who later was a general in the war of independence. Their tutor was Michael Vörösmarty, the great poet. At the age of twenty he was elected to a county office in Baranya, and in 1848 he became a member of parliament from his county. In the war he served first as a major of the National Guard, and with his older brother he organized the "Zrinyi Battalion."

As major he became the commandant of the fort Pétervárad on the Danube, then for a short time was the commandant of the fortress of Arad. His ungovernable temper caused many clashes with his superiors, so that he was arrested even as the commandant of the fortress of Arad for insubordination by General Damjanics. He was saved from graver consequences only by the intervention of his one-time tutor Michael Vörösmarty. He took part in the unfortunate battle of Temesvár.

After the surrender at Világos, he fled to Turkish territory with his wife (née Emilia Latinovics) and his brother. They arrived to Turnu Szeverin on August 16th by way of Orsova. Although the two brothers

were always political opponents of Kossuth, they went with him to Vidin, Sumla and Kutahia. In September of 1851 he together with Kossuth and others were hanged in effigy in Budapest.

Nicholas Perczel came to America, with his wife aboard the "Mississippi". His brother settled in England. Arriving in America, he was at first with Kossuth, and on one occasion spoke in his place at Lenox, Mass., but they soon parted. In May, 1852 Perczel tried to call together an anti-Kossuth mass meeting, but his plan did not succeed. At first he gave French lessons, then tried farming near Davenport, Ia. In 1857 he returned to England to his brother. They were together for two years, then both of them went to Italy, to take part in the war for the liberation of Italy, but in 1859 after the peace of Villafranca, Maurice returned to England, and Nicholas to America.

Here he settled again in Davenport, Iowa, where he became a merchant. In 1861 when permission was given by the war department for the organization of the 10th Iowa Volunteer Infantry Regiment, Perczel took an active part in the organization and became its first colonel. The regiment was formed in July, but did not see service at the front until January 1862. In this first clash which happened near Charleston, Mo., eight soldiers of the regiment were killed, and 16 were injured. Perczel was present with his regiment at New Madrid, and at the capture of Island No. 10. His regiment was a part of the army which captured five thousand Confederate soldiers near Tiptonville, Mo. When the Missouri campaign ended the regiment was ordered to Hamburg Landing near the Tennessee River, together with the division commanded by General Pope. At the siege of Corinth this regiment was a part of the left wing of the besieging army.

At the siege of Corinth Perczel commanded a brigade, his own regiment and the 17th Iowa. During the siege he took part in two important battles. One was on the afternoon of May 26th, 1862, in which the 10th Iowa regiment took part with four cannons. The enemy lost 125 dead in this battle, while the 10th Iowa regiment had only 8 casualties. These losses were almost unbelievably out of proportion, but later were confirmed by official investigation. The second battle took place May 28th, on the night of which the Union Army entered Corinth. The next morning they counted 93 new Confederate graves, while the Union army had altogether 30 dead and wounded.

After the occupation of Corinth the brigade of General Schuyler Hamilton, to which Perczel's regiment belonged, pursued the enemy as far as Boonville. Upon returning, the regiment encamped near Corinth, at Clear Springs, and later advanced twenty miles, and remained in Jacinto, the seat of the County of Tishamingo, until September 18, when they attacked the Confederate Army of General Price, with a part of the regiment commanded by General Rosecrans, near Iuka, Mo. In this battle the 10th Iowa regiment suffered a great loss of life and casualties. They succeeded in turning back the enemy, and on October 3rd, and 4th, took part in another bloody battle near Corinth. When the campaign came to a close here, Perczel also left the service. He was recommended for an appointment as brigadier-general, but without success. In January of 1862, he was in close touch with the headquarters in Cairo with General Grant, who later became commander-in-chief and President of the United States.

Brigadier General Schuyler Hamilton, the commander of the 2nd Division of the army of the Mississippi reported on April 22nd, 1862 about Perczel and two other Colonels: "They showed on all occasions so much promptitude, so much attention to the health and welfare as well

as instruction of the brigades under their commands, that the camp of the 2nd division excited the emulation of the whole army, as to prove them well fitted for their positions, and inspiring the men and officers under their orders with a confidence which could not fail to prove of the highest value in an engagement."

This same general reported on July 17th, 1862 that Perczel took part in a bold reconnaissance on the Danville Road to Corinth, when he met a much larger enemy detachment, but with great gallantry and coolness he succeeded in forcing back the largely superior force.

According to a report by Brigadier General John C. Sullivan, September 20th 1862, Perczel conducted himself so bravely in the battle of Iuka, Mo., and kept his positions so tenaciously, that the enemy suspecting a much larger force behind him gave up the fight for that point.

On part of his own soldiers, Lieutenant Lorenzo D. Immel reported that the conduct of Colonel Perczel won the "applause" of his fellow officers and men.

He left active service because he often had superiors who could not equal him in military knowledge, and whose treatment he found hard to endure. One of these with whom he had the most trouble died later of acute alcoholism.

After the war he lived in New York, where he became the first president of the Hungarian Society organized in October, 1865. He held this office for one year. In New York he was a merchant of Hungarian wines. After the reconciliation of 1867 he returned to Hungary, and the next year became Lord Lieutenant of the County Baranya and the free regal city of Pécs (Fünfkirchen.)

In 1886 he was appointed a member of the Upper House of Parliament by King Francis Joseph. In 1887 he resigned as Lord Lieutenant upon which occasion the King decorated him with the order of St. Stephen. He was at the same time elected a member of Parliament by the city of Pécs on a non-partisan platform. With his brother Maurice he was one of the few living 1848-ers in 1896, when the nation celebrated the one thousandth year of its existence. He died in the spring of 1902 at Pécs, at the age of 92.

(In Bibliography see: Numbers 24, 39, 46, 49, 51, 53, 64, 67, 76, 82, 89, 102, 106, 128, 137, 145, 161, 186, 205, 215, 219; Appendix 3, 10, 11.)

PETŐ DANIEL

A private in the 1st New York (Lincoln) Cavalry Regiment, from August 16th, 1861 until June 27th, 1865.

(In Bibliography see: Number 14.)

PETŐ JOSEPH

Probably a brother of the preceding. He enlisted on the very same day in the same regiment, and was mustered out as a private at the same time.

(In Bibliography see: Number 14.)

PIPADY MICHAEL

Came to Chicago in 1851 with the Prick group. He served as a soldier in the Civil War. In the early 90-s he owned a restaurant in Chicago, on South Halsted St.

POKORNY ANTHONY

He was 39 years of age, when he became captain of the 8th New York Volunteer Infantry Regiment on April 23, 1861. Later he became Lieutenant Colonel of the same regiment. He served under Generals Blenker, and Stahel-Számvald.

PULITZER JOSEPH (1847—1911)

Born April 10th, 1847, in Makó, Hungary. His father was a very poor itinerant grain agent named Philip Politzer. His mother was Louise Berger. It is not true that his mother was a Catholic. He was about 17 years of age, when he went abroad, and tried to become a soldier, but because of his weak eyes and poor physique he was rejected again and again by the Austrian army, the French Foreign Legion and the English Army.

In 1864, in Hamburg, Germany, he met an American recruiting agent for the United States who persuaded him to go to America, and join the Union army. He arrived in Boston in either August or September, 1864, and on November 12, enlisted in the 1st New York (Lincoln) Cavalry Regiment, in which a few other Hungarians served. This regiment was recruited for the greater part by Carl Schurz, one of the best known American Germans of the time, and consisted mainly of Germans. Pulitzer took part in four encounters with this regiment, and was mustered out on July 7th, 1865.

During October of the same year, he went to St. Louis where he tried one miserable job after another, until finally he became the secretary of one of the German Societies there. In 1868 he became a reporter for a German daily owned by Schurz. He received his citizenship papers in 1867.

He was 22 years old, when in December, 1869 he was elected to the lower house of the Missouri State legislature, in spite of the fact that due to his youth, he was not eligible for election. Soon after that he fired a shot at a politician named Augustine, wounding him slightly, and paid a fine of 105 dollars, which was raised by his friends. In the meantime he studied law, and in 1876 began to practice. He married in 1878. He bought the bankrupt "St. Louis Dispatch" which shortly after merged with the "Post", under the name "St. Louis Post-Dispatch". Of the original Pulitzer papers this is the only one in the hands of his heirs at the present time.

In October, 1882, the editor of his paper shot and killed a prominent attorney, and though he was found not guilty by reason of self-defense, Pulitzer felt that St. Louis was not suitable territory for him any more. He kept his paper there, but he himself moved to New York. He purchased the bankrupt "The World" for 346,000 dollars. He immediately made it a sensation seeking paper, with such financial success, that in three years he paid the purchase price, and besides made a profit of a half a million dollars. In 1887 he organized the evening edition as a separate newspaper, which he used principally to fight with the newspaper magnate, Hearst. The two papers became shocking examples of "yellow journalism", so much so that the papers were barred from many libraries and clubs. But the papers were very profitable, and in six and a half years Pulitzer became very wealthy, who now could build and equip the "World" building in which he invested two and a half million dollars.

In 1887 when his eyesight became increasingly weak, so that he became totally blind, he relinquished the personal management of his pa-

pers, but their direction he never entrusted to any one else. Later the "World" became a first class paper, which had a great influence on the country's press and its political life. Shortly before Pulitzer's death the morning paper had a circulation of 300,000 and the evening edition 600,000, the Sunday edition of 600,000.

Pulitzer died October 29th, 1911 in Charleston, S. C. where his yacht was anchored. He left three sons and two daughters. In his will he disposed of 18,645,000 dollars, of which he bequeathed two million to Columbia University, for founding a School of Journalism. Of this sum the income of a half a million dollars is used every year for the Pulitzer Prizes. "The World" declined in the hands of the heirs and when it could not be kept going without large deficits, the heirs sold it to the Scripps-Howard concern, which then merged it with the "Telegram." It is published today as the "New York World-Telegram".

Pulitzer returned to visit Hungary, but he did not have any contact with the Hungarian-Americans, and their affairs did not interest him. Possibly the only time he appeared among Hungarians, was at the banquet held in honor of Michael Munkacsy, the world famous painter of "Ecce Homo", "Christ before Pilate" and other classic masterpieces.

(In Bibliography see: Numbers 11, 14, 34, 61, 78, 80, 91, 103, 179, 199, 202, 223.)

POMUTZ GEORGE (1828—1882)

Born 1828, at Békés Gyula. (According to some of his relatives in Hungary, the year of his birth was 1816.) We know practically nothing of his early youth. He probably studied in a military school, and in 1848, joined the Hungarian army, where later he was appointed captain by General Klapka. In Komarom he became secretary of Ladislaus Ujhazy, civil commissioner of the town who later appointed him Chief of Police. According to some records, fleeing abroad after the war, he married in Paris the girl he loved, whom he could not marry earlier because of the opposition of his parents. He arrived to the United States, allegedly with his wife, where he first went to Keokuk, Iowa, then later settled in New Buda.

Other more reliable records do not even mention that Pomutz was married and that his wife eloped from him with a Hungarian emigrant. The facts are that Pomutz did not come to America on the same ship with Ujházy, (Dec. 1849) but shortly after the arrival of Ujházy he also arrived in America, and when Ujházy with his family left New York for Iowa on April 16th, 1850, together with Ferdinand Takacs, formerly a captain of the Hussars, and Lieutenant Gustav Kovacs (who later served as captain of the 24th Illinois Volunteer Infantry Regiment), Pomutz also was in their company. They arrived in Iowa in the beginning of August, 1850 to a place which Ujházy had previously chosen, which was about 180 miles from Burlington, Iowa, and which Ujházy named New Buda, after the ancient Buda, capital of Hungary. Pomutz helped to build the log house, which became the home of the Ujházy family, and signed the document, which was built into the corner-stone of the house.

He, with Takács and Gustav Kovács claimed for themselves plots about six miles from that of Ujházy.

At the beginning of 1852, when Kossuth reached St. Louis on his American tour, Ujházy visited him, accompanied by Pomutz. The meeting took place on the 9th of March. When Ujházy moved to Texas at the beginning of March, 1853 following the death of his wife, his house

was occupied by Pomutz. For a short time he was in Texas with Ujházy, but returned shortly to New Buda. John Xántus, the renowned Hungarian explorer and naturalist, who enriched the collections at the Smithsonian Institute in Washington, and who for a short time was American Vice-consul in Mexico, visited New Buda in July, 1854, and spent several months there. From the letters of Xántus, later published in a book, we learn that at the time Pomutz was a single man, and of the possibility that he had a wife we do not find a word mentioned. Xántus speaks of Pomutz as a very sympathetic man, who rendered an inestimable service with his cheerful helpfulness to the often discouraged and well-nigh helpless company. He took care of five or six, sometimes 12 sick, for whom he cooked, washed, and kept the house clean and orderly.

At the outbreak of the Civil War, he took part in organizing the 15th Iowa Volunteer Infantry Regiment, which work was completed in November, 1861. For a while his good friend the former Major Kompolti was with him with the regiment. (See Kompolti.) The regiment had 37 officers, and 1113 men. On Dec. 23, 1861 Pomutz was appointed adjutant, on April 22nd, 1863, he became Major, and on August 18th, 1864 Lt. Colonel, in which capacity he became commander of the third Brigade, under General Sherman, in the Army of the Tennessee. The Regiment marched in the parade which took place in Washington after the victory, and were reviewed by President Johnson and General Grant. The regiment was mustered out in Louisville, Ky. on July 24th, 1864, when Pomutz returned to Iowa. Of the original officers in the regiment only three remained, and of the men 207.

He was appointed U. S. consul at St. Petersburg by President Johnson, on Feb. 16, 1866, and later was promoted Consul General. After a praiseworthy service of twelve years, he was recalled by President Hayes in 1878. Pomutz did not return to America, but remained in St. Petersburg, where he died in poverty on October 12, 1882. He was 54 years of age. (According to the *Journal de St. Petersbourg*, Samedi, 214 Oct. 1882, he died on the 30th of September.)

Pomutz was a splendid, brave soldier, and an excellent administrator. His General, W. W. Belknap, who later became the Secretary of War wrote the history of his regiment, in which he speaks of Pomutz in the most glowing terms. He kept the records of the regiment and all official correspondence in such order that these records were considered to be without a peer in the entire Army. His fellow-officers, and men also thought a great deal of him, and he was deservedly called the most popular officer in the regiment. He was not forgotten even after death. His former comrades made a small collection to take care of his grave. Of his services as consul Curtin, U. S. Ambassador at St. Petersburg, and former governor of Pennsylvania also spoke with much praise.

The 15th Iowa regiment took part in the battles at Shiloh, Tenn., Corinth, Mo., Vicksburg, Tenn., Atlanta, Ga., Savannah, Ga., and Bentonville, N. C. and Pomutz fought in every one of these battles. He was wounded in the thigh at the battle of Shiloh, April 7, 1862, and at the siege of Atlanta he led the charge of the regiment as Major. He also led the charge near Fairburn, Ga. When he was wounded at Shiloh, he remained on horse-back until his horse threw him off. It seems that he is still not forgotten in Iowa, because a book, "Iowa, a guide to the Hawkeye State," published by the Federal Writers' Project in 1938, still speaks warmly of him.

Pomutz is regarded by the Rumanians as their hero, although he spent his entire life among Hungarians, professed himself to be a Hungarian, and probably did not know a word of Rumanian. His general,

Belknap, writes of him as a Hungarian, which he would not have done, had Pomutz considered himself a Rumanian. An alleged grandson of his (see: Popovici, in bibliography) wrote an article about him with erroneous data, and with purposeful falsifications of facts depicts him as a fore-runner of the Daco-Rumanian aspirations.

(In Bibliography see: Numbers 2, 16, 24, 31, 63, 70, 76, 77, 82, 156, 186, 193, 208, 219, 221, 226; Appendix 8, 11, 12.)

RABATTIN ANDREW

A Hussar of the Jász-Kun regiment, from Kunmadaras. He served at Prague with his regiment but when the Hungarian war of independence broke out he escaped to Hungary. He is said to have served as a non-commissioned officer in the Civil War, and it is alleged that later he was a riding master at West Point, but there are no records of this at the Academy.

RADNICH EMERY (1824—1903)

He was captain of engineers in 1848-49. He arrived in America in the company of Ladislaus Ujházy the founder of New Buda and his family on December 16th, 1849, aboard the "Hermann" in New York. He settled in Davenport, Iowa. He was 27 years of age, when with John Pragay, and several other Hungarians, he enlisted in Aug. 1851 in the army of Narciso Lopez, the Cuban revolutionist at New Orleans. With them he went to Cuba, but the reckless adventure collapsed within a few days, and he was taken prisoner by the Spaniards. He was taken with nine other Hungarian companions and others to Ceuta, Africa, where he was in prison for a year and a half. When he was freed he went to Mexico, and from there to the United States, where he served as an officer in the Civil War. After the war he went back to Hungary, and received his pension until the time of his death in 1903. He was 79 years of age.

(In Bibliography see: Numbers 2, 27, 126, 129, 136, 176.)

RADNICH STEPHEN (1828—1912)

Born in the County of Fehér, he was a soldier of the Hungarian army in 1848-49 and he spent some time in one of the prisons of the Austrians. He was 22 years old, when on the 7th of March he arrived in the United States. He became a carpenter and worked in New Orleans, and later in Garden Grove, Ia. For a time he built houses, but later turned to farming and succeeded in enlarging his original farm to 666 acres. Before his death for about ten years he was president of the Farmers' Bank of Davis City, Ia. (Davis City is the nearest community to the site of the now extinct New Buda.) For about 15 years he was president of the local School Board. He died Sept. 13, 1912, in his 84th year. His son, A. F. Radnich, who was born in 1878, is one of the directors of the bank, where his father was president.

ROMBAUER RAPHAEL GUIDO (1838—1912)

The youngest son of Theodore Rombauer, the director of a munitions factory in Nagyvárad, in 1848-49, who came to America. His grandfather was a Lutheran pastor. He was born at Munkács, as were his brothers. In the Civil War he first served in the National Guard, later became an officer of the artillery, and served under Major General Cadwallader C. Washburn, the commander of the West Tennessee Dis-

strict as Major, and as such he commanded seven batteries. Later as a member of the staff, he became the commander of the entire artillery of that district on July 6th, 1865, but he was mustered out on August 18th of the same year.

After the Civil War, he became an officer of the St. Louis—San Francisco Railroad, and in 1896 he established the Rombauer Coal Co., at Novinger, Mo. He had five children. He died on September 15, 1912, at the age of 75.

(In Bibliography see: Number 193.)

ROMBAUER E. RODERICK (1833—1924)

Born May 9th, 1833, at Munkács. The brother of the preceding Rombauer. Fought in the Hungarian war of independence with his three brothers. Coming to America he became an engineer, then an attorney, and later as Judge of the Circuit Court, he became one of the best known jurists in the state of Missouri. He married Augusta, the daughter of Gustave Koerner, the German leader and Lieutenant Governor of the state of Illinois.

In the Civil War he enlisted as private with the 1st Missouri Volunteer Infantry Regiment, then became a captain in the 1st Regiment of the U. S. Reserves. After the Civil War, he became a municipal judge, then judge of the Circuit Court and the Court of Appeals, and for many years was the legal advisor of the School Board. He had seven children, three sons and four daughters.

Although Roderick E. Rombauer lived among Germans, he also kept in contact with the Hungarians. Upon the death of Louis Kossuth, in 1894, he made the speech at the memorial services held by the Hungarians of St. Louis. He visited Hungary in 1896 as one of the representatives of the American Hungarians and attended the celebration held to commemorate the founding of the thousand-year-old Hungary. He made a Hungarian and English speech at the monument of Count Stephen Szechenyi. He also visited Gen. Arthur Görgey, the Commander-in-Chief of the war of independence, in his solitude at Visegrád, and spent an entire day in his company. He wrote an autobiography in English which was published as a small book in 1903.

He died at St. Louis, on March 26, 1924, at the age of 91.

(In Bibliography see: Numbers 87, 167, 168, 193.)

ROMBAUER ROBERT JULIUS (1832—1925)

The oldest brother of the foregoing. He also was born at Munkács, in 1832. He fought with his brothers in the Hungarian war of independence, and escaped abroad with the entire family. He married the widow of Major Count Theodore Dembinski, who was the nephew of General Dembinski, the Commander-in-Chief of the Hungarian army before Görgey. She was born Emilia Hognl, at Temesvár, Hungary, and lost her first husband in 1859, in America. Rombauer wrote a long article about her escape and life spent in exile, in Hungarian. (The life of an Hungarian lady in the emigration; Budapesti Szemle, 1913.)

In the Civil War, J. R. Rombauer was colonel of the 1st Missouri Volunteer Infantry Regiment, U. S. Reserve Corps, then he became commander of the second brigade of the Army of the Southwest. He took part in numerous engagements. He was ordered to Rolla, Mo., at the beginning of the war and entrusted with the defense of the Pacific Railroad as far as the Osage River. As commander of the

brigade he prevented, together with three hundred of his cavalymen, the Southern army from crossing the L'Anguille Creek, which meant substantial aid to the Northern forces.

After the war, he became one of the most influential citizens of St. Louis. He was the editor of the "New World", the president of the Board of Assessors, the treasurer of the Internal Revenue Department and a member of the School Board for years.

He and his wife celebrated the 65th anniversary of their marriage on May 3rd, 1922. His wife died a year later, at the age of 94, and he, at the age of 93, on September 28th, 1925. He had four sons.

J. R. Rombauer wrote an extensive history of St. Louis, during the first year of the Civil War. He visited Kossuth in Turin in 1890, and wrote of his experiences in a series of articles. He was an honorary president of the Kossuth celebration, which the American Hungarians held in Cleveland in 1891.

(In Bibliography see: Numbers 62, 82, 166, 167, 170, 193, 219.)

ROMBAUER ROLAND (1837—1898)

A brother of the preceding Rombauers. He was also born at Munkács, in 1837. In the Civil War he served as captain in the 1st Florida Cavalry, in the District of West Florida, under the command of General Asboth. He was appointed Provost Marshal by his general.

After the war, he went to Montana, where he made surveys of mines; later he became an official in the forestry service. He died of heart failure suddenly while riding his horse, on November 20th, 1898.

(In Bibliography see: Numbers 87, 193.)

ROZSAFY MATTHIAS ERNEST (1828—1893)

Matthias E. Rózsafty, the pioneer American-Hungarian journalist was born November 29, 1828 at Komárom. His father's name was Ruzicska, and his mother's, Therese Macl. The family was of Czech origin. Rozsafty, as a young man, following the tendency of the time to "Hungarianize", changed his foreign-sounding name to the Hungarian name Rózsafty. He was eight years old when he was first sent to the local "lyceum" and at the age of fifteen started his preparation for the priesthood in the archiepiscopal seminary of Esztergom. Since he was a brilliant student, probably the best among his schoolmates, he was sent by Joseph Cardinal Kopácsy, the Primate of Hungary, to the Pazmaneum of Vienna, to the school which was founded by Peter Cardinal Pazmany in 1635, and in which to this day the best students of the Hungarian Catholic dioceses are sent.

He was twenty years of age, when the Hungarian war of independence broke out, and with most of his classmates he left school, never to return. He went to his home town, Komárom, where in January, 1849, with his friend Colonel Joseph Mack who shortly afterwards became the commander of the artillery of the fortress, (and who died in Rózsafty's arms later in North Carolina) published the daily "Komáromi Értesítő". He wrote almost everything that the newspaper contained, and later when the fortress and the town were encircled, he often invented "good news" to strengthen the morale of the population. Governor Kossuth himself spoke with approval of the paper. The first issue appeared on the 9th of January, in small quadrat form. Rózsafty was the editor until July 4th, when the name was changed to "Komáromi Lapok". The paper was invaluable when the people could not obtain news elsewhere. In all

98 issues appeared. Its only complete copy is in the National Museum at Budapest.

Colonel Mack was an exceedingly irritable, hot-blooded, stubborn soldier, who more than once refused obedience to his superiors, so much so that he was suspected of treason. He was imprisoned for six months. Mack asked Rózsafy, his best friend to find the Hungarian government, and to intercede for him and obtain his freedom. Rózsafy did set out, and finding the government at Világos, succeeded in obtaining the pardon for Mack, but he reached Komárom on the very day that Mack was set free by General Klapka and his rank restored to him.

After the surrender of the fortress (October 4, 1849) Rózsafy and Mack did not accept the safe conduct given to the soldiers. They went together to Italy, and for a while lived there. With several other emigrants they worked out a plan for new insurrections to take place simultaneously in different parts of Hungary, Austria, and Italy, the northern part of which belonged to Austria. By this time Kossuth lived in Kutahia, Asia Minor, and they tried to secure his consent for the plans. Rózsafy wrote to Kossuth first in December 1850, who at first hesitated, but later they were able to convince him that the plan would be carried out successfully. Kossuth wrote to Rózsafy on March 21, 1851, and sent him 200 Turkish piasters for his traveling expenses.

Rózsafy and Mack went to Asia Minor, and settled in Broussa, not far from Kutahia. From here Rózsafy went to Kutahia, and was the guest of Kossuth for eight days.

About the end of June, 1851, an American painter named Gould visited Kossuth, accompanied by his servant. (A letter from Gould describing this meeting was published in the New York Commercial Advertiser.) The servant went about his work quietly for a few days, but one day he spoke in Hungarian. He was Colonel Mack, who thereupon discussed thoroughly the revolutionary plans with Kossuth and received from him the authorization to organize the revolution in Hungary. (This document in Kossuth's handwriting became the property of Rózsafy after Mack's death, who gave it to Alexander Koháry, a Hungarian businessman in Pittsburgh, since deceased.)

Kossuth sent a letter by Mack to Philip Figyelmessy, who later became a colonel in the Civil War. In the letter he states that he has approved the plans of Mack, and requests the help of Figyelmessy in the organization of the proposed revolution.

Mack went to Bucharest, Rumania, and directed the revolutionary activities from there. He himself traveled into Hungary disguised as a Rumanian peasant with a "dancing" bear, Figyelmessy as an orthodox Jew, and Rózsafy, as a French traveling salesman, although he did not know a word of French. They spread the revolutionary proclamation of Kossuth by the millions, although their lives were in danger every minute.

The Austrian police discovered the conspiracy. Rózsafy, seeing the danger, tried to go abroad, but stopped on his way in Komárom, to bid farewell to his parents and sisters. But he was captured, and sentenced to death. His execution was to take place the next day, when he succeeded in escaping garbed in woman's clothing. Going on the street he met his mother, who was walking on the other side. They did not dare to speak to each other, a wave of the hand was their farewell. They never saw each other again. (Related by his son, Louis G. Rosafy.)

Mack and Figyelmessy also succeeded in escaping. They met the latter in London. In the meantime the Austrian police struck and in a short time more than one hundred prominent men were executed. In

London they went to visit Kossuth, who had returned from America, but there was nothing more to do. For a time they lived in London. Rózsafy married there, the daughter of a family named Wriede, one of ten sisters. Every one of the ten girls married Hungarian emigrants. (Related by Louis G. Rosafy.)

In 1858, he moved to America with his wife, and lived for a time in New York, then did some farming in North Carolina, on a plantation named Fair Oaks, near Wilmington, N. C. Mack, who also came to America, lived here with him for a time, and also died there.

Later he operated a farm in Peekskill, N. Y. In the Civil War he served under General Pope as captain of the 1st West Virginia Light Artillery Regiment, and was mustered out a Major by brevet. After the Civil War, he lived in New York, and later moved to Washington, where he had a government position and later he had his own patent bureau.

Rózsafy took an active part in Hungarian-American affairs, and was the first secretary of the New York Hungarian Society, organized in 1865. In July, 1891 he was honorary president of the committee for organizing a Kossuth celebration in Cleveland, Ohio.

He often wrote articles in the early Hungarian newspaper "Nemzetör" edited by Gustav Sz. Erdélyi.

He is justly considered the pioneer of American-Hungarian journalism, since for long years he sent articles to Hungary, dealing with American-Hungarian life. These articles appeared mostly in the "Hazánk." He was largely instrumental in founding the "Szabadság" in Cleveland, Ohio, first as a weekly. This paper is now a daily publication in its 47th year.

Dr. Joseph Szinnyei, the great Hungarian historian of literature, in his great work of 14 volumes, written about Hungarian authors, writes about Rózsafy and mentions the fact that as a young student, Rózsafy was his private tutor in Komárom.

In 1884 he wrote a letter to the council of Komárom, asking them to care for the graves of his parents. The letter was published on August 31, in the "Komárom and Vicinity."

Rózsafy died May 8th, 1893, in Washington. He is buried in Arlington National Cemetery.

In 1939, a son, a daughter, and several grandchildren were living in Washington. His son, Louis G. Rosafy retired after 55 years in government service, on March 1st, 1939. He was the chief of the Old Records Office, of the War Department. His other son Eugene G. Rozsafy, died Nov. 2nd, 1938, in Washington, and is buried in Fort Lincoln Cemetery.

(In Bibliography see: Numbers 62, 64, 106, 145, 193, 195, 200, 205, 209, 213.)

RUTTKAY ALBERT

The son of Louis Kossuth's sister Louise. In the Civil War he served under General Asboth, as Major of the 1st Florida Cavalry Regiment, together with Alexander Gaal, Emery Mészáros and Roland Rombauer. In September, 1864, with General Asboth and his cousin, Ladislaus Zsulavszky, he took part in the war near Choctawhatchee Bay, where they took many prisoners.

Lt. Colonel A. B. Sparling in the report which he sent to Brigadier General J. Bailey, on November 18, 1864, from Barrancas, Fla., about the Barren Bridge Expedition, speaks with praise about Ruttkay.

On April 24, 1865, he was ordered to the staff of Major General N. P. Banks, the commander of the Department of the Gulf, by Major General E. R. S. Canby.

He died November 12, 1888, in Houston, Texas, the last of the three Ruttkay brothers. His mother at that time kept house for her brother, Louis Kossuth, in Turin, Italy. Upon his death his old comrades, Matthias Rózsafty and others, published an obituary in the Hungarian newspaper, "Nemzetör".

(In Bibliography see: Number 219.)

SCHOEPF ALBIN (1822—1886)

A soldier in the Polish war of independence who also fought in the Hungarian war of independence, and coming to America, became a general in the Union Army. He was born in the Polish-Austrian city of Podgorze, the twin city of Cracow. He father was an Austrian official, his mother Polish. He became an artillery officer in the Austrian army, then he joined the Hungarian army, where he rose to the rank of Major. After the war of independence, he also escaped to Turkish territory, and was one of the soldiers who finally settled in Aleppo, Syria, where he made a living for a while as a teacher.

He soon came to America, and was employed in 1851 with the Coast Survey. He later went to Washington, where he was employed as a porter in one of the hotels. He made the acquaintance of Joseph Holt, who was the head of the Patent Office and later Postmaster General, and Secretary of War, who presided at the trial of Lincoln's assassins. Holt obtained a position for him at the Patent Office, and later when he became Secretary of War, he took Schoepf with him.

At the outbreak of the Civil War, he was immediately appointed a General. At first he was stationed in Kentucky and was entrusted with the command of a division in General Gilbert's army. He had a prominent part in the routing of the Confederates in the battle of Mills Springs.

After the war Schoepf settled in Washington, where he held the position of principal examiner in the Patent Office. He died January 15th, 1886, at his home in Hyattsville, Md., near Washington.

General Schoepf was an excellent soldier, but was never popular with his men or his fellow officers due to his extremely strict discipline. He wanted to introduce the extreme strictness of the Austrian army in the United States, not considering the fact that he was in command of volunteers and free citizens. This attitude was the cause of his refusal to serve under General Buell. When his resignation was accepted, he was appointed commander of Fort Delaware.

(In Bibliography see: Numbers 26, 38, 40, 42, 63, 82, 204, 219, 225, 227.)

SIMIG BERNARD DR.

A surgeon in the Civil War.

SEMSEY CHARLES (1830—1911)

Born in 1830, at Karácsonmező, County of Sáros, Hungary. He was an officer of the war of independence, and fleeing abroad was one of the Hungarians who fought in the Crimean War near Sebastopol on the side of the English. He received the rank of captain here. Coming to America, he learned photography from Cornelius Beniczky.

In the Civil War he was a Major in the 45th New York Volunteer Infantry Regiment, but was mustered out on June 14th, 1862. After the Civil War, he went back to New York where he became one of

the leaders of the Hungarian Society which was organized on October 14th, 1865, and of which Col. Nicholas Perczel became the first president. He worked in the Customs Office, then from 1890 in the immigration service, where he came in contact with a large number of Hungarians during the years of his service. He often wrote in the newspaper "Nemzetőr" published by Gustave Sz. Erdélyi. He published his memoirs. He died in New York, June 18th, 1911, at the age of 81.

(In Bibliography see: Numbers 129, 180, 193; Appendix 10.)

SOLYOM LOUIS C. (1836—1913)

He was born of a noble Hungarian family; his parents, however, lived in the eastern part of Galicia, where Louis C. Solyom was born in a town called Pienkowce, near Zbarish. According to his birth certificate, his parents were: Ludovicus Solyom de Antalfa, Nobilis Hungarus, and Vincenta Husty.

He embarked early on a military career, and served eight years in the Austrian army, from 1852 until 1860, in the 10th Lichtenstein Hussar Regiment. He also took part in the war in Northern Italy in 1859. When he was mustered out of the Austrian army, he went on foot through Italy to join Garibaldi's "ten thousand". But he arrived there too late, because by that time Naples and Gaeta were in the hands of the revolutionists. Since he could not take part in the Italian wars for unification, he decided to go to America. He worked his way on an English ship, arriving in New York in June, 1861. A few months later, on October 7th, 1861, he enlisted in the 1st New York Volunteer Infantry Regiment, and was mustered out on June 4th, 1863, with the entire regiment. He took part in eleven battles, West Point, Va.; Gain's Hill, Va.; Coal Harbor, Va.; White Oak Swamp, Va.; Malvern Hill, Va.; South Mountain, Md.; Antietam, Md.; Fredericksburg, Va.; Fredericksburg Ravine; Fredericksburg Mary's Hill, and Salem Heights.

During the last mentioned battle, on May 4th, 1863, he was taken prisoner by the 9th Alabama Infantry Regiment, but he escaped by swimming across the Rappahannock River.

He married Sarah J. Good, August 21st, 1866, in Georgetown, the oldest part of Washington. From 1867 until almost the end of his life he was an official of the Library of Congress, where he served mostly in the division of eastern languages.

He died in Bethesda, Md., near Washington, on April 23rd, 1913. His son is still living there at the time this is written. (Information furnished by his son, Herbert L. Solyom.)

(In Bibliography see: Number 152.)

SPELLETICH STEPHEN

The son of Felix Spelletich, a county official in Hungary. He came to Aermica as a child with his father, arriving here July 2nd, 1851, on the "Devonshire", on which Charles Zagonyi and more than forty other Hungarian emigrants were passengers. He was a captain in the Civil War, and distinguished himself especially at the siege of Fort Donelson.

STAHEL-SZAMWALD H. JULIUS (1825—1912)

One of the most prominent Hungarian soldiers in the American Civil War. He was born at Szeged, the second largest city in Hungary, on November 5th, 1825. His parents were Andrew Szamvald and Barbara

Nagy. He went to school in Szeged and in Budaepst. He enlisted in the Austrian army as a private. He rose to the rank of lieutenant, but left the army and became a partner in the book-selling concern of Emich and Szamvald. In 1846, Alexander Petöfi, the greatest Hungarian poet, wrote a doggerel of two verses to him, named "Lines in a book-seller's memory-book." At the outbreak of the war of independence he enlisted immediately and served under Generals Görgey and Guyon. He took part in the battle of Branyiszko, receiving a medal for his heroism.

After the war he escaped abroad, and for a time lived in London and Berlin, as a teacher and a journalist. He came to America in 1859, where for two years he was employed by a German weekly.

He enlisted in the Union Army in May, 1861, and with General Blenker, the German officer, organized the 8th New York Volunteer Infantry Regiment, of which he became the first Lieutenant Colonel. In the first battle of Bull Run, which took place on July 21st, 1861, and ended disastrously for the Union Army, General Stahel was the commander of the regiment. His regiment had an important role in this battle, when the command to retreat had already been given. General Blenker begged to be left in the position they were holding, where they successfully withstood the attack of the enemy cavalry, thus giving more time to the army's retreat behind their lines, but they had to obey the command. If Stahel's regiment had not kept back the cavalry advance, the Confederate army could have done much more damage, and as the battle took place close to Washington, it could easily have resulted in the occupation of Washington.

The Hungarian general took part in many of the preliminary battles, and distinguished himself at the battle of Cross Keys, Va. In November, 1861, he was appointed Brigadier, followed on March 14th, 1863, by his appointment as Major-General. Meanwhile, he took part in many battles, always in a creditable manner, but his greatest feat took place at the battle of Piedmont, Va., on June 5th, 1864. For his bravery in this battle he received 29 years later, in 1893, the Congressional Medal of Honor, the highest decoration given by the United States. To our knowledge, he is the only Hungarian who has received this high distinction.

It has been proven without a doubt that the fate of this important battle was decided by the division under the command of Generals Stahel and Sullivan. Gen. Stahel was seriously wounded in this battle, but upon receiving first aid, he returned to the battle and led his cavalry in another charge. The victory was important because if the Union Army had lost, the entire Shenandoah Valley would have been open toward Maryland and Pennsylvania before the Confederate Army, and this would have been a new threat to the safety of the capital itself.

General David Hunter, who directed the battle and who otherwise was not a friend of Stahel, writes in his report sent to General Halleck: "It is but justice to Major General Stahel to state that in the recent engagements he displayed excellent qualities of coolness and gallantry, and that for the final happy result the country is much indebted to his services."

It took a long time for him to recover from the wounds received at the battle of Piedmont, and for this reason he never returned to active service. From November 17th, 1864, until January 6th, 1865, he was president of the military court at Baltimore. Upon being mustered out, during the same year he was appointed by President Johnson,

the successor of the martyred President Lincoln, and upon the recommendation of Secretary of State Seward, American consul in Japan. He served in the foreign service of the United States for eleven years. Later he served as Consul General in Yokohama, Osaka and Hiogo, and in Shanghai, China. He resigned from the foreign service in 1885. Meanwhile, from 1869 until 1877, he worked as a surveyor of mines, having resigned for reasons of ill health from the consular service, but in 1877 he returned to the service.

Later he became an official of the Equitable Insurance Co. of New York. He was a bachelor, and lived in New York at the St. James Hotel, where he died December 4th, 1912. He was buried at Arlington National Cemetery. His comrades marked his grave with a granite obelisk. The funeral oration was delivered by Simon Wolf, the former United States Minister to Egypt, and President Woodrow Wilson of the United States had a wreath placed on his coffin. His grave is in a very prominent spot in the cemetery, near the Lee Mansion.

The outstanding reward in the life of General Stahel was the fact that he was a favorite of Abraham Lincoln, the martyred President, who, according to his comrades, had "unbounded confidence" in Stahel. When the Confederate army threatened Washington, the capital city, it was at the personal request of President Lincoln that General Stahel was appointed, in March, 1863, commander of the cavalry defending the capital. When, in November, 1863, President Lincoln traveled to Gettysburg, Pa., to deliver the immortal Gettysburg address, the command of the guard of honor composed of high-ranking officers was given to General Stahel.

His papers and decorations are deposited in the National Museum at Budapest.

(In Bibliography see: Numbers 28, 33, 34, 37, 52, 63, 82, 97, 101, 108, 112, 114, 117, 130, 134, 153, 155, 169, 182, 184, 193, 204, 210, 211, 219, 224; Appendix 5.)

SZABAD EMERY

His name originally was Freireich. During the war of independence he worked as an official in one of the ministries. He went to London, and thence to Italy, where he served in the Hungarian Legion under Philip Figyelmessy. He came to America in 1862, serving under General Sickless with whom he became acquainted in London. He was captured by the Confederates and sent to the notorious Libby Prison. In February, 1865, he was ordered to the staff of General L. B. Ayres as adjutant, then on March 13, 1865, he was appointed Lieutenant Colonel, and two weeks later Colonel as a reward for his bravery in the battle of Petersburg, Va. He was mustered out on October 7th, 1865. After the war, he went to Texas, where he became the assistant collector of the port of Galveston. He was the author of several books and pamphlets. (See: Bibliography.)

(In Bibliography see: Numbers 63, 106, 188, 189, 190, 191, 192.)

SZENDY STEPHEN

According to some records, he was a Lieutenant Colonel in the Civil War.

SZERENYI PHILIP

Served as a Lieutenant in the Civil War. We have no other information about him.

TAKÁCS FRANCIS

A soldier in the Hungarian war of independence, who in America became a captain in the Garibaldi Guard, which later was merged with the 39th New York Volunteer Infantry Regiment. It is probable that he is identical with the Francis Takacs, former Hungarian soldier, who before the Civil War lived in California.

TAUSZKY RUDOLPH DR.

A surgeon in the Civil War, later a member of the Board of Health of the city of New York.

TENNER LOUIS

He was in America in 1852, and in 1861 became a lieutenant of the Garibaldi Guard. In 1902 he was a member of the reception committee of the celebration arranged for receiving a Hungarian National Flag sent from Budapest.

TOPLÁNYI ALEXANDER

A captain in the 3rd Colored Infantry Regiment. We have no other information about him.

UTASSY GEORGE F.

His original name was David Strasser, the son of a grain merchant in Budapest. In the war of independence he served in the field post service. During the Civil War he organized the Garibaldi Guard, of which he became the Colonel. This regiment was one of the first volunteer groups of the country, and he received the colors presented to the Guard as early as May 23, 1861. There were several Hungarian officers serving in the Garibaldi Guard: Victor Chandory, Francis Takacs, Anthony Vekey, Edward Zerdahelyi and others. He took part in many battles, and conducted himself in a brave manner, but later he was courtmartialled upon serious charges and dismissed from the army on May 29th, 1863.

After the war, he lived in Cincinnati, where he conducted a life insurance agency. Toward the end of his life he suffered many reverses, and in 1892 he committed suicide in Wilmington, Delaware.

(In Bibliography see: Numbers 52, 82, 94, 101, 112, 125, 131, 139, 149, 193, 218, 219.)

UTASSY ANTHONY

Captain of the Garibaldi Guard of New York, which later was merged with the New York Infantry Regiment. He died in Philadelphia, February 15th, 1911.

UTASSY CHARLES

A brother of the foregoing. He was a first lieutenant in the Garibaldi Guard which was later merged with the 39th New York Volunteer Infantry Regiment.

VÁNDOR JOSEPH

A captain in the Hungarian war of independence, who became the Colonel of the 7th Wisconsin Volunteer Infantry Regiment during the

Civil War. His regiment numbered 1016 men. We have no other information concerning him.

VÉKEY ANTHONY

He was a brother of one of Kossuth's trusted men, Sigismund Vekey, who after the war of independence went to Australia, and died at Budapest in 1889. Anthony Vekey was an attorney, and fought in 1848-49 as a first lieutenant. He came to the United States probably in 1850. He became a Major in the New York Garibaldi Guard. He died in the battle of Winchester, Va. on Sept. 19, 1864.

(In Bibliography see: Appendix Number 10.)

VÉRTESY JOHN (1825—1903)

Born December 25th, 1825 at Csákvár, at the foot of the Vértes Mountains. He was a first lieutenant in 1848—49, and took part in the battles at Pákozd, Vác, Debreczen, etc. After the war, he was conscripted into the Austrian army, but he succeeded in escaping, and went to London. He arrived in New York with 33 other Hungarian emigrants on May 1, 1852.

He studied for some time and received first his diploma in pharmacy, then his medical diploma. He first worked for a druggist in Troy, N. Y., then was a doctor in Saginaw, Mich.

He lived in Milwaukee, later in Dayton, Ohio, where he was living when the Civil War broke out. He was a bachelor, and enlisted in the Union Army on August 11, 1862. He became captain of Company E. in the 106th Ohio Volunteer Infantry Regiment and was mustered out on June 29th, 1865 at Nashville, Tennessee.

After the war he was a druggist in Milwaukee, but he was not successful financially so he was admitted to the Soldiers' Home at Milwaukee on June 17th, 1882, where he died March 23, 1903 at the age of 78. He was buried there in the cemetery of the Home.

WAAGNER GUSTAVE

An officer of Czech extraction, who fought on the Hungarian side in 1848-49. He went to Kutahia with Kossuth and came to America with him on the "Mississippi." Kossuth was always grateful for the help given by Waagner's mother enabling the escape of Madame Kossuth and her children from Hungary.

Waagner was an engineer, and was first a Major, and later Colonel in the Union Army. He became the commander of the artillery in the Southwest Missouri District, under General U. S. Grant, later commander-in-chief, and President, whom he often met at the headquarters in Cairo, Ill., and from whom he received many orders. He was sent on September 2, 1861 by General Grant to Belmont, Mo. with 600 of his men, with the order to destroy the fortifications of the Confederates. In a letter written by General Grant to General John C. Fremont on September 6th, 1861 he praised Waagner for his "great zeal and precaution." In another letter, dated Sep. 27th, 1861, Gen. Grant similarly expressed his satisfaction: "His energy and ability have been of great service to me, particularly in directing reconnaissances, and his loss from his post will be felt."

(In Bibliography see: Numbers 53, 87, 129, 201.)

ZÁGONYI CHARLES

The most often mentioned Hungarian soldier of the Civil War, who wrote his name indelibly into the history of the Civil War by his famous cavalry charge at Springfield, Mo. on October 25th, 1861.

Charles Zágonyi was born at Szatmar, Hungary in 1826. He was a first lieutenant in 1848-49, and served mostly in the Transylvanian division under General Bem. He twice saved General Bem's life at the risk of his own. General Bem succeeded in escaping the second time, but Zagonyi was captured by the Austrians and imprisoned. After the war he also fled to Turkish territory, from where he went to England. He came to America July 2nd, 1851 on the "Devonshire" together with more than 40 other Hungarian emigrants.

His life in America was filled with trials. He was a member of the male choir of emigrant officers, then worked in New York and Philadelphia as a house painter. Meanwhile he was married, and when he found out that Stephen Thout, a former Hungarian officer (see: Kuné) was in need of a riding master for his riding school in Boston, he went there with his wife. He remained there until the outbreak of the Civil War.

In April 1861 when Fort Sumter in Charleston harbor was fired upon, and the Civil War was thus begun, Zagonyi immediately volunteered his services to New York State. He wanted to become a cavalry officer, but his services were not accepted. He traveled to Missouri, where he was introduced to General C. Fremont by General Asboth. Frémont appointed him a Major and entrusted him with the organization of his personal bodyguard of cavalry.

Zagonyi began the organization on August 10th, 1861, and in two days the first company was sworn in, and about two hundred volunteers had to be refused. He immediately organized other companies, so that the Cavalry Guard soon consisted of four companies. The greater part of them were Americans, there were only two Hungarians in the company, namely Major Zagonyi, and Lt. Baron Theodore Majthenyi. The Guard consisted of about 160 men. Their uniforms were a little more colorful than those of the others, and their horses were selected personally by Major Zagonyi. The Guard was the most striking in appearance of the army under the command of General Frémont, and their handsome appearance caused much disparaging comment.

The capital of Greene county, Springfield, Mo. with a population of 1500, had already been the scene of a defeat for the Union Army. At the end of 1861 a Confederate army of 1900 soldiers was occupying the little town, the possession of which would have been important for the Union Army. General Frémont under the impression that the Confederate army in Springfield numbered only about 300, gave Major Zagonyi permission to attack the town, but when he was told that the army of occupation numbered close to 2000, this permission was withdrawn. Major Zagonyi, however, succeeded in persuading Fremont to renew the permission.

Before the charge which was to begin against the enemy entrenched in a forest Major Zagonyi called upon the soldiers, and told them that any soldier wishing to could turn back. "Not a man flinched," writes Capt. James L. Foley, "when Zágonyi addressed the column, giving permission to any man, who so desired to drop out before the fray began. Queer proposition for a foreign-born officer to make to an American soldier under arms in defense of his country. Later this officer learned, as the world has, that the American soldier is not given to dropping out in the presence of an enemy."

The guard consisting of about 160 men attacked the enemy, and not only dispersed the more than ten times as large army, but succeeded in ridding the town of Springfield itself of the Confederates, and thus for a time Missouri, the dubious state, was saved for the Union.

The Fremont Guard lost 16 men, who were buried on November 28th, 1861 in the presence of General Fremont, and his entire staff. The loss of the Confederate army was 116, who died mostly from wounds inflicted by cavalry sabers. Zágonyi's guard lost 40 horses in the battle.

The charge at Springfield, which General Fremont compared to the famous death-charge at Balaklava, caused a sensation in the entire country. The newspapers wrote for days about it, and illustrated the charge with many pictures. The name of Major Zagonyi was learned by the entire United States.

Since politics played a considerable part in the beginning of the Civil War, the Fremont Guard received the opposite to what it was entitled to. General Fremont was not "*persona grata*" in Washington, because five years before he had been the presidential nominee of the Republican party, and thus was considered politically dangerous at the next election. Fremont also made serious mistakes, the greatest of which was the issuing of a proclamation, freeing the slaves in Missouri, which of course, occasioned severe political consequences.

For reasons not clearly known even to this day, one week after the famous charge at Springfield the Fremont Guard was disbanded. The order was given by General McClellan, the Commander-in-Chief. At the same time, however, he notified Zagonyi through Brig. Gen. S. D. Sturgis, that if he would be willing to organize a new Cavalry regiment, they would accept them into the army, together with the officers whom Zagonyi would select.

Zagonyi was not willing to undertake this task, after the humiliations they had suffered, but he brought the offer to the attention of the other members of the Body-Guard. But the others did not want to consider the offer.

In the spring of 1862 General Fremont was given a new command, that of the Mountain Department. Zagonyi, now a Colonel, became the commander of the cavalry. He especially distinguished himself in the battles in West Virginia, but he withdrew from active service by June 25th, 1862, and in the beginning of 1863 resigned from the army together with Fremont's entire staff.

In June 1862 Fremont sent a letter to President Lincoln in Washington, who in his reply dated June 15, 1862 states that he received the letter delivered in person by Colonel Zagonyi. (Nicolay-Hay: Complete Works of Abraham Lincoln, VII. 222.)

A poem was written about the famous charge at Springfield by one of the well-known poets of the Civil War period, George H. Boker, of Philadelphia, who later was the American Minister to St. Petersburg. The poem is published even in the latest collections of patriotic poems. (See: Bibliography)

After the war Colonel Zagonyi went to New York and engaged in business. He took part in Hungarian activities, and he was the first temporary president of the Hungarian Society organized in New York on October 14, 1865. He was succeeded in the presidency of the Society by Col. Nicholas Perczel. His office was at 71 Broadway, New York City. He wanted to return to Hungary in 1867, but suffering financial reverses, he remained in America. From that time on no one had any information concerning him. We do not know about his later life, nor do we know the time of his death.

Jessie Benton Fremont, the wife of General Fremont wrote the history of the Guard in a lengthy book, the proceeds of which she planned to use to aid the families of the dismissed soldiers. Beside the account of Major William Dorsheimer, this book deals with Zagonyi most fully. (See: Bibliography.)

(In Bibliography see: Numbers 18, 22, 23, 25, 35, 38, 40, 45, 48, 59, 60, 63, 65, 69, 73, 82, 83, 91, 96, 97, 99, 100, 111, 112, 119, 140, 143, 148, 149, 154, 157, 171, 172, 174, 185, 203, 210, 217, 219, 225; Appendix 4, 9.)

ZERDAHELYI EDWARD

In some sources his name is said erroneously to be Charles. He was a distinguished pianist, who for a time lived in Vienna, and was one of the pupils and friends of Franz Liszt. When the Hungarian war of independence broke out, he enlisted in the army, where he became an officer. When the Hungarian government sent an agent named Thunes to Breslau, Germany to recruit soldiers, the government also sent Zerdahelyi, and another officer named Fiedler after him with 30,000 florins. Thunes arrived in Breslau but for weeks waited in vain for the two officers and the money. When Zerdahelyi and Fiedler arrived at the Austrian border they were arrested by the Austrians who had been informed of their purpose. The money found on them was confiscated, and the two officers were sentenced to a long term in prison, without a hearing. They were imprisoned at Olmütz for about two years.

When he escaped he came to America and became a popular member of the Stearns' "Hungarian Club" in Boston. He played at concerts, and gave piano lessons. He married the daughter of a farmer in the vicinity of Boston.

In the Civil War he was first a private in the Garibaldi Guard of New York, of which he later became Lieutenant. He became so familiar with military life that he allegedly wrote a book called "Military Field Service" which was published in 1865.

He was personally acquainted with the most famous men of the time, Garibaldi, Mazzini, Gladstone, and Macaulay, and with Edward Remenyi, the most famous Hungarian violinist of the period.

From Boston he moved to Philadelphia, where he spent the last twenty years of his life as the professor of music at the Sacred Heart Convent (Eden Hall, Torresdale). He died on August 16th, 1906, at his home 5530 Boyer St., Germantown. He left his widow and a son.

(In Bibliography see: Numbers 15, 147, 183; Appendix 10.)

ZIMANDY A. P.

A lieutenant in the 4th U. S. Colored Infantry Regiment. We have no other information about him.

ZSULAVSZKY EMIL

His mother was Emilia Kossuth, his father a Pole, who deserted his family. Emil Zsulavsky served first under General Asboth as a lieutenant, then as a lieutenant of the 82nd U. S. Colored Infantry Regiment, which was encamped near Port Hudson, La. He was mustered out September 10th, 1866.

(In Bibliography see: Numbers 54, 183.)

ZSULAVSZKY CASIMIR

A brother of the foregoing, who as a young man was employed in the store of George Luther tSearns, the Boston merchant, and a great friend of the Hungarians. At the beginning of the Civil War he was a first lieutenant in one of the Kansas Regiments, but shortly got into such serious difficulties, that he was lost to society.

(In Bibliography see: Numbers 54, 183.)

ZSULAVSZKY LADISLAUS

Also a brother of the foregoing. He fought in the Crimean war, where he received a decoration for his bravery. In the Civil War he was the commander of the 51st Colored Regiment consisting of 606 men. He organized the 82nd U. S. Colored Infantry regiment, of which he became the colonel, under Brigadier-General Ullman. When he served with General Asboth in the division of Major General Gordon Granger, he was commander of the first brigade of the District of West Florida, to which the 25th, 82nd, and 86th Colored Infantry Regiments belonged. They fought near Port Hudson, where the warship "Mississippi" was stationed, which more than a decade before had brought his uncle Louis Kossuth and the emigrants to America.

At the end of the Civil War he settled in New York, and was one of the presidents of the Hungarian Society organized on October 14th, 1865. We have no further information about him.

(In Bibliography see: Numbers 9, 54, 183, 219.)

ZSULAVSZKY SIGISMUND

He served as a lieutenant with his two older brothers Ladislaus and Emil in the 82nd Colored Infantry Regiment. He enlisted at Manchester, N. H. on December 31st 1861 as a private for a three year period, although he was scarcely 18 years of age. He was ordered to the 8th New Hampshire Volunteer Infantry Regiment. For a short time he was at Camp Kearney, where he worked in the commissary, but on April 6th, 1863 he was appointed a lieutenant in the 82nd Colored Infantry Regiment in Louisiana. He became ill from the arduous military life, contracted typhoid fever, and died at camp in Port Hudson, on September 6th, 1863. He was the only member of the Kossuth family who gave his life for the United States.

(In Bibliography see: Numbers 54, 183.)

HUNGARIANS
IN THE
CONFEDERATE
ARMY

HUNGARIANS IN THE CONFEDERATE ARMY

BEHAN JOHN

Born in Hungary. Enlisted in the 36th Alabama Infantry Regiment on March 4th, 1862, at the age of 33. After the Civil war he was a carpenter, and later went into business. He died in Alabama in 1869.

BLADDO CHARLES

According to official records was born in Hungary. He was a tanner by trade, and enlisted in the Confederate army in April 1862, but he later deserted.

BOTSAY ALEXANDER

Originally he wrote his name Bátsay. He was a Hungarian hussar in 1848. He enlisted in April 1862 in the third regiment of the European Brigade (Garde Francaise) in New Orleans, La. His brother was a furniture dealer in Natchitoches, Mississippi.

Botsay was a carpenter who had a shop at 516 Hospital St., New Orleans. He had two daughters, one of whom was a teacher. Botsay died in December 1913.

ESTVÁN BÉLA

The only Hungarian who, to our knowledge was an officer in the Confederate army. Originally his name was written "Istvan", and he was born in 1827. He fought under Radetzky in the Austrian Army in Italy, later in the Crimean War at Sebastopol on the side of the Russians. He came to America, and settled in Richmond, Va., the capital of the South, where he lived with his wife and sister-in-law, who were educated women and who earned a living by teaching. Estvan allegedly claimed to be a Hungarian count, although in the few official documents remaining after him he did not use any such title. He was a colonel of the Cavalry, and in the brigade of Governor Wise, became acquainted with Henningsen, the mysterious Englishman who at Viddin and Kutahia was one of Kosuth's most trusted men. Later, however, according to some information things became too uncomfortable for him, and he left the Confederates, and went to Washington, where for a short time he was the center of much attention. It is alleged that he was even introduced to President Lincoln. He went to England, and then to Germany. He published his book "War Pictures from the South" simultaneously in England and in Germany. When he went to Vienna he was arrested. We have no further information about him.

(In Bibliography see: Numbers 40, 54, 82, 163, 177.)

HENNINGSSEN CHARLES FREDERICK (1815—1877)

He was a perfect soldier of fortune. Born February 21st, 1815 of a family probably of Swedish origin. With his parents he became a British subject in 1830. He was hardly 19 years old when he went to Spain to fight on the side of Don Carlos. He was knighted and became a Captain. He served there until 1836, when his general Zumalacarregrui died. He wrote an interesting book about his adventures in Spain. After a few years, he reappeared in Russia, where in the Caucasus he fought with

the revolutionary prophet Schamyl. He wrote another book about his Russian experiences.

He missed participation in the Hungarian war of independence, and met the exiled Kossuth only at Viddin, in October, 1849. He succeeded in gaining the confidence of Kossuth in a very short time, and as a consequence Kossuth appointed him the commander of the fortress of Komárom. At that time they did not know that the fortress had already been surrendered. Henningsen started out on his mission, but when he reached Belgrade, he found out that the fortress was already in the hands of the Austrians. In spite of this, he went into Hungary, but for several months he did not notify Kossuth about his movements, and so the exiles began to consider him a traitor. Months later when the exiles were in Kutahia, he again appeared but by this time he was only planning the possibility of founding a colony for them.

Coming to the United States, he settled in the South. He married Williamina Belt Connelly, who was a niece of Senator John McPherson Berrien of Georgia. In 1856 he participated in the filibustering expedition of William Walker in Nicaragua where he was appointed a general. In the next year he returned to the United States, and settled in the state of Georgia.

On the 14th of October, 1861 he became the colonel of the 59th Virginia Regiment which originally was known as Wise's Legion. He resigned on the 5th of November 1862. Later on he became interested in the independence of Haiti, and he corresponded with Kossuth about his plans. (Mass. Hist. Soc. Proceedings, Nov., 1910)

He spent his last years in Washington, D. C. in needy circumstances. He died there June 14th, 1877. He is buried in the old Congressional Cemetery, Pennsylvania Ave., and 17th St. S. E. He also published a small book about the Hungarian war of independence.

(In Bibliography see: Numbers 4, 17, 34, 40, 41, 53, 55, 56, 57, 62, 82, 90, 104, 112, 116, 124, 144, 146, 159, 161, 165, 177, 178, 194, 216, 219, 222.)

HOLMY J. R.

According to official documents he was born in Hungary, and it is probable that his name was Halmy. He lived in Texas, and enlisted in one of the Confederate regiments at the age of 28. He became a sergeant.

JAGELLO APOLLONIA

A Polish woman who was a nurse in the military hospital of Komárom. The books dealing with the Hungarian war of independence mention her several times. She came to America with Ladislaus Ujhazy, formerly Civil Governor of the Fortress Komárom, and his family, on the "Hermann", arriving in New York December 16, 1849. As a member of the Ujhazy group she became the center of interest and as the contemporary papers state, when requested, she willingly talked about her military exploits. When Ujhazy went to Iowa with his family Apollonia Jagello went to Washington where she was introduced to President Zachary Taylor. When after the death of President Taylor Millard Fillmore became his successor and he visited several Southern cities, Apollonia Jagello was in the company of Postmaster General Hall, and together they joined the presidential party on their way to Richmond.

In Washington she became acquainted with an elderly Pole, Gaspar Tochman, whom she married shortly after. Tochman translated into English Kossuth's long proclamation to the American people which he

sent to Ujhazy. This proclamation was published in most of the larger American papers.

In September, 1851, a former Bavarian officer named De Ahna who came to America with the Ujhazy group and for a time lived with them in Iowa, published a pamphlet in Washington, D. C. (See: Bibliography), in which he calls Apololnia Jagello a fraud, whose real name was Julia Eisfeldt, and who had nothing to do with the Hungarian war, or its wounded soldiers. In October 1851, the New York Tribune published a long statement signed by 67 Hungarian exiles, several of them formerly soldiers in the fortress of Komarom, who verified her claim that she was the superintendent of the military hospital.

The Tochmans settled in Virginia, and when the Civil War broke out, Tochman sided with the Confederates, and volunteered to organize a legion of Polish soldiers. His wife at one time was arrested and as a person of questionable loyalty she was taken to Washington where she was kept prisoner in the old Capitol Prison. But because she emphasized that she did not share her husband's Southern sympathies, and followed him only out of a sense of duty, she was released after a few weeks. We have no further information about her later life.

(In Bibliography see: Numbers 2, 21, 32, 51, 81, 92, 109, 115, 121, 123, 126, 127, 138, 175, 208, 214.)

JONES WILLIAM

According to official records he was born in Hungary, and was a farmer in North Carolina. He enlisted on July 29th, 1861 in the 5th North Carolina Infantry Regiment.

MAGYARI

Born in Hungary. A 35 year old business man, who became a first lieutenant in the 13th Mississippi Infantry Regiment on April 26th, 1861. He took part in eight battles.

MICKREL

Born in Hungary. He was 25 years of age when he enlisted on May 14th, 1861 in the 18th Mississippi Infantry Regiment. (The regiment was called Quitman Grays). He took part in six battles, and was killed in action at Sharpsburg in 1862.

SLICK ANTHONY

Born in Hungary. His original name was probably Schlick. He enlisted in the Confederate army in December, 1861, as a 20 year old carpenter. He was mustered into the 17th Mississippi Regiment, but a year later he was dismissed as an alien.

TIDMARSH SAMUEL

An English soldier of fortune who according to official records, was born in Hungary. For a short time he was a prisoner on Johnson's Island.

* * *

In addition to the above named we have knowledge of two other Confederate Hungarians. One served in the 7th Louisiana Infantry Regiment (Crescent Rifles), the other was a private in the 8th Alabama Infantry Regiment.

BIBLIOGRAPHY

1. **Adalékok** a kényuralom ellenes mozgalmak történetéhez, Budapest, 1871. Ráth. Documents to the history of the movements against absolutism. Reviewed in "Századok", Budapest, 1871, p. 446. (Letters of Kossuth to Alexander Asbóth.)
2. **Ahna, Henri de**: The greatest humbug of the day. Major G. Tochman and Mrs. Tochman, Washington, 1851. (Apollonia Jagello, Emery Radnich, Pomutz, Fornet.)
3. **Appleton's Annual Cyclopaedia**, New York, 1868. (Asbóth.)
4. **Appleton's Cyclopaedia of National Biography** (James Grant Wilson—John Fiske), New York, 1886, 6 volumes. (Asbóth Henningsen, Korponay.)
5. **Asbóth, Alexander**: A calumny refuted. Letter to the London Times. New York Tribune, Jan. 9, 1852.
6. **Asbóth, Louis**: Emlékiratai az 1848-49 hadjárathól, Budapest, 1862, 2 vols. (Memoirs from the war of 1848-49.) (Gen. Louis Asbóth was an older brother of Gen. Alexander Asbóth.)
7. **Ács, Theodore**: Alexander Asbóth, the general who carried a bullet in his head. (Reprint in "Szabadság", Cleveland, O.)
8. **Balassa, Joseph dr.**: Kossuth Amerikában (Kossuth in America), Budapest, 1931. (Grechenek.)
9. **Bangs, I. S.**: The Ullman Brigade. In: War Papers, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Maine Commandery, Portland, Me. 1902. Vol. II. (Ladislaus Zsulavszky.)
10. **Bárdy, Rudolph de Kovátsi**: Adventures of —, a Hungarian exile. Written by himself. Rochester, N. Y., 1855. Same in German: Der geheime plan der österreichischen Regierung Kossuth zu ermördern. (The secret plan of the Austrian Government to assassinate Kossuth.) Translated by Samuel Ludvigh, Baltimore, Md., 1851. (Asbóth, Stephen Kovács.)
11. **Barrett, J. W.**: The World, the Flesh and Messrs. Pulitzer, 1931. (Pulitzer.)
12. **Battles and leaders**. II, 328. (Asbóth.)
13. **Bayard, Samuel John**: The life of George Dashiell Bayard, New York, 1874. (Gabriel Korponay.)
14. **Beach, W. H.**: The First New York (Lincoln) Cavalry, New York, N. Y., 1902. (Anthony Fiala, Joseph and Daniel Pető, Joseph Pulitzer.)
15. **Beck, Baroness von**: Personal adventures during the late war of independence in Hungary. London, 1850, two volumes. In Hungarian: Egy hölgy emlékiratai az 1848-49-iki magyar szabadságharcról. Miskolc, 1901. (Zerdaheiyi.)
16. **Belknap, W. W.**: History of the 15th Iowa Volunteer Infantry, Keokuk, Ia., 1887. (Pomutz, Kompolti.)
17. **Boase, Frederic**: Modern English Biography, Truro, England, 1892. 4 vols. (Henningsen.)
18. **Boker, George Henry**: Poems of the War, Boston, 1864. (A poem about the Springfield, Mo., charge of Major Zágonyi.) Same is published also in B. E. Stevenson: Poems of American History, Boston, 1908, and B. E. Stevenson: Great Americans in Poetry, Philadelphia, 1933.
19. **Boston, Mass.**, "Courier", Dec. 10, 1849, and following days. (Fornet.)
20. **Boston, Mass.**, "Herald", Dec. 11, 1849, and following days. (Fornet.)
21. **Boston Weekly Museum**, Oct. 4, 1851. (Tochman-Jagello wedding in Harper's Ferry, Va. Reprinted from the Southern Press, Washington, D. C.)
22. **Browne, J. H.**: Four years in Secessia. Hartford, Conn., 1865. (A chapter about Zágonyi.)
23. **Bundy, Martin L.**: Missouri in 1861. In: War Papers, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Indiana Commandery, Indianapolis, 1898. Vol. I. (Zágonyi.)
24. **Byers, S. H. M.**: Iowa in war times, Des Moines, 1888. (Perczel, Pomutz.)
25. **Cermak, Jozef**: Dejiny Obcanské Války, Chicago, 1889. In Bohemian. (Asbóth, Mihalotzy, Zágonyi.)
26. **Cist, Henry M.**: The Army of the Cumberland, New York, 1882. The Campaigns of the Civil War, Vol. VII. (Schoepf.)
27. **Collección de los partes y otros documentos publicados en la Gaceta Oficial de la Habana**, 1851, Imprenta del Gobierno. (Official list of the prisoners taken of the Lopez expedition to Cuba. Emery Radnich.)
28. **Cox, Jacob Dolson**: Military reminiscences of the Civil War, New York, 1900. Two volumes. (Julius H. Stahel-Számvald.)
29. **Crabtree, John D.**: Recollections of the Pea Ridge campaign. In: Military essays, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Illinois Commandery, Vol. III., Chicago, 1899. (Asbóth.)

30. **Dancs, Louis:** Naplójegyzetek, töredékek tíz éves emigrációs élményeimből. Budapest, 1890. (Diary.)
31. **Day, James G.:** The 15th Iowa at Shiloh. In: War sketches, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Iowa Commandery, Des Moines, Ia., 1898. Vol. II. (Pomutz.)
32. **Day, Samuel Phillips:** Down South, or an Englishman's experiences at the seat of war. Two volumes. London, 1862. (Jagello.)
33. **Devens, R. M.:** The great events of our past century, Springfield, Mass., 1877. (Stahel-Számvald.)
34. **Dictionary of American Biography,** New York, 20 volumes. (Asbóth, Henningsen, Pulitzer, Stahel-Számvald.)
35. **Dorsheimer, William:** Frémont's 100 days in Missouri. Atlantic Monthly, Jan., Feb., March, 1862. (Asbóth, Theodore Majthényi, Zágonyi.)
36. **Doubleday, Abner:** Chancellorsville and Gettysburg, New York, 1882. The Campaigns of the Civil War, Vol. VI. (Amsberg.)
37. **Du Pont, H. A.:** The campaign of 1864 in the Valley of Virginia, New York, 1925. (Stahel-Számvald.)
38. **Duyckinck, E. A.:** History of the War for the Union, New York, 1861-1865. Three volumes. (Asbóth, Dunka, Majthényi, Schoepf, Zágonyi.)
39. **Eiboeck, Joseph:** Die Deutschen von Iowa, Des Moines, Ia., 1900. (Nicholas Perczel.)
40. **Estván, Béla:** War Pictures from the South, London, 1864, and New York, 1864. (The London edition is in two volumes.) Same in German: Kriegsbilder aus Amerika. Leipzig, 1864, Brockhaus. Two volumes. (Henningsen, Schoepf, Zágonyi.)
41. **Evening Star, The,** Washington, D. C. June 14, 1877. (Henningsen.)
42. **Ferree, P. V.:** The heroes of the war for the Union, Cincinnati, 1864. (Schoepf.)
43. **Figyelmessy, Philip:** Emlékiratai (Memoirs). Published in the Budapest daily, "Magyarország", Nos. 84-144, 1914, in translation of Dr. Géza Kacziány.
44. **Figyelmessy-Haldeman, Eliza:** Two boys in the Tropics. New York, 1910. (A juvenile book about the years of Figyelmessy as U. S. consul in Demerara, British Guiana.)
45. **Foley, James L.:** With Frémont in Missouri. In: Sketches of war history, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Ohio Commandery, Cincinnati, 1903. Volume V. (Zágonyi, with diagram of charge.)
46. **Force, M. F.:** From Fort Henry to Corinth, New York, 1881. Campaigns of the Civil War, Vol. II. (Asbóth, Perczel.)
47. **Foster, John Y.:** New Jersey and the Rebellion, Newark, N. J., 1868. (Fornet.)
48. **Frémont, Jessie Benton:** The story of the Guard, Boston, 1863. (Asbóth, John Fiala, Zágonyi; long chapters about the hero of the Springfield, Mo., charge.)
49. **Gleason's Pictorial Drawing Room Companion,** Boston, Dec. 20, 1851. (Portrait of Perczel and Grechenek.)
50. **Görgey, Stephen:** 1848 és 49-ből. Élmények és benyomások. (From the years 1848-49. Adventures and impressions.) Budapest. 3 volumes. (Charles Munde-Mándy.)
51. **Gracza, George:** A magyar szabadságharc története. (History of the Hungarian war of independence.) Budapest. Five volumes. (Asbóth, Fornet, Jagello, Lülley, Perczel.)
52. **Gritzner, M. C.:** Blenker und Frémont, Washington, 1862. (Amsberg, Stahel-Számvald, George Utassy.)
53. **Hajnal, Stephen:** A Kossuth emigráció Törökországban, Budapest, 1927. The Kossuth emigration in Turkey. (Asbóth, Henningsen, Joseph Németh, Grosinger, Grechenek, Perczel, Wagner.)
54. **Haiman, Miecislaus:** Historia Udzialu Polakow w Amerykanskiej Wojnie Domowej. Chicago, 1928. In Polish. (Blandowski, John Fiala, Estván, Ladislas, Emil, Sigismund and Casimir Zsulavszky.)
55. **Hall, D. M.:** Six centuries of Moores of Fawley, 1904. (Henningsen.)
56. **Harper's New Monthly Magazine,** July, 1857. (Henningsen.)
57. **Harper's Weekly,** May 23, 1857. (Henningsen, with portrait.)
58. **Harper's Weekly,** July 16, 1859. (Figyelmessy.)
59. **Harper's Weekly,** Sept. 21, 1861. (Zágonyi.)
60. **Harper's Weekly,** Nov. 16, 1861. (Zágonyi.)
61. **Heaton, J. L.:** The story of a page. 1913. (Pulitzer.)
62. **Hegedüs, Lóránt:** Kossuth Lajos legendák hőse. Budapest, 1926. (Figyelmessy, Henningsen, R. J. Rombauer, Rózsafy.)

63. **Heitman, F. B.:** Historical Register and Dictionary of the U. S. Army, Washington, D. C., 1903. Two volumes. (Albert, Asbóth, Dunka, Figyelmessy, Knefler, Kozlay, Mundee-Mándy, Pomutz, Schoepf, Stahel-Számvald, Szabad, Zágonyi.)
64. **Hentaller, Louis:** Kossuth és kora, Budapest, 1894. (Asbóth Figyelmessy, Lülley, Perczel, Rózsafy.)
65. **Hertle, Daniel:** Die Deutschen in Nordamerika und die Freiheitskampf in Missouri, Chicago, 1865. (Zágonyi.)
66. **History of the 79th Regiment,** Indiana Volunteer Infantry, 1899, Indianapolis. (Knefler.)
67. **Hóman, Valentine-Szekfü, Julius:** Magyar Történet. (History of Hungary.) Vol. V. (Perczel.)
68. **Horváth, Michael:** Magyarország függetlenségi harcának története. (The history of the Hungarian war of independence.) Three volumes, Budapest. (Anselm Albert, John Fiala.)
69. **Howard, John R.:** Frémont in the Civil War. In: Military Order of the Loyal Legion of the U. S., New York Commandery, Vol. 3, 1901. (Zágonyi.)
70. **Howell, J. M.—Smith, H. C.:** History of Decatur County, Iowa. Chicago, 1915. Two volumes. (Emery Dobozy, Stephen Radnich, Pomutz.)
71. **Illinois, Adjutant General's report,** 1861-66. Vol. II. (Mihalotzy.)
72. **Illinois State Register,** Springfield, Ill. Aug. 27, 1849. (Gabriel Korponay.)
73. **Illustrated News,** New York. Nov. 11, 1861. (Zágonyi.)
74. **Indianapolis, Ind., "Journal",** June 15, 1901. (Editorial about Knefler and his obituary), June 18, 1901. (Knefler's burial.)
75. **Indianapolis, Ind., "Sentinel",** June 15, 1901. (Editorial about Knefler and his obituary), June 18, 1901. (Knefler's burial.)
76. **Ingersoll, Lurten Dunham:** Iowa and the rebellion, Philadelphia, 1867. (Perczel, Pomutz.)
77. **Iowa, a guide to the Hawkeye State.** Federal Writers' project, New York, 1938. (Pomutz.)
78. **Ireland, Alleyne:** Joseph Pulitzer. Reminiscences of a secretary, 1914.
79. **Jánossy Dénes:** A Kossuth emigráció Angliában és Amerikában (1851-52), Budapest, 1939, two volumes. (In process of publication.)
80. **Johns, G. S.:** Joseph Pulitzer, Missouri Historical Review, 1931-32.
81. **Jókai-Bródy-Rákosi:** 1848. (The Hungarian war of independence in 1000 pictures.) Budapest, 1898. (Asbóth, Jagello, Kompolti.)
82. **Kaufman, W.:** Die Deutschen im amerikanischen Bürgerkriege, München, 1911, Oldenbourg. (Albert, Amsberg, Asbóth, Blandowski, Estván, John Fiala, Henningsen, Stephen Kovács, Kozlay, Mihalotzy, Perczel, Pomutz, R. J. Rombauer, Schoepf, Stahel-Számvald, George Utassy, Zágonyi.)
83. **Kelsey, D. M.:** Deeds of Daring, Philadelphia, 1883. (Zágonyi, with portrait and two other illustrations, Theodore Majthényi.)
84. **Kende, Géza:** Magyarok Amerikában, Cleveland, O., 1927. Two volumes.
85. **Kertbeny, K. M.:** Die Ungarn im Auslande. Namensliste ungrischer Emigration seit 1840. Bruxelles und Leipzig, 1864, Kiessling und Co.
86. **Knefler, Fred:** Missionary Ridge. In: War Papers, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Indiana Commandery, Vol. I. Indianapolis, Ind., 1898. (With Knefler's biography and portrait.)
87. **Koerner, Gustave:** Memoirs, 1809-1896. Edited by Thomas J. McCormack, Des Moines, Ia., 1909. Two volumes. (Asbóth, John Fiala, Albert, Roderick and Roland Rombauer, Wagner.)
88. **Korponay, Gabriel:** His letter to Secretary J. J. Crittenden, March 28, 1858, among the Crittenden papers, Library of Congress, Washington, D. C.
89. **Kossuth and the last revolutions in Hungary and Transylvania.** (Anonymous.) London, 1850. (Nicholas Perczel.)
90. **Kossuth in New England,** Boston, 1852. (Grechenek, Henningsen.)
91. **Kuné, Julian:** Reminiscences of an octogenarian Hungarian exile, Chicago, 1911. In Hungarian: Egy szabadságharcos emlékiratai, translated by Paul Berák, Chicago, 1913. (Mihalotzy, Asbóth, Zágonyi, John Fiala, Pulitzer.)
92. **Lady's Newspaper, The:** London, Nov. 24, 1849. (About Jagello, article republished in many American newspapers.)
93. **László, Charles:** Naplótörödek az 1849-iki menekülteket, internáltakat, különösen Kossuthot és környezetét illetőleg, Törökországban és az amerikai Egyesült Államokban. Budapest, 1887. (Diary about the Hungarian exiles in Turkey and the United States.)
94. **Leslie's Weekly:** Sept. 21, 1861. (George Utassy.)
95. **Leslie's Weekly:** Oct. 12, 1861. (Kozlay, Amsberg.)
96. **Leslie's Weekly:** Nov. 9, 1861; Nov. 23, 1861. (Zágonyi.)
97. **Lincoln, Abraham:** Feb. 4, 1861, his own written endorsement on Mihalotzy's letter from Chicago. June 15, 1862, in his letter to Gen. John C. Frémont

- mentions Zágonyi. Jan. 26, 1863, letter to Gen. Sigel about Stahel-Számvald. Feb. 5, 1863, letter to Gen. Sigel about Stahel-Számvald. March 13, 1863, telegram to Gen. Hooker about Stahel-Számvald.
98. **Lonn, Ella:** *Foreigners in the Confederacy*. Dissertation at Goucher College, Baltimore, Md. To be published.
99. **Lossing, B. J.:** *Harper's Encyclopedia of U. S. History*, 10 volumes. (Asbóth, Zágonyi.)
100. **Lücke, Martin:** *Der Bürgerkrieg der Vereinigten Staaten*, St. Louis, 1892. (Asbóth, Zágonyi.)
101. **McClellan, G. B.:** *McClellan's own story*, New York, 1887. (Klapka, Stahel-Számvald, George Utassy.)
102. **Márki, Alexander:** *A magyar szabadságharc története*. (History of the Hungarian war of independence.) Vol. X. of *Szilágyi: A magyar nemzet története*. (History of the Hungarian Nation.) Budapest, 1898. (Nicholas Perczel.)
103. **Marsh, Charles W.:** *Recollections, 1837—1910*. Chicago, 1910. (Baróthy, Kuné, Pulitzer.)
104. **Massachusetts Historical Society:** *Proceedings*, Nov., 1910. (Henningsen.)
105. **Mayer, Marie E.:** *Nicholas Fejérváry*. In: *The Palimpsest*, State Historical Society of Iowa, June, 1928. (Nicholas Fejérváry, Jr.)
106. **Mednyánszky, Baron Caesar:** *Emlékezései*. (Memoirs.) Translated from the English, Budapest, 1930. (Molitor, Szabad, Rózsafy, Figyelmessy, Mihalotzy, Fornet, John Fiala, Asbóth, Perczel.)
107. **Mihalotzy, Géza:** His own biographical sketch in Old Records Division, Adjutant General's Office, Washington, D. C.
108. **Military Order of the Loyal Legion of the U. S.**, New York Commandery, Circular 19, Series of 1913, Whole Number 1123. (Stahel's obituary.)
109. **Mitchell, Donald Grant** (Ik Marvel): *The Lorgnette, or studies of the town*, Feb. 7, 1850, New York. (Jagello, with caricature.)
110. **Molitor, Gustave:** *Budavár alatt*. (At the fortress of Buda.) Hazánk, Budapest, Vol. XI.
111. **Moore, Frank:** *The Civil War in Song and Story*, 1865. (Majthényi, Zágonyi.)
112. **Moore, Frank:** *The Rebellion Record*, 12 volumes. (Henningsen, Korponay, Stahel, Zágonyi, George Utassy.)
113. **Nagy, K. Alexander:** *Biharország*. (The County of Bihar, Hungary.) Nagyvárad, 1865. Two volumes. (Baróthy.)
114. **National Cyclopedia of American Biography**, New York, 22 volumes. (Stahel, Korponay.)
115. **National Republican:** Washington, D. C. Sept. 25, 1861. (Jagello.)
116. **National Republican:** Washington, D. C. June 15, 1877. (Henningsen.)
117. **National Tribune:** Washington, D. C. Jan. 5, 1893. (Stahel-Számvald, with portrait.)
118. **Németh, Joseph:** His own biographical sketch in Old Records Division, Adjutant General's Office, Washington, D. C.
119. **Nevins, Allan:** *Frémont*, New York, 1928, two volumes. (Asbóth, John Fiala, Zágonyi.)
120. **New International Encyclopedia**, New York, 1902. Dodd, Mead and Co. (Asbóth.)
121. **New Orleans, La., Picayune:** Jan. 19, 1850. (Jagello.)
122. **New York Courier-Enquirer:** May 20, 1852. (Sedlák about Asbóth in his second anti-Kossuth letter.)
123. **New York Herald:** Jan. 14, 1852. (Kossuth and Jagello.)
124. **New York Herald:** June 2, 1856. (Henningsen.)
125. **New York Herald:** April 6, 1862. (George Utassy.)
126. **New York Morning Express:** Dec. 17, 1849. (Arrival of Emery Radnich and Jagello, with the Ujházy group.)
127. **New York Times:** Feb. 2, 1852. (Kossuth and Jagello.)
128. **New York Times:** May 21, 1852. (Editorial remarks about Perczel's proposed anti-Kossuth meeting.)
129. **New York Times:** May 21, 1852. (The signatures of Asbóth, Emery Radnich, Mohor, Mészáros, Németh, Debreczenyi, Semsey, Keménffy, Wagner, Gerster and Stephen Kovács under a reply to Sedlák's anti-Kossuth article.)
130. **New York Times:** March 17, 1863. (Gen. Stahel-Számvald appointed commander of cavalry in Washington, D. C.)
131. **New York Times:** March 23, 1863. (Charges against George Utassy.)
132. **New York Times:** Nov. 26, 1864. (Gen. Granger's order of thanks to Asbóth, with editorial comment.)
133. **New York Times:** March 6, 1868. (Asbóth's obituary.)
134. **New York Times:** Dec. 5, 1912. (Stahel's obituary.)

135. **New York Times**: Sept. 1, 1902. (Figyelmessy at the reception of the Hungarian national flag.)
136. **New York Tribune**: Jan. 8, 1850. (Emery Radnich in Philadelphia.)
137. **New York Tribune**: Jan. 12, 1851. (Nicholas Perczel in Lenox, Mass.)
138. **New York Tribune**: Sept. 26, 1851. (Jagello.)
139. **New York Tribune**: July 3, 1861. (George Utassy.)
140. **New York Tribune**: Oct. 29, 31, Nov. 1, 6, 12, 1861. (Zágonyi.)
141. **New York Tribune**: Apr. 3, 1883. (Eugene Kozlay's obituary.)
142. **New York Tribune**: Apr. 7, 1896. (Hugo Hillebrandt's obituary.)
143. **Nixon, Oliver W.**: Reminiscences of the first year of the war in Missouri. In: *Military Essays, Military Order of the Loyal Legion of the U. S., Illinois Commandery, Vol. III.* (Zágonyi.)
144. **Notes and Queries**: London, Dec. 24, 1910, Jan. 21, 1911. (Henningsen.)
145. **Pallas Nagy Lexicon**: Budapest, 18 volumes. (John Fiala, Figyelmessy, Perczel, Rózsafy and others.)
146. **Parker, William Harwar**: Recollections of a naval officer. New York, 1883. (Henningsen.)
147. **Philadelphia Public Ledger**: Aug. 18, 1906. (Zerdahelyi's obituary.)
148. **Phillips, Catherine Coffin**: Jessie Benton Frémont, a woman who made history. San Francisco, 1935. (Asbóth, John Fiala, Zágonyi.)
149. **Pictorial War Record**: Vol. I. (Zágonyi's portrait and charge, George Utassy.)
150. **Pivány, Eugene**: Hungarian-American historical connections, Budapest, 1926.
151. **Pivány, Eugene**: Hungarians in the Civil War, Cleveland, 1923.
152. **Pivány, Eugene**: Sólyom C. Lajos emléke. (In remembrance of Louis C. Sólyom.) Budapesti Hírlap, April 8, 1914.
153. **Pivány, Eugene**: Stahel-Számvald Gyula, Budapesti Hírlap, Apr. 27, 1913.
154. **Pivány, Eugene**: Zágonyi, a springfieldi hős. (Zágonyi, the hero of Springfield, Mo.) Budapesti Hírlap, Aug. 30, 1910.
155. **Pond, George E.**: The Shenandoah Valley in 1864. The campaigns of the Civil War, Vol. XI. (Stahel-Számvald.)
156. **Popovici, Andrei**: A Roumanian hero in the American Civil War, Roumania, Quarterly, Jan., 1929. (A Roumanian propaganda article about Pomutz, written by an alleged "grandson" of his, full of errors and misstatements.)
157. **Portrait Monthly, The**: Nov., 1863. (Zágonyi, with portrait.)
158. **Prágay, John**: The Hungarian Revolution, New York, 1850. (Fornet.)
159. **Pulszky, Francis**: Életem és korom. (My life and my times.) Budapest, 1884. Two volumes. (Figyelmessy, Mihalotzy, Henningsen.)
160. **Pulszky, Francis and Theresa**: White, red, black. Sketches of society in the U. S. London, 1853. Three volumes. In German: Weiss, roth, schwarz. Kassel, 1853, Fischer. (Asbóth.)
161. **Pulszky, Theresa**: Memoirs of an Hungarian Lady, London, 1850. In German: Aus dem Tagebuche einer ungarischer Dame. (Asbóth, Perczel, Henningsen, the latter under the name: The author of the "Revelations of Russia".)
162. **Report of the committee** of the Council of New York, to make arrangements for the reception of Gov. Louis Kossuth, New York, 1852. (Asbóth, Grechenek, Stephen Kovács, Joseph Németh.)
163. **Richmond, Va., "Examiner"**: Feb. 5, 1864. (Estván.)
164. **Richter, A. P.**: Geschichte der Stadt Davenport. Davenport, Iowa, 1917. (Fejérváry.)
165. **Roche, J. J.**: Story of the filibusters, 1891. (Henningsen, with portrait.)
166. **Rombauer, Robert J.**: Egy magyar nő élete az emigrációban. Budapesti Szemle, 1913. (The life of a Hungarian lady in the emigration. About his wife, who was the widow of Major Dembinski, nephew of Gen. Dembinski.)
167. **Rombauer, Robert J.**: The union cause in St. Louis in 1861. (Roderick Rombauer, John Fiala, Blandowski, each with portrait, Joseph Németh.)
168. **Rombauer, Roderick**: The story of a life. Autobiography. St. Louis, 1903.
169. **Ropes, John Codman**: The Army under Pope. The campaigns of the Civil War, Vol. IV. (Stahel-Számvald.)
170. **St. Louis Daily Democrat**: Aug. 1, 1861. (R. J. Rombauer.)
171. **St. Louis Daily Democrat**: Aug. 22, 1861. (Zágonyi.)
172. **St. Louis, Mo., "Daily Missouri Democrat"**: Oct. 16, 1861, Oct. 29—Nov. 5, 1861. (Editorials about Zágonyi and description of Springfield, Mo., charge.)
173. **St. Louis Globe-Democrat**: Nov. 21, 1893. (Anselm Albert's obituary.)
174. **St. Louis, Mo., "Republican"**: Oct. 29, 1861. (Zágonyi.)
175. **Southern Press**, Washington, D. C.: Sept. 20, 1851. (Kossuth and Jagello.)
176. **Schlesinger, Louis**: Personal narrative of — (The Lopez expedition to Cuba in 1851.) U. S. Democratic Review, Sept., Oct., Nov., 1852. (Emery Radnich.)

177. **Schuricht, Hermann:** The German element in Virginia, Baltimore, Md., 1900. Two volumes. (Estván, Henningsen.)
178. **Scroggs, W. O.:** Filibusters and financiers, 1916. (Henningsen.)
179. **Seitz, D. C.:** Joseph Pulitzer, his life and letters, 1924.
180. **Semsey, Charles:** Emlékiratai (Memoirs).
181. **Sheridan, Philip H.:** Personal memoirs, New York, 1888. Two volumes. (Asbóth.)
182. **Stahel, Julius H.:** His own report about his military career in the Civil War. (Generals' report of service, War of the Rebellion, Vol. XI.) Manuscript in the National Archives, Washington, D. C., 105 pages. Dated San Francisco, Cal., Oct. 23, 1874.
183. **Stearns, F. P.:** The life and public service of George Luther Stearns, Philadelphia, 1907. (The Zsulavszky family, Edward Zerdahelyi.)
184. **Stevenson, J. H.:** History of the First New York (Lincoln) Cavalry, Harrisburg, 1879. (Stahel-Számvald, with picture of the Piedmont, Va., cavalry charge.)
185. **Strong's Pictorial and Biographical record of the great rebellion,** New York. (Zágonyi, with portrait.)
186. **Stuart, A. A.:** Iowa colonels and regiments. Des Moines, Iowa, 1865. (Nicholas Perczel, Pomutz.)
187. **Stuber, Johann:** Mein Tagebuch, Cincinnati, 1896. (Gálffy-Gállik.)
188. **Szabad, Emery:** Hungary, past and present, embracing its history from the Magyar conquest to the present time. Edinburgh, 1854.
189. **Szabad, Emery:** Hungarian sketches. Translations of Jókai, London, 1854.
190. **Szabad, Emery:** L'Europe avant et après la Paix de Villafranca, Turin, 1859.
191. **Szabad, Emery:** Modern war, its theory and practice. New York, 1863.
192. **Szabad, Emery:** Le Général Grant, Président de la République Americaine, Paris, 1868.
193. **"Szabadság", Hungarian daily,** Cleveland, Ohio: tenth anniversary album, 1901. (Asbóth, Emery Dobozy, Farkas, Gustave Kovács, Pomutz, R. J. Rombauer, with portrait, Roland, Guido and Roderick Rombauer, Semsey, with portrait, Stephen Radnich, Stahel-Számvald, Rózsafy, George Utassy.)
194. **Szabadságharc diplomáciai levelezése.** (The diplomatic correspondence of the Hungarian war of independence.) In: The responsibility for war, Budapest, 1929-30. (Henningsen.)
195. **Szemere, Bartholomew:** Munkái (Works). (Figyelmessy, Rózsafy and others.)
196. **Szinnyei, Joseph:** Magyar írók élete és munkái. (Encyclopedia of Hungarian writers.) Budapest, 14 volumes.
197. **Szöllősy, Francis:** Kossuth és a magyar emigráció török földön. (Kossuth and the Hungarian emigration in Turkey.) Leipzig, 1870.
198. **Szücs, John:** Az olaszthoni magyar légió története. (History of the Hungarian Legion in Italy.) 1867. Manuscript in possession of Anthony Radó, Budapest. (Figyelmessy.)
199. **Tápay Szabó, Ladislaus:** Joe Pulitzer, Pesti Napló, Nov. 18, 1938.
200. **Thaly, Sigismund:** The fortress of Comorn (Komárom), London, 1852. (Rózsafy.)
201. **Thirty-second Congress of the U. S., House of Representatives,** Executive Document No. 78, 1852. (In the list of the passengers of the U. S. S. "Mississippi": Asbóth, Perczel, Grechenek, Kovács, Németh, Wagner, Lülley.)
202. **Townsend, Thomas S.:** The honors of the Empire State, New York, 1889. (Grechenek, Kozlay, Alexander Gáll, H. J. Mándy, Pulitzer.)
203. **Treichel, Charles:** Major Zágonyi's horse guard. Personal recollections. In: Military Order of the Loyal Legion of the U. S., New York Commandery, New York, 1901, Vol. III.
204. **Union Army, The,** Madison, Wis., 1908. (Stahel-Számvald and Schoepf portrait, Korponay.)
205. **Vargyas, Endre:** A magyar szabadságharc története. (History of the Hungarian war of independence.) Budapest, 1879. (Asbóth, Perczel, both with portraits, Rózsafy.)
206. **Vasárnapi Ujság,** literary weekly, Budapest, No. 41, 1894. (Figyelmessy.)
207. **Vasváry, Edmund:** Az amerikai polgárháború magyar fővezérjelöltje. (The possible Hungarian Commander-in-Chief of the American Civil War.) Református Ujság, Washington, D. C., Dec., 1938. (Gen. George Klapka.)
208. **Vasváry, Edmund:** Amikor a magyar emigránsok divatban voltak. (When the Hungarian emigrants were "the rage".) Református Ujság, Washington, D. C., Jan., 1939. (Fornet, Pomutz, Jagello.)
209. **Vasváry, Edmund:** Matthias Rózsafy. A biographical sketch. In manuscript, 1938. (Rózsafy and Figyelmessy.)

210. **Vasváry, Edmund:** Lincoln és a chicagói magyarok. (Lincoln and the Hungarians in Chicago.) Amerikai Magyar Népszava, New York, Feb., 1939. (Mihalotzy, Kuné, Jekelfalussy, Langenfeld, Gustave Kovács, Stahel-Számvald, Zágonyi, Joseph Nagy.)
211. **Vasváry, Edmund:** Stahel-Számvald Gyula, Református Ujság, Washington, D. C., Sept., 1938.
212. **Vasváry, Edmund:** Lincoln és Kossuth. Református Ujság, Washington, D. C., Feb., 1939.
213. **Veress, Alexander:** A magyar emigratio a keleten. Budapest, 1878, in two volumes. (Figyelmessy, Rózsafy and others.)
214. **Virginia Historical Register,** 1851. Vol. IV. (Jagello.)
215. **Vukovics, Sabbas:** Emlékiratai (Memoirs). Budapest, 1894. (Nicholas Perczel, John Fiala.)
216. **Walker, William:** The war in Nicaragua, 1860. (Henningesen.)
217. **Wallace, Lew:** Autobiography, New York, 1906. Two volumes. (Knefler, and an interesting account of Zágonyi.)
218. **Waring, G. E.:** The Garibaldi Guard. In: Liber Scriptorum, New York, 1893. (George Utassy.)
219. **War of the Rebellion,** published by the Department of War, Washington, D. C. 161 volumes. (Albert, Amsberg, Asbóth, P. P. Dobozy, Dunka, John Fiala, Henningsen, Knefler, Stephen Kovács, Kozlay, Majthényi, Mihalotzy, Mundeé-Mándy, Perczel, Pomutz, R. G. Rombauer, Ruttkay, Schoepf, Stahel-Számvald, George Utassy, Zágonyi, Ladislaus Zsulavszky, and shorter mention of several others.)
220. **Wilcox, C. M.:** History of the Mexican War. Washington, 1892. (Korponay.)
221. **Wilson, Lillian May:** Some Hungarian patriots in Iowa. In: The Iowa Journal of History, Oct., 1913. (Pomutz, Stephen Radnich, Zágonyi, Majthényi, Kompolti.)
222. **Wise, Barton H.:** The life of Henry A. Wise, New York, 1899. (Henningesen.)
223. **Wolf, Simon:** The American Jew as patriot. Philadelphia, 1895. (Albert, Lülley, Knefler, Pulitzer.)
224. **Wolf, Simon:** Address, delivered at the internment of Major-General J. H. Stahel, 1912. Dec. 6, Friday, Arlington, Va.
225. **Wright, Marcus J.:** Battles and commanders of the Civil War. Washington, D. C., 1902. (Asbóth, Schoepf, Zágonyi, with pictures.)
226. **Xántus, John:** Levelei Éjszakamerikából. (His letters from North America.) Budapest, 1858. (Pomutz, Majthényi.)
227. **Zgoda,** Chicago Polish weekly, May 19, 1886. (Schoepf.)

APPENDIX TO BIBLIOGRAPHY

1. **Barrows, Edward M.:** The great commodore (Matthew Calbraith Perry). Indianapolis, 1935, Bobbs-Merrill. (Bettelheim.)
2. **Bates, Samuel Penniman:** History of Pennsylvania Volunteers, 1861-65, Harrisburg, 1869, 4 volumes. (Korponay.)
3. **Conger, A. L.:** The rise of U. S. Grant, New York, 1931, Century. (Perczel.)
4. **Greeley, Horace:** The American conflict, 2 volumes, Hartford, 1864. (Zágonyi.)
5. **Hamlin, Augustus Choate:** The battle of Chancellorsville, May 2, 1863. Bangor, Maine, 1896. (Stahel-Számvald.)
6. **Hawks, Francis L.:** Narrative of the expedition of an American squadron to the China seas and Japan, 1852-54. New York, 1857, Appleton. (Bettelheim.)
7. **Indiana at Chickamauga:** Indianapolis, Ind. (Knefler.)
8. **Komáromi Lapok** (Komárom News): Sept. 9, 1849. (Pomutz.)
9. **McElroy, John:** The struggle for Missouri, Washington, 1909. (Asbóth, Blandowski, Zágonyi.)
10. **Rédeyné Hoffman Mária:** Ács Gedeon bujdosó évei. Napkelet monthly, Budapest, 1928. (Summary of the Rev. Gedeon Ács's American diary. Interesting remarks about Asbóth, Debreczenyi, Grechenek, Grossinger, Stephen Kovács, Lülley, Menyhárt, Mészáros, Németh, Semsey, Perczel, Vékey, Zerdahelyi.)
11. **Roster and Record** of Iowa soldiers in the war of the rebellion, Des Moines, 1908, 6 volumes. (Perczel, Pomutz.)
12. **St. Petersburg,** Journal de —, Samedi 2—14, 1882. (Pomutz's obituary.)

LINCOLN MAGYAR HŐSEI

MAGYAROK
AZ AMERIKAI POLGÁRHÁBORUBAN

1861--1865

IRTA:
VASVÁRY ÖDÖN

AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET
WASHINGTON, D. C.

1939

“Ha az idő is elrepül felettünk
S az Ujhazába olvad a fajunk,
A történet majd hadd hirdesse itt is:
Hogy magyarok mi, kik s mik is vagyunk?

...Mit a magyarból Isten itt felejtett:
Hátha belőlünk annyi megmarad,
Mint odaát a völgyek rejtekében,
Gyöngyvirág-szegte, egy-egy kis patak?”

Pólya László.

ELŐSZÓ

A magyarok szereplését az amerikai polgárháboruban először Pivány Jenő kutatta és dolgozta fel. Uttörő munkája: "Hungarians in the Civil War" 1913-ban jelent meg, 26 esztendővel ezelőtt és már régen seholsem kapható. Utána Kende Géza foglalkozott e tárggyal "Magyarok Amerikában" című, 1927-ben megjelent munkájában, újabb, gyakran téves adatokkal egészítve ki a régebbi adatokat, levéltári és okmánykutatás nélkül. Azóta ilyen irányban tudomásom szerint senki sem dolgozott, pedig az adatok rendszeres összefoglalására, egy könnyen áttekinthető, lehetőleg teljes munkára szükség volna, hogy a régi magyarok neve és emléke teljes feledésbe ne merüljön és a későbbi kutató munka könnyebb legyen.

Az AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET, tekintettel arra, hogy 1939-ben van 75-ik évfordulója a piedmonti, Va., csatának (1864 június 5), amelyhez a magyar Stahel-Számvald Gyula tábornoknak egy fényes haditette fűződik s amelynek révén később a legmagasabb amerikai kitüntetést, a Congressional Medal of Honor-t is megkapta, az 1939-ik esztendőt a polgárháborus magyarokról való kegyeletes megemlékezés esztendejévé tette, hogy ezzel kapcsolatban a Washington melletti Arlington nemzeti temetőben emlékünnap keretében koszoruzza meg Stahel-Számvald és több más ott pihenő magyar hős sírját.

Hogy a megemlékezésnek állandó nyoma is maradjon, az Egyesület Vezértestülete elhatározta, hogy az újabb kutatások eredményeinek felhasználásával megiratja a magyarok polgárháborus szereplésének történetét. Ennek az elhatározásnak egyik lényeges indító-oka az a körülmény volt, hogy mivel a Református Egyesület az egyetlen magyar testület, amely az Egyesült Államok fővárosában, Washingtonban állandó otthonnal bír, abban a helyzetben van, hogy az itteni rendkívül gazdag okmány, levél és könyvtárak révén magukhoz az eredeti és legfontosabb forrásokhoz mehet az adatok felkutatásában.

Az AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET, amely teljesíteni akarja az amerikai magyar multtal, jelennel és jövővel szemben fennálló kötelességeit, azzal a tudattal bocsátja útjára ezt a könyvet, hogy e kötelességek egy részét ezáltal is teljesítette.

* * *

Az amerikai polgárháboruban szerepelt magyarok adatainak felkutatását lényegesen megnehezíti az a körülmény, hogy az adatokat két világrészben kell keresni. A szereplők magyarországi pályafutására vonatkozólag természetesen csak azokat a forrásokat lehetett felhasználni, amelyek itt is hozzáférhetők. Így ezen a téren még sok a tennivaló.

Egykoru amerikai magyar ujságok nem voltak s mivel a polgárháboru esztendei összeesnek az abszolutizmus utolsó esztendeivel, valószínű, hogy az akkori magyarországi lapok is nagyon kevés amerikai vonatkozású adatot tartalmaznak.

A polgárháborus magyarok, dacára annak, hogy jó részük véglegesen Amerikában maradt, emlékiratokban sem örökitették meg tapasztalataikat. Ez annál inkább sajnálatos, mert a magyarok többnyire tanult, művelt emberek voltak, akiknek emlékiratai mindenkor nagy értékkel bírnának. Mig amerikai és német részről akárhány esetben közlegények értékes emlékirataival is találkozunk, a magyarok közül csak a new yorki

Semsey Károly és a chicagói Kuné Gyula igénytelen emlékiratai jelentek meg nyomtatásban, az utóbbi angolul és magyarul. A déliek oldalán harcolt Estván Béla lovassági ezredes emlékezései egyidőben jelentek meg angolul és németül (1864), ezt a könyvet azonban, bár ma is élvezetes olvasmány, egyes bírálók megbízhatatlannak tartják. Személyi vonatkozása adat külföldben is kevés van benne. A st. louis-i Rombauer Roderick is kiadott egy kis terjedelmű önéletrajzot angol nyelven, a philadelphiai Figyelmessy Fülöp angolul irt emlékiratai pedig magyarul egy budapesti napilap hasábjain jelentek meg folytatásokban, ami sajnos, majdnem a kéziratban maradással egyenlő. Stahel-Számvald Gyulának a hetvenes években a hadügyminisztérium felkérésére írott katonai emlékezései, kis terjedelmű kéziratban a washingtoni National Archives-ban vannak. Asbóth tábornoknak nem maradtak fenn emlékezései, mert amikor a hadügyminisztérium a volt vezénylő tábornokokhoz ezt a felszólítást intézte, ő már nem élt. Kozlay, Pomutz, Schoepf, Mundee és Knefler pedig csak ezredesek voltak s mint címzetes (Brevet) tábornokok szereltek le.

Rombauer Róbert Gyula St. Louis városának polgárháborus szereplését írta meg egy terjedelmes könyvben, önmagát alig említve, Knefler Frigyes pedig egy értekezésben a Missionary Ridge-ért folytatott harcot írja le (Tennessee, Nov. 24-25, 1863), amelyben ezredével együtt ő is résztvett, önmagáról azonban egyetlen szót sem szól.

Körülbelül ennyi az egész, amit a polgárháborus magyarok memoár irodalma felmutathat.

Levelezésüknek felkutatása külön nagy és valószínűleg igen kevés eredménnyel kecsegtető munka lenne. Ilyen levelezés nyomaira bizonyosan akadhatunk egyes magyarországi családi levéltárakban. Ha a polgárháborus magyarok leszármazottjai őriznek is ilyen leveleket, a magyar írásokat aligha tudják megbecsülni kellő értékükben, mert alig volt olyan magyar emigráns, akinek itt született leszármazottjai magyarul tudtak volna.

Az egykorú amerikai lapok aránylag gyakran irtak a nevezetesebb magyar szereplőkről, mint Asbóth Sándorról, Stahel-Számvald Gyuláról, Zágonyi Károlyról és másokról, többször képeket is közöltek róluk (a legtöbb kép Zágonyi őrnaggyal kapcsolatban jelent meg), sokszor azonban németeknek mondják őket, leginkább azért, mert többnyire német összetételű ezredeket vezényeltek. A magyarok, mint külön csoport, kollektív elismerésben nem is részesültek sohasem. Lincoln elnök is, aki emberi nagysága mellett élesszemű politikus is volt, Stahel-Számvald Gyulát saját kijelentése szerint azért léptette elő Major-Generallá, mert ezzel a németek szolgálatait akarta jutalmazni. Ami elismerés a magyaroknak jutott, egyénenként kapták. Az első kollektív elismerés a legmagasabb helyről, tudunkkal az a levél, amelyben Franklin D. Rooseveltnél emlékszik meg nemes veretű szavakkal a polgárháború magyar hőseinek érdemeiről, amely levélnek másolatát e könyvben találja meg az olvasó.

A németek külföldben ugyanígy tettek a magyarokkal, akiket rendszeren németeknek, legjobb esetben német-magyaroknak tesznek meg, bár erre semmi szükségük sincsen. A németek 216,000 emberrel szerepeltek a polgárháboruban s így igazán nincsen szükségük a pár száz magyarra. Ennek dacára például a legnagyobb német munka, amely az amerikai németek polgárháborus szerepét tárgyalja (W. Kaufmann: Die Deutschen im amerikanischen Bürgerkriege, München, 1911) a könyv végén felsorolt ötszáz nevezetesebb főtiszt között 14 magyart is "német" gyanánt sorol fel, köztük Asbóthot, Zágonyit, Perczelt, Mihalótyt és Kovács Istvánt is.

A polgárháború amerikai kimagasló alakjai is említést tesznek néha a magyarokról, bár sokkal ritkábban, mint várhatnók. Az idegen főtisztek a polgárháborúban sem voltak népszerűek, aminthogy a Washington-féle

forradalomban sem voltak azok. Philip Sheridan tábornok elismeréssel beszél Asbóthról, McClellan azonban, aki egy évig volt fővezér s aki különösen Halleck tábornok információi következtében ferde szemmel nézte az idegeneket, csak Stahel-Számvaldról szól elismeréssel, akit azonban németnek mond. A német ezredekéről lesújtó véleménye van. Nem igen hangolhatta a magyarok mellé az a tény sem, hogy Klapka György tábornok, Komárom védője, akit Seward külügyminiszter Amerikába invitált, az ő helyét óhajtotta elfoglalni. David Hunter tábornok egyenesen a gyűlölettel határos hangon beszél az idegen főtisztekről (a magyar Stahel-Számvaldról is, akivel szemben érzett ellenszenvre csak a piedmonti, Va., csata után csökkent), a főnnebb említett Halleck tábornok pedig nem áttallotta, hogy valósággal a besugó szerepére vállalkozzék a McClellanhoz küldött "bizalmas" jelentéseiben. Grant, a háborút befejező fővezér egyetlen magyart sem említ terjedelmes emlékirataiban, valamint Benjamin Butler és mások sem.

John C. Fremont tábornok, a messzi nyugat egyik első felkutatója és a republikánus párt első elnökjelöltje az, aki mellett a legtöbb magyar főtiszt szolgált s aki a legnagyobb mértékben méltányolta értékes szolgálataikat. Jelentéseiben a magyarokról, mint Zágonyról, Albert Anzelm-ről a legmagasabb elismerés hangján szól.

Az ezredparancsnokok bőkezűbbek voltak az elismeréssel. Hivatalos jelentéseikben sokszor találkozunk a magyar tisztek dicséretével, mint pl. Mihalotzy, Munde, Perczel, Németh, Kapus, Pomutz, Zágonyi, Albert, Dunka, Csermelyi, Kozlay és mások esetében, akik felől feljebbvalóik a lehető legjobb véleményt táplálták.

Az Egyesült Államok hadügyminisztériumának kiadásában megjelent monumentális "The War of the Rebellion" 161 nagy kötete, amely nem egyéb, mint a polgárháborúból fennmaradt hivatalos rendeletek, parancsok, jelentések és levelezés gyűjteménye, természetesen sok magyar vonatkozású adatot tartalmaz, emellett azonban egyenkint fel kellett kutatni azokat az egyes személyekre vonatkozó eredeti iratokat is, amelyek az Adjutant General hivatalának őrzetében vannak, valamint a National Archives-ben őrzött hasonló okmányokat is. Több esetben a Veterans' Administration nyújtott értékes felvilágosítást, igen sok adatért pedig magához a polgárháború óriási irodalmához kellett fordulni, amelyből természetesen a Library of Congress-nek van legnagyobb gyűjteménye. Jó szolgálatokat tett a haditengerészeti minisztérium, a War College és a National Archives könyvtára is. Néhány esetben az egyes államokban működő Historical Society-k, vagy maguk a polgárháborús magyarok leszármazottjai adtak értékes felvilágosításokat.

Az általam közölt névsor nem azonos Pivány és Kende névsoraival. Van benne számos új név, míg más nevek hiányoznak belőle. Egyeseket mellőznöm kellett a régi névsorokból, mert kiderült róluk, hogy nem voltak magyarok. Például a Petri név egyaránt előfordul a magyar, német, holland és svéd családnevek között. Az a Charles Petri, aki Pivány és Kende névsoraiban szerepel, kétségkívül német volt. Nem volt magyar Schoepf Albin tábornok sem, hanem osztrák-lengyel, de mivel a magyar szabadságharcban is küzdött, felvettem a névsorba, a német Amsberggel és a lengyel Blandowskival együtt, akik szintén katonái voltak a magyar szabadságharcnak is. Egyik-másiknak magyarsága felől még most is kétségeim vannak, amilyenek Kapus Vilmos, Chandory (Chandoné) Viktor, Esti Vilmos és még egypár.

Pivány Jenő magyarnak mondja Haskell Leonidas kapitányt is, aki Frémont vezérkarában teljesített szolgálatot, aki azonban nem volt magyar. Missouriba a massachusettsi Gloucesterből került, ahol Angliából jött ősei még 1646-ben telepedtek meg.

Utassy Györgyről (akinek valódi neve Strasser Dávid volt), valamint Estván Béláról és Zsulavszky Kázmérról szándékosan nem írtam bővebben, mert rekordjuk nem méltó a többiéhez.

Azonban az új névsor sem teljes, aminthogy teljes névsort sohasem lesz lehetséges összeállítani. A rekordok jó része ugyanis úgy az északi, mint a déli oldalon elpusztult, bár az északiaké hasonlíthatatlanul teljesebb. A déliek oldalán harcolt mintegy egymillió ember közül csak körülbelül százezernek maradt fenn valamilyen írott rekordja. Bizonyos, hogy a felsoroltakon kívül mindkét oldalon jóval több, sok esetben idegen nevű magyar harcolt.

A könyvben található bibliográfia tudomásom szerint a legelső kísérlet ebben az irányban. Teljességet távolról sem igényel, már csak azért sem, mert a magyarországi adatoknak csak kis részéhez juthattam hozzá. Az amerikai lista is csak abban az esetben lehetne teljes, ha a polgárháború egész óriási irodalmának számos emberéletről igénylő teljes áttanulmányozása előzte volna meg. Legyen szabad azonban remélnem, hogy fogyatékoságai dacára is jó szolgáltatásokat fog tenni a jövőbeni kutatás megkönnyítésénél.

A képek, egy-két kivétellel, magyar kiadványban még eddig nem jelentek meg. Az eddig talált képek teljes listáját helykimélés szempontjából nem közlöm.

Köszönettel tartozom Pivány Jenőnek, akinek munkái mindig alapvető és nélkülözhetetlen munkák lesznek az amerikai magyar nyomok kutatásánál s aki szíves volt számos új adatot rendelkezésemre bocsátani. Hasonlóképpen köszönet illeti a korán elhunyt kitűnő újságíró, Kende Géza emlékét is, akit halála akadályozott meg abban, hogy megírja munkájának harmadik és befejező kötetét.

Bár könyvem címe szerint Lincoln magyar hőseiről szól, felsorolom benne azt a néhány magyart is, akik eddigi tudomásunk szerint a déliek seregében szolgáltak. Ezekről több értékes adatot kaptam Miss Ella Lonn-tól (Goucher College, Baltimore, Maryland), akinek könyve: "Foreigners in the Confederacy" rövidesen meg fog jelenni. Köszönetet mondok úgy neki, mint mindazoknak, akik a könyv és levéltárakban szíves segítséggel segítették meg.

A magyar szöveg angolra fordításának nehéz munkájában feleségem, Vasváry Ödönne szül. Kalassay Erzsébet nyújtott sok és értékes segítséget.

Illesse végül köszönet az AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET-et, amelynek vezetősége lehetővé tette a könyv megjelenését.

VASVÁRY ÖDÖN.

Washington, D. C.
Lincoln napján
Február 10, 1939

A MAGYAROK
A
POLGÁRHÁBORUBAN

A MAGYAROK A POLGÁRHÁBORUBAN

A Kossuth emigráció

Amikor 1861 tavaszán kitört az amerikai polgárháboru, körülbelül háromezer magyar lehetett az Egyesült Államokban. Ezeknek jórésze az 1848—49-es szabadságharc után, politikai okokból hagyta el hazáját. Nagyon kevesen voltak olyanok, akiket a kalandvágy, vagy az új élet reménye a szabadságharc előtt hajtott át az Újvilágba, de kevesen voltak azok is, akik a szabadságharc után gazdasági okokból cseréltek hazát. A negyvennyolcasok, éppen úgy mint a németeknél, az elitjét képezték az Amerikába került magyaroknak, akiket már akkor két csoportra lehetett osztani. Az egyik volt az emigránsok csoportja, amelybe azok a politikai menekültek tartoztak, akik amerikai tartózkodásukat csak átmeneti állapotnak tartották, mert bizonyosak voltak benne, hogy a diadalmas hazatérés csak idő kérdése. A másik csoport a kivándorlók csoportja volt, amelynek a tagjai végleges letelepedés szándékával érkeztek az új világ földjére.

A magyarok Amerikába vándorlását kétségkívül a Kossuth-emigráció indította meg. Az Egyesült Államok kongresszusa, amikor új otthont ajánlott fel Kossuthnak és kíséreinek, azzal a gondolattal tette ezt, hogy a magyar emigránsok, vezérükkel együtt állandóan ott fognak letelepedni. Kossuth, különösen száműzetésének sumlai időszakában sokszor vágyódva gondolt a tengereken túli nagy, szabad köztársaságra s amikor 1850 elején az első csoport magyar már készülödni kezdett az Egyesült Államokba, Taylor elnök és Clayton külügyminiszter átszállítási ajánlata alapján, a készülődő magyarok számára adott közös ajánló levelében ezeket írja:

“Éjszakamerika szabad földje az, amelyben én is óhajtanám aludni az örök nyugalom álmát, ha csontjaim hazám földének porával nem vegyülhetnek.”

Lehangoltabb óráiban ugyan azt tervezte a törökökkel és a lengyelekkel együtt, hogy a kisázsiai Brüssza környékén, Kutahiától nem messze rendes, állandó emigráns telepet létesít és zokon vette, amikor megtudta, hogy Sir Stratford Canning angol és Aupick francia nagykövet nem helyeslik tervét. Amikor azonban az Egyesült Államokba érkezett, valószínűleg a nagyszerű fogadtatások hatása alatt tárgyalt Alexander H. H. Stuart földművelésügyi miniszterrel egy, a magyar emigránsok számára kihasítandó földterület felől. Ő maga azonban nem akart állandóan Amerikában maradni, amit Ujházy Lászlónak, a volt komáromi kormánybiztosnak, az iowai új budai település fejének st. louis-i találkozásuk alkalmával meg is mondott. Amerika tulságosan messze volt attól a szintértől, amelyen politikai tevékenységét folytatni akarta s mivel Magyarország ügyének kedvező fordulatában rendületlenül bízott, később az a meggyőződése alakult ki, hogy az emigránsoknak sem szabad az állandó ottmaradás gondolatával foglalkozni.

Kossuth majdnem hét hónapig tartó amerikai körútja alatt (1851 december 5 — 1852 július 14) nem érintkezett az akkor már Amerikában levő magyarokkal. Ennek oka bizonyára az az emberfeletti, szinte elképzelhetetlen lekötöttség volt, amely minden napját, minden óráját igénybe vette. Ennek a szellemi munkának és fizikai teljesítménynek mását keresni kell a világtörténelemben. George Ticknor szerint amerikai tartózkodása, tehát 221 nap alatt körülbelül hatszáz beszédet mondott, legtöbbször angolul s néha németül, nem egyszer két-három órás beszédek. Körútján

északon Bostonig, nyugaton Wisconsinig, délen New Orleansig jutott el. Hogy ez az akkori utazási viszonyok között milyen teljesítmény volt, azt ma elképzelni is nehéz.

Érthető, hogy az apró emigráns csoportoknak nem szentelhetett időt. Mikor elhagyta Amerikát, tudta, hogy az Egyesült Államoknak Magyarország ügyébe való beavatkozásáról szó sem lehet. Tudta, hogy Amerikába nem kerül többé vissza s ezért nem tartotta szükségesnek, hogy az itt maradt kevésszámú magyarral fenntartsa az érintkezést, már csak azért sem, mert az Egyesült Államoktól több és más segítséget, mint amit kapott, nem várhatott.

Igy az amerikai emigráció nemcsak a magyar haza, de még a Kossuth emigráció testéről is lehullott. Valóban ráillett, amit Kossuth jóval később, 80 esztendőskorában írt: "A magyar emigratio sem nem pótolódott, sem ki nem halt, sem elvei nem jutottak érvényre, hanem elmállott, elpárolgott, mint a kámfor, — nyomtalanul." (Irataim III. 15.)

A magyar emigrációt felitta a fiatal, nagy ország, mint a szomjas homok a vízcsöppeket. Kossuth személye lett volna az egyetlen összekötő kapocs közöttük, mikor azonban Kossuth távozott, még pedig céljának elérése nélkül, az emigránsok véglegesen szétszéledtek, ki merre látott. A tanult urakból, parancsoláshoz szokott tisztekből földet turó farmer, gyári munkás, fényképész, lovaglómester, házi tanító, korcsmáros, aranyásó, trafikos, szatócs lett. Kivétel nélkül mind keresztül mentek a bevándorlók kemény iskoláján s akárhányan voltak közöttük, akik még hosszú esztendők múlva is alig tudtak valami szerény megélhetést ki-
verekedni maguknak.

Azok, akik mindenáron haza akartak menni, könnyebben viselték el a nehéz életet, mert az amnesztiát bizonyosra vették. Sok mögött állott már valamilyen mult, összeköttetés, család, vagyon, egyszóval társadalmi alap, amire építeni lehetett. Ezek sok esetben ki is eszközöltették maguk számára a hazatérési engedélyt és elhagyták Amerikát. A fiatalabbak, az egyszerűbb családok tagjai, akik mögött még sem mult, sem családi összeköttetés nem állott, akikre nem várt vagyon vagy biztos hivatal, vagy akik a bolyongás éve alatt megnősültek, vagy, akik mint Ujházy, a végkép meg nem alkuvás szellemét képviselték, nem mentek vissza. Ezek már látták, hogy a kemény, becsületes munka számára ez az ország igazi jutalmat tartogat s itt maradtak, hogy sorsukat véglegesen hozzá kössék a fiatal köztársaság sorsához.

A polgárháboru előzményei

A gyorsan muló esztendők alatt a jövevény magyaroknak is meg kellett látni, hogy új hazájuk életében nagy, sorsdöntő események készülődnek. Az észak és a dél közötti ellentéteknek valami nagy megpróbáltatás formájában kell kirobbanniuk.

Az Egyesült Államok megalakulása óta mindig a déli államok kezében volt a gazdasági és politikai erő, az irányító hatalom. Valahányszor ezt a hatalmat az észak részéről valami veszedelem fenyegette, a déliek azonnal az elszakadásra vonatkozó fenyegetéssel álltak elő. Ezek a törekvések már az alkotmányozó tanácskozásokban is felbukkantak s újra meg újra előjöttek minden egyes új állam csatlakozásánál. Az 1820-as és az 1850-es kompromisszumokat a déliek csak az elszakadással való fenyegetés által erőszakolták ki, South Carolina pedig, amely 1860-ban, Lincoln megválasztása után elsőnek mondta ki az elszakadást és ezzel elindította a polgárháborút, már 1830-ban határozott próbát tett ebben az irányban.

A politikai és gazdasági tulsúly eltolódása már nemzedékeken keresztül nyilvánvaló volt. 1840-től az északi államok lakossága évente negyedmillió bevándorlóval szaporodott, míg a dél csak a természetes szaporodásra számíthatott. Fontos tény volt, hogy az új bevándorlók mind ellenségei voltak a rabszolgaság intézményének, akik, mint a magyarok is, nem voltak hajlandók rabszolgatartó államban letelepedni. (A magyarok szempontjából az egyetlen Missouri volt a kivétel, amely bár rabszolgatartó állam volt, a polgárháboruban az északi oldalra állott.) Ezenkívül a jövevények kulturát is hoztak magukkal, amit a dél sohasem értett meg igazán.

Valamikor az észak is rabszolgatartó volt, de gazdaságilag sokkal jobb helyzetben lévén, az állapot magától szűnt meg, anélkül, hogy bármilyen megrázkódtatással járt volna.

A dél vagyonának legnagyobb része a rabszolgákból állott. Átlagban 400 dollárba becsülve egy rabszolgát, a nem egészen négy millió déli rabszolgára 1500 millió dollár értéket képviselt. A dél tudta, hogy a felszabadulás esetén nemcsak ezt az értéket veszti el, de egyszerre körülbelül négy millió lélekkel több vetélytársa lesz a megélhetésért folyó küzdelemben. Tudta azt is, hogy ezért a veszteségért semmi kárpótlást sem fog kapni, nem úgy, mint az angliai rabszolgaság megszűnésekor.

Megoldást senki sem tudott ajánlani. Az észak tulzottan elfogult rabszolgaellenes vezetői semmire sem voltak tekintettel s évtizedek alatt a déli államoknak azt kellett érezniük, hogy a folyton erősödő északi államok tönkre akarják tenni őket, dacára annak, hogy a rabszolgaság intézményét maga az alkotmány szentesítette. Nyilvánvaló volt, hogy a folyton erősödő, gazdagodó, népességben szaporodó északi államok valamikor rá fogják erőszakolni a maguk akaratát a déliekre és elragadják tőlük a politikai hatalmat is. Ezért az elszakadás gondolata folyton mélyebb gyökeret vert a déli államokban.

Közben megalakult északon a republikánus párt és Frémont személyében elnökjelöltet is állított 1856-ban. A republikánus párt ugyan elveszítette ezt az első erőpróbát, de mindenki tudta, hogy előbb-utóbb győzni fog.

A délen kiadták a jelszót: mihelyt az ország republikánus elnököt választ, az elszakadásnak azonnal meg kell történnie! Hirdették, hogy ha 1860-ban Lincolnt választják meg, a déliek vezető állama, South Carolina azonnal el fog szakadni. Az 1860-as kongresszus képviselő és szenátor tagjai már akárhány esetben fegyveresen mentek az ülésekre, sőt a karzatokat is fegyveres követőik szállották meg.

1860 novemberében az ország megválasztotta az első republikánus elnököt Lincoln Ábrahám személyében és South Carolina azonnal kimondta a békés elszakadást. Az észak lerombolta az alkotmány-garanciákat, a súlyos adók az észak érdekeit szolgálják, az észak el van tőkélve a rabszolgaság megszüntetésére s mivel a megegyezésre semmi remény sincsen, South Carolina nem maradhat tovább az unióban.

1861 februárjában, még mielőtt Lincolnt beiktatták volna elnöki hivatalába, hat más déli állam, Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana és Texas követte South Carolina példáját.

Mindenki bizonyos volt benne, hogy ha az Unio egységét meg akarják menteni, azt véröntés nélkül elérni nem lehet.

Lincoln 1861 február 11-én indult el városából, az illinoisi Springfieldről, hogy március 4-én beiktassák Washingtonban. A békés megoldás lehetetlenségét mutatja az a tény is, hogy összeesküvést fedeztek fel, amelynek célja az volt, hogy Lincoln vonatját felrobbantják s őt magát megölik, még mielőtt Washingtonba ér. Ezért utitervét megváltoztatták, úgy hogy egy nappal hamarabb érkezett a fővárosba, mint

hirdetve volt. Lincoln két hü embere kíséretében, titokban tette meg az utat Pennsylvania fővárosától, Harrisburgtól Washingtonig. A beiktatási diszmenet alkalmával a hadsereg legjobb lövészei voltak elhelyezve egyes épületek tetején, hogy az elnököt megvédelmezzék.

Kicsivel több, mint egy hónap mulva, április 14-én dördültek el az első lövések a lázadók részéről South Carolinában, ahol a város ki-kötőjének bejáratánál levő Sumter erődöt vették bombázás alá a városból. A vérontást most már nem lehetett megakadályozni.

Az országot a charlestoni események nem találták váratlanul, bár a nagy harcra egyik fél sem volt felkészülve. Az ország külömböző helyein már hónapokkal azelőtt toborozták az önkénteseket. Az Amerikában élő magyarok, akiknek nagyrésze már háborút próbált ember volt, a legelső napoktól kezdve lelkesedéssel álltak az unió zászlaja alá. Már évekkel ezelőtt készültek erre a szolgálatra. Korponay Gábor, az egyetlen magyar, akit tudtunkkal már a mexikói háboruban is mint kapitány harcolt az Egyesült Államok hadseregében (1846) s aki a polgárháboruban a 28-ik számú pennsylvaniai önkéntes gyalog ezred ezredese lett, abban a levelében, amelyet Philadelphiából küldött J. J. Crittenden szenátor-nak, már 1858-ban száz válogatott vitézt ajánl fel "az elkövetkezendő küzdelemre."

A magyarok nem várták meg a Fort Sumter ellen felvonult déli ágyuk eldördülését. Chicagóban már 1861 januárjában erősen gyakorlatozott a magyarokból és csehekből álló zászlóalj, amelyet főképen Mihalotzy Géza és Jekelfalussy Sándor volt honvédtisztek és mások toboroztak s amelyből később a 24-ik számú illinoisi önkéntes gyalog ezred lett, Mihalotzy Gézával, mint ezredessel az élén. Lincoln még Springfielden volt, amikor Kuné Gyula, volt negyvennyolcas magyar honvéd személyesen vitte le hozzá Mihalotzy levelét, amelyben engedélyt kért, hogy a zászlóaljnak a "Lincoln Riflemen" Lincoln puskások nevet adhassa. Lincoln örömmel adta meg az engedélyt, amit azonnal sajátkezűleg vezetett rá Mihalotzy levelére. (A levél másolatát lásd a 10-ik oldalon.)

St. Louisban ugyancsak 1861 januárjában kezdi szervezni a missourii nemzetőrséget a nagyvárad i fegyvergyár volt igazgatójának két volt honvéd fia, Rombauer Róbert és Roderick, akiknek Albert Anzelm, volt honvédtiszt és Bem bujdosó társa segített, New York városában pedig a "Garibaldi Guard" (a későbbi 39-ik new yorki önkéntes gyalogezred) alakul meg, számos magyarral zászlaja alatt.

Kossuth és a polgárháboru

Arról természetesen nem lehetett szó, hogy mint a németek megtették, a magyarok is külön ezredeket alakítsanak. Kevesen is voltak s az a kevés is szétszórva élt az országban. Sokan levelezgettek egymással s fennmaradt levelekből tudjuk, hogy egymást biztatták a hadseregbe való beállásra. Arra a kérdésre, hogy: Kötelességünk-e nekünk, jövevényeknek, az ország segítségére sietni, a felelet minden esetben igenlő volt, még azok részéről is, akikre akkor már a családfenntartás gondjai nehezettek. Tanácsot csak egymástól kérhettek. Kossuth, aki közülök senkivel sem érintkezett, nem is üzent nekik, már akkor inkább csak elmosódó emlék volt számukra.

Kossuthot külömben is nagyon sok csalódás és csapás érte az utóbbi évek alatt. Óriási csalódás volt számára az 1859-ben megkötött villa-francai béke, amely minden felszabadító tervét rombadöntötte. A polgárháboru kezdetére esik egyik legmeghittebb emberének, gróf Teleki Lászlónak meghódolása Ferenc József előtt s nemsokkal az után történő

öngyilkossága. Alig egy hónappal ezután elvesztette a bankónyomtatási pört Angliában, hű szövetségese Cavour meghal s 1862 áprilisában meghal kedves gyermeke, a 19 éves Vilma is, akit három év múlva felesége is követ a sirba. Az amerikai polgárháboru idejére annyi csalódás, csapás és fájdalom jutott osztályrészéül, hogy aggastyánná öregedett s természetesen a távoli Amerika testvérharcának sem szentelhetett figyelmet, még kevésbé annak a pár száz magyarnak, aki ott forgatta a fegyvert.

Pedig nemcsak régi katonái, hanem közeli, bizalmas emberei sőt családjának tagjai közül is voltak többen, akik az Unió zászlaja alá állva próbálták meghálálni az Egyesült Államoknak, amit Magyarország ügyéért, Kossuthért és értük tett. Amerikáért harcolt Asbóth Sándor, a volt honvédalezredes, aki vele volt a száműzetés legelső perceitől kezdve, akivel együtt hagyta el Damjanics tábornok hintóján az aradi várat, két nappal azelőtt, hogy nagy ellenfele, Görgey, letette a fegyvert a világosi mezőn az oroszok előtt, aki Viddinen, Sumlán, Kutahián keresztül, a "Mississippi" utasai között soha meg nem tántoruló hűséggel mindig mellette volt. Ott harcolt a Makk féle szerencsétlen összeesküvés két főszereplője, Figyelmessy Fülöp, a volt Bocskay huszár, aki azóta már az olasz szabadságért is küzdött és Rózsafy Mátyás, aki fényesnek ígérkező papi pályáját hagyta ott, hogy Kossuth katonája legyen s aki a Makk összeesküvésben majdnem akasztófára került, de ott harcoltak két kedves nővérenek fiai, Ruttkay Béla és a Zsulavszky fiuk és hű testőrei közül Grechenek György, Kovács István, Németh József, továbbá Wagner Gusztáv, akinek hőslelkű édesanyja segített feleségét és gyermekeit kimenteni az elveszett magyar hazából. Ott volt a déliek oldalán a sima beszédű Henningsen, a titkozos angol, akinél jobban senki sem tudta új reményekkel megtölteni a viddini és sumlai sötét napokat. És ott voltak a többiek, akik valamikor az ő szavára fogtak fegyvert a magyar haza függetlenségéért s akik most azért a nemzetért harcolnak, amely a világ valamennyi népe között legjobb volt a magyar nemzethez, amikor legyőzve a porban hevert s őhöz, a hazátlan száműzöthöz.

De Kossuth nem üzent senkinek sem. Minél több terve omlott össze, minél több csalódás érte, annál szívósabb kitartással dolgozott az egyetlen, a legnagyobb célért: Magyarország felszabadításáért.

Klapka tábornok — fővezérjelölt

A polgárháboru kitörése katonai szempontból teljesen készületlenül találta úgy az Uniót, mint az elszakadni készülő déli államokat. Az egymás ellen zuduló testvérseregeknek valósággal máról-holnapra, a földből kellett kinőni. Mindkét oldal gyakorlatlan, kevés számú katonasággal, kevés és ugyancsak gyakorlatlan tiszttel fogott a küzdelemhez. Az önkéntes ezredek és századok például maguk választották a tisztjeiket, akik között katonailag képzett, vagy különösen háborut próbált ember alig akadt.

Ugyanakkor Európa egyes államai tele voltak olyan próbált emberekkel, akik a magyar, német, lengyel vagy olasz forradalmi mozgalmakban, akárhányszor nem is egy országban, aktív részt vettek, akik katonai tudásukat a legveszedelmesebb, de katonaember számára egyedül igazi iskolában szerezték és akik, többnyire idegen országba menekülve, sehogysem tudták helyüket megtalálni a társadalomban.

Igy érthető, hogy Lincoln elnök egyik minisztere, William H. Seward külügyminiszter (Secretary of State) igyekezett ezekből a tapasztalt katonaemberekből minél többet megnyerni az Unió hadserege részére, bár épen úgy, mint Washington idejében, ekkor sem a legjobb szemmel nézték, ha idegeneket magas katonai rangban alkalmaztak. (Washington is ezért huzódzott először, hogy a függetlenségi háboru egyetlen

magyar tisztjét, Kováts Mihályt ezredessé nevezze ki.) Seward idegentoborzó előszeretettel jól ismerték és sokat is bíralták érte, ez azonban őt nem tudta megingatni abban a meggyőződésében, hogy ezzel is jó szolgálatot tesz az Unió sokszor elég gyengén álló ügyének.

Igy akadt meg Seward szeme Klapka György volt magyar tábornokon, a legendás emlékü Komárom várának egykori védőjén, aki akkoriban Kossuth mellett, Olaszországban élt. Klapkát zseniális katonának tartották a magyar szabadságharcban, amit eléggé bizonyít az a tény, hogy mindössze 29 esztendő volt, amikor Komárom védelmét rábízták, azét a Komáromét, amelyre Kossuth még az aradi fegyverletétel után, külföldön bujdosva is úgy tekintett, hogy ha sikerül megtartani, akkor Magyarország ügye is mentve lesz.

1861-ben Klapka mindössze 42 esztendő volt, férfikora teljességében. Seward egyik megbízottja felkereste s a miniszter nevében felkérte, hogy lépjen az Unió hadseregébe.

Hét és fél hónapja tartott már a testvérharc, az északiakra nem tulságosan biztató körülmények között, amikor a Unió fővezére, a 75 esztendő Winfield Scott tábornok lemondott. Helyébe kiáltó ellentétül a 35 esztendő George B. McClellan tábornokot nevezte ki Lincoln elnök, aki azután egy esztendeig viselte a fővezéri rangot.

McClellan kiválóan képzett katona volt, aki a mexikói háboruban is harcolt, amelyből, mint 22 esztendő fiatalember, címzetes kapitányi ranggal került ki 1848-ban. Mivel az amerikai kontinens háboruját nyommon követték az európai forradalmak, köztük a magyar szabadságharc is, McClellan arra gondolt, hogy átmenne Magyarországra, hogy az ottani háboruban, mint megfigyelő, gyarapítsa katonai tapasztalatait. Zachary Taylor elnök 1849 júniusában bízta meg a virginiai A. Dudley Mannt, hogy Európában utazzék a magyarországi események megfigyelése céljából, hogy abban az esetben, ha a szabadságharc sikeres lesz, az Egyesült Államok legyen az első, amely Magyarországot a nemzetek családjának legújabb tagjaként üdvözli. Így mondta ezt maga Taylor elnök a kongresszushoz küldött üzenetében.

A diplomáciai megbízott mellett a későbbi amerikai fővezér katonai megfigyelő szeretett volna lenni. Egy levelét találtam John M. Clayton akkori külügyminiszter iratai között, amelyben McClellan majdnem könyörögve kéri, hogy adják meg a megbízást s csak épen annyi pénzt adjanak hozzá, hogy fenntartására szerényen elég legyen. Lehetséges, hogyha a magyar küzdelem tovább tartott volna, az Unió későbbi fővezére átkerült volna Magyarországra. Így azonban elkésett. Claytonhoz küldött levelét 1849 augusztus 19-én írta Philadelphiából, hat nappal azután, hogy magyar seregek letették a fegyvert. Ezt még akkor nem tudták Amerikában.

Nem sokkal azután, hogy a fiatal fővezér átvette megbízatását, vagyis 1861 végén, levelet kapott Klapka György tábornoktól, aki elmondta, hogy Seward egyik megbízottja felkereste s minisztere nevében meghívta, hogy lépjen az Unió hadseregébe. A meghívásnak hajlandó eleget tenni, a következő feltételekkel: kapjon százezer dollár bónuszt (már akkor is ismerték ezt a szót), azután pedig évi 25,000 fizetést. Megérkezése után hajlandó lesz egy darabig McClellan mellett vezérkari főnök lenni, de csak addig, amíg a nyelvet rendesen megtanulja, azután majd átveszi McClellantól a fővezérséget. "Arról nem irt" — mondja McClellan emlékirataiban — "hogy az én elhelyezkedésemre nézve milyen intézkedéseket számít tenni, — ez valószínűleg attól a benyomástól függött volna, amelyet rá tettem."

A levél érthető módon felpaprikázta a fiatal fővezért. Rögtön Lincoln elnökhöz sietett, akinek kezébe adta Klapka irását. A vértanu elnök nagy méregbe jött (very angry — mint McClellan írja) és elvette

tőle a levelet, azzal a kijelentéssel, hogy gondja lesz rá, hogy többé ilyen dolgokkal ne háborgassák. (McClellan's Own Story, 1887.)

Igy egy magyarról bizonyosan tudjuk, hogy felmérgeztette Lincoln elnököt. Klapka levele ott maradt Lincolnnál, legalább is McClellan tömördek hátrahagyott írása között nincsen. Valószínű, hogy az ország valamelyik levéltárában vagy könyvtárában ma is megvan.

Ezzel azután vége is lett annak a lehetőségnek, hogy az Unió hadseregeinek magyar fővezére legyen. Klapka nem ment át Amerikába és a nagy küzdelem nélküle folyt le.

McClellan fővezérsege egy esztendeig tartott. Szimpatikus, lelkes katona volt, akinek azt rótták fel főhibául, hogy tulságosan óvatos és nehezen határozó fővezérnek bizonyult. Ő volt az, aki állítólag felsőbb nyomásra feloszlatta a Zágonyi-féle Fremont testőrséget, még pedig egy héttel a híres springfieldi "halálroham" után. Ugy látszik, az idegeneket ő sem nagyon szerette. Különösen a német ezredekéről, de még inkább tisztjeikről ír kemény szavakkal, ugyanakkor azonban kiemeli a dicséretes kivételeket is és az idegenek közül Stahel-Számvald Gyuláról, a magyar tábornokról beszél őszinte elismeréssel.

Talán élt az elmozdításakor érzett keserűség McClellan szívében akkor, amikor nem egészen három esztendő múlva, 1864-ben elfogadta a demokrata párt jelölését az elnökségre Lincoln Ábrahámval szemben, de Lincoln legyőzte. 1877-ben New Jersey állam kormányzója lett és 1885-ben halt meg, 59 éves korában. Klapka hét év múlva, 1892-ben követte a sirba.

A "Mississippi" utasai

A magyar nemzet történetében örök emlékezetű esemény marad az Egyesült Államoknak az a nemes eljárása, hogy 1851 szeptemberében legjobb hadihajóját, a "Mississippi"-t a kisázsiai partokhoz küldte, hogy a török internáltságból kiszabadult Kossuth Lajost és kíséretét az Egyesült Államokba hozza.

Azok közül, akik így az Egyesült Államok nagylelkűsége következtében találtak új hazát Amerikában, heten voltak, akik később, a polgárháboru idején úgy próbálták meghálálni ezt a nemes eljárást, hogy az Unió védelmét hirdető zászló alá álltak.

Ezek a következők: Asbóth Sándor, Grechenek György, Németh József, Wagner Gusztáv, Perczel Miklós, Kovács István és Lülley Emmánuel.

Közülök egy, Grechenek György, fiatalon, 33 éves korában, életét adta az Egyesült Államok egységéért.

Tartozásukat valamennyien becsülettel letörlesztették.

A negyvennyolcasok

Sokan voltak az amerikai polgárháboru magyar hősei között, akik már a második, sőt a harmadik és negyedik háboruban küzdöttek egymás után. Voltak közöttük, akik a küzdelmet a lengyel szabadságharcval kezdték, a magyar szabadságharcval folytatták, voltak, akik résztvettek a Sebastopol körül folyt orosz-török-angol háboruban, vagy katonái voltak az olasz nemzet egyesítéséért folytatott Garibaldi-féle harcoknak.

Azoknak névsora, akik az 1848—49-es magyar szabadságharc dicső emlékü küzdelmeiben is résztvettek, a következő:

Albert Anzelm
Amsberg György
Asbóth Sándor

Blandowski Konstantin
Csermelyi József
Debreczenyi Ignác

Dobozy Péter Pál
Fiala János
Figyelmessy Fülöp

Fornet Kornél	Kuné Gyula	Rombauer Lóránt
Fülöp József	Lülley Emmánuel	Rózsafy Mátyás
Gaal Sándor	Menyhárt János	Schoepf Albin
Gálffy-Gállik András	Mészáros Imre	Semsey Károly
Gerster Antal	Mihalotzy Géza	Stahel-Számvald Gyula
Grechenek György	Mohor Mihály	Szabad Imre
Grossinger Károly	Molnár József	Utassy György
Hillebrandt Hugó	Mundee-Mándy Károly	Vándor József
Jekelfalussy Sándor	Németh József	Vékey Antal
Keménffy József	Perczel Miklós	Vértessy János
Knefler Frigyes	Pomutz György	Wagner Gusztáv
Kompolti	Radnich Imre	Zágonyi Károly
Kovács Gusztáv	Radnich István	Zerdahelyi Ede
Kovács István	Rombauer J. Róbert	Zimándy Antal
Kozlay Jenő	Rombauer E. Roderick	

Akik meghaltak az Unióért

Eddig kilenc magyar vitézről tudjuk, hogy az új hazáért, amely szívesen adott nekik menedéket, az életüket adták. Ez a nyolc hős a következő:

FEJÉRVÁRY MIKLÓS ifj., az ősrégi Fejérváry család sarja, fia az iowai Davenport egyik legnagyobb jötevőjének, Fejérváry Miklósnak. 17 esztendő fiatal volt, amikor mindjárt a polgárháború kitörése után katonának ment s nemsokára rá esett a harcban.

GRECHENEK GYÖRGY, a new yorki 79-ik önkéntes gyalogezred kapitánya, Kossuthal a "Mississippi" utasa, 1862 május 17-én halt meg a washingtoni Harewood kórházban, a williamsburgi, Va., csatában, 1862 május 5-én kapott sebe következtében, miután előbb jobb lábát levágták. Élt 33 évet.

DUNKA MIKLÓS kapitány, John C. Frémont tábornok hadsegéde, szörnyet halt a Cross Keys, Va. (Shenandoah völgy) melletti csatában, 1862 június 8-án.

GÁLL SÁNDOR, a new yorki 5-ik lovasezred hadnagya, elesett a Hanover, Pa., melletti csatában, 1863 június 30-án. Élt 38 évet.

ZSULAVSZKY ZSIGMOND, Kossuth Emilia fia, a 82-ik néger önkéntes ezred hadnagya Louisiana államban, Port Hudson mellett halt meg, tifuszban, 1863 szeptember 16-án.

MIHALOTZY GÉZA Chicagóból, a 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezred ezredese, Chattanooga, Tenn., halt meg 1864 március 11-én. Az ottani nemzeti temetőben pihen. Élt 38 évet.

VÉKEY ANTAL, New Yorkból, a new yorki 39-ik önkéntes gyalogezred (a volt Garibaldi Guard) őrnagya, a winchesteri, Va., csatában szerzett sebei következtében halt meg. A csata 1864 szeptember 19-én folyt le.

KELEMEN SÁNDOR, az iowai Davenportból, az illinoisi Rock Island-ban halt meg.

BAUER FRIGYES, Rochester, N. Y.-ből, a new yorki 140-ik önkéntes gyalogezred főhadnagya, a Wilderness csatában halt meg 1864 május 5-én. Élt 29 évet.

Akik beszéltek Lincolnnal

Mindössze három magyarról tudjuk, hogy beszélt az Egyesült Államok nagy vértanu elnökével, Lincoln Ábrahámmal. Mind a hárman katonái voltak a polgárháborúnak s ebben a minőségükben jutottak a nagy elnök elé.

Az első a chicagói Kuné Gyula volt, aki, amikor városában megalakult a magyarokból, csehekből és németekből álló önkéntes sereg, vezérük, Mihalotzy Géza levelét maga vitte el az illinoisi Springfieldre, a megválasztott, de még be nem iktatott elnökhöz. A levélben Mihalotzy arra kért engedélyt, hogy csapatának a "Lincoln Riflemen", Lincoln puskások nevet adhassa. Az elnök azonnal örömmel megadta az engedélyt, s azt írásban vezette rá a levélre. (Lásd Kuné: Reminiscences, 91. old. A levél másolatát e könyv 10-ik oldalán találja meg az olvasó.)

Kuné Gyulának nem ez volt az első találkozás a vértanu elnökkel. Springfielden már előbb felkereste, amikor még nem volt megválasztva, nem sokkal beiktatása után pedig Washingtonban kereste föl, ahol sikerült kieszközölnie az engedélyt a 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezred megalakítására.

Zágonyi Károly, a Frémont testőrség parancsnoka már országos híré katoná volt akkor, amikor 1862 februárjának elején tábornokának egy fontos levelét személyesen vitte el Washingtonba Lincoln elnökhöz. Frémont, akit a hadvezetőség elmozdított a nyugati hadtest éléről, nem volt kedves ember Washingtonban. Nemcsak azért, mert az 1856-os elnökválasztáson ő volt a republikánus párt első elnökjelöltje, akitől a jövőben is tartani lehetett, hanem azért is, mert önkényes rendeleteivel sok bajt csinált Missouriban. Hogy beszélt-e Lincoln hosszasan Zágonyival, akinek hőstettétől, az előző év október 25-én történt springfieldi (Missouri) lovasroham eseményeitől hetekig visszhangzott az ország, nem tudjuk. A Frémontnak küldött válaszban megemlíti, hogy a Zágonyi ezredes által küldött levelet kézhez vette s válaszol rá.

Egyetlen magyar volt, aki Lincoln elnök környezetében hosszabb időt töltött, akiről azonban nemcsak ezt lehet elmondani, hanem azt is, hogy valósággal kitüntetett kedvence volt az elnöknek. A szegedi születésű volt könyvkereskedő és negyvennyolcas hadnagy, Stahel-Számvald Gyula volt ez a magyar, aki foltnélküli jelleme, személyes vitézsége és hadvezéri tehetségei révén már akkor tábornok volt.

Amikor az Unió ügye leggyöngébben állott, úgy hogy a déliek magát a fővárost, Washingtont is fenyegették, a fővárost védő lovasság élére Stahel-Számvald Gyula tábornokot állították, aki ebben a minőségében igen sokszor volt a vértanu elnök társaságában. A déliek nem tudták elfoglalni a fővárost s amikor 1863 novemberében eljött az idő, hogy nemzeti zarándokhellyé avassák Pennsylvania államban a gettysburgi döntő csata színhelyét, Lincoln elnök Stahel-Számvald Gyulát tüntette ki azzal, hogy őt állította annak a főtisztekből álló katonai diszkisértnak élére, amely az elnököt Gettysburgba kísérte.

Nem tudjuk, hogy volt-e más magyar jelen akkor, amikor Lincoln Ábrahám elmondta az örök időkre halhatatlanná vált, három perces gettysburgi beszédet, de azt tudjuk, hogy egy kiváló magyar, Stahel-Számvald Gyula ott ült Lincoln elnök közelében.

Mikor a magyar tábornok meghalt, régi bajtársai hivatalosan is megállapították róla, a katonák szövetsége által kiadott emlékiratban, hogy Stahel-Számvald Gyula Lincoln elnök legkedveltebb emberei közé tartozott (favorite). A temetésén elhangzott beszéd pedig azt állapította meg, hogy a nagy elnök határtalan bizalmával (unbounded confidence) ajándékozta meg a vitéz magyar katonát.

A magyarok és a rabszolgaság

Az Amerikába került magyarok mindig büszkék voltak azokra az eszmékre, amelyekért a magyar nemzet 1848–49-ben harcolt. Az a nép, amelynek arisztokratái már 1848-ban megértették a kor szavát és önként felszabadították jobbágyaikat, hogy azután egymás oldala mellett harcoljanak a hazájukért, sehogy sem tudta megérteni, hogy a szabad és demokratikus Egyesült Államokban nemcsak fönnáll még a rabszolgaság intézménye, hanem ahoz civilizált emberek milliói még testvér-vér ontása árán is ragaszkodni akarnak. Az első magyar emigránsok ezért előre hangoztatták, hogy rabszolgatartó államban nem óhajtanak letelepedni. Az egyetlen Missouri volt, ahol magyar emigránsokat találunk, amely azonban, mint "border-state", határ-állam az észak és dél között, inkább az északhoz húzott. Louisianában is voltak egy páran, akik a new orleansi kikötőbe érkezvén, ott maradtak.

A magyaroknak ez az állásfoglalása közismert volt. David Black, az egyik clevelandi, O., uttörő magyar a "Cleveland Leader" 1861 január 29-i számában, a szerkesztőhöz írt levelében hosszasan fejtegeti, hogy Magyarország arisztokratái birtokaikat és jogaikat is feláldozták, hogy minden magyar szabad ember legyen, a déli lázadók pedig harcolni is készek azért, hogy megakadályozzák rabszolgáik szabaddá tételét, amihez pedig emberi joguk van.

Amikor Asboth Sándor tábornok sebesülése következtében kénytelen volt megválni az aktív szolgálattól, a New York Times közölte azt a hivatalos köszönő iratot (1864 november 26), amelyet Granger tábornok intézett Asboth-hoz. A hozzáfűzött megjegyzésekben az újság hangoztatja, hogy az összes Amerikában levő magyarok az Unió zászlója alatt harcolnak.

Ez igaz is volt annyiban, hogy az a néhány magyar, aki a déli oldalon harcolt, semmi esetre sem meggyőződésből, hanem csupán a körülmények kényszerítő hatása alatt állott a déli hadseregbe. Ezek a magyarok a new orleansi kikötőben érkeztek az Egyesült Államokba és a délen maradtak, mint például Botsay Sándor és barátja, Behan.

Estván Béla, a déliek lovassági ezredese könyvének (War Pictures from the South) bevezetésében megmondja, hogy csak a körülmények kényszerítése alatt vállalt szolgálatot a déli hadseregben, amely körülmények között a legfontosabb az volt, hogy évek óta a dél fővárosában, a virginiai Richmondban élt.

Henningsen, a titokzatos angol, Kossuth volt bizalmasa, aki fiatal kora óta mindig benne volt a különböző nemzetek szabadságharcos felkeléseiben, John McPherson Berrien georgiai szenátor unokahugát vette nőül, szintén a délen telepedett le s bizonyosan jobb meggyőződése ellenére harcolt az Unió ellen. De bizonyosan így érzett az a néhány magyar is, aki rajtok kívül a déliek oldalán harcolt.

Hány magyar volt katona?

Erre a kérdésre pontos feleletet adni lehetetlen, nemcsak azért, mert a rekordok nincsenek meg teljes egészükben, hanem azért sem, mert a katonák millióit nem tartották nyilván származásuk vagy nemzetiségük szerint. Ezeknek a millióknak adatai, ha ugyan megvannak, államok és ezredek szerint vannak nyilvántartva, úgy hogy ha valaki például a magyarokat próbálja kiválogatni közülök, csak két módszert alkalmazhat: vagy tudja a nevüket, államukat és ezredüket s ez esetben aránylag könnyű dolga van, vagy nem tudja s ez esetben nincs más hátra, mint az, hogy az elképzelhetetlenül óriási adathalmazból egyen-

kint próbálja kiválogatni azokat, akiket valamilyen alapon magyaroknak gondol. Ez azután olyan emberfölötti s mégis olyan kevés eredményt ígérő munka volna, hogy egy emberélet kevés volna hozzá.

Pivány Jenő említett alapvető munkájában hozzávetőleges számítások alapján nyolcszázra becsüli a polgárháborús magyarok számát. Lehetőség, hogy igaza van, de épen úgy lehetséges az is, hogy nincs. Pivány például azt mondja, hogy a Garibaldi Guard, a későbbi 39-ik new yorki önkéntes gyalogezred katonáinak fele magyar volt. Én mindössze hetet voltam képes találni közöttük. Ugyanezt mondja a chicagói "Lincoln Riflemen"-ről, a későbbi 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezredről, amelynek katonái között én nem tudtam több magyart találni hatnál.

Perczel Lajos, aki 1887-ben került Cleveland, O., s az ottani magyar életnek érdemes munkása lett, 1903-ban előadást tartott a Cuyahoga megyei őstelepülők társasága előtt az ottani magyarságról. Előadásában azt mondja, hogy a polgárháborús 7-ik ohioi önkéntes gyalogezred katonái között 25—30-an voltak magyarok. Gondos vizsgálat után egyetlen olyan nevet sikerült találnom, amelynek tulajdonosa esetleg magyar lehetett. George R. Matjary-nak volt irva a név, úgy hogy némi joggal a Magyary nevet lehetne sejteni mögötte. Kiderült azonban, hogy az illető egy 22 esztendő fiatal ember volt, aki a New York állami Winslow-ban született, a nevét Magary-nak írta, tehát valószínűleg irszármazású volt s magyar már amerikai születése miatt is aligha lehetett.

Valószínű, hogy a polgárháborús magyarok számát sohasem lehet pontosan megállapítani s így meg kell elégednünk azokkal az újabb adatokkal, amelyekkel esetleg a meglevő adatokat a jövőben még ki lehet egészíteni.

Magyar nevű táborok

A polgárháboruban szokás volt az egyes táboroknak nevet adni, ami rendszeren az ezredparancsnok vagy a brigadéros neve volt. A legtöbb ilyen tábort Missouri államban találjuk, amely állam a háború első esztendijében a legfontosabb hadiszínterek egyike volt. Így volt egy Camp Zágonyi, egy Camp Rombauer, egy Camp Utassy és egy Camp Asboth, ez utóbbi Tipton missourii városka mellett.

Egyetlen erődről tudjuk, hogy magyar főtisztről nevezték el. Amikor Mihalotzy Géza, a 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezred ezredese, akit egy éjszaka titokzatos körülmények között orvul lőttek le, a chattanoogai, Tenn., kórházban meghalt, a város akkor készülők véderőművei közül az egyiket a halott magyar tiszt emlékére "Fort Mihalotzy"-nak nevezték el. (Az erőd tervrajzát könyvünkben megtalálja az olvasó.)

Virginia államban, Richmondtól mintegy 11 mértföldnyire volt egy hely, amelyet nem tudjuk miért, "Hungary Station"-nak neveztek, a Kossuthról elnevezett számos kisebb hely közül pedig az egyiknél, Mississippi államban, Corinth városa alatt, kisebb ütközet folyt le.

A polgárháború magyarjai közül nemcsak azokat temették el a nemzeti temetőekben, akik a csataterén estek el, hanem azokat is, akik később, a polgári életben haltak el. Mivel azonban a nemzeti temetők csendes lakóinak a száma egy-egy esetben is tizezrekre rug, csakis a teljes névsorok átnézése által lehetne megállapítani, hogy melyik temetőben hány magyar vitéz pihen.

Az egyetlen élő magyar veterán

Hogy tudomásunk van az egyetlen élő magyar polgárháborús veteránról, azt a véletlennek köszönhetjük.

1938-ban, a gettysburgi csata 75-ik évfordulóján történt, hogy az északi és déli seregek veteránjai először és valószínűleg utóljára, együttes

testvéri találkozót rendeztek a nagy ütközet színhelyén, a pennsylvaniai Gettysburgban, ahová valamennyien, mint a kormány vendégei voltak hivatalosak. (Ez volt az első eset, hogy az Egyesült Államok kormánya hivatalosan meghívta, költségeik kiutalásával a déli veteránokat, akik ma is "lázadók" s akik ha kapnak is valami nyugdíjat, nem a kormánykincstárból, hanem a volt lázadó államok pénztárából kapják azt.)

A gettysburgi találkozó, 75 esztendő alatt az első testvéri összeülkezés, igen nagy esemény volt. A még élő veteránok, akik közül a legfiatalabb is felül van 90 esztendőn, ezrével mentek a páratlan ünnepre, ahol, ugyanott, ahonnét Lincoln elnök beszélt, most Franklin D. Rooseveltt elnök szólt hozzájuk.

Az aggastyánok csoportos megjelenése az egyes vasuti állomásokon nagy feltűnést keltett. Igyekeztek lefényképezni őket s így sikerült megörökíteni az egyik vidám csoport képét egy chicagói állomáson. Az öreg harcosok összeállva, valami régi katona nótát fújtak jókedvükben, amikor a kép készült. A kép, a veteránok nevének aláírásával számos ujságba belekerült s így vette észre véletlenül Daróczy Sándor cartereti ref. lelkész, a Független Ref. Egyház főesperese, akinek a "Barothy" név megragadta a figyelmét.

Kiderült, hogy a 93 esztendőös Baróthy Károly, akinek életrajzát e könyv más helyén találja meg az olvasó, az egyik Kossuth emigráns Baróthynak a fia, aki a Baróthyak régi városában, Nagyváradon született s apjával együtt mint apró gyermek került Amerikába. Itt a Nebraska államban levő Omahában telepedtek le. Baróthy Károly mint 18 éves fiú állott be az Unió hadseregébe, mint közlegény és egész szolgálati ideje alatt az is maradt. Közben az indiánok ellen is harcolt s így egyike a nagyon kevés magyar "indian fighter"-nek.

Az öreg harcosok csoportképe könyvünk 39-ik oldalán található.

MAGYAROK AZ ÉSZAKI HADSEREGBEN

ALBERT ANZELM (1819—1893)

Született 1819-ben Budapesten. Kora ifjúságától a katonai pályára készült és a gráci, majd bécsi katonai iskolákban tanult. Iskoláinak elvégzése után hadnagy lett az osztrák hadseregben, de amikor tanuló éveivel együtt tizenkét esztendő tisztségét, 1845-ben megvált a hadseregtől. A következő három esztendőt Londonban és Párisban töltötte, amikor azonban 1848-ban kitört a magyar szabadságharc, visszasietett Magyarországra, ahol Kmetty Károly tábornok mellé osztották be, ahol őrnagyságig emelkedett. Számos ütközetben vett részt s különösen a szerencsétlen kimenetelű temesvári csatában tüntette ki magát. Buda ostrománál ő vezette az ostromló négy hadoszlop egyikét. Kmetty tábornok kíséretével ő is török földre menekült, utközben azonban, még mielőtt Viddinbe érkeztek volna, a menekülő csapatot ellenséges oláhok elfogták s valamennyiüket egy fából készült ólba zárva, azt rájuk gyújtották. Az ól már lángokban állott, amikor a szintén menekülő Bem tábornok pár száz emberrel odaérkezett s megmentette őket.

Ettől kezdve Bem környezetében maradt, vele ment Viddinbe, ahol Bemmel, Fiala Jánossal, Nemegyey Félixszel, Baróthy Lászlóval és másokkal együtt kényszerből mohamedánna lett. Együtt mentek Aleppoba is, ahol Bem meghalt.

Az Egyesült Államokba a new orleansi kikötőn keresztül érkezett, 1851 végén, tíz nappal azelőtt, hogy Kossuth is New Yorkba ért. Amikor Kossuth 1852 március 31-én a vele szemben ellenséges érzületű New Orleansban beszélt, Fiala Jánossal, Nemegyey Félixszel, Árvay Lászlóval, Hollán Hugóval és Baróthy Lászlóval együtt ő is karddal, revolverrel felfegyverezve állott azok között, akik körülvették Kossuthot, hogy az esetleges támadások ellen megvédelmezzék.

New Orleansból az iowai Davenportba, onnan Omahába, Neb. ment, majd véglegesen St. Louisban állapodott meg, ahol már akkor igen sok német élt, számos magyar emigránssal együtt.

Már a polgárháború legelején jelentkezett katonai szolgálatra és alezredese lett a St. Louisban megalakult 3-ik missourii önkéntes gyalogezrednek, 1861 július 24-én. Pár hónap múlva mint ezredes, John C. Frémont tábornok hadtestéhez osztották be, akinek adjutánsa és később vezérkari főnöke lett. Később mint adjutáns Asbóth tábornok mellett vett részt több ütközetben. A Wilson's Creek melletti csatában súlyosabban megsebesült. A déliek elfogták, de pár nap múlva Charles H. Tyler alezredessel kicserélték.

Amikor felgyógyult, visszament Frémont mellé s vele is maradt addig, amíg 1864-ben Frémont lemondott. Frémont tábornoki kinevezésre ajánlotta Albertet, aki Asbóth mellett egy időben ügyvezető tábornoka is volt a hadosztálynak, de mivel a kongresszus előtt Frémont akkor már nem volt kedvelt ember, a kinevezést nem fogadtosították.

1862 elején, amikor az ottani németek Frémont és Sigel tábornokok érdekében mozgalmat kezdtek, a mozgalomban Albert is részt vett. A mozgalmat, amely gyűlésezésekkel járt, H. W. Halleck tábornok összeküvésnek nézte s vezetőit, köztük Albertet is, el akarta fogatni. Az ügy azonban magától abbanmaradt.

Amikor Frémont 1865 decemberében végleges jelentését beadta, négy tisztjéről, köztük Albert Anzelmről és Zágonyi Károlyról a legmagasabb elismerés hangján emlékezett meg, mint akiknek szemben egyéni-

leg elismerésre kötelezettnek érezte magát. "Katonai képességeik" — írja Frémont — "párosulva hosszú háborús tapasztalataikkal szolgálatukat a lehető legértékesebbé tették a hosszú és nehéz hadjáraton keresztül."

Albert 1864 június 8-án vált meg a hadseregtől.

A polgárháború után, mint a st. louis-i Metropolitan Bank elnöke, meggazdagodott, de szerencsétlen üzleti vállalkozások folytán egész vagyonát elvesztette. Segédszerkesztője lett az "Amerika" című német lapnak, majd több mint 14 esztendeig mint a megyei adókvető bizottság tagja dolgozott, mely hivatalától, betegeskedése miatt, csak élete legvégén vált meg. Meghalt 1893 november 20-án, 74 éves korában, 1725 Michigan Avenue alatti lakásán St. Louisban. Özvegyét és egy leányát hagyta maga után.

(In Bibliography see: Numbers 63, 68, 82, 87, 173, 219, 223.)

AMSBERG GYÖRGY

Született 1817-ban, Hannover német állam Hildesheim városában. Az osztrák hadseregbe állott be s az egyik magyar huszárezred tisztje lett, ahol olyan jól megtanult magyarul, hogy szívesebben beszélt, mint az anyanyelvét. A magyar szabadságharc kitörése után ezredével együtt a magyar hadsereghez ment át s mint Dembinski tábornok adjutánsa, ezredes lett. Különösen a szolnoki és debreceni csatákban tűnt ki. A szabadságharc leverése után 16 esztendei rabságra ítélték, amiből kilenc évet ki is töltött. Akkor kegyelmet kapott azzal a feltétellel, hogy örökre távozik a monarchia területéről. Amerikába kerülve, Hobokenben, N. J., lovaglómester lett.

Az amerikai polgárháborúban mint a 45-ik new yorki önkéntes gyalogezred ezredese harcolt, amely Blenker tábornok német divíziójához tartozott. Később Sigel és Schurz tábornokok alatt egy brigádot vezényelt.

(In Bibliography see: Numbers 36, 52, 82, 95, 219.)

ASBÓTH SÁNDOR (1811—1868)

Született 1811 december 18-án, Keszthelyen, Zala megyében, angliai származású családból, amely nemességét, nemeskéri előnévvel, 1715-ben kapta. Egyik őse Thököly Imre fejedelemnek, II. Rákóczi Ferenc mostohaapjának volt udvari papja. Nagyapja, Asbóth Gottfried János soproni lutheránus pap volt, apja pedig, Asbóth János, előbb késmárki lyceumi tanár, majd a keszthelyi Georgikon igazgatója. később pedig a bács-megyei koronauradalmak igazgatója az ország egyik leghíresebb gazdasági szakértője volt. Az Asbóth fiuk közül az egyik, Lajos, az 1848-as szabadságharcban tábornok lett. Asbóth Sándor, aki nyolc évvel volt fiatalabb bátyjánál, a selmecbányai akadémiát végezte el és mérnök lett. Az országos főépítészeti hivatalhoz nevezték ki és Temesvárra, majd a Bánságba küldték. A szabadságharc kitörésekor ő is beállt a honvéd hadseregbe, tiszti rangot kapott s a mérnökarban teljesített szolgálatot, de számos csatában is résztvett, többek között a kápolnai, szenttamási és nagysarlói harcokban. Amikor a temesvári haditanács megtagadta az engedelmességet Kossuthnak, Asbóth Sándor nem azonosította magát a tanáccsal, hanem hű maradt a nemzet vezéréhez s Klapka tábornokkal Debreczenbe ment. Kossuth itt ismerte meg a kiváló katonát, maga mellé rendelte adjutáns gyanánt, mint a katonai ügyek előadóját s ettől kezdve állandóan Kossuth mellett maradt. Kossuth — írja Hentaller Lajos — végtelenül szerette Asbóthot, tisztelte és becsülte, mint olyan embert, aki alapos műveltsége, tiszta jelleme, férfias magaviselete által teljes mértékben kiérdemelte barátságát.

A szabadságharc utolsó napjaiban is Kossuth mellett volt s amikor két nappal a világsi fegyverletétel előtt, 1849 augusztus 11-én Kossuth elindult az aradi várból Damjanich tábornok hintóján, hogy külföldre meneküljön, Asbóth volt egyetlen kísérője a nehéz uton. Együtt mentek át török földre, együtt töltötték el a viddini és sumlai hónapokat, hogy azután a kisázsiai Kutahiában is együtt maradjanak az Egyesült Államok által nyújtott szabadulásig.

1851 szeptember 10-én, amikor az Amerikába induló emigránsok Kossuthal az élükön a "Mississippi" hadihajóra szálltak, Asbóth is velök volt s csak Gibraltárban vált el Kossuthtól, amikor ez az amerikai hajót elhagyva, rövid tartózkodásra Angliába ment. Asbóth a "Mississippi" többi utasával 1851 november 10-én érkezett New Yorkba. Amerikába érve, azonnal bejelentette polgárosodási szándékát, mert úgy érezte, hogy az Egyesült Államok állandó hazája lesz.

Kossuth december 5-én érkezett meg New Yorkba s ezután még rövid ideig együtt van Asbóthtal, utjaik azonban elváltak. Asbóth nem kísérhette el a kormányzót óriási arányú körutjaira, de azért összeköttetésben maradt vele és segített a fegyvervásárlások ügyét lebonyolítani. Eleinte mint építészeti rajzoló dolgozott, később egy Baldwin nevű syracusei, N. Y., vállalkozó alkalmazta, majd a nyugatra került, mint bánya mérnök. New Yorkba visszakerülve, kis acélöntödét állított fel, amely ment is, míg partnerre el nem tűnt. Ezután New York városánál talált alkalmazást, mint a városrendező bizottság egyik tervező mérnöke. Ebben a minőségben tekintélyes része volt a híres Central Park és a Washington Heights szabályozásában is.

A polgárháború kitörése után azonnal hadiszolgálatra jelentkezett. Amikor Morgan new yorki kormányzó megbízása folytán nem sikerült ezredet szerveznie, Missouriba utazott, amelyet azonnal otthonának nevezett. Már 1861 júliusában vezérkari főnöke volt John C. Frémont tábornoknak, aki az év szeptember 26-án brigadérossá nevezte ki, a kongresszus azonban ezt a kinevezést csak 1862 márciusában hagyta jóvá. De addig is aktív brigádparancsnok volt Frémont, Hunter és Curtis tábornokok alatt. A Missouri és Arkansas államok határain folytatott harcok folyamán különösen Bentonville és Fayetteville elfoglalásával tünnette ki magát, de a Pea Ridge, Ark., melletti ütközet volt az, amelyben szerzett érdemei alapján a kongresszus megerősítette brigadéros tábornoki kinevezését. Ebben a csatában megsebesült, de sebesülése dacára másnap újra nyeregben volt, csapatai élén.

A missourii hadjárat befejezése után Kentucky államba rendelték, ahol fchadiszállása Columbus városában volt, majd 1863-ban a West Florida kerület parancsnokságát bízták rá, Fort Pickens központtal. A mariannai, Fla., csatában súlyosan megsebesült. Balkarját két helyen golyók roncsolták szét, egy golyó pedig jobb arccsontjába furódott, úgy hogy soha többé nem lehetett eltávolítani. Ez a sebesülése egész életén keresztül sokat gyötörte és siettetett korai halálát. A hadi szolgálattól 1865 március 13-án vált meg, amikor érdemeiért tiszteletbeli (Brevet) Major-Generallá léptették elő.

A polgárháború után, hogy illendőképen megjutalmazzák érdemeiért, Grant elnök, a volt fővezér az Egyesült Államok argentinai követévé nevezte ki Asbóthot. 1866 márciusában Washingtonban tartózkodott, amikor a kinevező iratot megkapta, William H. Seward külügyminiszter aláírásával. Szeretett volna minél előbb indulni, hogy állomáshelyét elfoglalja, mivel azonban az arccsontjában levő golyó miatt sokat szenvedett, 1866 június 6-án a "Fulton" nevű hajóval átment Párisba, hogy ott Nelaton tanárral, a kontinens leghíresebb sebészével, aki Garibaldin is hasonló műtétet hajtott végre, megoperáltassa magát. Egészen augusztus

végéig Párisban maradt, miközben Nelaton tanár Fouvel professzor és két asszisztens segítségével több ízben is megpróbálta a golyó eltávolítását. Az operációk lefolyását olyan érdeklődés kísérte, hogy például Bigelow, az Egyesült Államok párisi követe, titkárával, Pomeroyval együtt mindegyiken jelen volt. A golyót azonban nem sikerült eltávolítani, azt Asbóth magával vitte a sirba. Az operációk mindössze annyi eredménnyel jártak, hogy fájdalmai egy időre enyhültek.

Asbóth Párisból átment Londonba, ahonnét az "Oneida" nevű hajóval Rio de Janeiroba hajózott, onnan Montevideoba ment, innen pedig a "Shamokin" nevű amerikai hadihajó vitte új állomáshelyére, Argentina fővárosába, Buenos Airesbe, ahová 1866 október 14-én ért.

A fővárosban ünnepélyesen fogadták a hosszú tengeri uttól elgyötört tábornokot, akinek fejsebe kiujult s akinek hátralevő hónapjai azután csaknem állandó szenvedésben teltek el. Félesztendő sem telt bele és betegsége ágyhoz szögezi heteken és hónapokon keresztül, úgy hogy mint egyik levelében írta, naponta érezte, hogy életereje hogyan fogy. Szemvése dacára kifogástalan pontossággal látta el hivatalát és nagy érdemeket szerzett a paraguayi háborúval kapcsolatban is. A mindig súlyosabban beteg tábornok remélte, hogy gyógyfürdők vétele céljából Magyarországra utazhat, ez a reménye azonban nem teljesült. 1868 január 21-én, mindössze 57 éves korában meghalt. A buenos airesi Old English temetőben hantolták el s ott pihen ma is. Temetésén Sarmiento, a köztársaság nagynevű elnöke mondott beszédet.

Asbóth magas, szikár férfi volt, kitűnő katona és elsőrendű vezér, aki azonban a katonai fegyelmet mindig emberséges bánásmóddal egyeztetette. Mélyen vallásos ember is volt, akinek szobájában tartotta a istentiszteleteket Ács Gedeon református lelkész, aki szintén a "Mississippi" ment át Amerikába és ott a legelső magyar református lelkész lett. Amikor Asbóth a szabadságharc leverése után menekülni volt kénytelen, menyasszonyát Magyarországon hagyta, aki az alatt, míg Kossuth Amerikában járt, meghalt. Sohasem nősült meg.

(In Bibliography see: Numbers 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 25, 29, 34, 35, 38, 46, 48, 51, 53, 63, 64, 81, 82, 87, 91, 99, 100, 106, 119, 120, 122, 129, 132, 133, 148, 160, 161, 162, 181, 200, 205, 219, 225; Appendix 9. 10.)

BARÓTHY KÁROLY

Az egyetlen, aki a polgárháborús magyarok közül még élt e könyv írásakor, 1939-ben, amikor 93 esztendő volt. 1846-ben született Nagyváradon, ahonnét a szabadságharc leverése után szüleivel együtt vándorolt ki az Egyesült Államokba. A család Omahába, Neb., került. Baróthy Károly, mint 18 éves farmerfiú állt be Omahában az egyik ezredbe 1864 február 18-án, három esztendei szolgálatra és 1866 januárjában szerelt le. Közlegény volt s végig az is maradt. Egy ízben tagja volt egy katonai expedíciónak, amelyet ellenséges indiánok ellen küldtek ki s így egyike annak a kevészámu magyarnak, ákik indiánok ellen is harcoltak.

1938-ban, amikor az amerikai kormány először és utoljára testvéri találkozóra hívta az északi és déli hadseregek veteránjait a gettysburgi csata 75-ik évfordulóján, a pennsylvániai Gettysburgba, a találkozóan Baróthy Károly is résztvett.

E könyv megjelenésekor feleségével együtt Omahában, Nebraska, élt, a kormánytól kapott katonai nyugdíjából.

(In Bibliography see: Numbers 103, 113.)

BARTHA JÁNOS

Harminc esztendőös volt, amikor 1862 augusztus 12-én mint közlegény beállt a 8-ik new yorki önkéntes gyalogezredbe. Több adatunk nincsen róla.

BAUER FRIGYES

Huszonhat éves cipésmester volt, aki szüleivel együtt Rochesterben, N. Y., lakott. 1862 szeptember 11-én állott be az önkéntes hadseregbe, ahol főhadnagyságig emelkedett. A Wilderness csatában 1864 május 5-én esett el.

BAUMANN N.

Adataink nincsenek róla.

BETTELHEIM BERNÁT DR. (1811—1869)

Pozsonyban született 1811-ban, iskoláit Nagyváradon, Debrecenben és Pesten végezte, majd az olaszországi páduai egytemen orvosi diplomát szerzett. Londonba költözve, ott magánkórházat nyitott s egy missziói iskolában megismerkedett David Livingstone-nal, a későbbi nagy afrikai misszionáriussal. Amikor Livingstone Afrikába ment, Bettelheim Japánba hajózott, ahová 1846-ban ért, ahol Ryu-Kyu szigetén telepedett meg s gyógyítással foglalkozott, közben pedig a bibliát fordította a bennszülöttek nyelvére.

1854-ben Perry tengernagy hajóján az Egyesült Államokba ment és a missourii Brookfield városkában élt. A polgárháboruban mint katona orvos teljesített szolgálatot. 1869 szeptember 9-én halt meg Brookfielden. Halála után 57 esztendővel a japán szigeten, ahol működött, emlékművet állítottak tiszteletére.

(In Bibliography see: Appendix Numbers 1, 6.)

BIBÓ SÁMUEL

23 esztendőös korában állott be a 8-ik new yorki önkéntes gyalogezred katonái közé 1861 október 14-én, mint közlegény. Testi alkalmatlanság miatt a következő év márciusában elbocsátották, a Hunter's Chapel, Va., melletti harcban szerzett sebesülése következtében.

BLANDOWSKI KONSTANTIN (1827—1861)

Lengyel származásu hivatásos katona, akinek eredeti neve Blandowski volt. Katonai kiképzését Németországban nyerte, Drezdában, majd Algierban harcolt a franciák oldalán, résztvett a lengyel szabadságharcban, amelynek leverése után Magyarországra került, ahol a magyar hadsereg tisztje lett. A magyar ügy elvesztése után Olaszországba ment, ahol a Garibaldi harcok katonája volt, majd Amerikába került, St. Louisba, ahol a német Turnverein egyik oktatója lett. Mint kapitány állt be a harmadik missourii önkéntes gyalogezredbe, de a Camp Jackson nevű lázadó tábor elfoglalása alkalmával lelőtték 1861 május 10-én és május 25-én meghalt. Mindössze 34 évet élt. Ő volt az első idegen származásu tiszt, aki életét adta az Unióért.

(In Bibliography see: Numbers 54, 82, 167; Appendix 9.)

BODAY GYULA

Közvitéz volt a 169-ik ohioi önkéntes gyalogezredben. Cuyahoga megyében, valószínűleg Clevelandban élt. Többet nem tudunk róla.

BODAY PÉTER

Valószínűleg fivére az előzőnek, mert ugyanott élt, ugyanannak az ezrednek ugyanazon szakaszában szolgált, mint közvitéz. Többet nem tudunk róla.

CHANDORY VIKTOR

Nevét egyes okmányokon Chandoné-nek írja. A Garibaldi Guard, majd a new yorki 39-ik önkéntes gyalogezred kapitánya. 1861 május 17-én állt be a hadseregbe, de egészségi okokból már az év szeptember elején ott kellett hagynia a szolgálatot.

CORMANY N. GYÖRGY

1861 júniusában állt be a hadseregbe az ohioi Camp Denisonban, 24 éves korában, ahol a 6-ik számú ohioi önkéntes gyalogezredbe osztották be. Másfél év múlva hadnagya, majd főhadnagya lett az ezrednek. Résztvett a chickamaugai, murfreesboroi és missionary ridge-i csatákban s meg is sebesült.

CSERMELYI JÓZSEF (1830—1878)

1830-ban született és még husz éves sem volt, amikor már hadnagy volt a magyar honvéd hadseregben. Mint főhadnagya állt be a 45-ik számú new yorki gyalogezredbe 1861 szeptember 9-én s később kapitány lett. 1864-ben több magyar tiszttel együtt őrnagya lett a 82-ik számú néger gyalogezrednek, amely Louisianában, Port Hudson mellett állomásozott. Vitézségével többször kitüntette magát, különösen 1865 április 5-én a Blakely erőd ostrománál, amikor azzal jutalmazták, hogy őrnagyi rangra emelték. A háboru után éveken át résztvett a magyar életben és negyedik elnöke volt az 1865 október 14-én alakult new yorki Magyar Egyletnek. 1878-ban halt meg New Yorkban, 48 éves korában.

DEBRECZENYI IGNÁCZ (1822—1913)

Szegeden született s mint honvéd, az elsőik között volt, akik a visszafoglalt Buda várára a magyar lobogót feltűzték. Már 1850-ben New Yorkban élt, ahol mint szabómunkás kereste meg a kenyerét. Az amerikai polgárháboruban valószínűleg valamelyik new yorki ezredben szolgált, többször is megsebesült. A kiegyezés után visszament szülővárosába, ahol városi vámpénztáros lett. Szegeden halt meg 1913 decemberében, 91 éves korában.

(In Bibliography see: Number 129; Appendix 10.)

DOBOZY IMRE (1827—1885)

Debreczenben született, 1827 április 10-én, ahol a cipész mesterseget tanulta ki. 1848-ban mint honvéd harcolt. Hosszabb ideig fogságban volt, de sikerült megszöknie. Amerikába kerülve, Varga Ferencsel és Radnich Istvánnal együtt ment az Ujházy-féle telepítésre, az iowai Uj Budára, ahol egy ideig mint farmmunkás dolgozott. 1861 szeptemberében az iowai tizedik lovasezredbe állt be, mint a Company D közvitéze. Ottmaradt egészen a háboru végéig, anélkül, hogy egyetlen egyszer is megsebesült volna. Éveken keresztül cipézmesterségét folytatta Uj Budán, majd 1876-ban kis farmot vásárolt ugyanott, amelyet idővel lényegesen megnagyobbított. Ott halt meg 1885 július 6-án, 58 éves

korában. 215 akernyi birtokát fiai vették át. Kilenc gyermeke volt, akik többnyire Davis City, Ia., környékén telepedtek meg, a régi Uj Buda közelében.

(In Bibliography see: Numbers 70, 193.)

DOBOZY PÉTER PÁL (1833—1919)

Szombathelyen született 1833 április 17-én. A magyar szabadságharc kitörésekor katolikus papnövendék volt, de otthagyta az iskolát és honvédnek állt be. A szabadságharc leverése után előbb török földre, majd Olaszországba került, ahol 1859-ben a magyar légio tagja volt. Kétszer is megsebesült. Az Egyesült Államokba 1861-ben érkezett, Kosuth ajánlólevelével, 1863 július 26-án állt be a második számú tennesseei nehéz tüzérezredbe, amelynek alezredesévé nevezték ki 1863 november 21-én. Még ugyanebben az évben Fort Columbus, Kentuckyba rendelték, ahol Asbóth tábornok hadsegéde lett és parancsnoka a 4-ik néger nehéz tüzérezrednek, amelyet ő szervezett. 1866 január 5-én szerelt le Pine Bluffs-nál, Arkansas államban.

A polgárháború után rövid ideig ott maradt Arkansas államban, ahol gyapottermeléssel próbálkozott meg, majd Missouri államba költözött, amelynek Howell megyéjében telepedett is. Eleinte az Eleven Points folyó mentén, majd White Plains, Mo., mellett gazdálkodott. Ott halt meg 76 éves korában, az egész Ozark vidék tiszteletétől körülvéve. Háromszor nősült s két leánya, több unokája maradt.

(In Bibliography see: Number 219.)

DOLEZICH KÁROLY

1861 május 27-én állt be a hadseregbe és 1864 június 7-ik szolgált. Beállásakor 22 esztendő volt, hivatására nézve építész. Főhadnagya volt a 9-ik ohioi önkéntes gyalogezrednek.

DUNKA MIKLÓS

Romániában született magyar szülőktől s katonája volt a magyar szabadságharcnak, amelynek elvesztése után Olaszországba került, ahol Figyelmessy Fülöp mellett volt hadnagy a Garibaldi harcokban. Figyelmessyvel jött Amerikába, ahol érintkezésben maradt a többi magyar emigránssal. Rózsafy Mátyást, Ruttkay Albertet, Ludvig Eleket és másokat, akikkel levelezésben állott, ő biztatta, hogy álljanak be az amerikai hadseregbe. Ő maga New Yorkban a Blenker-féle divízió első brigádjának tisztje lett, ahol Stahel-Számvald Gyula mellé osztották be. Nem sokkal azután Missouriba került, ahol John C. Frémont tábornok adjutáns tisztje lett 1862 március 31-én, kapitányi rangban. A Cross Keys, Va., melletti csatában 1862 június 8-án esett el. Haláláról maga Frémont ezt írta jelentésében: "Dunka Miklós, egyik hadsegédem, tehetséges és vitéz tiszt, egy puskalövés következtében meghalt, amikor egyik parancsot vitte." A golyó a fejét furta keresztül és szörnyet halt. Anyja, Dunka Zsófia, aki a romániai Jassyban élt, fia után haláláig kapta az Egyesült Államok kegydíját.

(In Bibliography see: Numbers 38, 63, 219.)

ESTI M. VILMOS

Mint hadnagy állt be a hadseregbe Washingtonban, 1861 december 17-én. Később az ohioi 26-ik önkéntes gyalogezred főhadnagya lett, leszerelése előtt pedig mint őrnagy, Robert C. Schenck tábornok hadsegéde

volt a nyolcadik hadtestnél. Baltimoreban szerelt le 1863 április 1-én. Egyes iratokon nevét William M. Esté-nek írta.

FARKAS SAMU

főhadnagy. Közelebbi adataink nincsenek róla.

(In Bibliography see: Number 193.)

FEJÉRVÁRY MIKLÓS IFJ.

Az ősrégi komlóskeresztesi Fejérváry család sarja, amely nemes-ségét 1558-ban kapta. Ennek a családnak volt tagja a későbbi magyar honvédelmi miniszter, Báro Fejérváry Géza is, aki vitézségeért a Mária Terézia renddel együtt kapta a báróságot.

A fiatal Fejérváry apja Fejérváry Miklós, 1843-ban Hont megye követe, 1848-ban kormánybiztos volt, anyja horgosi Kárász Karolina. Apja, bár nem játszott fontosabb szerepet a szabadságharcban, vagyona jó részét pénzzé tette és külföldre költözött. 1851-ben Brüsszelben volt s onnan jött át az Egyesült Államokba, családjával együtt. Az iowai Davenportban telepedett le véglegesen, ahol nagy vagyont szerzett. 1895 szeptember 19-én halt meg, vagyonának egy tekintélyes részét Davenport városára hagyva.

Ifj. Fejérváry Miklós egyetlen fia volt a házaspárnak, aki alig 17 esztendőskorában, a polgárháború kitörésekor azonnal önkéntesnek állt be s már a legelső harcok egyikében elesett. A magyar második nemzedékből ő volt az első, aki az Egyesült Államokért életét adta.

Egyetlen nővére, Fejérváry Celesztina, aki atyja halála után, 1895-ben teljesen egyedül maradt, öt év múlva visszament Magyarországra. A világháború alatt a békésmegyei Mezőberényben 80 ágyas hadikórházat tartott fenn saját költségén. Ott halt meg 1937 november 4-én, 89 éves korában.

(In Bibliography see: Numbers 105, 164.)

FEKETE SÁNDOR DR.

Mint magyar honvéd, osztrák fogságba került, ahonnan kiszabadulva, török földre ment. 1852-ben került Amerikába, ahol East St. Louisban, élt. Orvosi diplomát szerzett s 1862 május 19-től a missouri-i 13-ik lovas-ezred egyik orvosa volt. Később East St. Louis polgármesterének választották meg. 1911 március elején halt meg.

FIALA ANTAL

1861 augusztus 2-án állott be az első (Lincoln) new yorki lovas-ezredbe, amelyben előbb káplár, majd őrmester és hadnagy lett. Végigharcolta az egész háborút és 1865 június 27-én mint főhadnagy szerelt le. Ezredében szolgált a makói születésű fiatal Pulitzer József is, a new yorki "World" későbbi tulajdonosa.

(In Bibliography see: Number 14.)

FIALA A. JÁNOS (1822—1911)

Temesvárott született, 1822 január 26-án. A gráci katonai iskolát végezte el, 1848-ban mint őrnagy Vetter tábornok vezérkarában harcolt. Bem tábornokkal és környezetével menekült török földre. Menekülés közben azok között volt, akik megmentették Albert Anzelmet, későbbi polgárháborús tisztársát, akit az ellenséges oláhok menekülés közben elfogva,

többedmagával egy ólba zártak, amit rájuk gyújtottak. Bemmél, Alberttel, Baróthy Lászlóval, Nemegyey Félixszel, Kuné Gyulával és másokkal Viddinben kényszerűségből mohamedánná lett s Bemmél együtt Aleppoba ment, akivel ott együtt harcolt a lázadó törzsek ellen. Később rövid ideig francia szolgálatban állott. Említett társaival együtt jött át az Egyesült Államokba, New Orleansba érkezvén meg. Ott élt, amikor Kossuth körutján New Orleansba érkezett s egyike volt azoknak a fegyveres volt honvédtiszteknek, akik támadástól tartva, Kossuthot védelmező szándékkal körülállták.

Később többedmagával ő is St. Louisba került, ahol vasuti mérnök lett. Megnősülvén, Rombauer Idát vette feleségül. Mint kiváló topográfiai mérnök, ő készítette el Missouri állam első nagy térképét. A polgárháborúban először mint a st. louis-i nemzetőrség alezredese szerepelt, majd ezredes lett John C. Frémont tábornok vezérkarában. A nem sokkal azután elesett Lyon tábornoknak ő ajánlotta St. Louis erődítésekkel való ellátását s ennek terveit ő dolgozta ki, amely terveket azután Frémont tábornok valósított meg. 1863-ban a harctéren szerzett súlyos betegségével az iowai Davenportba szállították. Felgyógyult, de annyira nem jött rendbe, hogy vissza mehetett volna a harctérre.

A polgárháború után Californiába ment s először Alameda, majd San Francisco városokban lakott. Több magyar vonatkozású cikket írt az amerikai lapokba és San Franciscóban egy magyar egyletet is alapított. Ott halt meg 1911 december 8-án, 89 éves korában. Több gyermeke maradt. Nővére Pesty Frigyesnek, a Budapesten élt történetírónak volt a felesége.

(In Bibliography see: Numbers 48, 54, 68, 82, 91, 106, 119, 145, 148, 166, 215, 219.)

FIGYELMESSY FÜLÖP (1820—1907)

Született 1820 január elsején, Budapesten, jómódu német származásu polgárcsaládból. Családneve Merk volt. Elvégezvén a wiener-neustadti katonaiskolát, a Württemberg huszárezred tisztje lett. Aradon szolgált s ott nősült meg, Csázy Annát, Csázy Pál hajdu kapitány leányát vévén nőül.

A szabadságharc kitörése után a Bocskay huszárezred főhadnagya, majd kapitánya, végül őrnagya lett s megkapta a vitézségi érmet is. Komáromnál is harcolt s a vár feladásakor menlevelet kapott, de amikor Pesten több politikai fogoly megszöktetésében segédkezett, üldözőbe vették, nagy díjat tűzve a fejére.

Sikerült Konstantinápolyba jutnia feleségével együtt, ahonnan Kutahiába internált Kossuthhoz ment. Kossuth Mack József alezreddel és Rózsafy Mátyással együtt őt bizta meg a szerencsétlen kimenetelű Mack-féle összeesküvés megszervezésével. Bár halálra keresték, társaival együtt hosszabb időt töltött Magyarországon. Figyelmessy mint orthodox zsidó vagy szerb disznókereskedő járta be az országot, milliószámra osztva szét Kossuth forradalmi kiáltványát. Az összeesküvés kiderülése után feleségével együtt Londonba ment, ahol gyakran érintezett Kossuth Lajossal és annak legbizalmasabb emberével, Pulszky Ferencsel. Londonban egy ideig egy dr. Dombori nevű magyar orvos asszisztense volt, aki magnetizmussal gyógyította a szélütést kapott betegeket.

1859-ben Olaszországba ment, ahol először Kossuth mellett volt, majd megszervezett egy magyar huszárezredet. Két évig harcolt itt, főképen Sziciliában Palermonál, de résztvett Nápoly és Volturino ostrománál is. Garibaldi egy hozzá intézett levelében a hősök hőségének nevezte. Az olasz egyesítő háború sikere után Victor Emmánuel király ezredes-

nek nevezte ki és az olasz hadseregben ajánlott fel neki állást, ezt azonban nem fogadta el.

Visszament Londonba, ahol elbucsuzott a feleségétől és elindult az Egyesült Államokba, ahová 1861 őszén érkezett meg New Yorkban, a "City of Baltimore" nevű hajón.

Seward külügyminiszter, akinek valószínűleg része volt abban, hogy Figyelmessy Amerikába került, ezredesi ranggal kínálta meg valamelyik önkéntes ezrednél, amikor azonban ezt nem fogadta el, John C. Frémont tábornok mellé osztották be, aki Wheelingben, W. Va., inspector-generallá nevezte ki. Egy ideig Zámnyi Károly mellett is volt a Frémont lovaságnál, valamint Stahel-Számvald Gyula, a magyar tábornok mellett is.

A polgárháboruban nagyobb haditetteket nem volt alkalma végrehajtani. Egy izben 15 lovasával megfutamatott egy déli lovascsapatot, amelyet maga Ashby tábornok vezetett. Kétszer sebesült meg.

A háboru után körülbelül 22 esztendeig amerikai konzul volt British Guiana Demerara nevű városában, ahol második feleségével és két fiával élt.

1892-ben, amikor Kossuth 90 esztendőös lett, a magyarországi függetlenségi párt küldöttségével ő is felkereste Kossuthot turini otthonában. Azután Európában maradt, úgy hogy két év múlva Kossuth temetésén is részt vett. Magyarországra azonban nem ment, mert mint Kossuth, nem akarta magyar földre tenni a lábát, amíg ott a Habsburgok uralkodnak. Nem sokkal azután visszatért az Egyesült Államokba s Philadelphiában élt.

Amikor a Magyar Nemzeti szövetség 1902-ben egy diszzászlót küldött az amerikai magyarságnak, a már akkor 82 esztendőös Figyelmessy Fülöp elhagyta philadelphiai otthonát és New Yorkba ment a zászló fogadtatási és átadási ünnepére, ahol két izben is beszédet mondott.

1907 július 27-én halt meg Philadelphiában, 87 éves korában. A közeli Marietta, Pa., városban temették el.

(In Bibliography see: Numbers 43, 44, 58, 62, 63, 64, 106, 135, 145, 159, 195, 198, 206, 209, 213.)

FORNET KORNÉL

Született 1818 augusztus 20-án, Szepes megye Strázsa községében, magyar-tóttá lett francia eredetű családból, amely 1732-ben került Magyarországra s amelynek tagjai között több neves lutheránus pap volt. A szabadságharc kitörésekor kincstári mérnök volt Temesvárt. A győri első utászászlóaljba állott be, mint mérnöktiszt. Az 1848-as téli hadjáratot Dembinski és Klapka alatt harcolta át s mint dandár segédtiszt vett részt a kápolnai csatában; a nagysarlói csata folyamán nevezték ki századossá. Buda visszavétele után katonai érdemrendet kapott. Innen Máramaros megyébe rendelték, már mint őrnagyot, ahol a 4-ik utászászlóaljat alakította meg.

A szabadságharc leverése után orosz tisztok segítségével sikerült a határig menekülnie. A szabadságharc katonái közül ő volt az első, aki Prágay János alezredessel az Egyesült Államokba érkezett, 1849 december 9-én, Bostonban. Pár nap múlva New Yorkba mentek, hogy jelen legyenek Ujházy László és családja megérkezésénél. Segített Prágay Jánosnak a magyar szabadságharcról írt könyve összeállításában, amelyet 1850 elején a Putnam cég adott ki s amely a legelső amerikai könyv lett a magyar szabadságharcra vonatkozólag.

Prágay 1851 augusztusában Narciso Lopez forradalmár vezérrel, mint a sereg rangban második főtisztje, Cubába ment, ahol pár napon belül tragikus módon meghalt, Fonet pedig Gróf Wass Sámuellel, a

magyar kormány volt diplomáciai megbízottjával, Molitor Gusztávval és Juhos Gyulával Californiába ment.

1852-ben visszatazott Európába s Brüsszelben megesküdt menyasszonyával, akivel együtt tért vissza az Egyesült Államokba, ahol New Jersey államban telepedett le.

A polgárháboruban, mint sok más magyar, ő is John C. Frémont tábornok mellé került, mint utászörnag. Jefferson City, Mo., mellett egy baleset következtében súlyosan megsérült s mikor felgyógyult, Halleck tábornok New Jerseybe küldte, hogy ott szervezze meg a new jerseyi 22-ik önkéntes gyalogezredet. A rendeletnek eleget is tett, az új ezrednek ő lett az első ezredese, amikor azonban az ezred egy hét múlva, 1862 szeptember 29-én Washingtonba indult, Fonet nem ment vele, mert valószínűleg sebesülése következtében nem volt többé alkalmas a háborús szolgálatra. Magyarországon visszatérési engedélyt kapván, még abban az esztendőben visszautazott s állami szolgálatba lépett.

(In Bibliography see: Numbers 2, 19, 20, 47, 51, 106, 158, 208.)

FÜLÖP JÓZSEF

1851-ben a Prick József vezetése alatt álló emigráns csoporttal került Chicagoba s mint altiszt vett részt a polgárháboruban. További adataink nincsenek róla.

GAÁL SÁNDOR (1831—1912)

A Gyulai Gaál családból származott. 1831-ben született és a szabadságharcban hadnagy volt, egyszer súlyosan meg is sebesült. Török földre menekült és az olaszországi magyar légióban is harcolt. Mivel megbíztatták, hogy ha visszatér hazájába, nem lesz bántódása, visszament Magyarországra, ahol azonban elfogták és közlegénynek besorozták az osztrák hadseregbe. Később a lengyel forradalmárokhoz csatlakozott és az oroszok fogságába került, akik kiszolgáltatták Ausztriának. Mivel ekkor már Ausztria békülni akart Magyarországgal, azzal a feltétellel, hogy elhagyja az országot, szabadon bocsátották.

Amikor az Egyesült Államokba ért, 1864-ben, a polgárháboru már tetőpontján állott. Azonnal szolgálatra jelentkezett, felvették s mindjárt meg is sebesült. Major General Banks az első floridai lovasezred kapitányává nevezte ki 1864 október 10-én, de már az év november 5-én a barrancas-i, Fla., kórházban megírta lemondó levelét. Lemondásának egyik oka az volt, hogy csak pár hónapja lévén az Egyesült Államokban, angolul nem tudott, amire a csaknem tisztán amerikaiakból álló ezredben feltétlenül szükség volt, a másik oka pedig sebesülése, amely hosszabb időre képtelenné tette volna a szolgálatra. Rövid szolgálata alatt Ruttkay Bélával, Mészáros Imrével és Rombauer Rolanddal volt együtt az ezrednél.

A polgárháboru után amerikai nőt vett feleségül és New Orleansban telepedett meg. 1912 február 29-én halt meg és a Chalmette National Cemeteryben temették el.

GÁLL SÁNDOR

1861 október 10-én állt be a new yorki ötödik lovasezredbe, ahol nemsokára őrmester, majd hadnagy lett. A hanoveri, Pa., csatában, 1863 június 30-án egy golyó hatolt át a jobbszemén és agyán s azonnal megölte. 38 évet élt.

(In Bibliography see: Number 202.)

GÁLFY-GÁLLIK ANDRÁS (1818—1885)

A szabadságharc kitörésekor Kassán kereskedő volt. Honvédtiszt lett, majd Amerikába került, ahol Cincinnati, O., telepedett meg. 1862 január 8-án állt be az 58-ik ohioi (Cincinnati), majdnem teljesen német összetételű önkéntes gyalogezredbe, amelynek 1864 október 20-án őrnagyává nevezték ki. Egy alkalommal csipőjén megsebesült. A polgárháboru alatt a déliek elfogták a Chickasaw Bayou, Miss., melletti csatában, de fogolycsere útján kiszabadult s azután a Mound City nevű ágyunaszádon szolgált. A polgárháboru után Bostonban orvosi diplomát szerzett s először Bostonban, majd Cincinnati és Kansas Cityben orvosi gyakorlatot folytatott. 1881-ben visszament Kassára s ott halt meg 1885 májusában. Életrajza nyomtatásban is megjelent. Katonai nyugdíját haláláig kapta Amerikából.

(In Bibliography see: Number 187.)

GERSTER ANTAL

Honvédfőhadnagy volt a magyar szabadságharcban. 1852-ben már az Egyesült Államokban volt s egyike volt azoknak, akik 1852 májusában közös nyilatkozatot adtak ki egy Szedlák nevű magyar emigráns Kossuthot támadó cikkére. A polgárháboruban John C. Frémont tábornok hadosztályában volt mérnökkari tisztt, Asbóth Sándor tábornok mellett, később Rosecrans és Grant tábornokok alatt harcolt. Nagybátyja volt dr. Gerster Árpád new yorki orvosnak, aki hosszú ideig egyik legkimagaslóbb alakja volt az amerikai magyarságnak. 1897-ben Californiában halt meg.

(In Bibliography see: Number 129.)

GRECHENEK GYÖRGY (1825—1862)

Honvédfőhadnagy, Kossuth hű kísérőinek egyike, aki vele volt a törökországi száműzetés egész ideje alatt. Már 1850 februárjában Asbóth Sándorral és a "Mississippi" több későbbi utasával együtt nyilatkozatot írt alá, amely szerint: "a kormányzó urat bármi körülmények között követni akarják." A "Mississippi"-n jött át az Egyesült Államokba. Az uton is egyike volt azoknak a halálig hű tiszteknek, akik még a tengeren is vigyáztak Kossuthra úgy, hogy éjszakánként fölváltva kabinjának ajtaja előtt aludtak. Amerikában, mint valóságos testőr, Németh Józseffel, Kalapsza Jánossal s másokkal sokfelé elkísérte Kossuthot. Ott volt Kossuthal Washington sirjánál és a new englandi diadaluton is. Amerikai életéről jóformán semmit sem tudunk, csak annyit, hogy New Yorkban élt, miután előbb Asbóthtal Syracuseban dolgozott. 1861 június 21-én a New York melletti Staten Islandon állt a hadseregbe és kapitánya lett a Sickles tábornok brigádjához tartozó 72-ik new yorki önkéntes gyalogezrednek. 1862 május 5-én a williamsburgi, Va., csatában súlyos csipőlövést kapott. Néhány nap múlva Washingtonba szállították, ahol a Harewood Hospitalban vették kezelés alá. Két nap múlva jobb lábát le kellett vágni és 1862 május 17-én meghalt. 37 évet élt. Ő volt az egyetlen a "Mississippi" utasai közül, aki életével törlesztette le adósságát, amellyel az Egyesült Államoknak tartozott.

(In Bibliography see: Numbers 8, 49, 53, 90, 162, 201, 202; Appendix 10.)

GROSSINGER KÁROLY

Honvédfőhadnagy, aki kezdettől fogva a menekülő Kossuth környezetében volt. Kossuth maga állított ki számára szolgálati bizonyít-

ványt 1849 december 20-án Sumlában. Amerikába 1851 július másodikán érkezett a new yorki kikötőbe, azzal a 47 emigránsból álló csoporttal, amely a "Devonshire" nevű hajóval érkezett az angliai Portsmouthból, Zágonyi Károllyal, Dancs Lajossal és másokkal együtt. Tagja volt annak a dalárdának, amelyet az emigráns tisztek alakítottak. Később New Orleansba, La., került s ott üzletvezetője lett a Dreyfus Dry Goods Co.-nak. Polgárháborus pályafutásáról csak annyit tudunk, hogy mint tisztt szolgált.

(In Bibliography see: Number 53; Appendix 10.)

HARASZTHY GÉZA

Sauk City, Wis., alapítójának, a californiai szőlőtermelés megindítójának, a kalandos életű Haraszthy Ágostonnak legidősebb fia volt, aki egy ideig Nicaraguában élt az apja mellett. Annapolisban, a tengerész-tiszt képző iskolában is volt egy darabig, majd 1848-ban beállt az Egyesült Államok rendes hadseregbe s négy évet szolgált. A polgárháboru kitörése után a new yorki 18-ik önkéntes gyalogezredbe állt be, amelynek később őrnagya lett, Kilpatrick tábornok alatt. Már százados volt, amikor a Red River mellett elfogták egy véres harc után. Megszökött, de újra elfogták és halálraítélték. Campfort mellett akarták kivégezni, de az utolsó órákban egy másik fogolyért kicserélték. A háboru után Californiába ment s gazdálkodni kezdett az apjáról maradt kis birtokon. Amikor kitört a nicaraguai háboru, odautazott, ahol mint ezredes, a lovasság főparancsnoka lett. Ott maradt s ott is halt meg Corinto mellett, 1878-ban. Nem nősült meg.

HAUSER FÜLÖP

Kapitány volt a polgárháboruban. További adataink nincsenek róla.

HILLEBRANDT HUGÓ (1832—1896)

Délmagyarországon született 1832-ben. Katonai iskolába járt és hadnagy lett az 1848-as honvédseregben. Törökországba került s átjövén az Egyesült Államokba, az itteni partmérő (coast survey) szolgálatban kapott alkalmazást. Az olasz szabadságharc kitörésekor Garibaldi seregébe állt s résztvett mindkét szicíliai hadjáratában. Garibaldi mellett maradt mindaddig, amíg a győzelmes sereg bevonult Rómába. 1860 telén tért vissza az Egyesült Államokba, ahol a Fort Sumter bombázása után a Garibaldi Guard (a későbbi 39-ik new yorki önkéntes gyalogezred) hadnagya lett. 1861 szeptember 10-én kapitánnyá, majd 1862 június 19-én őrnaggyá nevezték ki ugyanabban az ezredben. Résztvett a gettysburgi csatában, amelyben meg is sebesült, úgy hogy sebei miatt 1863 december 10-én meg kellett válnia a katonai szolgálattól. Amugy is beteges volt, mert az 1863-as hadjárat novemberében, amikor napokat és éjszakákat minden védelem nélkül jeges esőben kellett töltöniök, megbetegedett.

1864 február 2-án mint századost a veterán tartalék hadtesthez osztották be, Washingtonban. Itt élt 1866-ig, amikor North Carolinába rendelték, a felszabadult négerék ügyeit intéző hivatalnak vezetése céljából. Itt dolgozott 1868 januárjáig, amikor a hivatalt megszüntették. A sokszor terhes kötelességekkel járó hivatalt mindenkinek teljes megelégedésére töltötte be.

1868-ban Grant elnök az Egyesült Államok Kréta szigeti konzulává nevezte ki, Candia székhellyel. Itt megnősült, az ottani osztrák konzul

leányát vévén feleségül. 1874-ig maradt itt, amikor a konzulátust saját ajánlatára megszüntették.

Hillebrandt őrnagy a bull runi, cross keysi, gettysburgi, north annai és más csatákban vett részt s harcolt Bristow Station, Po River és Mine Run mellett is. A bull runi és gettysburgi csatákban meg is sebesült.

1896 április 7-én halt meg Brooklynban, N. Y., régi barátjának, Robert Avery nyugalmazott tábornoknak 98 Second Place alatti lakásán. 64 évet élt.

(In Bibliography see: Number 142.)

HOCHLEITNER KÁROLY

Kapitánya volt a 45-ik new yorki önkéntes gyalogezrednek, de már 1862 szeptember 12-én leszerelt. További adataink nincsenek róla.

JEKELFALUSSY SÁNDOR

Született 1831-ben, mint a régi jekelfalvi és margitfalvi Jekelfalussy család tagja. Honvédtiszt volt 1848-ban és Amerikába a Prick József által vezetett csoporttal került. A csoport több tagjával együtt Chicagóban telepedett meg, mert az Ujházy-féle új budai telepre igyekezve, csak odáig tudtak eljutni. 1853-ban rövid ideig Reményi Antallal, Reményi Edénék, a nagy hegedűművésznek fivérével tagja volt annak a kormányexpedíciónak, amely Stephens tábornok vezetésével a St. Paul, Minn., és Puget Sound közötti területet kutatta fel. Peoria, Ill.-ban állott be az amerikai hadseregbe 1861 június 29-én és hadnagya lett a 24-ik illinois ezrednek, amelyet Mihalótzky Géza vezetett, mint ezredes. 1864 augusztus 6-án szerelt le. Fennmaradt egy levele, amelyet a Jasper, Tenn., melletti táborban írt, 1862 június 22-én mint főhadnagy, Mihalótzky ezredeshez. Minden ezred parancsot kapott, hogy a táborukban rejtőzködő szökevény rabszolgákat el kell fogni és ki kell szolgáltatni. Jekelfalussy kijelentette, hogy ő ilyen parancsot nem teljesíthet, mert az ellenkezik elveivel és önérzetével. Ezért bejelenti tisztí rangjáról való lemondását és hadseregből való távozását. A lemondást azonban aligha érvényesítették, mert Jekelfalussy még két esztendőig szolgált.

1872-ben régi barátjával, emigráns és polgárháborús tisztársával, Langenfeld Ferencsel együtt a chicagói postahivatal tisztviselője lett.

(In Bibliography see: Number 210.)

KAPUS VILMOS

1833-ban született. Főhadnagy volt a Washington Territory első gyalogezredének. 1862 szeptember 20-án állt be Fort Vancouver erődben és 1865 november 30-án szerelt le. T. C. English őrnagy, a portlandi, Ore., toborzó iroda vezetője által kiállított bizonyítvány szerint nagyműveltségű, rendkívül gyakorlati érzékű, energikus tiszt volt, aki sokkal fölötte állott a vele egy rangban levő tiszteknek.

KELEMEN SÁNDOR

1851 tavaszán érkezett az iowai Davenportba, ahol mint munkás-ember dolgozott. Mint a polgárháború katonája, megsebesült és 1863-ban az illinois Rock Islandon behalt sérüléseibe.

KEMÉNYFFY JÓZSEF

Honvédfőhadnagy volt s már 1852-ben New Yorkban találjuk, ahol ő is aláírta a Szedlák-féle Kossuth ellenes cikk cáfolatát. A polgár-

háboruban John C. Frémont tábornok egyik adjutánsa lett. A háboru után megnősült és aranykeret készítéssel foglalkozott New Yorkban.

(In Bibliography see: Number 129.)

KISS JÓZSEF

1864 január 4-én állott be a 24-ik illinoisi önkéntes ezredbe Chicagóban, amelynek Mihalótzty Géza volt az ezredese. Mint közvitéz harcolt és szerelt le 1865 július 31-én.

KNEFLER FRIGYES (1834—1901)

Aradon született 1834 április 12-én. Apja, akinek neve Knöpfler volt, orvosi gyakorlatot folytatott. Mint fiatal fiú, egy ideig Bécsben járt iskolába, de 15 éves alig volt, amikor a szabadságharcban honvédek állott be. Mivel apja is résztvett a háboruban, az egész családnak menekülni kellett. 1850-ben kerültek Amerikába, ahol először New Yorkban állapodtak meg. A fiatal Knefler itt megtanulta a hajóács mesterséget és mint famunkás dolgozott akkor is, amikor a család Indianapolisba költözött. Munkája mellett jogot tanult Jonathan W. Gordon ügyvédi irodájában. Rövidesen Ripley County clerkjének irodájában került, majd John C. New, Marion County clerkje vette maga mellé irodájába.

Itt dolgozott, amikor Fort Sumter bombázása megtörtént. Azonnal otthagya hivatalát és 1861 április 15-én mint közlegény beállt a 11-ik indianai önkéntes ezredbe, amelynek nagyon rövid idő alatt kapitánya lett. Ekkor 27 éves volt. A tűzkeresztséget a Romney, Va., melletti csatában nyerte el.

Amikor Lew Wallace, a "Ben Hur" című világhírű bibliai tárgyú regény írója megkapta tábornoki kinevezését, többek ajánlatára Kneflert vette maga mellé adjutánsul. Wallace mellett maradt addig, amíg meg nem szervezték a 79-ik indianai önkéntes gyalogezredet, amelynek ezredese lett. 1862 augusztus 27-én ebben a minőségben szolgált egészen a háboru végéig, amikor érdemes szolgálatára való tekintettel 1865 március 13-án címzetes (Brevet) brigádéros-tábornokká nevezték ki.

A polgárháboruban egész brigádot vezényelt a nashvillei, Tenn., chattanooga-i és franklini csatákban, Woods tábornok hadosztályában. Különösen fontos szerepe volt a Missionary Ridge-i (hegynyereg) csatában, amelyben saját ezrede mellett a 86-ik indianai ezredet is vezette. Ő volt az első tiszt, aki feljutott a hegygerinc tetejére. A csata történetét, teljesen személytelenül, hosszabb tanulmányban írta meg.

Eli F. Ritter kapitány, a 79-ik indianai ezred adjutánsa, aki évekig Knefler mellett volt, úgy írja le ezredesét, mint aki valósággal rendkívül tudott produkálni a katonai gyakorlatok és fegyelem terén. Eleinte épenséggel nem volt népszerű katonái előtt, akik majdnem mind fegyelemhez nem szokott farmerfiúk voltak. Amikor azonban az ezred legelőször került tűzbe s a katonák maguk tapasztalták ezredesük higgadt-ságát a legnagyobb veszedelemben is és látták, hogy hogyan törődik minden egyes emberével, az idegenkedés a legnagyobb ragaszkodássá változott. Knefler mindig készen állott, hogy katonáival a legnagyobb nehézségeket is teljes mértékben megossa. Sem a saját táborán kívül, sem házban nem aludt soha és emberei számára mindig a legjobb szállást, a legjobb ellátást harcolta ki. Az egész hadtestben úgy ismerték, mint a legszigorubb fegyelmet tartó parancsnokot. Katonai rekordja az egész háborun keresztül foltnélküli, tökéletes volt.

A háboru után ügyvédi gyakorlatot folytatott Indianapolisban, mint John Hanna volt U. S. kerületi ügyész társa. Hayes elnök a kerület

katonai nyugdíjhivatalának vezetőjévé nevezte ki s ebben a minőségében nyolc esztendőig dolgozott. Ezután elnöke lett a katonák és tengerészek emlékművét létrehozó bizottságnak s attól kezdve minden igyekezetét ennek a célnak szentelte. 1901 június 14-én halt meg Indianapolisban, 1224 East Washington Street alatti otthonában. 67 évet élt.

Halála őszinte gyászt jelentett az egész város számára, amelynek lapjai vezércikkekben búcsúztatták el az egykori magyar honvédfiut. Az "Indianapolis Journal" így írt:

"A legelső között volt, akik fegyvert fogtak a polgárháboruban. Bárhová rendelték, hűségesen és fáradhatatlanul dolgozott, mert már Európában megtanulta, hogy hogyan tegye hasznossá magát a legnagyobb mértékben. Ez az odaadása csak növekedett fogadott hazája iránt érzett hűsége által. A háboruban töltött négy esztendő alatt, amikor mindenütt kiválóan állta meg a helyét, megnyerte alantasainak nagyrabecsülését és feljebbvalóinak bizalmát. Soha nálánál jobb, vitézebb katona nem forgatta a kardot. Amikor meghalt, nem maradt utána senki, aki hivebb amerikai és jobb polgár lenne minden polgári kötelesség teljesítésében, mint amilyen Knefler tábornok volt."

(In Bibliography see: Numbers 63, 66, 74, 75, 86, 217, 219, 223; Appendix 7.)

KOMPOLTI

A Jókai Mór, Rákosi Viktor és Bródy Sándor által kiadott nagy képes disz munkában: "1848, a magyar szabadságharc képekben" (Budapest, 1898) van egy kép, amely egy fából faragott kelyhet ábrázol. A kelyhet egy Kompolti nevű honvédtiszt faragta azokban az esztendőben, amelyeket mint az osztrákok rabja, az aradi várban töltött. Majdnem bizonyos, hogy ez a Kompolti azonos azzal a Kompoltival (a keresztnevét egyiknek sem sikerült felfedezni), aki valamikor az ötvenes évek végén az iowai Uj Budára került, ott benső barátja lett a nálánál jóval fiatalabb Pomutz Györgynek, akivel azután együtt indult el, hogy az amerikai polgárháború kitörése után beálljon az amerikai hadseregbe.

A fennmaradt amerikai adatok szerint Kompolti őrnagy volt a magyar szabadságharcban és hét esztendőn keresztül láncokkal vert rabja volt valamelyik osztrák börtönnnek. Az összeláncolt lábakkal való lépkedést úgy megszokta, hogy Amerikában is nehezen tudott járni. Mivel idősebb ember volt, aki szívgöröcsöket is kapott, nem vették fel az amerikai hadseregbe, de mivel Pomutztól nem akart elválni, amikor Pomutz a 15-ik iowai ezred adjutánsa lett megengedték neki, hogy polgári minőségben barátja mellett maradjon.

A két hű barát mindenét megosztotta egymással, annyira, hogy a táborban is egy takaró alatt aludtak a szabad ég alatt. Mivel legtöbbször nem valami elsőrendű pihenést adott a vizes és zombékos föld, azután az éjszakai alvást a sok német tiszt kutyái is számtalanszor megszakították, a két barát abban állapodott meg, hogy amelyek fölébred, oldalba löki a másikat és fölébreszti, mire mindketten rágyujtanak hosszszáru pipájukra és pipáznak addig, amíg megint sikerül elaludni.

A shiloh-i csata után, amikor az idő hirtelen megváltozott, a katonák csak úgy jutottak vízhez, hogy leástak pár lábnyira a földbe. Ettől a víztől azután nagyon sokan vérhast kaptak, ami ellen Pomutz és Kompolti a valószínűleg általuk kitalált s általuk elnevezett "Garibaldi tea" bőséges fogyasztásával védekezett. A nevezetes tea nem volt egyéb, mint forróvíz, barna cukor és bőséges "komisz" whiskey keveréke.

Kompolti elsőrendű utázmérnök volt s valószínűleg ő készítette azokat az erősítési terveket, amelyeket Pomutz nyújtott be s amelyekért sok dicséretet kapott.

1862 augusztusában Tennessee államban, Bolivar mellett táborozott az ezred, ahová Ross tábornok hadosztályának megerősítése céljából rendelték. Ross tábornok Kompoltit bizta meg, hogy terepszemlét tartson s annak alapján erősítési terveket készítsen. Többedmagával, távol az ezredtől, ezt a munkát végezte, amikor a déliek rajta ütöttek a kis csapaton. Társainak egytől egyig sikerült megugrani, Kompolti azonban hibás lábaival nem tudta követni őket.

Elfogták s mivel szerencsétlenségére, nem lévén katonai jellege, polgári ruhában volt, ráfogták, hogy kém. Angolul jóformán semmitsem tudott s így képtelen volt elmagyarázni, hogy mi járatban volt a katonákkal. Kegyetlenül megbotozva, több mértföldnyire ezredétől, elleneséges területen kilökték a szabad ég alá.

Az öreg katona megfordult s elindult, hogy visszamenjen az egyetlen otthonba, amelyet Amerikában ismert, a messzi Iowában levő Uj Budán. Többnyire zöld kukoricán és azon élt, amit az utmenti szegény négerektől kapott. Gyakran nagy kutyák támadták meg, amelyek ellen egy hatalmas doronggal védekezett, amit úgy forgatott, mint egy kardot. Lábai gyöngesége dacára hatalmas erejű ember volt és elsőrendű vivó, aki ennek köszönhetette, hogy a kutyák szét nem tépték.

Igy jutott el a Salt River kiszáradt medréhez Missouriban, amely már nincs messze az iowai határtól. Inkább halott volt már, mint élő s ott valahol az ut mentén összeroskadt, várva a halált.

Véletlen szerencsére egy Bechtold nevű német, aki az iowai Decatur megyében (Uj Buda megyéje) kereskedő volt (később egy német lap szerkesztője lett Omahában), arra hajtott kocsijával s meglátta az ut mentén levő rongytömeget. Leszállt, s mikor látta, hogy ember, nagy küzködéssel szekereére emelte a nehéz idegent. Valahogy magához térítette s németül kezdett beszélni hozzá. Nagy meglepetésére ekkor ismerte föl Kompolti, akivel már a háboru előtt gyakran találkozott.

Az öreg vitéz rendbe jött s mivel tanult mérnökember volt, összeköttetésbe került egy vállalatnál, amely Colorado hegyei között végeztetett kutatásokat. Kompolti társ lett a vállalatban s Coloradoba ment, ahol egyes adatok szerint igen értékes felfedezéseket tett. Ott érte utól a halál: egy mély sziklahasadékba zuhant, még pedig, mint mondogatták, nem is véletlenül, hanem társai segítettek a lezuhanásban, hogy az értékes felfedezéseken ne kelljen osztozni vele.

Csontjai talán ma is ott fehérlenek valamelyik coloradoi hegy-szakadéokban.

(In Bibliography see: Numbers 16, 81.)

KORPONAY GÁBOR

Valószínűleg a régi szepesmegyei komonkai Korponay család tagja. 1809-ben született Kassán vagy környékén. Az 1840-es évek elején, talán még előbb került az Egyesült Államokba, ahol híres "polka" táncos lett. 1844-ben a pesti Honderű így ír róla: "A pokoltánc, mint külföldi lapok írják, nem elégedett meg európai diadalaival, hanem átvándorolt Észak Amerikába is, hol például New Yorkban most a legdivatosabb tánc s főmestere egy Korponay nevű magyar. Ladyk és gentlemenek — így ír az 'Egyesült Státusok Futárja' című lap — sietnek Korponay urhoz, hogy a pokolbetegséget magukba beolthassák."

Hogy ez a táncos Korponay azonos azzal a Korponayval, aki 1846-ban kapitány volt a mexikói háboruban és a polgárháboruban a 28-ik pennsylvániai önkéntes ezred ezredese lett, bizonyítja az "Illinois State Register" című springfieldi, Ill., lap 1849 augusztus 27-i száma, amely elmondja, hogy G. D. Korponay, a híres polka táncos, aki a

mexikói háboruban az egyik missourii lovasezred tisztje volt, Európába indult a "Cambria" nevű hajón, hogy hazája szabadságharcában részt vegyen. Igazolja saját, 1862 szeptember 6-án kelt levele is, amelyben polgárháborus rekordja mellett mexikói szolgálatára is hivatkozik. A mexikói háboruban a missourii harmadik önkéntes lovasezred kapitánya volt.

Egyes adatok szerint Korponay a west pointi katonai akadémián katonai taktikát tanított volna (Kende I. 39), ott azonban erről nem tudnak. Egy iskolában valóban tanított Korponay, ez azonban egy kis magán fiúiskola volt St. Louisban, amelyet egy A. J. Dorn nevű őrnagy vezetett. A fiatal fiuknak valami katonai oktatást is adtak és Korponay, aki jónevű ember volt, vivni tanította a fiukat.

Itt legkedvesebb tanítványa volt a kilenc vagy tíz éves George Dashiell Bayard, aki később, 27 éves korában mint brigadéros tábornok esett el Fredericksburg, Va., mellett, 1862 december 14-én. A fiu, aki két esztendőig volt ebben a magániskolában, nem felejtette el vivómesterét, akivel igen szerették egymást. Mikor 1849-ben megtudta, hogy volt tanítója Magyarországra igyekszik, levelet írt neki az akkor 14 éves fiu és könyörögve kérte, hogy vigye el Magyarországra és engedje meg, hogy ott mellette legyen. Választ azonban nem kapott, mert Korponay akkor már valószínűleg elutazott. A Bayard fiu Korponay hatása alatt határozta el, hogy katona lesz s később el is végezte a west pointi akadémiát.

Amikor Korponay Magyarországra indult, már hetek óta vége volt a szabadságharcnak s így abban nem vehetett részt. Valószínűleg 1850-ben, számos emigránssal együtt, visszakerült az Egyesült Államokba, ahol Philadelphiában telepedett meg. Amikor 1851 karácsonya előtt Philadelphia városa is készülődött Kossuth fogadására, a városi tanács nevében Gilpin polgármester Korponayt bizta meg, hogy tolmácsolja Kossuth előtt a városi tanács hivatalos meghívását. Kossuth egyetlen amerikai karácsonyát, 1851-ben, Philadelphiában töltötte.

Korponay nem sokkal ezután az amerikai kormánybírók keleti kerületének tolmácsa lett Philadelphiában. 1858 március 28-án innen írt egy levelet J. J. Crittenden igazságügyminiszternek, aki azelőtt Kentucky állam kormányzója és szenátora volt, amelyben az eljövendő harc esetére (a készülő polgárháborura gondolt) száz válogatott vitézt ajánl fel a hadsereg részére.

52 esztendő volt, amikor mint alezredes 1861 június 28-án a 28-ik pennsylvániai önkéntes gyalogezred tisztje lett. 1862 április 25-én ezredessé nevezték ki, de még abban az évben, szeptember 30-án meg kellett válnia az aktív katonai szolgálattól, súlyos vesebaja miatt. 1863 március 26-án végleges elbocsátót kapott, amit már betegeskedése kezdetén ő maga kért.

Életének további adatait nem ismerjük.

(In Bibliography see: Numbers 3, 13, 17, 72, 88, 112, 114, 204, 220; Appendix 2.)

KOVÁCS GUSZTÁV

Főhadnagy volt 1848-ban és a Prick József által vezetett csoporttal került Amerikába. A csoporttal Chicagoig ment, de míg legtöbben ott maradtak, ő tovább ment utjuk eredeti céljáig, az iowai Uj Budáig, ahol segített Ujházy László fatörzsekből készült házát megépíteni. Az Ujházy család tagjaival, Pomutz Györggyel és még egypár, már akkor ott levő magyarral aláírta azt az "alapítási okiratot", amelyet az új ház egyik szögletébe beépítettek. Uj Budáról Cincinnatiba került, ahol egy ideig fűszerkereskedése volt, majd visszament Chicagoba és ott 1861

junius 22-én beállt a 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezredbe, amelynek kapitánya lett.

1862 junius 12-én a tennesseei Jasper mellett súlyos sebet kapott, amelyből nem is gyógyult ki teljesen, úgy hogy 1863 január 19-én, mint címzetes (Brevet) őrnagy, megvált az aktív katonai szolgálattól. 1871-ben visszament Magyarországra, ahol Békés Gyulán (Pomutz György szülő-városában) református tanító lett. Ott halt meg 1874-ben.

(In Bibliography see: Numbers 193, 210.)

KOVÁCS ISTVÁN

Katonai pályafutását mint osztrák tiszt kezdte, de 1848-ban honvéd tiszt lett s őrnagyságig emelkedett. Világos után török földre menekült és mindvégig Kossuth környezetében maradt, feleségével együtt, aki vele jött a "Mississippin" az Egyesült Államokba. Az amerikai polgárháborúban a new yorki 54-ik önkéntes gyalogezred őrnagya volt, Kozlay Jenő ezredes mellett. Az ezredet más néven a "fekete vadászok" ezredének nevezték. Különösen a második bull runi, Va., csatában tüntette ki magát. Koltcs ezredes halála után brigádparancsnok lett.

(In Bibliography see: Numbers 10, 82, 129, 162, 201, 219; Appendix 10.)

KOZLAY JENŐ (1827—1883)

Magyarországi életének adatait nem ismerjük, csak annyit tudunk róla, hogy valószínűleg élelmezési tiszt volt az 1848-as szabadságharcban. Az amerikai hadseregbe 1861 október 16-án állt be, az akkor szervezett 54-ik new yorki önkéntes gyalogezredbe (fekete vadászok), amelynek 1864 március 19-én ezredese lett. Leginkább Sigel tábornok hadtestében szolgált. Nagy érdemeket szerzett azoknak a visszaéléseknek leleplezésében, amelyeket ezredének egyes magasabb rangú tisztjei követtek el. Nagyműveltségű ember és kitűnő tiszt volt, akit érdemes szolgálataira való tekintettel 1865 március 13-án tiszteletbeli (Brevet) brigadéros-tábornokká neveztek ki. 1866 április 14-én szerelt le. A háború után Brooklynban, N. Y., városi mérnök lett s más városi állásokat is töltött be. Mint mérnök dolgozott a brooklyni magasvasut (Elevated Railroad) építésénél is. 1883 április elsején halt meg Brooklynban, 498 Kent Avenue alatti otthonában. 56 esztendő telt.

(In Bibliography see: Numbers 63, 82, 95, 141, 202, 219.)

KUNÉ GYULA

1831-ben született a biharmegyei Belényesen és 17 esztendőskorában már magyar honvéd volt. A honvédek nélkülözéseire vonatkozólag megjegyzi emlékirataiban, hogy egész szolgálata alatt még csak nem is látott sátrat s a legrosszabb időben is szabad ég alatt kellett tanyáznia. Először a Bánátban szolgált, mint nemzetőr, majd Bem tábornok erdélyi hadseregében, mint az Iház őrnagy parancsnoksága alatt álló 55-ik zászlóalj őrmestere. Részt vett a piskii és vöröstoronyi csatákban s ez utóbbiban tanúsított vitézségeért katonai érdemjellel tüntették ki. A magyar sereget azonban keresztülszorították a vöröstoronyi szorosban, oláh területre, amely akkor Törökországhoz tartozott.

Bem tábornokkal együtt került Viddinbe, ahol Bemmél és több más emigránssal együtt kényszerből mohammedánná lett. Viddinből rövid időre Sumlába mentek. Innen az egyik csoport Kossuthnal a kisázsiai Kutahiába ment, a másik Bemmél a szíriai Aleppoba. Kuné az utóbbi csoporttal ment.

Aleppban egy ideig résztvett a lázadó arab törzsek elleni harcokban, ahol Bem nemsokára meghalt. Kuné, aki akkor csak husz éves volt, Emin pasának, a sziriai kormányzónak szolgálatába lépett, akinek székhelye Damascsban volt. Ez az Emin pasa sógora volt Abdul Medsid szultánnak. Az Aleppetől Damascsig vezető 250 mértföldnyi utat két hét alatt tették meg lóháton a sziriai sivatagon keresztül. Damascsban már több magyar emigránst talált, akik azonban cseppet sem voltak elragadtatva helyzetüktől.

A kormányzó Kunét, aki ekkor mohamedánnak számított, magával akarta vinni a hedjazi zarándokutra, Mekka és Medina szent földjére, ahol az a kilátás kecsegtette, hogy eredeti forrásánál ihatik a szent Zam Zam vizből, nem úgy mint eddig, amikor egy-egy visszatért zarándok néha csak egy korty poshadt szent vízzel kínálta meg a fiatal magyart.

Az ut azonban elmaradt. Kuné hónapokat töltött Damascsban teljesen tétlenül. Közben leveleket kapott Aleppból, az ott maradt magyaroktól. A levelekből megtudta, hogy Kossuthot el fogják bocsátani kutahiai internáltságából s hogy a többi magyar is mind elbocsátásért folyamodott, köztük Kmetty tábornok is, Kuné jótevője. Erre megkérte a kormányzót, hogy engedje visszamenni Aleppba, amibe az, meglepetésére, rögtön beleegyezett.

Aleppba visszaérkezve, a magyarok közül már csak Kmetty tábornokot és Thoult István kapitányt és feleségét találta ott. Kmetty nem vállalkozott az amerikai utra s így a csoportban, amely lóháton Tripoliszba indult, csak három magyar volt: Thoult kapitány a feleségével és Kuné. (Thoulték Amerikában Bostonba kerültek és a Stearns féle "magyar klub" kedvelt tagjai lettek s később visszatértek Magyarországra. Kossuth neki adott sajátkezű ajánlólevelét a washingtoni Library of Congressben őrzik.)

Tripoliszból Beyroutba mentek, ahonnet Thoulték Amerikába indultak, Kuné azonban átment Alexandriába s onnan egy kis angol teherhajón két heti utazás után az angliai Bristolba ért. Onnan Londonba ment és a "Cornelius Grinnell" nevű hajón, négy heti óceáni utazás után 1852 május 1-én érkezett New Yorkba, amikor Kossuth amerikai tartózkodása már a vége felé járt.

Kossuth két ízben is adott neki írásbeli igazolványt. Az első 1851 március 1-én kelt Kutahiában, a második 1852 június 26-án New Yorkban.

Kuné New Yorkból Hartford, Conn., ment, majd Springfieldre, Mass., de végül is 1855-ben Chicagóban állapodott meg, ahol 24 óra leforgása alatt állást kapott a Marine Bankban, amelynek elnöke, Jonathan Young Scammon, nagy barátja volt a magyar emigránsoknak. Charles nevű fiát Prick József, a volt torontálmegyei aljegyző tanította, aki pár évvel azelőtt egy nagy csoport emigránst vezetett Chicagoba. Itt találkozott Koszta Márton volt magyar tiszttel is, aki két évvel azelőtt, mint a világhírű Koszta eset hőse, majdnem oka lett egy, az Egyesült Államok és Ausztria közötti háborúnak.

1860-ban az állami szenátus hivatalnokává nevezték ki s így bele-sodródott a politikai életbe. Mint másod-delegátus, résztvett azon a republikánus pártkonvención, amely 1860 május 10-én Lincoln Ábrahámot jelölte az Egyesült Államok elnökéül. A párt a konvenció után Indiana államba küldte Kunét, ahol németül és angolul beszélt Lincoln mellett. Lincoln elnökkel több ízben találkozott és beszélt, úgy Springfielden, Ill., mint Washingtonban.

1861 május 11-én egy német tiszttel együtt megkezdte a 24-ik illinois-i önkéntes gyalogezred szervezését, amelynek őrnagya lett. Ebbe az ezredbe olvadt bele ugyanakkor a Mihalotzy Géza által szervezett

“Lincoln Riflemen” zászlóalj. Amerikai katonai pályafutása rövid volt, mert már ugyanazon év október 31-én lemondott tiszti rangjáról. Ez idő alatt azonban többször volt együtt U. S. Grant tábornokkal, az Egyesült Államok későbbi elnökével, aki egy alkalommal két órás lovaglásra hívta. A lovaglás alatt csaknem állandóan az 1848-as szabadságharcról beszélgettek.

1863-ban a chicagói Board of Trade hivatalnoka lett s ugyanakkor munkatársa volt a Chicago Evening Journalnak, a városi tanács pedig city assessornak választotta meg a South Side-ra.

1869-ben ment vissza először Magyarországra, ahol azontul gyakran megfordult. A porosz-francia háború alatt a Chicago Tribune haditudósítója volt, 1872-ben pedig a bécsi világkiállítás egy részét bérelte ki s ott amerikai éttermet nyitott, ez a vállalkozása azonban nagy veszteséggel végződött. Chicago visszakerülve, a Board of Trade hivatalnoka maradt. Emlékiratait 1911-ben adta ki először angolul, azután magyarul is.

(In Bibliography see: Numbers 91, 103, 210.)

LANG HENRIK

Mint hadnagy szolgált a polgárháboruban. Később visszament Magyarországra és nyugdíját haláláig ott kapta.

LANGENFELD FERENC

1861 július 8-án állt be Chicagóban a “Lincoln puskások” közé, amelyből 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezred lett. Először őrmester volt, később hadnagy és főhadnagy. A háború után Jekelfalussy Sándorral a chicagói posta hivatalnoka lett. A helyi lapokban számos cikke jelent meg.

(In Bibliography see: Number 210.)

LANGER IGNÁC DR. (1800—1879)

Aradon született, a magyar szabadságharcban honvéd törzsorvos volt, Amerikába valószínűleg New Orleanson keresztül került 1850 januárjában. Az iowai Uj Budán élt egy ideig, azután Davenportban, ahol egy 200 akeres farmon próbált gazdálkodni. A polgárháboruban a potomaci hadtest egyik orvosa volt és kiváló szolgálataiért számos elismerést kapott. A háború után egy ideig Bécsben élt, majd visszament szülővárosába, Aradra s ott halt meg, 1879 április 2-án, 79 esztendőskorában.

LUDVIGH ELEK

Apja Ludvigh János, kormánybiztos volt a magyar szabadságharcban, ő pedig mint fiatal hadnagy harcolt a honvédseregben. A fegyverletétel után apjával együtt külföldre ment, ahol Brüsszelben telepedtek meg és csipkekereskedést nyitottak. Mivel az üzlet jól ment, apja New Yorkba küldte, hogy ott fióközletet nyisson. Ludvigh Elek jómódu ember lett, aki emigráns barátaival, Rózsafty Mátyással és másokkal sűrűn levelezett és találkozott és eljárta az 1865-ben alakult Magyar Egylet gyűléseire. A polgárháboruban lovassági önkéntes volt. 1895-ben halt meg New Yorkban, özvegyét és három gyermekét hagyva hátra. Egyik fia, János, ügyvéd és az egyik legnagyobb filmvállalat, a Famous Players pénztárnoka lett és 1926-ban elnöke volt a new yorki Kossuth szobor bizottságnak.

LÜLLEY EMMÁNUEL (1807—1895)

A szabadságharcban kémiszolgálatokat teljesített s utána az emigránsokkal együtt török földre került. Kossuthot követte Kutahiába, de mivel még Sumlában sokat volt együtt Kossuth ellenségeivel, különösen Szöllősyvel, aki később egy Kossuth ellenes könyvet adott ki és egy Jazmadzsi nevű osztrák ügynökkel, aki meg akarta gyilkoltatni Kossuthot, az emigránsok az osztrákok kémjének tartották. Felesége és öt gyermeke is vele volt Kutahiában s az egész család Kossuthtal együtt ment át Amerikába a "Mississippi"-n.

Az amerikai polgárháboruban őrnagy lett és Burnside tábornok igazolványa szerint jó szolgálatokat tett, utána pedig az igazságügy-minisztérium "secret service" osztályában volt alkalmazva. Mint ilyen ment nyugdíjba. 88 esztendőskorában, 1895 októberében halt meg Washingtonban. Az ágyban pipázva, ágyneműje meggyulladt s halálos égési sebeket szenvedett. Kilenc gyermeke volt. Egy unokája és több leszármazottja ma is él Washingtonban. Egyik dédunokája, Lülley Károly, a washingtoni étterem tulajdonosok egyesületének elnöke.

(In Bibliography see: Numbers 51, 64, 201, 223; Appendix 10.)

MAJTHÉNYI TIVADAR BÁRÓ

Apja Bárá Majthényi József képviselő, földbirtokos volt, aki tevékeny részt véve a magyar szabadságharcban, menekülni volt kénytelen. Amerikában az iowai Új Budára, majd Davenportra került 1851-ben, ahol fiával együtt gazdálkodott. A fiatal Majthényi báró mint őrmester állt be a Frémont hadtestbe és az maradt 1861 szeptember 15-ig, amikor hadnaggyá és adjutánssá nevezték ki a lovas testőrséghez, amelynek Zágonyi Károly őrnagy volt a parancsnoka. Ő volt az egyetlen magyar Zágonyi mellett, aki a híres springfieldi (Missouri) lovasrohamban részt vett, amikor Zágonyinak körülbelül 160 lovasa szétkergetett egy 1800 lovasból álló déli sereget és az egész vidéket biztosította az Unió részére.

Amikor a Frémont testőrséget, többnyire politikai okok alapján, feloszlatták, az első indianai lovasezred kapitánya lett. A háboru után, 1866-ban, a hatodik U. S. lovasezred hadnagyává nevezték ki, de nem sokára apjával együtt visszament Magyarországra, magával vivén amerikai születésű feleségét is és ott az ujonnan szervezett honvéd hadsereg tisztje lett. 1875-ben visszatért az Egyesült Államokba, családját Magyarországon hagyva. Ettől kezdve nyoma veszett, családja többé nem hallott róla hirt. Felesége gyermekeivel együtt később visszatért Amerikába.

(In Bibliography see: Numbers 35, 38, 83, 111, 219, 226.)

MÁNDY H. J.

A negyedik new yorki lovasezred őrmestere volt, akit 1864 augusztus 15-én a Front Royal melletti csatában vitézségeért éremmel tüntettek ki.

(In Bibliography see: Number 202.)

MÁRKY O. JÁNOS

Mint őrmester, 1861 június 17-én állott be Chicagóban a 24-ik illinois-i önkéntes gyalogezredbe, azon a napon, amikor a Lincoln puskákat, Mihalotzy Gézával és Kuné Gyulával az élükön, ebbe az ezredbe osztották be. Testi alkalmatlanság miatt 1862 augusztus 8-án elbocsátották.

MENYHART JÁNOS (1829—1904)

1829-ben született s a szabadságharcban hadnagy volt. Valószínűleg azzal a csoporttal jött át Amerikába, amellyel Zágonyi Károly és társai jöttek. Tagja lett az emigránsok dalárdájának, amely 1851 augusztus 15-én alakult meg New Yorkban. Izgága, összeférhetetlen ember volt, aki már Kossuth megérkezése előtt ellene izgatott. 1861 szeptember 9-én, 32 éves korában állt be a 45-ik new yorki önkéntes gyalogezredbe, amelyben kapitány lett, de tüdőbaja miatt már 1862 június 14-én visszavonult a szolgálattól. A háború után fényképész lett és megnősülve, Brooklynban, N. Y., telepedett le. Valamennyire résztvett az amerikai magyar életben is, gyűlésekre is eljárt. Két fia és három leánya volt. 1904-ben halt meg.

(In Bibliography see: Appendix Number 10.)

MÉSZÁROS IMRE

Honvédtiszt volt a szabadságharcban. New Yorkban egy ideig a Freund féle műmárvány telepen dolgozott, ahol egy darabig Ács Gedeon református lelkész is munkástársa volt. A polgárháborúban pedig először Frémont mellett volt alkalmazva, majd Curtis tábornok alatt mint a negyedik missourii önkéntes lovasezred őrnagya szolgált. Később Floridába került, ahol Asbóth tábornok divíziójában több magyar tiszttel együtt teljesített szolgálatot.

(In Bibliography see: Number 129; Appendix 10.)

MIHALOTZY GÉZA (1825—1864)

Született 1825 április 21-én. Ausztriai katonaiskolában tanult 13 éves korától, amelyből 1841-ben mint kadét került ki. Később hadnaggyá nevezték ki s ebben a minőségében szolgált a magyar szabadságharc kitöréséig. A szabadságharcban kapitányi rangra emelkedett s azt végigharcolta. Külföldre menekülve, Londonba került, ahol egy alkalommal Pulszky Ferencsel, Kossuth legbizalmasabb emberével kardpárbajt vívott, amikor Pulszky segédje gróf Andrássy Gyula, az osztrák-magyar monarchia későbbi külügyminisztere Mihalotzyé pedig Türr István, a későbbi Garibaldista tábornok volt. Mihalotzy erős sebet kapott a karján. Mikor felgyógyult, az Egyesült Államokba ment, ahol nemsokára találkozott Pulszkyval, Kossuth körutja alkalmával.

Elsőször farmereskedéssel próbálkozott, majd háromesztendeig 1861 elején megszervezte Chicagóban, magyarokból, csehekből és németekből azt a csapatot, amelyet a már megválasztott, de még be nem iktatott Lincoln elnök engedélyével "Lincoln Riflemen"-nek neveztek el. (Mihalotzynak Lincolnhoz írt levele, a vértanu elnök sajátkezű írásával könyvünk 10-ik oldalán található.)

A Mihalotzy által szervezett csapat még annak az évnek júniusában beolvadt az ujonnan alakult 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezredbe, amelynek Mihalotzy először alezredese, majd 1861 december 23-án ezredese lett. Az ezred hosszabb ideig volt Missouriban, mint Buell tábornok hadosztályának egyik része, majd Kentucky, Tennessee és Alabama államokban harcolt. Ezután Rosecrans tábornok alatt résztvett a stone river-i csatában.

1863 szeptember 19-én a chickamaugai csatában, amikor Mihalotzy magasra emelt karddal embereit rohamra vezette, hogy Starkweather tábornok tüzérütegét megmentsék, jobb tenyerét keresztül lőtték, de az

üteget sikerült megmenteni. Hetekig tartott, míg rendbejött, úgy hogy egyik fennmaradt levelét, amelyben betegszabadságot kér, a balkezevel írta.

1864 február 24-én, ugyancsak Tennessee államban, ezrede egy kisebb csatározásban vett részt Dalton mellett. Estefelé az ezredet előrerendelték egészen Buzzard Roost Gap-ig. Amikor besötétedett, az őrszemek jelentették, hogy közben az ellenség is előretolta a maga előőrseit, úgy hogy most már szemtől szemben állnak egymással. Éjfél tájban Mihalotzy ezredes, hogy személyesen vizsgálja felül a helyzetet, az előőrsökhöz ment.

Váratlanul egyetlen lövés dördült el, minden más lövés vagy zaj kísérete nélkül. A golyó Mihalotzyt érte, aki azonban még vissza tudott menni tisztjeihez. Megállapították, hogy a golyó, amely a jobb oldalába furódott, súlyosan megsebesítette. Az összes ottlevő csapatok még aznap éjjel bementek Chattanooga városába, magukkal vivén a sebesült ezredes is, aki ott 1864 március 11-én, 38 éves korában meghalt. A chattanooga-i nemzeti temetőben temették el. Özvegye maradt utána.

Áprilisban, amikor a hadvezetőség megállapodott Chattanooga városának újabb erődökkel való ellátásában, úgy határoztak, hogy a Cameron Hillen építendő erődöt a röviddel azelőtt elesett Mihalotzy ezredesről fogják elnevezni.

Mihalotzy kitűnő tiszt volt, akinek kiváló tanácsairól Major-General J. M. Palmer elismeréssel emlékezett meg (*highly judicious suggestions*). Kiváló tisztnek mondja R. W. Johnson brigadéros tábornok is, amikor Mihalotzy halálát jelentette, John C. Starkweather tábornok pedig arról a vitézségről és higgadságról tett elismerő nyilatkozatot, amelyet a chickamaugai harcokban tanusított.

Nem sokkal halála előtt folyamodványt adott be, hogy nevezzék ki brigadéros-tábornokká az egyik néger zászlóaljhoz, további emelkedését azonban korai halála megakadályozta.

(In Bibliography see: Numbers 25, 71, 82, 91, 97, 106, 107, 159, 210, 219.)

MOHOR MIHÁLY

Százados volt 1848-ban Komárom védői között. 1851 július másodikán az angliai Portsmouthból érkezett New Yorkba, a Devonshire hajón, több mint negyven magyar emigráns társaságában. Azok között volt, akik a magyar katonák közös nyilatkozatát 1852-ben aláírták Szedlák egy Kossuth ellenes cikkének cáfolatául. A polgárháboruban kapitány volt, azután szijgyártó mesterséget folytatott. A new yorki világkiállításon tagja volt a zsűrinek. További adataink nincsenek róla.

(In Bibliography see: Number 129.)

MOLITOR ALBERT

honvédtiszt 1848-ban, egy ideig Californiában élt, az amerikai polgárháboruban tüzérfőhadnagy volt. Több adatunk nincsen róla.

(In Bibliography see: Numbers 106, 110.)

MOLNÁR JÓZSEF

A Prick József vezetése alatt álló emigráns csoporttal került Chicagoba, 1851 végén. A polgárháboruban altiszt volt.

MUNDEE-MÁNDY KÁROLY

A hivatalos adatok szerint Magyarországon született s valószínűleg azonos azzal a Mándy Ignác nevű hatodik huszárezredbeli századossal,

akinek maga Görgey Arthur kérte őrnagyi kinevezését "az ezred csökenő félben levő szelleme felbuzdítására." (Görgey István I. 40.) Azonos valószínűleg azzal a Mándy Ignác Károly ezredessel is, aki egy időben Californiában mint aranyásó élt. Vitéz katonája volt a polgárháborúnak, aki mint kapitány és ezredsegédtiszt 1861 augusztus 24-án állt be az egyik kansasi ezredbe. 1862 augusztus 16-án őrnaggyá nevezték ki a winchesteri, Va., Fisher's Hill és Cedar Creek, Va., csatákban tanúsított vitézségeért. A Petersburg, Va., melletti csatában annyira kitűnt, hogy 1865 április másodikán címzetes (Brevet) brigadéros-tábornokká nevezték ki. 1866 szeptember 15-én szerelt le.

A Cedar Creek csatában, ahol Getty tábornok vezérkarának volt a tagja, a hatodik hadtest második divíziójánál, 1864 október 19-én megsebesült, ugyancsak súlyosan sebesült a csipőjén 1864 május 8-án, Virginiában, Spotsylvania Court House mellett is.

A petersburgi, Va., tanúsított vitéz magatartásáról M. Barber, a Vermont brigád adjutánsa a következőket írta:

"A parancsnokságot Charles Munde ezredes vette át, aki azt a következő hadmozdulatok alatt a legnagyobb vitézséggel töltötte be. Mint aki teljesen bizonyos abban, hogy csapatai követni fogják, bárhová megy, a csatasor legelejére nyomult, teljesen figyelmen kívül hagyva minden környező veszedelmet. Hősies példája, valamint ügyessége, amellyel a harcot irányította igen nagy mértékben gyarapította azokat a dicsőséges haditetteket, amelyeket azon a napon a Vermont brigád végrehajtott."

További sorsáról csak annyit tudunk, hogy 1871 június 4-én halt meg.

(In Bibliography see: Numbers 50, 63, 219.)

MUZZIK JÓZSEF

honvédtiszt volt 1848-ban, Amerikában Californiába került s egy adat szerint a polgárháboruban ezredes volt. Többet nem tudunk felőle.

NÉMETH JÓZSEF

Született 1815-ben. Tizennyolc esztendő-t szolgált az osztrák hadseregben, mint a negyedik huszárezred tisztje s a szabadságharc kitörésekor ötszáz huszárával átment a honvéd hadsereghez. A szabadságharcot mint kapitány harcolta végig s mint egyik okmányában maga írja, huszonhat ütközetben vett részt. Többször meg is sebesült.

Kossuthat ment Kutahiába s vele maradt állandóan. Vele indult el Amerika felé is a "Mississippi" hadihajón. Mindig Kossuth közvetlen környezetének tagja volt, egyike azoknak a halálig hű tiszteknek, akik állandóan, mint testőrök vigyáztak a kormányzóra. Amerikai körutján is vele volt egy darabig. New Yorkban egy ideig faragással foglalkozott és egy butorgyár számára dolgozott. Ács Gedeon református lelkész is tőle tanulta egy darabig a faragás művészetét.

St. Louisba került, ahol már 1861 május 3-án, tehát Lincoln első szövegének elhangzása után azonnal beállt a hadseregbe, mint az 5-ik missourii önkéntes gyalogezred főhadnagya, pedig ekkor már 46 esztendő volt. Később az 5-ik missourii lovasezred (Benton Hussars) ezredese lett.

Életének további adatait nem ismerjük.

(In Bibliography see: Numbers 53, 118, 129, 162, 166, 201; Appendix 10.)

PERCZEL MIKLÓS (1812—1904)

A régi bonyhádi Perczel család tagja. Született 1812-ben Bonyhádön, Tolna megyében. Otthon tanult bátyjával, Móriccal, a szabadság-

harc későbbi tábornokával együtt s nevelőjük Vörösmarty Mihály, a nagy költő volt. Husz éves korában Baranya megye aljegyzőjévé választották, majd szolgabíró s 1848-ban a megye követe lett. A szabadságharcban először nemzetőr őrnagy volt s Móric bátyjával együtt szervezte a Zrinyi szabadcsapatot.

Mint őrnagy, parancsnoka lett a Duna melletti pétervárad-i erődnek, majd rövid ideig, 1849 július 1 után az aradi vár parancsnoka volt. Heves természete miatt sok összeütközése volt feljebbvalóival, akár csak hasonló természetű bátyjának, úgy hogy mint az aradi vár parancsnokát Damjanics tábornok el is záratta az engedelmesség megtagadása miatt, amikor a nagyobb bajtól csak volt nevelőjének, a nagynevű Vörösmarty Mihálynak közbenjárása mentette meg. Résztvett a szerencsétlen kimenetelű temesvári csatában is.

A világosi fegyverletétel után feleségével, szül. Latinovics Emiliával és Móric bátyjával török földre menekült. Orsován keresztül augusztus 16-án értek a másik oldalon levő Turnu-Szeverinbe. Bár bátyjával együtt állandó elvi ellentétben állottak Kossuthtal, amely sohasem szűnt meg, Viddinen és Sumlán keresztül vele mentek Kutahiába. 1851 szeptemberében Kossuthtal és többekkel együtt őt is "képletesen" felakasztották Pesten, a hirhedt Ujéület előtt.

Perczel Miklós feleségével együtt Amerikába ment a "Mississippin", Móric bátyja azonban Angliában állapodott meg. Amerikába érve, eleinte Kossuth mellett volt s egyszer helyette beszélt is Lenoxban, Mass., nemsokára azonban elváltak. Perczel 1852 májusában megpróbálta, hogy egy Kossuth ellenes népgyűlést hívjon össze New Yorkban, ez azonban nem sikerült. Eleinte francia nyelvelkéket adott, majd gazdálkodással próbálkozott meg, 1857-ben azonban visszautazott Angliába, bátyjához. A következő két esztendő alatt együtt voltak, majd mindketten lementek Olaszországba, hogy az olasz felszabadító háboruban harcoljanak, 1859-ben azonban, a villafrancai béke után Móric Angliába, Miklós pedig Amerikába tért vissza.

Itt újra az iowai Davenportban telepedett meg, ahol kereskedő lett. 1861-ben, amikor a hadügyminisztérium engedélyt adott az iowai tizedik önkéntes gyalogezred megalakítására, Perczel élénk részt vett a szervezésben s ő lett annak első ezredese. Az ezred júliusban alakult meg, de csak 1862 januárjában került szembe az ellenséggel. Ebben az összecsapásban, amely Charleston, Mo., mellett történt, az ezred katonái közül nyolc meghalt és 16 megsebesült. Perczel jelen volt ezredével New Madrid, valamint az Island No. 10 elfoglalásánál is. Ezrede egyik része volt annak a hadseregnek, amely Tiptonville mellett ötezer déli katonát elfogott. Amikor a missourii hadjárat befejeződött, az ezredet Pope tábornok hadosztályával együtt a Tennessee River mellé rendelték, Hamburg Landinghez. Corinth ostroma alatt az ezred az ostromló haderő balszárnyának egy részét képezte.

Corinth ostrománál Perczel egy brigádot vezényelt, a maga ezredét és a 17-ik iowai ezredet. Az ostrom alatt két fontos harcban vett részt. Az egyik 1862 május 26-án délután történt, amelyben a tizedik iowai ezred vett részt négy ágyúval. Az ellenségnek ebben a harcban 125 halottja volt, míg a tizedik iowai ezred nyolc embert vesztett, csak sebesültekben. Az alig hihető aránytalanságot azonban a hivatalos vizsgálat is megállapította. A másik harc május 28-án folyt le, amelynek éjszakáján az Unió serege be is vonult Corinth-ba. Másnap reggel a déliek részéről 93 új sirt számoltak meg, míg az Unió katonáiból összesen harminc halott és sebesült volt.

Corinth elfoglalása után Schuyler Hamilton tábornok brigádja, amelyhez Perczel ezrede is tartozott, egész Boonville-ig üldözte az ellen-

séget. Visszatérve, az ezred Corinth alatt ütött tábornok, Clear Springsnél, majd husz mérfölddel távolabb vonult és Jacinto-ban, Tishamingo megye fővárosában maradt egészen szeptember 18-áig, amikor Rosecrans tábornok seregének egy részével Price déli tábornok seregét támadták meg Iuka, Mo., mellett. Ebben a csatában az iowai tizedik ezred sok sebesültet és halottat veszített.

Az ellenséget visszakergették és október 3-án és 4-én újra véres harcba keveredtek Corinth mellett. Amikor a hadműveletek itt befejeződtek, Perczel is megvált a szolgálattól. Közben brigadéros tábornoki kinevezésre terjesztették föl, de eredmény nélkül. 1862 januárjában a cairoi főhadiszálláson közvetlen érintkezésben volt Grant tábornokkal, a későbbi fővezérrel és elnökkel.

Schuyler Hamilton brigadéros tábornok, a Mississippi hadtest második divíziójának parancsnoka 1862 április 22-én ezeket jelentette Perczelről és két másik ezredesről: "Minden egyes alkalommal annyi buzgóságot mutattak s olyan gondot fordítottak katonáik jólétére és egészségére, valamint kiképzésére, hogy a második divízió táborának példáját az egész hadtest utánzásra méltónak találta. Beigazolták, hogy méltók az általuk elfoglalt helyre. Tisztjeiket és katonáikat olyan bizalommal töltik el, amely a harcban csakis a legjobb eredményeket hozhatja." Ugyanez a tábornok 1862 július 17-én jelentette, hogy Perczel merész felderítő kirándulást végzett a Corinth felé vezető Danville Roadon, amikor sokkal nagyobb számú ellenséggel találkozott, de azt nagy vitézséggel és higgadtsággal viasszaszorította.

J. C. Sullivan brigadéros tábornok 1862 szeptember 20-i jelentése szerint Perczel az iukai csatában olyan vitézül viselkedett, hadállásait olyan makacsul tartotta, hogy az ellenség sokkal nagyobb haderőt sejtve mögötte, abban hagyta annak a pontnak támadását.

Alantasai részéről pedig Lorenzo D. Immel hadnagy jelentette, hogy Perczel ezredes magatartása úgy a tiszték, mint a legénység elismerését (applause) kivívta.

A katonai szolgálattól azért vált meg, mert többször olyan fölötteseinek voltak, akik katonai tudásban nem mérkőzhettek vele s akiknek magatartását nem tudta elviselni. Egyikük, akivel legtöbb baja volt, még abban az évben, idült alkoholizmusban meg is halt.

A polgárháború után New Yorkban élt, ahol első elnöke lett az 1865 októberében alakult Magyar Egyletnek, amelynek elnökségét egy évig viselte. New Yorkban többnyire magyar borokkal kereskedett. Az 1867-es kiegyezés után visszament Magyarországra s már a következő évben Baranya vármegye és Pécs szabad királyi város főispánja lett, 1886-ban pedig Ferenc József király a főrendiház tagjává nevezte ki. 1887-ben lemondott főispáni hivataláról, amely alkalommal a király a Szent István rend keresztjével tüntette ki. Ugyanakkor Pécs városa képviselőjévé választotta meg, pártonkívüli programmal. Az 1896-os millenáris ünnepségek alkalmával Móric bátyjával együtt azok közé a kevesek közé tartozott, akik még éltek a 1848-as idők szereplői közül.

1904 tavaszán halt meg Pécsen, 92 esztendősen korában.

(In Bibliography see: Numbers 24, 39, 46, 49, 51, 53, 64, 67, 76, 82, 89, 102, 106, 128, 137, 145, 161, 186, 205, 215, 219; Appendix 3, 10, 11.)

PETŐ DÁNIEL

A new yorki első (Lincoln) lovasezred közvitéze volt 1861 augusztus 16-tól 1865 június 27-ig.

(In Bibliography see: Number 14.)

PETŐ JÓZSEF

Valószínűleg az előzőnek fivére. Ugyanaznap állt be ugyanabba az ezredbe és ugyanazon a napon szerelt le, mint közvitéz.

(In Bibliography see: Number 14.)

PIPADY MIHÁLY

A Prick csoporttal került Chicagoba 1851-ben. Mint katona szolgált a polgárháboruban. A kilencvenes évek elején vendéglője volt Chicagóban, a South Halsted Streeten.

POKORNY ANTAL

39 éves volt, amikor a new yorki 8-ik gyalogezred kapitánya lett még 1861 április 23-án. Később ugyanannak az ezrednek alezredese lett. Blenker és Stahel-Számvald tábornokok alatt szolgált.

POMUTZ GYÖRGY (1828—1882)

Született 1828-ben Békés Gyulán. Ifjúságának esztendeiről jóformán semmit sem tudunk. Valószínűleg katonai iskolában tanult s 1848-ban beállt a honvéd hadseregbe, ahol később Klapka tábornok kapitánnyá nevezte ki. Komáromba került s ott Ujházy László volt sárosmegyei főispán mellett, aki akkor a város polgári kormánybiztosa volt, titkári teendőket teljesített s némi szerepe volt a rend fenntartásában. Egyes adatok szerint a szabadságharc után külföldre menekülve. Párisban nőül vette azt a leányt, akit szeretett, akivel való házasságát azonban szülei elleneztek s feleségével együtt érkezett az Egyesült Államokba, ahol először Keokuk-ban, Ia., később Uj Budán telepedett le.

Arról azonban, hogy Pomutznak felesége lett volna, akit később egy jövevény magyar emigráns állítólag megszöktetett, a rendelkezésünkre álló adatok semmit sem tudnak. Pomutz nem jött egy hajón Ujházyval, de rövidesen Ujházy érkezése után (Dec. 16, 1849) már ő is Amerikában volt, úgy hogy amikor Ujházy családjával együtt 1850 április 16-án New Yorkból elindult a nyugat felé, Takács Ferdinánd huszárkapitánnyal és Kovács Gusztáv főhadnaggyal (aki később a polgárháboruban a 24-ik illinoisi önkéntes gyalogezred kapitánya lett Chicagóban) Pomutz is velök ment. Ezt Ujházy fennmaradt iratai, különösen Ujházy Klára levelei igazolják.

1850 augusztusának elején érkeztek az Ujházy által már előzőleg kiválasztott helyre Iowában, amely körülbelül 180 mértföldre volt az iowai Burlingtontól s amelyet Ujházy, az ősi Buda után Uj Budának nevezett el. Pomutz segített annak a fatörzsekből készült háznak építésében, amely az Ujházy család otthona lett s aláírta azt az "alapítási okiratot", amelyet a ház egyik szögletébe beépítettek.

Ő maga Takáccsal és Kovács Gusztával együtt Ujházy földjétől hat mértföldre foglalt le területet.

1852 elején, amikor Kossuth amerikai körútjában St. Louisba ért, ott Ujházy Pomutz kíséretében felkereste. A találkozás március 9-én történt. Amikor Ujházy, feleségének halála után 1853 március elején Texasba költözött, házát Pomutz foglalta el. Rövid ideig ő is Texasban volt, Ujházy mellett, de hamarosan visszatért Uj Budára. Xántus János, a tudós magyar kutató, aki igen értékes gyűjteményekkel gazdagította a washingtoni Smithsonian Institute anyagát s aki egy ideig amerikai alkonzul volt Mexikóban, 1854 júliusában meglátogatta az uj budai

magyar telepet, ahol hónapokat töltött. Ekkor Pomutz Varga Ferencékkel lakott. Xántus könyvalakban is megjelent leveleiből tudjuk, hogy Pomutz itt is egyedül volt, arról, hogy felesége lett volna, sehol egy szó említést sem találunk. Xántus rendkívül rokonszenves képet fest Pomutzról, aki valósággal lelke volt a sokszor csüggedő, sokszor tehetetlen társaságnak. Őt-hat, sokszor tizenkét beteg embert ápolt, főzött nekik, mosott rájuk, takarított utánuk, úgy hogy életkedvük visszatérését egyedül neki köszönhatték.

A polgárháború kitörésekor résztvett a 15-ik iowai önkéntes gyalogezred megszervezésében, amely munka 1861 novemberében fejeződött be. Egy ideig jóbarátja, Kompolti őrnagy vele volt az ezrednél. (Lásd: Kompolti.) Az ezrednek 37 tiszte és 1113 embere volt. Pomutzot 1861 december 23-án, választották meg ezredsegédtisztnak, 1863 április 22-én őrnagy lett, 1864 augusztus 18-án alezredes, amely minőségében parancsnoka lett Sherman tábornok tennesseei hadtestében a harmadik brigádnak, 1864 november 23-án pedig ezredessé nevezték ki. Az ezred résztvett abban a díszmenetben, amelyet a győzelmes háború után Washingtonban rendeztek Johnson elnök és Grant tábornok előtt. Az ezred 1865 július 24-én oszlott fel Louisville-ben, Ky., amikor Pomutz is visszatért Iowába. Az ezred első tisztjei közül csak hárman voltak már ekkor az ezrednél, a legénységből pedig csak 207-en.

Johnson elnök 1866 február 16-án az Egyesült Államok szentpétervári konzulává nevezte ki, ahol később főkonzul lett, tizenkét évi dicséretes működés után azonban Hayes elnök visszahívta. Pomutz nem tért vissza az Egyesült Államokba, hanem Szentpétervárt maradt, ahol 1882 október 12-én, nagy szegénységben meghalt. 54 évet élt.

Pomutz kitűnő, vitéz katona és kiváló adminisztrátor volt. Ezredese, W. W. Belknap, aki később hadügyminiszter lett, megírta az ezred történetét, amelyben Pomutzról a legmelegebb dicséret hangján emlékszik meg. Az ezred rekordjait s minden hivatalos írását olyan pontosan vezette, mint segédtiszt, hogy annak mása az egész hadseregben aligha volt. Tisztársai és katonái rendkívül szerették, úgy hogy bátran őt lehetett mondani az ezred legnépszerűbb tisztjének, akit halála után sem felejtettek el. Volt bajtársai kis alapot gyűjtöttek, hogy abból ápolják Pomutz sírját. Konzuli működéséről pedig Curtin szentpétervári követ, volt pennsylvaniai kormányzó emlékezett meg nagy dicsérettel.

Amikor az ezred még élő veteránjai harmadik bajtársi összejevetelüket tartották Iowa Cityban, 1885 szeptemberében, egyikök hosszú versben énekelte meg, hogy kiből mi lett a Crocker brigád vitézei közül.

Az egyik versszak így hangzik:

“Kinsman now works for Uncle Sam,
Rood in Mount Vernon dwells,
Wilson in Jasper runs a bank,
And Clark of Shiloh tells.
King as presiding Elder, waits
For Gabriel’s trump to blow,
And Pomutz has passed in his checks
To Benny Havens, O!”

Az iowai 15-ik ezred résztvett a shiloh-i, Tenn., corinthi, Mo., vicksburgi, Tenn., atlantai, Ga., savannahi, Ga., és bentonvillei, N. C., harcokban s Pomutz mindegyikben harcolt. Shilohnál 1862 április 7-én a csipőjén súlyosan megsebesült, Atlanta ostrománál pedig, mint őrnagy, ő vezette rohamra az ezredet. A támadást Fairburn, Ga., mellett is ő irányította. Amikor Shiloh mellett megsebesült, lóháton maradt amíg lova

levetette magáról. Iowában ugylátszik, még ma sem felejtették el, mert Federal Writers Project által kiadott könyv, "Iowa, a guide to the Hawkeye State" 1938-ban is meleg hangon ír róla.

Pomutzot az oláhok a maguk hősenek igyekeznek kisajátítani, bár egész életét a magyarok között, magyarokkal töltötte és magát magyarnak vallotta. Ezredese, Belknap mint magyarról ír róla, amit semmi esetre sem tenne, ha Pomutz oláhnak mondta volna magát. Egy állítólagos unokája (lásd: Popovici, a bibliografiában) téves adatokkal és ferditésekkel teli cikkben ír róla, mint a dákö-román eszme egyik előfutárjától.

(In Bibliography see: Numbers 2, 16, 24, 31, 63, 70, 76, 77, 82, 156, 186, 193, 208, 219, 221, 226; Appendix 8, 11, 12.)

PULITZER JÓZSEF (1847—1911)

Született 1847 április 10-én, Makón. Apja Politzer Fülöp nagyon szegény gabonaügynök volt, anyja Berger Lujza. Az, hogy anyja katolikus lett volna, nem felel meg a valóságnak. Tizenhét esztendősen lehetett, amikor külföldre ment, hogy a katonai pályán boldoguljon, de gyenge szemei és testi gyöngesége miatt egymásután utasították vissza az osztrák hadseregben, a francia idegen légiónál és az angol zsoldos seregnél. Hamburgban, 1864-ben találkozott az Egyesült Államok egyik toborzó ügynökével, aki rábeszélte, hogy menjen Amerikába és álljon be az Unió hadseregébe. 1864 augusztusában vagy szeptemberében ért Bostonba s november 12-én beállt az első (Lincoln) new yorki lovasezredbe, amelyben néhány magyar is szolgált. Az ezredet eredetileg Carl Schurz, az amerikai németek egyik legismertebb vezető embere toborozta s főképen németekből állott. Pulitzer az ezreddel négy kisebb ütközetben vett részt. 1865 július 7-én szerelt le.

Még annak az esztendőnek októberében St. Louisba ment, ahol egyik nyomoruságos munkából a másikba vetődött, míg végre titkára lett az egyik ottani német testületnek, 1868-ban pedig a Westliche Post nevű német napilapnak lett reportere, amelynek tulajdonosa Schurz volt. Polgárlevelét 1867-ben vette ki.

22 esztendősen volt, amikor 1869 decemberében a missourii állami törvényhozás alsó házának tagjává választották, dacára annak, hogy fiatal kora miatt még nem volt választható. Nem sokkal ezután rálőtt egy Augustine nevű politikusra, akit könnyebben megsebesített. 105 dollár birságot fizetett, amit barátai adtak össze. Közben jogot tanult és 1876-ban ügyvédi gyakorlatot kezdett. 1878-ban megnősült. Megvásárolta a csödben levő St. Louis Dispatch nevű lapot, amely rövidesen egyesült az ottani Post című napilappal, St. Louis Post-Dispatch címmel. Ma az eredeti Pulitzer lapok közül csak ez van az örökösök kezén.

1882 októberében lapjának főszerkesztője agyonlőtt egy prominens ügyvédet s bár önvédelem címén felmentették, Pulitzer érezte, hogy St. Louis többé nem alkalmas terület számára. Lapját ott megtartotta, de ő maga New Yorkba költözött, ahol 346,000 dollárért megvásárolta a csödben levő "The World" című lapot. Azonnal a legnagyobb mértékben szenzációhajászó lapot csinált belőle, olyan pénzügyi sikerrel, hogy három év alatt, amellet, hogy vételárát kifizette, félmillió dollár hasznot csinált. 1887-ben megalakította a lap esti kiadását, mint külön lapot, amelyet különösen arra használt, hogy Hearst ujságmágnással harcoljon. A két lap elriasztó példája lett az ugynevezett "yellow" ujságírásnak, úgy hogy sok könyvtárból és klubbol kitiltották. A lapok azonban nagy-szerűen jövedelmeztek, úgy hogy hat és fél esztendő alatt Pulitzer igen gazdag ember lett, aki már megépíthette és felszerelhetette a "World" épületet, amelybe két és félmillió dollárt fektetett.

1887-ben, amikor látása erősen gyöngültni kezdett, úgy hogy nem-sokára teljesen megvakult, megvált lapjainak személyes vezetésétől, azok-nak irányítását azonban sohasem bízta másra. Később a "World" első-rangu lap lett, amely az egész ország sajtójára és politikai életére nagy hatást gyakorolt. Röviddel Pulitzer halála előtt a reggeli lap 300,000, az esti lap 400,000, a vasárnapi kiadás pedig 600,000 példányban jelent meg.

Pulitzer 1911 október 29-én halt meg a south carolinai Charleston-ban, ahol yachtja akkor állott. Három fia és két leánya maradt. 18,645,000 dollárnyi hagyatékról végrendelkezett, amelyből kétmilliót a new yorki Columbia egyetemnek hagyott, újságíró iskola létesítése céljából. Ebből félmillió dollár jövedelmét évente az ugynevezett Pulitzer díjakra fordítják. A World az örökösök kezében állandóan hanyatlott, úgy hogy amikor már csak ráfizetéssel lehetett fenntartani, az örökösök eladták a Scripps-Howard vállalatnak, amely a Telegram című lappal egyesítette. Ma New York World-Telegram címmel jelenik meg.

Pulitzer, bár visszamenve, meglátogatta Magyarországot, az ame-rikai magyarsággal nem tartott fenn semmi kapcsolatot s ennek ügyei nem érdekelték. Valószínűleg csak akkor az egyszer jelent meg magyarok között, amikor New Yorkban Munkácsy Mihály tiszteletére bankettet rendeztek.

(In Bibliography see: Numbers 11, 14, 34, 61, 78, 80, 91, 103, 179, 199, 202, 223.)

RABATTIN ANDRÁS

Kunmadarasi származásu huszár, aki Prágában szolgált, de a szabad-ságharc kitörésekor hazaszökött Magyarországra. Egy adat szerint mint tüzéraltiszt szolgált a polgárháboruban és lovagló mester lett volna a west pointi tisztképző akadémián. Ott azonban nem tudnak róla.

RADNICH IMRE (1824—1903)

A szabadságharcban utászkapitány volt. 1849 december 16-ikán Ujházy László, Új Buda későbbi alapítója és családja társaságában érkezett New Yorkba a "Hermann" nevű hajón. Először az iowai Davenporton telepedett le. 27 éves volt, amikor Prágay Jánossal és több más magyarral együtt 1851 augusztusában New Orleansban beállt Narciso Lopez cubai szabadságharcos felszabadító seregébe, amellyel átment Cubába, ott azonban a vakmerő kaland pár napon belül történt össze-omlása után a spanyolok fogságába került. A spanyolok a "Primera de Guatemala" nevű hajón kilenc magyar társával és az expedíció több más tagjával együtt az afrikai Ceutába vitték, ahol másfél esztendeig raboskodott. Kiszabadulva, Mexikóba került, majd átment az Egyesült Államokba, ahol a polgárháboruban mint tiszt szolgált. A háboru után visszament Magyarországra, ahol katonai nyugdíját 1903-ban be-következett haláláig kapta. 79 évet élt.

(In Bibliography see: Numbers 2, 27, 126, 129, 136, 176.)

RADNICH ISTVÁN (1828—1912)

Fehérmegyében született, 1848-ban honvéd volt s egy időt fog-ságban töltött. Huszonkét esztendő s volt, amikor 1850 március 7-én New Yorkba érkezett. Megtanulta az asztalos mesterséget s később New Orleansba, majd az iowai Garden Grove-ba (Decatur County) kerülve, ezt a mesterséget folytatta. Egy ideig házakat épített, majd farmer lett s idővel 666 akernyi földön gazdálkodott. Halála előtt több mint tiz esztendeig a davis cityi, Ia., Farmers Bank elnöke volt (Davis City

az azóta eltűnt Új Buda közvetlen közelében van). Másfél évtizeden keresztül elnöke volt a helyi iskolaszéknek is. A polgárháboruban a nemzetőrségben szolgált. 1912 szeptember 13-án halt meg, 84 éves korában. Fia, A. F. Radnich, aki 1878-ban született, egyik igazgatója a banknak, amelynek apja elnöke volt.

(In Bibliography see: Numbers 70, 193, 221.)

ROMBAUER RAPHAEL GUIDO (1838—1912)

Rombauer Tivadarnak, a nagyváradi fegyvergyár Amerikába került igazgatójának legkisebb fia. Nagyapja luteránus pap volt. Mint többi fivére, Munkácson született. A polgárháboruban először a nemzetőrségben szolgált, később tűzértiszt lett és Major General Cadwallader C. Washburn, a District of West Tennessee parancsnoka mellett tűzérőrnagy lett s mint ilyen, hét tűzérüteget (battery) irányított. Később, mint a vezérkar tagja, az egész hadosztály tűzérségének parancsnoka lett 1865 július 6-án, de már ugyanaz év augusztus 18-án leszerelt.

A háboru után a tisztviselője lett a St. Louis-San Francisco vasutnak, majd 1896-ban Novinger, Missouriban megalapította a Rombauer Coal Companyt. Öt gyermeke volt. Meghalt 1912 szeptember 15-én, 74 éves korában.

(In Bibliography see: Number 193.)

ROMBAUER E. RODERICK (1833—1924)

Az előbbinek fivére. Munkácson született, 1833 május 9-én. A magyar szabadságharcban mint fiatal fiú, honvéd volt, három fivérével együtt. Amerikába kerülve vasuti mérnök, majd ügyvéd lett, később pedig mint a Circuit Court bírása, Missouri állam egyik legnagyobb híru jogásza volt. Gustave Körnernek, az amerikai németek egyik legkimagaslóbb vezéremberének, Illinois állam alkormányzójának Augusta nevű leányát vette nőül.

A polgárháboruban először mint közlegény szolgált az első missouri önkéntes gyalogezredben, majd a U. S. tartalék hadosztály első ezredében kapitány lett. A polgárháboru után városi bíró, majd a Circuit Court és a feljebbviteli bíróság bírása lett s hosszú évekig jogtanácsosa volt az iskolaszéknek. Hét gyermeke volt, három fiú és négy leány.

Rombauer E. Roderick, bár németek között élt, a magyarokkal is fenntartotta a kapcsolatot. 1894-ben, Kossuth Lajos halálakor a st. louis-i magyarság emlékünnepe ő mondotta a beszédet. 1896-ben, a magyar nemzet ezer esztendő fennállásának emlékeztendejében Magyarországra látogatott, mint az amerikai magyarság küldöttségének egyik tagja. Széchényi István gróf szobránál magyar és angol beszédet mondott. Ugyanakkor meglátogatta visegrádi magányában Görgei Arthurt, a szabadságharc fővezérét, akinek társaságában egy egész napot töltött. Életrajzát ő maga írta meg s adta ki 1903-ban, angolul, kis terjedelmű könyvben.

1924 március 26-án halt meg St. Louisban, 91 éves korában.

(In Bibliography see: Numbers 87, 167, 168, 193.)

ROMBAUER GYULA RÓBERT (1832—1925)

Az előbbieknél idősebb fivére. Szintén Munkácson született, 1832-ben. A magyar szabadságharcban fivérével együtt ő is honvéd volt, majd az egész családdal együtt külföldre menekült. 1857-ben nőül vette a fiatalon elhalt Dembinski Tivadar őrnagynak, a magyar szabadságharc volt fővezéré, Dembinski tábornok unokaöccsének özvegyét, a temes-

vári születésű Hegl Emiliát, akinek Magyarországról való menekülését és száműzetésben töltött életét később megírta magyar nyelven. (Egy magyar nő élete az emigrációban. Budapesti Szemle, 1913.)

A polgárháboruban ezredese volt az első missourii gyalogezrednek (U. S. Reserve Corps), majd a délnyugati hadtest harmadik divíziójában a második brigád parancsnoka lett. Számos ütközetben vett részt. Már a háboru elején ezredével Rolla, Mo-ba rendelték, rábízva a Pacific vasut őrzését egészen az Osage folyóig. Mint brigádparancsnok, háromszáz lovasával megakadályozta, hogy a déli sereg átkeljen a L'Anguille patakon Arkansasban, ami lényeges segítséget jelentett az északi seregnek.

A háboru után St. Louis egyik legtekintélyesebb polgára lett, szerkesztette a "New World" című lapot, az adóbizottság elnöke, az Internal Revenue Department pénztárnoka és az iskolaszék tagja volt hosszú évekig.

Feleségével 1922 május 3-án ünnepelték házasságuk 65 éves évfordulóját. Felesége egy év múlva, 94 éves korában meghalt, ő maga pedig 1925 szeptember 28-án halt meg, 93 éves korában. Négy fia volt.

Rombauer Gyula Róbert az irodalom terén is működött, terjedelmes könyvben megírta St. Louis városának történetét a polgárháboru első esztendejében. 1890-ben Turinban meglátogatta Kossuthot és látogatásáról sorozatos cikkekben számolt be. Egyik diszelnöke volt annak a nagyszabású Kossuth ünnepélynek, amelyet az amerikai magyarok 1891-ben rendeztek Clevelandban.

(In Bibliography see: Numbers 62, 82, 166, 167, 170, 193, 219.)

ROMBAUER ROLAND (1837—1898)

Az előzők fivére. Szintén Munkácson született 1837-ben. A polgárháboruban az Asbóth tábornok parancsnoksága alatt álló District of West Florida hadosztályában az első floridai lovasezred kapitánya volt, akit tábornoka Provost Marshall-á nevezett ki.

A háboru után Montana államba ment, ahol bányák feltárásával próbálkozott, később a kormány erdészeti hivatalának lett tisztviselője. Egy napon, amikor lóháton ment, szívszélhűdés ölte meg 1898 november 20-án.

(In Bibliography see: Numbers 87, 193.)

RÓZSAFY MÁTYÁS (1828—1893)

Rózsafy Mátyás, az amerikai magyar ujságírás uttörője 1828 november 29-én született Komáromban. Apjának neve Ruzicska Mátyás volt, anyjái Macl Terézia. A család eredetileg cseh származású volt. Rózsafy, mint fiatal ember, követve az akkori idők magyarosító mozgalmait, idegen nevét magyar névre változtatta. Nyolc esztendősen korábban került mint kisdíák a helybeli liceumba, 15 éves korában pedig, hivatást érezvén a papi pályára, az esztergomi érsekség kisszemináriumának diákja lett. Mivel kitűnő tanuló volt, valószínűleg a legjobb társai között, Kopácsy József bíboros érsek, Magyarország hercegprimása, a bécsi Pazmaneumbé küldte, abba az intézetbe, amelyet Pázmány Péter bíboros, hercegprimás alapított 1635-ben s amelyben ma is tanulnak a magyarországi katolikus egyházmegyéek legjelesebb növendékei.

Husz éves volt, amikor 1848-ban a magyar szabadságharc kitört és mint társainak legtöbbje, ő is otthagya az iskolát, hogy soha többé vissza ne térjen. Szülővárosába, Komáromba ment, ahol 1849 januárjában legjobb barátjával, Mack József tüzértiszttel, a komáromi tüzérség későbbi főparancsnokával (aki később az ő karjaiban halt meg North Carolinában), megindította a "Komáromi Értesítő" című napilapot. A

lapban majdnem mindent ő irt, később, amikor a vár és a város körül volt zárva, sokszor kitalált jó híreket is, hogy a lakosság lelkiületét erősítse. A lapról maga Kossuth Lajos is elismeréssel nyilatkozott. Az első szám január 9-én jelent meg, kis negyedréti alakban. Rózsafy július 4-ig szerkesztette, amikor a "Komáromi Lapok" váltotta fel. A lap igen jó szolgáltatokat tett akkor, amikor a nép híreket sehonnan sem kaphatott. Összesen 98 szám jelent meg belőle. Egyetlen teljes példányát a budapesti Nemzeti Múzeumban őrzik.

Mack őrnagy rendkívül hevesvérű, makacs katona volt, aki többször megtagadta az engedelmisséget feljebbvalóinak, úgy hogy árulás gyanújába keveredett. Börtönbe zárták s ott volt hat hónapig. Közben azt a hirt terjesztették róla, hogy megőrült. Mack jó barátját, Rózsafyt kérte meg, hogy keresse fel a már akkor folyton vándorló magyar kormányt és eszközölje ki szabadonbocsátását. Rózsafy el is ment, a kormányt Világosnál találta és a kegyelmet ki is eszközölte, Komáromba azonban ugyanazon a napon ért vissza, amikor Klapka tábornok, a vár parancsnoka amúgy is szabadonbocsátotta Mackot, akinek visszaadták a rangját.

Komárom feladása után (október 4, 1849) Rózsafy és Mack nem fogadták el a katonáknak felajánlott menedéklevelet. Együtt mentek Olaszországba s egy darabig ott éltek. Több más magyar menekülttel együtt tervet dolgoztak ki olyan forradalmakra, amelyek egy időben történének ki Magyarországon, Ausztriában és Olaszországban, amelynek északi része akkor szintén Ausztriához tartozott. Kossuth már akkor a kisázsiai Kutahiában élt s őt is megpróbálták megnyerni a terveknek. Rózsafy 1850 decemberében irt Kossuthnak, aki eleinte habozott, de később mégis sikerült meggyőzni, hogy a terv sikerrel fog járni. Kossuth 1851 március 21-én irt Rózsafynak, 200 török piasztért küldött neki utiköltségre s felkérte, hogy látogassa meg.

Rózsafy és Mack átmentek Kisázsiába és a Kutahiától nem messze levő Brusszában állapodtak meg. Onnan Rózsafy átment Kutahiába, ahol nyolc napig volt Kossuth vendége.

1851 júniusának végén egy Walter Gould nevű amerikai festő látogatta meg Kossuthot, szolgájának kíséretében. (Gould levelét a látogatásról a New York Commercial Advertiser című lap közölte.) A szolga pár napig csöndben végezte munkáját, egyszer azonban megszólalt — magyarul. Mack ezredes volt, aki azután Kossuthal beható tárgyalásokat folytatott a tervezett forradalmakról s meg is kapta Kossuthtól a felhatalmazást a magyarországi forradalom megszervezésére. (Kossuth sajátkezű, hosszú meghatalmazási irata Mack halála után Rózsafy birtokába került, aki azt Koháry Sándor azóta elhalt pittsburghi magyar üzletembernek ajándékozta.)

Kossuth Mackkal levelet küldött Figyelmessy Fülöpnek is (aki később a polgárháboru ezredese lett Amerikában). A levélben közli, hogy jóváhagyta Mack terveit és kéri Figyelmessy közreműködését a tervezett forradalom előkészítésében.

Mack Bukarestbe ment s onnan irányította a forradalmi tevékenységet. Ő maga, mint oláh medvetáncoltató járt be Magyarországra, Figyelmessy mint orthodox zsidó, Rózsafy pedig mint "francia" kereskedelmi utazó, dacára annak, hogy egy szót sem tudott franciául. Milliós számra osztották szét Kossuth forradalmi kiáltványát, dacára annak, hogy minden percben az életükkel játszottak.

Az osztrák rendőrség azonban leleplezte az összeesküvést. Rózsafy, látva a veszedelmet, külföldre igyekezett, de közben megállt Komáromban, hogy szüleitől és nővéreitől elbucsúzzék. Ott azonban elfogták és halálra ítélték. Másnap kellett volna a kivégzésnek megtörténni, amikor

női ruhában sikerült megszöknie. Az utcán menve találkozott az édesanyjával, aki a másik oldalon ment. Szólni nem mertek egymáshoz, egy kézzel való intés volt a bucsujok. Soha többé nem látták egymást. (Fiának, Louis G. Rosafynak közlése.)

Macknak és Figyelmessynek szintén sikerült megszökni. Ez utóbbival Londonban találkoztak. Közben az osztrák rendőrség lecsapott az összeesküvő magyarokra és több mint száz embert kivégeztetett. Londonban felkeresték az Amerikából visszatért Kossuthot, de több közös tervük nem volt. Egy darabig Londonban éltek. Rózsafy ott megnősült, 1854-ben elvévén a Wriede család egyik leányát. A családban tíz leány volt s mindegyik magyar emigráns felesége lett. (Louis G. Rosafy közlése.)

1858-ban feleségével együtt az Egyesült Államokba költözött, ahol egy ideig New Yorkban élt, majd gazdálkodással foglalkozott North Carolinában, egy Fair Oaks nevű ültetvényen. Mack, aki szintén átjött az Egyesült Államokba, itt élt vele egy ideig s ott is halt meg.

Később Peekskillben, N. Y., gazdálkodott. A polgárháboruban Pope tábornok hadosztályában a west virginiai első könnyű tüzérezred kapitánya lett s mint címzetes (Brevet) őrnagy szerelt le. A polgárháboru után New Yorkban élt, később Washingtonba költözött, ahol a statisztikai hivatalban volt állása s később saját szabadalmi irodája volt.

Rózsafy állandóan résztvett a magyar életben s első jegyzője volt az 1865-ben alakult New Yorki Magyar Egyletnek. 1891 júliusában egyik diszelnöke volt a clevelandi, O., Kossuth ünnepély bizottságának. Gyakran írt az Erdélyi Sz. Gusztáv által szerkesztett "Nemzetőrbe" is.

Joggal tekinthető az amerikai magyar ujságírás uttörőjének, amennyiben hosszú éveken nemcsak állandóan értesítette a magyarországi lapokat az amerikai magyar eseményekről (cikkei különösen a "Hazánk"-ban jelentek meg), hanem neki volt a legnagyobb része abban is, hogy a "Szabadság" című lap, először mint hetilap, megindulhatott Clevelandban. Ez az ujság, mint napilap, most már 47-ik évfolyamában van.

Dr. Szinnyi József, a nagy magyar irodalomtörténész, a magyar írókról szerkesztett 14 kötetes munkájában megemlíti, hogy Rózsafy, mint fiatal diák, neki magán tanítója volt Komáromban.

1884-ben levelet írt Komárom város vezetőségéhez, azt kérve benne, hogy gondozzák elhunyt szüleinek sírját. A levél a Komárom és Vidéke 1884 augusztus 31-i számában volt közölve.

1893 május 8-án halt meg Washingtonban, ahol az Arlington nemzeti temetőben van eltemetve.

1939-ben egy fia és egy leánya s több unokája élt Washingtonban. Fia, Louis G. Rosafy, 55 évi kormányszolgálat után 1939 március elsején vonult nyugalomba, mint a hadügyminisztérium Old Records Office-ának főnöke. Másik fia, Eugene G. Rosafy 1938 november 2-án halt meg Washingtonban és a Fort Lincoln Cemeteryben van eltemetve.

(In Bibliography see: Numbers 62, 64, 106, 145, 193, 195, 200, 205, 209, 213.)

RUTTKAY ALBERT

Kossuth Lajos egyik nővérének, Ruttkayné Kossuth Lujzának fia volt. A polgárháboruban Asbóth tábornok alatt szolgált Gaál Sándorral, Mészáros Imrével és Rombauer Rolanddal, Ephraim W. Woodman ezredes mellett, mint az első floridai lovasezred őrnagya. 1864 szeptemberében Asbóhtal és unokafivérével, Zsulavszky Lászlóval résztvett a Choctaw-hatchee öböl melletti harcokban, ahol sok foglyot ejtettek.

A. B. Sparling alezredes abban a jelentésében, amelyet a Pine Barren Bridge expedícióról küldött J. Bailey brigadéros tábornokhoz 1864 november 18-án Barrancas-ból, dicsérettel emlékszik meg Ruttkayról.

Major General E. R. S. Canby 1865 április 24-én Major General N. P. Banks-nek, a Department of the Gulf parancsnokának vezérkarába osztotta be.

1888 november 12-én halt meg a texasi Houstonban, mint a három Ruttkay fiu közül az utolsó. Anyja akkor Kossuth Lajos háztartását vezette Turinban. Halála után régi hajtársai, Rózsafy Mátyás, Menyhárt János és mások gyászjelentést tettek közzé a "Nemzetőr" című lapban.

(In Bibliography see: Number 219.)

SCHOEPF ALBIN (1822—1886)

Lengyel szabadságharcos, aki a magyar szabadságharcban is küzdött és Amerikába kerülve, tábornoka lett az Unió hadseregének. Krakónak, az ősi lengyel városnak Podgorze nevű ikervárosában született, apja osztrák hivatalnok, anyja lengyel nő volt. Katonai pályára lépett és tüzér hadnagy lett az osztrák hadseregben, majd a magyar honvédhadseregbe állt be, ahol őrnagyságig emelkedett. A szabadságharc után ő is török földre menekült s egyike volt azoknak, akik hosszú hányattatás után a szíriai Aleppoba kerültek, ahol egy darabig tanításból élt.

Hamarosan átkerült az Egyesült Államokba, ahol már 1851-ben a partmérési munkálatoknál volt alkalmazva. Később Washingtonba került, ahol mint portás kapott alkalmazást az egyik szállodában. Megismerkedett Joseph Holttal, aki a szabadalmi hivatal főnöke volt s később postaminiszter, majd hadügyminiszter lett, azután pedig mint a hadbíróság feje, vezette Lincoln elnök gyilkosainak bűnpörét. Holt állást szerzett neki a szabadalmi hivatalban, majd mikor hadügyminiszter lett, magával vitte.

A polgárháború kitörésekor azonnal tábornoknak nevezték ki. Először Kentucky államban állomásozott, majd Gilbert tábornok hadosztályában egy divízió vezetését bízták rá. A mills springsi csatában nagy része volt a déliek szétkergetésében.

Schoepf tábornok kiváló katona volt, aki azonban tulságos szigorúsága miatt nemcsak katonái, de tisztjei előtt sem volt népszerű. Az osztrák hadsereg tulzott fegyelmét akarta az amerikai hadseregben is meghonosítani, nem tekintve azt, hogy itt önkéntesen beállt, szabad polgárok voltak a keze alatt. Ez a hajthatatlan szigorúsága volt az oka annak is, hogy amikor kijelentette, hogy nem hajlandó tovább szolgálni Buell tábornok alatt, lemondását elfogadták és a Delaware erőd parancsnokává nevezték ki.

Schoepf a háború után Washingtonban telepedett meg, ahol mint Principal Examiner a szabadalmi hivatalban kapott állást. 1886 január 15-én halt meg a Washington melletti Hyattsville-ben, Md., ahol ott-hona volt.

(In Bibliography see: Numbers 26, 38, 40, 42, 63, 82, 204, 219, 225, 227.)

SEMSEY KÁROLY (1830—1911)

Született a sárosmegyei Karácsonmezőn, 1830-ban. Honvédhadnagy volt 1848-ban s idegenbe kerülve, egyike volt azoknak a magyaroknak, akik a krími háborúban Sebastopol körül harcoltak az angolok oldalán. Itt kapitányi rangot kapott. Amerikába kerülve, Beniczky Kornéltól megtanulta a fényképészetet.

A polgárháboruban a 45-ik new yorki önkéntes gyalogezred őrnagya volt, de már 1862 június 14-én megvált az aktív szolgálattól. A polgárháboru után visszament New Yorkba, ahol egyik vezetője lett az 1865 október 14-én alakult Magyar Egyletnek, amelynek Perczel Miklós lett az első elnöke. New Yorkban a vámhivatalban, majd 1899-től a bevándorlási hivatalban dolgozott, ahol évek folyamán nagyon sok új bevándorló magyarral került kapcsolatba. Sokat irt az Erdélyi Sz. Gusztáv szerkesztésében megjelent "Nemzetőr"-be. Emlékiratait is kiadta könyv-alakban.

New Yorkban halt meg 1911 június 18-án, 81 éves korában.

(In Bibliography see: Numbers 129, 180, 193; Appendix 10.)

SIMIG BERNÁT DR.

Katonatorvos volt a polgárháboruban.

SÓLYOM C. LAJOS (1836—1913)

Magyar nemesi családból származott, szülei azonban Galicia keleti részében éltek, ahol Sólyom C. Lajos egy Pienkowce nevű községben született (Zbarish mellett). Keresztlevele szerint szülei voltak: Ludovicus Sólyom de Antalfa, "Nobilis Hungarus" és Vincenta Huszty.

Korán a katonai pályára lépett és nyolc esztendeig szolgált az osztrák hadseregben, 1852-től 1860-ig, a tizedik Lichtenstein huszárezredben. Résztvett 1859-ben az északolaszországi hadjáratban is. Amikor elbocsátották az osztrák hadseregből, gyalog ment végig egész Olaszországon, hogy csatlakozzék Garibaldi "tízezer"-jéhez. De későn ért oda, mert akkor már Nápoly és Gaeta a szabadságharcosok kezén volt. Mivel az olasz egyesítési harcokban nem vehetett részt, elhatározta, hogy az Egyesült Államokba megy. Egy angol hajón dolgozva került át New Yorkba, ahová 1861 júniusában érkezett meg.

Pár hónap múlva, 1861 október 7-én beállt a 31-ik new yorki önkéntes gyalogezredbe s mint főhadnagy 1863 június 4-én szerelt le az egész ezreddel együtt. Összesen 11 ütközetben vett részt, West Point, Va.; Gaine's Hill, Va.; Coal Harbor, Va.; White Oak Swamp, Va.; Malvern Hill, Md.; South Mountain, Md.; Antietam, Md.; Fredericksburg, Va.; Fredericksburg Ravine; Fredericksburg Mary's Hill és Salem Heights mellett.

Az utolsónak említett ütközet alatt, 1863 május negyedikén a 9-ik alabamai gyalogezred fogságba került, de sikerült megszöknie, úgy hogy keresztüluszott a Rappahannock folyón.

1866 augusztus 21-én nősült meg, a Washington régi részét képező Georgetownban, Sarah J. Good-ot vévén nőül. 1867-től majdnem élete végéig a Library of Congress egyik tisztviselője volt, ahol többnyire a keleti nyelvek szakosztályához volt beosztva.

1913 április 23-án halt meg a Washington melletti Bethesdában, Maryland, ahol fia e könyv írásakor él. (Fiának, Herbert L. Sólyomnak közlése.)

(In Bibliography see: Number 152.)

SPELLETICH ISTVÁN

Spelletich Félix alispán fia, aki apjával mint gyermek került át Amerikába 1851 július 2-án, az Angliából érkezett "Devonshire" nevű hajón, Zágonyi Károly és több mint negyven magyar emigráns társaságában. A polgárháboruban kapitány volt s vitézségével különösen a Donelson erőd ostrománál tüntette ki magát.

STAHEL-SZÁMVALD GYULA (1825—1912)

Az amerikai polgárháboru egyik legkiválóbb katonája Szegeden, Magyarország második városában született 1825 november 5-én. Szülei voltak Számvald András és Nagy Borbála. Szülővárosában és Budapesten járt iskolába, majd beállt az osztrák hadseregbe, mint közlegény. Ott hadnagyságig emelkedett, de megvált a hadseregtől és Pesten társ lett az Emich és Számvald könyvereskedő cégben. Petőfi Sándor, a legnagyobb magyar költő hozzá írta 1846-ban "Egy könyvtáros emlékkönyvébe" című két versszakos tréfás költeményét.

A szabadságharc kitörésekor azonnal beállt a honvédhadseregbe, ahol Görgey és Guyon tábornokok alatt szolgált. Résztvett a branyiszközi ütközetben és vitézségi érmet kapott.

A szabadságharc után külföldre menekült s egy ideig Berlinben és Londonban élt, mint tanító és ujságíró. 1859-ben került az Egyesült Államokba, ahol két esztendeig egy német hetilap munkatársa volt.

Már 1861 májusában beállt az amerikai hadseregbe és Blenkerrel, a későbbi német tábornokkal megszervezték a 8-ik new yorki önkéntes gyalogezredet, amelynek ő lett az első alezredese. Ennek az ezrednek Stahel-Számvald volt a parancsnoka az első Bull Run-i csatában, 1861 július 21-én, amely az északiakra nézve katasztrófálisan végződött. Ebben a csatában Stahel ezredének akkor jutott fontosabb szerep, amikor már elhangzott a parancs az északi hadsereg visszavonulására. Blenker könyörgött, hogy hagyják őket az előretolt állásban, ahol sikerrel verték vissza az ellenséges lovasság támadását és így mindig több időt adtak a mögöttük levő sereg visszavonulására, de a parancsnak engedelmességni kellett. Ha Stahel katonái fel nem tartóztatják a rájuk zuduló lovasságot, az egész déli sereg könnyen üldözőbe vehette volna a megvert északaikat s mivel a csata színhelye közel volt Washingtonhoz, lehetséges, hogy azt is elfoglalhatták volna.

A magyar tábornok résztvett a háborunak legtöbb előzetes ütközetében s különösen Cross Keys, Va., mellett tüntette ki magát, 1862 június 8-án.

Már 1861 novemberében brigadérossá nevezték ki, amit 1863 március 14-én Major-Generallá történt kinevezése követett. Közben igen sok ütközetben vett részt, mindenkor sikerrel állva meg a helyét, legnagyobb haditettét azonban 1864 június 5-én hajtotta végre a piedmonti, Va., csatában. Ebben a csatában tanúsított hősiességéért kapta 29 esztendővel később, 1893-ban a legnagyobb amerikai kitüntetést, a "Congressional Medal of Honor"-t. Tudtunkkal ő az egyetlen magyar, aki ezt a kitüntetést elnyerte.

Kétségtelenül megállapították, hogy a fontos ütközet sorsát Stahel és Sullivan tábornokok divíziója döntötte el. Stahel az ütközetben súlyosan megsebesült, de sebeit bekötöztetve, rögtön visszament a harcba s újabb rohamra vezette lovasait. A győzelem azért volt fontos, mert ha az északiak elvesztik a csatát, a déliek előtt az egész Shenandoah völgy nyitva állt volna Pennsylvania és Maryland felé s így maga a főváros is komoly veszedelembe került volna.

Az ütközet után David Hunter tábornok, a hadosztály vezére, aki egyébként épenséggel nem volt barátja Stahelnek, sokszor kimutatott ellenszenvet dacára is ezeket írta Halleck tábornokhoz küldött jelentésében: "Csak az igazat jelentem Stahel tábornokról, amikor megírom, hogy vitézül vezetve katonáit, különösen az ellenség üldözésében olyan higadtságot és bátorságot tanúsított, hogy a végső győzelem kivívásáért az egész ország nagy hálával tartozik neki." (Jun. 8, 1861.)

Hosszu ideig tartott, amíg a piedmonti csatában szerzett sebei begyógyultak, de az aktív szolgálatba többé épen ezek miatt nem térhetett vissza. 1864 november 17-től 1865 január 6-ig a baltimorei haditörvényszék elnöke volt. Leszerelése után még abban az esztendőben Johnson elnök, a meggyilkolt Lincoln utóda, Seward külügyminiszter előterjesztésére Japánba küldte, mint amerikai konzult. Tizenegy esztendőig állott Stahel tábornok az Egyesült Államok külügyi szolgálatában s később mint főkonzul Yokohamában, Osakaban, Hiogoban és a chinai Shanghaiban teljesített szolgálatot. A külügyi szolgálattól 1885-ben vált meg. Közben 1869-től 1877-ig, egészségi állapota miatt megvált főkonzuli állásától s ez években az egyik nyugati államban bányakutatással foglalkozott, 1877-ben azonban újra visszament a külügyi szolgálatba.

Később az Equitable Insurance Co.-nak főtisztviselője lett. New Yorkban élt, mint agglegény a St. James szállodában s ott halt meg 1912 december 4-én. Holttestét Washingtonba szállították és ott temették el az Arlington nemzeti temetőben. Bajtársai sirja fölé hatalmas gránit obeliszket emeltek. Temetésén Simon Wolf, az Egyesült Államok volt egyiptomi követe mondta a beszédet, koporsóján Woodrow Wilson elnök koszoruja is ott volt. Sirja a temető egyik legnevezetesebb helye, a Lee Mansion közvetlen közelében van.

Stahel tábornok életének legkimagaslóbb körülménye az a tény volt, hogy Lincoln Ábrahám, az Egyesült Államok vértanu elnöke nemcsak igen szerette, hanem mint régi bajtársai megállapították róla, "hátartalan bizalmával" is kitüntette. Amikor a déliek magát Washington is fenyegették, Stahel tábornokot magának Lincoln elnöknek kívánságára nevezték ki a fővárost védő lovasság főparancsnokává, 1863 márciusában. Amikor pedig 1863 novemberében a gettysburgi, Pa., csatátéren tartott nagy ünnepségre Lincoln elnök is odautazott, ahol azután a halhatatlan gettysburgi beszédet is elmondotta, a főtisztekből álló diszkisérlet vezetésével is Stahel tábornokot bizta meg.

Hátramaradt iratait, kitüntetéseit tisztelőjének, Pivány Jenőnek kérésére a budapesti Nemzeti Múzeumnak hagyományozta.

(In Bibliography see: Numbers 28, 33, 34, 37, 52, 63, 82, 97, 101, 108, 112, 114, 117, 130, 134, 153, 155, 169, 182, 184, 193, 204, 210, 211, 219, 224; Appendix 5.)

SZABAD IMRE

Eredeti neve Freireich volt. A szabadságharc idején mint minisztériumi tisztviselő teljesített szolgálatot. Londonba került, ahonnét Olaszországba ment s tagja lett a magyar légiónak, amelyben Figyelmessy Fülöp alatt szolgált. 1862-ben érkezett az Egyesült Államokba, ahol Sickles tábornok mellé került, akivel még Londonban ismerkedett meg. A déliek elfogták és a hirhedt Libby börtönbe vetették. 1862 június 16-án nevezték ki ezred segédtisztnek, 1865 februárjában L. B. Ayres tábornok mellé osztották be mint adjutánst, 1865 március 13-án alezredes, két héttel később pedig ezredes lett a petersburgi, Va., csatában tanúsított hősie magatartásának jutalmául. 1865 október 7-én szerelt le. A háboru után Texasba ment, ahol a galvestoni kikötő helyettes felügyelője lett. Mint jeles író, tekintélyes irodalmi működést is fejtett ki.

(In Bibliography see: Numbers 63, 106, 188, 189, 190, 191, 192.)

SZENDY ISTVÁN

Egyes adatok szerint alezredes volt a polgárháboruban.

SZERÉNYI FÜLÖP

Mint hadnagy szolgált a polgárháboruban. Több adatunk nincsen róla.

TAKÁCS FERENC

Honvéd volt a magyar szabadságharcban, majd Amerikában az 1861-ben alakult Garibaldi Guard kapitánya lett, amely később beolvadt a 39-ik new yorki önkéntes gyalogezredbe. Valószínűleg azonos azzal a Takács Ferenc volt honvéddel, aki a polgárháború előtt Californiában is élt.

TAUSZKY RUDOLPH DR.

Katonaorvos volt a polgárháboruban, később New York város egészségügyi tanácsának tagja lett.

TENNER LAJOS

Már 1852-ben Amerikában volt, majd a Garibaldi Guard hadnagya lett. 1902-ben a magyar nemzeti zászló fogadtatásánál egyike volt a rendező bizottság tagjainak.

TOPLÁNYI SÁNDOR

A harmadik néger gyalogezred századosa volt. Több adatunk nincsen róla.

UTASSY ANTAL

Századosa volt a New Yorkban megalakult Garibaldi Guardnak, amely később a 39-ik new yorki gyalogezredbe olvadt. Philadelphiában halt meg, 1911 február 15-én.

UTASSY F. GYÖRGY

Eredeti neve Strasser Dávid volt, egy pesti gabonaügynök fia, aki a magyar szabadságharcban a tábori postához volt beosztva. A polgárháboruban megalakította a Garibaldi Guardot, amelynek ezredese lett. Az ezred a legelső önkéntes alakulatok egyike volt az országban, úgy hogy a neki ajándékozott diszzászlókat már 1861 május 23-án átvette. A Garibaldi Guardnak számos magyar tisztje volt, mint Chandory Viktor, Takács Ferenc, Vékey Antal, Zerdahelyi Ede és mások. Az ezred számos ütközetben vitézül megállta a helyét, Utassyt azonban később súlyos visszaélések miatt haditörvényszék elé állították és 1863 május 29-én a hadseregből elbocsátották.

A háború után Cincinnati-ban lakott, ahol életbiztosítási üzlete volt. Élete vége felé sok csapás érte és 1892-ben Wilmington, Del., városában öngyilkosságot követett el.

(In Bibliography see: Numbers 52, 82, 94, 101, 112, 125, 131, 139, 149, 193, 218, 219.)

UTASSY KÁROLY

Fivére az előzőknek. Főhadnagya volt a new yorki Garibaldi Guardnak, amely később a new yorki 39-ik önkéntes gyalogezredbe olvadt.

VÁNDOR JÓZSEF

A magyar szabadságharcban százados volt, az amerikai polgárháboruban a 7-ik wisconsini önkéntes gyalogezred ezredese lett, akinek 1016 ember volt a keze alatt. Több adatunk nincsen róla.

VÉKEY ANTAL

Fivére volt Kossuth egyik bizalmas emberének, Vékey Zsigmondnak, aki a szabadságharc után Ausztráliába került s Budapesten halt meg 1889-ben.

Vékey Antal ügyvéd volt és a magyar szabadságharcban mint főhadnagy harcolt. Valószínűleg 1850-ben került az Egyesült Államokba, ahol a polgárháború kezdetén őrnagya lett a new yorki Garibaldi Guardnak. 1864 szeptember 19-én a winchesteri, Va., csatában hősi halált halt.

(In Bibliography see: Appendix Number 10.)

VÉRTESY JÁNOS (1825—1903)

Született Csákváron, a Vértes hegyek alján 1825 december 25-én. A magyar szabadságharcban főhadnagy volt s részt vett a pákozdi, váci, debreceni és más csatákban. A szabadságharc után besorozták az osztrák hadseregbe, de megszökött és Londonba került, ahonnan 33 magyar emigránssal érkezett New Yorkba 1852 május 1-én.

Évekig tanult, megszerezte a gyógyszerészi, majd az orvosi diplomát. Először Troy, N. Y.-ban dolgozott egy gyógyszertárban, majd mint orvos Saginaw-ban, Mich., működött.

Milwaukeeben, majd Daytonban élt, amikor a polgárháború kitört. 1862 augusztus 11-én állt be az Unió hadseregébe Daytonban, mint nőtlen ember. A 106-ik ohioi önkéntes gyalogezred E szakaszának lett századosa és 1865 június 29-én szerelt le, Nashville tennesseei városban.

A háború után Milwaukeeben nyitott gyógyszertárat, de anyagi siker nem jutalmazta munkáját, úgy hogy 1882 június 17-én felvétette magát a milwaukeei öreg katonák otthonába és ott halt meg 1903 március 23-án, 78 éves korában. Ott temették el a katonák otthonának temetőjében.

WAAGNER GUSZTÁV

Cseh származású tiszt, aki a magyarok oldalán harcolt az 1848-as szabadságharcban. Kossuthal került Kutahiába s vele jött át az Egyesült Államokba a "Mississippi"-n. Édesanyja iránt, aki Kossuth Lajosnét és gyermekeit sok küzdelemmel kisegítette Magyarországból, Kossuth mindig nagy hálát érzett.

Waagner, aki képzett mérnök volt, előbb őrnagy, majd ezredes lett az Unió hadseregében. A délkeleti Missouri kerület tüzérségi főnöke lett U. S. Grant, a későbbi fővezér és elnök hadosztályában, aki cairoi, Ill., főhadiszállásán sokat érintkezett vele és számos parancsot adott neki. Grant 1861 szeptember 2-án 600 emberrel Belmont, Mo.-ba küldte, hogy ott tönkretegyje a déliek erőidőseit. Grant abban a levélben, amelyet John C. Frémont tábornokhoz intézett 1861 szeptember 6-án, dicsérettel emlékszik meg róla, amikor pedig Waagnert máshova rendelték, ugyancsak Frémonthoz 1861 szeptember 22-én írt levelében azt írta, hogy Waagner képességei és rátermettsége igen nagy segítségére voltak, különösen a felderítő szolgálatokban, úgy hogy távozását meg fogják érezni.

Több adatunk nincsen róla.

(In Bibliography see: Numbers 53, 87, 129, 201.)

ZÁGONYI KÁROLY

Az amerikai polgárháború legtöbbet emlegetett katonája, aki a springfieldi, Mo., lovasrohammal (1861 október 25) írta bele nevét kitörölhetetlenül a polgárháború történetébe.

Zágonyi Károly 1826-ban született Szatmáron. A magyar szabadságharcban főhadnagy volt s legtöbbet Bem tábornok erdélyi hadtestében szolgált. Kétszer mentette meg Bem életét saját élete kockáztatásával. A második esetben Bem megmenekült, de Zágonyt az osztrákok elfogták és hosszabb időre börtönbe vetették. A háboru után ő is török földre került, majd sikerült Angliába jutnia, ahonnan a "Devonshire" nevű hajón jött az Egyesült Államokba 1851 július 2-án, több mint negyven magyar emigráns társaságában.

Amerikai élete küzdelmekkel volt teljes. Tagja volt az emigráns tisztekből alakult dalárdának, majd szobafestő lett s úgy dolgozott New Yorkban, később Philadelphiában. Közben megnősült s mikor megtudta, hogy Thout István volt magyar tisztnek (lásd: Kuné) bostoni lovaglós iskolájában lovaglómesterre volna szüksége, feleségével együtt oda utazott. Itt maradt a polgárháboru kitöréséig.

Amikor 1861 áprilisában a déliek rommá lőtték a charlestoni kikötő egyik szigetén levő Fort Sumter erődöt s ezzel elindult a testvérharc, Zágonyi azonnal felajánlotta szolgálatait New York államnak. Lovassági tisztt akart lenni, de nem fogadták el szolgálatait. Leutazott Missouriba, ahol Asbóth tábornok bemutatta John C. Frémont tábornoknak, aki épen akkor szervezte meg vezérkarát. Frémont azonnal őrnagynak nevezte ki és megbizta, hogy szervezze meg az ő személyes lovas testőrségét.

Zágonyi 1861 augusztus 10-én fogott a szervezéshez és két nap múlva az első szakaszt már fel is eskette, úgy hogy körülbelül kétszáz jelentkezőt vissza kellett utasítania. Rögtön megalakította a többi szakaszt is, úgy hogy a lovas testőrségnek összesen négy szakasza lett. A lovasok tulnyomó része amerikai volt, a tisztek és a legénység között csak két magyar volt: Zágonyi őrnagy és báró Majthényi Tivadar hadnagy. Az egész testőrség körülbelül 160 emberből állott. A többieknél valamivel színesebb, díszesebb egyenruhájuk volt s lovaikat Zágonyi személyesen válogatta össze, úgy hogy a testőrség lett a Frémont hadosztály legfestőibb csapata, ami miatt meglehetősen sok gunyolódásban is volt részük.

A missourii Springfield, Greene megye fővárosa, egy 1500 lakosu városka nevéhez már akkor egy nagyobb északi vereség emléke fűződött. 1861 vége felé egy körülbelül 1900 főnyi déli sereg tartotta megszállva a városkát, amelynek birtoka fontos lett volna az északi hadsereg szempontjából. Frémont tábornok, abban a hiszemben, hogy legfeljebb 300 déli katona lehet Springfieldben, engedélyt adott Zágonyinak, hogy megtámadja a várost, amikor azonban megtudta, hogy az ellenséges haderő létszáma közelebb van a kétezerhez, visszavonta az engedélyt. De végre is Zágonyinak sikerült rávenni a végleges beleegyezésre.

A támadás előtt, amelyet sokkal nagyobb számú, részben egy erdőségben tanyázó ellenség ellen kellett intézni, Zágonyi felszólította katonáit, hogy aki akar, forduljon vissza. "Senki sem mozdult" — írja a testőrség egyik kapitánya, James L. Foley. (Lásd: Bibliography.) "Különös felszólítás egy idegen születésű tiszttől olyan amerikai katonákhoz, akik hazájuk védelmére fogtak fegyvert. Zágonyi is megtanulta, amint megtanulta az egész világ is, hogy az amerikai katona nem hátrál meg az ellenség elől."

A körülbelül 160 emberből álló testőrség rajtaütött a több mint tizszer annyi ellenségen s azt nemcsak szétszórta, hanem a várost is teljesen megtisztította tőlük, amivel Missouri, ez a kétes állam, biztosítva volt az Unió számára, ha nem is véglegesen, mert később Springfield újra a déliek kezére került.

A Frémont lovasság összesen 16 halottat vesztett, akiket Springfielden 1861 november 28-án temettek el Frémont tábornok és vezérkara

jelenlétében, a déliek vesztesége pedig 116 ember volt, akiknek legtöbbsze kardcsapások következtében halt meg. Zágonyi csapata 40 lovat vesztett el a harcban.

A springfieldi roham, amelyet Frémont a híres balaklavai halállovagláshoz hasonlított, óriási szenzációt keltett az egész országban. Napokig irtak róla, számos kép kíséretében és Zágonyi nevét mindenki megtanulta az egész Amerikában.

Mivel azonban a polgárháború kezdetén a politika tulságosan nagy szerepet játszott a hadvezetésben is, a Frémont testőrség épen ellenkezőjét kapta annak, amit megérdemelt volna. Frémont nem volt kedvelt ember Washingtonban, mert mint a republikánus párt öt évvel azelőtti első elnökjelöltjét, politikailag veszedelmesnek tartották a legközelebbi elnökválasztásnál. Emellett Frémont súlyos baklövéseket is követett el, amelyek között a legsúlyosabb az volt, hogy külön kiáltvánnyal, saját szakállára felszabadította Missouriban a rabszolgákat, amivel veszedelmes politikai bonyodalmakat idézett elő.

Még ma teljesen fel nem deríthető okok miatt alig egy hét múlva a springfieldi roham után, felsőbb rendeletre feloszlatták a Frémont testőrséget. A rendeletet McClellan tábornok, a fővezér adta ki. Ugyanakkor azonban Brig. Gen. S. D. Sturgis által értesítette Zágonyit, hogyha hajlandó lesz másik lovasezredet szervezni, felveszik őket a hadseregbe, azokkal a tisztekkel együtt, akiket Zágonyi kiválaszt.

Zágonyi a sok megaláztatás után nem volt hajlandó az ajánlattal foglalkozni, de azt tudomására hozta a testőrség többi tagjának. Ezek azonban szintén nem akartak az ajánlattal élni.

1862 tavaszán azonban Frémont tábornoknak új megbízást adtak és a Mountain Department élére állították. Zágonyi, ezuttal mint ezredes, ismét mellette volt, mint a lovasság főnöke. Különösen a west virginiai harcokban tüntette ki magát, de már 1862 június 25-én visszavonult az aktív szolgálattól, majd 1863 elején Frémont egész vezérkarával együtt véglegesen megvált a hadseregtől.

1862 júniusában Frémont egy fontos levelét Zágonyival személyesen küldötte Washingtonba Lincoln elnökhöz, aki a válaszban (Jun. 15, 1862) megemlíti, hogy a Zágonyi ezredes által küldött levelet megkapta. (Nicolay-Hay: Complete Works of Abraham Lincoln, VII. 222.)

A springfieldi rohamról a polgárháborús idők egyik ismert költője, a philadelphiai George H. Boker az Egyesült Államok későbbi szentpétervári követe "Zágonyi" címmel költeményt írt, amelyet a legmodernebb gyűjtemények is közölnek. (Lásd: 16-ik oldal.)

A háború után Zágonyi ezredes New Yorkba került, ahol üzleti vállalkozásokba fogott. Részt vett a magyar életben és az 1865 október 14-én alakult Magyar Egyletnek ő lett az első, ideiglenes elnöke, amit azután Perczel Miklós ezredes vett át tőle. Irodája volt 71 Broadway alatt New Yorkban. 1867-ben szeretett volna visszamenni Magyarországra, időközben azonban elvesztette ami pénze volt s Amerikában maradt. Attól kezdve senki sem tud róla semmit. Élete további adatait és halála idejét nem ismerjük.

Zágonyi volt parancsnokának, Frémontnak felesége, Jessie Benton Frémont még 1864-ben terjedelmes könyvben írta meg a testőrség történetét, hogy a könyv jövedelméből az elbocsátott katonák családjait segítse. William Dorsheimer őrnagy leírása mellett ez a könyv emlékezik meg legbővebben Zágonyiról. (Lásd: Bibliography.)

(In Bibliography see: Numbers 18, 22, 23, 25, 35, 38, 40, 45, 48, 59, 60, 63, 65, 69, 73, 82, 83, 91, 96, 97, 99, 100, 111, 112, 119, 140, 143, 148, 149, 154, 157, 171, 172, 174, 185, 203, 210, 217, 219, 225; Appendix 4, 9.)

ZERDAHELYI EDE

Nevét egyes régebbi források hibásan Károlynak mondják. Kiváló zongora művész volt, aki egy ideig Bécsben élt, ahol Liszt Ferenc tanítványai és barátai közé tartozott. Amikor a magyar szabadságharc kitört, sietett beállni a honvéd hadseregbe, ahol tiszti rangot kapott. Amikor a magyar kormány egy Thunes nevű ügynököt küldött a németországi Breslauba, hogy ott katonákat toborozzon a magyar hadsereg részére, a kormány Zerdahelyit és egy Fiedler nevű honvédtisztet küldte utána 30,000 forinttal. Thunes meg is érkezett Breslauba, ahol azonban hetekig hiába várt a két honvédtisztre és a pénzre. Közben ugyanis amikor Zerdahelyi és Fiedler az osztrák határra értek, az osztrákok, akik szándékukról előre értesülve voltak, elfogták őket. A náluk talált pénzt elkobozták, őket pedig minden tárgyalás nélkül hosszú börtönbüntetésre ítélték. Mindaketten az olműtzi várban raboskodtak, körülbelül két esztendőig.

Amikor kiszabadult, az Egyesült Államokba ment, ahol Bostonba került és kedvelt tagja lett a Stearns-féle "magyar klub"-nak. Ő maga hangversenyeket rendezett és zongoraleckéket adott. Bostonban meg is nősült, egy környékbeli farmer leányát vette el.

A polgárháboruban először közkatona volt a new yorki Garibaldi Guardban, amelynek később hadnagya lett. A katonaeletbe annyira belejött, hogy állítólag egy könyvet is adott ki 1865-ben "Military Field Service" címmel, azonban ennek a könyvnek sehol sem tudunk nyomára akadni.

Korának számos nagy emberével személyes ismeretségben volt, többek között Garibaldival, Mazzinival, Gladstone-nal, Macaulayval és Reményi Edével, a híres magyar hegedűművésszel.

Bostonból Philadelphiába költözött, ahol életének utolsó husz esztendejében a Szent Sziv zárda (Eden Hall, Torresdale) zenetanára volt. 1906 augusztus 16-án halt meg, 5530 Boyer Street, Germantown alatti otthonában. Özvegye és egy fia maradt utána.

(In Bibliography see: Numbers 15, 147, 183; Appendix 10.)

ZIMÁNDY A. P.

A negyedik U. S. néger gyalogezred hadnagya volt. Több adatunk nincsen róla.

ZSULAVSZKY EMIL

Anyja Zsulavszkyné Kossuth Emilia volt, apja egy könnyelmű lengyel, aki elhagyta a családját. Zsulavszky Emil előbb Asbóth Sándor tábornok mellett szolgált mint hadnagy, majd a 82-ik U. S. néger gyalogezred hadnagya lett, amely Port Hudson mellett, Louisiana államban táborozott. 1866 szeptember 10-én szerelt le.

(In Bibliography see: Numbers 54, 183.)

ZSULAVSZKY KÁZMÉR

Az előbbinek fivére. Mint fiatalember George L. Stearns, a magyarbarát bostoni kereskedőnek üzletében volt alkalmazva. A polgárháboru elején az egyik kansasi ezred főhadnagya volt, de rövidesen rossz utra tért s elveszett a társadalom számára.

(In Bibliography see: Numbers 54, 183.)

ZSULAVSZKY LÁSZLÓ

Az előbbieknak fivére. Harcolt a krími háborúban, ahol kitüntetést kapott. Parancsnoka volt az 51-ik néger ezrednek, amikor 606 ember volt a keze alatt. Ő szervezte a 82-ik U. S. néger gyalogezredet, amelynek ezredese lett, Daniel Ullmann brigadéros tábornok parancsnoksága alatt. Amikor Asbóth mellett szolgált Major General Gordon Granger hadosztályában, ő volt a District of West Florida első brigádjának parancsnoka, amelyhez a 25-ik, 82-ik és 86-ik néger gyalogezred tartozott. Port Hudson mellett, ahol ezek az ezredek harcoltak, ott állott a "Mississippi" hadi hajó is, amely több mint egy évtizeddel azelőtt nagybátyját, Kossuth Lajost és kíséretét az Egyesült Államokba hozta.

A háború után New Yorkban telepedett le és egyik elnöke volt az 1865 október 14-én alakult Magyar Egyletnek. Életének további adatait nem ismerjük.

(In Bibliography see: Numbers 9, 54, 183, 219.)

ZSULAVSZKY ZSIGMOND

Bátyjai, Zsulavszky László és Emil mellett ő is a 82-ik U. S. néger gyalogezredben szolgált, mint hadnagy. 1861 december 31-én állott be az Unió hadseregébe Manchesterben, New Hampshire, mint közlegény, három évi szolgálatra, pedig alig volt 18 esztendő. Ekkor a 8-ik new hampshirei önkéntes gyalogezredbe osztották be. Egy darabig Camp Kearneyben volt, ahol a raktárban dolgozott, de 1863 április 5-én hadnagynak nevezték ki a 82-ik U. S. néger gyalogezredhez, Louisianában. A nehéz tábori életben megbetegedett, tifuszt kapott és a port hudsoni táborban 1863 szeptember 16-án meghalt. Ő volt a Kossuth család egyetlen tagja, aki életét adta az Egyesült Államokért.

(In Bibliography see: Numbers 54, 183.)

MAGYAROK
A DÉLI
HADSEREGBEN

MAGYAROK A DÉLI HADSEREGBEN

BEHAN JÁNOS

Magyarországon született. 33 éves korában állt be a 36-ik alabamai gyalogezredbe 1862 március 4-én. A háború után asztalos mester-séget folytatott s később kereskedő lett. 1869-ben halt meg Alabamában.

BLADDO KÁROLY

A hivatalos rekordok szerint Magyarországon született. Bőrcserző mester volt és 1862 áprilisában állt be a déli hadseregbe, de később megszökött.

BOTSAY SÁNDOR

Nevét eredetileg Bátsay-nak írta. 1848-ban huszár volt. 1862 áprilisában állt be az európai brigád harmadik ezredébe (Garde Française), New Orleansban, La. Bátyja a mississippi Natchitoches-ben lakott, ahol butorkereskedése volt.

Botsay asztalos mester volt akinek 516 Hospital Street alatt volt a műhelye New Orleansban. Két leánya maradt, akik közül az egyik tanítónő volt. Botsay 1913 decemberében halt meg.

ESTVÁN BÉLA

Az egyetlen magyar, akiről tudjuk, hogy tiszt volt a déliek hadseregében. Eredetileg Istvánnak írta a nevét és 1827-ben született. Radetzky alatt harcolt az osztrák hadseregben Olaszországban, majd a krími háborúban az oroszok oldalán küzdött Sebastopólnál. Amerikában a virginiai Richmondba, a dél fővárosába került, ott élt feleségével és sógornőjével, akik művelt nők voltak s tanítással tartották fenn magukat. Állítólag magyar grófnak adta ki magát, bár az utána fennmaradt kevés hivatalos iraton csak Béla Estvánnak írja magát. Lovassági ezredes lett s Wise kormányzó brigádjánál megismerkedett Henningsennel, a titokzatos angollal, aki a sumlai és kutahiai időkben Kossuth egyik legbizalmasabb embere lett. Később azonban, egyes adatok szerint azért, mert forró lett a föld a lába alatt, otthagytá a délieket, Washingtonba ment, ahol rövid ideig ünnepeltetés központja volt s állítólag Lincoln elnöknek is bemutatták. Innen átment Angliába, majd Németországba ment. Angliában angolul, Németországban németül egyszerre adta ki könyvét "War Pictures from the South" címmel. Bécsbe kerülve, ott osztrák fogságba esett. Többet nem tudunk felőle.

(In Bibliography see: Numbers 40, 54, 82, 163, 177.)

HENNINGSSEN CHARLES FREDERICK (1815—1877)

Rendkívül kalandos életű, angol származású szerencselovag, a szó jó értelmében. 1815 február 21-én született Angliában, bár egyes adatok után arra lehet következtetni, hogy Belgiumban született, valószínűleg svéd eredetű családból. Szüleivel együtt 1830-ban lett angol alattvaló. Már 19 esztendősen korábban Spanyolországba ment, hogy Don Carlos forradalmár seregében harcoljon. Öt nemességet kapott s kapitánnyá nevezték ki. 1836-ig szolgált, amikor tábornoka, Zumalacarregrui meghalt.

Kalandjairól érdekes könyvet irt. Néhány év múlva az oroszországi Kaukázusban bukkant fel, ahol a forradalmi próféta, Schamyl oldalán harcolt. Oroszországi tapasztalatairól is könyvet irt.

A magyar szabadságharcról lekészt s Kossuthtal csak Viddinben, 1849 októberében ismerkedett meg. Rendkívül gyorsan sikerült Kossuth bizalmát megnyernie, annyira, hogy Kossuth, aki még akkor nem tudta, hogy Komárom várát is feladták, Henningsent kinevezte a vár parancsnokává. Az angol el is indult, de csak Belgrádig jutott, amikor Komárom elestéről értesült. Ennek dacára valószínűleg bement Magyarországra, de Kossuthot hónapokig nem értesítette afelől, hogy merre jár, úgy hogy Kossuth környezete már árulónak kezdte tartani. Később, amikor Kossuth már Kutahiában volt, újra felbukkant, de már ekkor csak olyan terveket szőtt, hogy hol lehetne letelepíteni a magyar menekülteket.

Az Egyesült Államokba kerülve, a délen telepedett le. Williamina Belt Connelyt, John McPherson Berrien georgiai szenátor unokahugát vette nőül. 1856-ban résztvett a Walker-féle nicaraguai kalandban, amikor tábornoki rangot kapott. A következő évben visszament az Egyesült Államokba és Georgia államban telepedett le.

1861 október 14-én ezredese lett az 59-ik virginiai gyalogezrednek, amelyet eredetileg Wise's Legion néven ismertek. Mint ezredes szolgált, de már 1862 november 5-én lemondott. Később a haiti-i néger köztársaság ügye érdekelte s ebben az ügyben Kossuthtal is több levelet váltott. (Mass. Hist. Soc. Proceedings, Nov., 1910.)

Életének utolsó szakaszában Washingtonban élt, szűkös körülmények között s ott halt meg 1877 június 14-én. A régi Congressional Cemeteryben van eltemetve, a Pennsylvania Avenue és 17-ik utca, Southeast mellett. A magyar szabadságharcról is irt egy kis könyvet, amelyet Londonban és Cincinnati-ban adott ki.

(In Bibliography see: Numbers 4, 17, 34, 40, 41, 53, 55, 56, 57, 62, 82, 90, 104, 112, 116, 124, 144, 146, 159, 161, 165, 177, 178, 194, 216, 219, 222.)

HOLMY J. R.

A hivatalos rekordok szerint Magyarországon született, lehetséges, hogy Halmy volt a neve. Texasban élt, mint 28 éves farmer, amikor beállt a déli hadsereg egyik ezredébe, amelynek őrmestere lett.

JAGELLO APOLLONIA

Lengyel nő, aki katonai ápolónő volt a komáromi várban. A magyar szabadságharcról irt munkák több ízben megemlékeznek róla. Amerikába Ujházy Lászlóval, Komárom volt polgári kormánybiztosával és annak családjával jött a "Hermann" nevű hajón, amely 1849 december 16-án érkezett New Yorkba. Az Ujházy családdal együtt ő is az ünnepeltetés központjába került és az akkori újságok szerint amikor felkérték, szívesen beszélt hadi tetteiről. Amikor Ujházy és családja Iowába ment, Jagello Apollonia Washingtonba került, ahol Zachary Taylor elnöknek is bemutatták. Amikor Taylor halála után Millard Fillmore lett az elnök s több déli várost meglátogatott, Hall postaminiszter társaságában ő is csatlakozott ahoz a társasághoz, amely az elnököt Richmondba kísérte.

Washingtonban megismerkedett egy Tochman Gáspár nevű idősebb lengyel emigránssal, akinek felesége lett. Ez a Tochman volt az, aki Kossuthnak Ujházyhoz s rajta keresztül az amerikai néphez intézett szövegét angolra fordítva, igen sok nagyobb lapban megjelentette azt.

1851 szeptemberében egy De Ahna nevű volt bajor tiszt, aki szintén az Ujházy csoporttal érkezett Amerikába s egy ideig velők is volt Uj Budán, Washingtonban egy röpiratot adott ki (lásd: Bibliography), amelyben Jagello Apolloniát csalónak mondja, akinek igazi neve szerinte Julia Eisfeldt volt. 1851 októberében 67 magyar emigráns a New York Tribune-ban közölt egy nyilatkozatot, amelyben igazolták, hogy Jagello Apollonia a komáromi katonai kórház vezetője volt.

Mivel a Tochman pár Virginiában telepedett le, a polgárháború alatt a férj egy déli szabadcsapat szervezésére vállalkozott. Feleségét egy ízben letartóztatták és mint kétes hűségű egyént Washingtonba vitték, ahol egy ideig az Old Capitol Prisonban volt elzárva. Mivel azonban azt hangoztatta, hogy nem osztja férje déli szimpátiáját s csak hitvesi hűségből maradt vele, pár hét múlva szabadon bocsátották. További adataink nincsenek róla.

(In Bibliography see: Numbers 2, 21, 32, 51, 81, 92, 109, 115, 121, 123, 126, 127, 138, 175, 208, 214.)

JONES WILLIAM

A hivatalos rekordok szerint Magyarországon született s farmer volt North Carolinában. 1861 július 29-én állt be az ötödik north carolinai gyalogezredbe.

MAGYARI

Magyarországon született. 35 éves kereskedő volt s főhadnagya lett a mississippii 13-ik gyalogezrednek, 1861 április 26-án. Nyolc ütközetben vett részt.

MICKREL

Magyarországon született. 25 éves volt, amikor 1861 május 14-én beállt a 18-ik mississippii gyalogezredbe. (Az ezredet Quitman Grays név alatt ismerték.) Hat ütközetben vett részt és 1862-ben Sharpsburg mellett elesett.

SLICK ANTAL

Magyarországon született, eredeti neve Schlick lehetett. 1861 decemberében állt be a déli hadseregbe, mint 20 éves asztalos. A 17-ik mississippii ezredbe osztották be, de egy év múlva, 1862 decemberében mint idegent elbocsátották.

TIDMARSH SÁMUEL

Angolnyelvű szerencselovag, aki a hivatalos rekordok szerint Magyarországon született. Egy ideig a Johnson's szigeten fogoly volt.

* * *

A fentiekén kívül még két déli magyarról tudunk. Egyikük a 7-ik louisianai gyalogezred (Crescent Rifles), a másik pedig a 8-ik alabamai gyalogezred katonája volt.

UTÓSZÓ

Értékes és hézagpótló munkát végzett a Református Egyesület azzal, hogy lehetővé tette ennek a könyvnek megjelenését. Hálásak vagyunk úgy a szerzőnek, Nt. Vasváry Ödönnek, mint a kiadónak, a Református Egyesületnek, mert a könyv elolvasása után úgy érezzük, hogy mi, amerikai magyarok, felemelt fővel, öntudatos lélekkel állhatunk meg az Egyesült Államokat megteremtő, kiépítő nemzetek között. Felemelt fővel, mert második hazánk szabadságának, nagyságának megteremtéséhez mi, reformátusok és magyarok, is hozzájárultunk. Bele van építve hitünk és magyarságunk.

A református keresztyénség adta azt a lelket, mely ezt az országot azzá tette, a mi. Columbus csak egy darab földet adott. Mi lesz az új földrészből? A szabadság, testvériség, egyenlőség, vagy pedig a szolgaság és zsarnokság eszköze?

Attól függ, hogy milyen lélek kerül bele. A kálvinista puritánok hozták azt a lelket, melyből kinőtt a Függetlenségi Nyilatkozat, kisarjadott a demokratikus, testvériséget élő ország.

Az ország szabadságáért vívott harcokban sok értékes, hősiek magyar embernek vére öntözte ez ország földjét. Sok magyar harcolt, sok magyar hullatta véréért azért, hogy ma szabad, demokratikus ország lehessen az Egyesült Államok, a mi második hazánk.

Mint református keresztyének és mint magyarok is, úgy érezzük, hogy nemcsak kapjuk és elfogadjuk ennek az országnak áldásait, hanem annak nagyságáért áldozatokat is hoztunk!

Amiért a régi amerikai magyarok karddal, vérük hullásával harcoltak, azért harcolunk mi is. Csak az eszköz, a fegyver más. Harcolunk egyházaink, testvért segítő egyleteink, Református Egyesületünk, a magyar írás által. Harcolunk, hogy Istent félő, egymást testvérként szerető, egymás terhét hordozó nép legyen az amerikai magyar és az amerikai magyar református.

Felemelt fővel, öntudatos lélekkel emlékezzünk! Felemelt fővel öntudatos lélekkel dolgozzunk!

DR. UJLAKI FERENC,
a Református Egyesület elnöke.

